

श्रीसम्यक्त्व मूल बार व्रतनी टीप.

हिंदुस्थानी भाषामां

पंक्ति श्री उद्योतसागरगणिविरचित.

द्वितीयावृत्ति

तेषुं

गुर्जरभाषामां भाषांतर करीने

समस्त सम्यक्दृष्टि शुद्ध श्रद्धायुक्त मुझजनोने
भणवा वांचवाने योग्य जाणी.

शाण् च्रीमसिंह माणकें

श्री मुंवाख्य पुरीमव्यें

निर्णयसागराभिध मुद्रायंत्रमां मुद्रित करावी छे.

संवत् १९५४.

सने १८९७.

अनुक्रमणिका.

विषय.	पृष्ठ.
मंगलाचरणना दोहा.	१
सम्यक्त्वव्रतस्वरूपं.	१
प्रथम सम्यक्त्वस्वरूपं.	१
व्यवहारथी शुरु देवतत्व श्रीअरिहंतजीनुं लक्षण.	१
अठार दोषनां नाम.	२
श्रीअरिहंतजीना चार निक्षेपा.	३
निश्चयथी शुरु देवतत्वनुं लक्षण.	४
व्यवहारथी शुरु गुरुतत्वनुं लक्षण.	४
निश्चयथी शुरुगुरुतत्वनुं लक्षण.	६
व्यवहार शुरुधर्मनुं लक्षण.	६
निश्चयशुरुधर्मनुं लक्षण.	ए
मिथ्यात्वनुं लक्षण, अनेक जेदसहित.	१०
निश्चयसम्यक्त्वनुं स्वरूप.	१६
निश्चयधर्मनुं स्वरूप.	१६
देराशरनी महोटी दश आशातनानां नाम.	१७
सम्यक्त्वीनी करणीनुं स्वरूप.	१७
सम्यक्त्वव्रतना पांच अतिचारनुं स्वरूप.	१८
ठ ठिंकिनां नाम तथा स्वरूप.	१ए
चार आगारनुं स्वरूप.	२०
प्रथम स्थूल प्राणातिपातविरमणव्रत स्वरूपं.	२२
द्रव्य अने जावथी स्वरूप.	२२
आकुटी, दर्प, प्रमाद ने कटपहिंसानुं स्वरूप.	२३
आवकने सवा विश्वानी दयानुं स्वरूप.	२४

प्राणातिपातविरमणव्रतना पांच अतिचार.	१७
द्वितीय स्थूल मृषावादविरमणव्रतस्वरूपं.			१८
द्रव्य अने जावथी स्वरूप.	१८
कन्यालिकादिक पांच मोटकां जूठनां स्वरूप.	३१
मृषावादविरमणव्रतना पांच अतिचार.	३७
तृतीय स्थूल अदत्तादान विरमणव्रतस्वरूपं.			४०
द्रव्य अने जावथी स्वरूपं.	४१
चार प्रकारनां अदत्तनुं स्वरूप.	४१
अदत्तादानविरमणव्रतना पांच अतिचार.	४३
चतुर्थ स्थूलब्रह्मचर्यव्रतस्वरूपं.			४७
द्रव्य अने जावथी स्वरूप.	४७
परदरागमनविरमणव्रत तथा स्वदारासंतोषव्रतस्वरूपं.			४८
ब्रह्मचर्यव्रतना पांच अतिचार.	४८
पंचम स्थूलपरिग्रहपरिमाणव्रतस्वरूपं			५३
द्रव्य अने जावथीस्वरूप.	५३
चौद अज्यंतरग्रंथिनां नाम.	५३
नव प्रकारना बाह्य परिग्रहनुं जेदसहित विस्तारें वर्णन.			५४
नव प्रकारना परिग्रहनी बूट राखवा संबंधि विचार.			५६
परिग्रहपरिमाणव्रतना पांच अतिचार.	५८
षष्ठ दिशिपरिमाणगुणव्रतस्वरूपं-			६०
निश्चयव्यवहारथी दिशिव्रतनुं स्वरूप.	६१
दिशिपरिमाणना जेद.	६२
दिशिपरिमाणव्रतना पांच अतिचार.	६३
सप्तम जोगोपजोगविरमणव्रतस्वरूपं.			६४
निश्चयव्यवहारथी जोगोपजोगनुं स्वरूप.	६५
बावीश अज्य वस्तुनां नाम.	६६

વત્રીશ અનંતકાયની જાતિનાં નામ.	૭૨
અનંતકાયનાં લક્ષણ.	૭૩
ચૌદ નિયમ, પ્રત્યેક દિવસેં ધારવા, તેનાં નામ તથા સ્વરૂપ.				૭૪
પંદર કર્માદાનનું સ્વરૂપ, સવિસ્તર પણેહે.		૮૧
પંદર કર્માદાન રાખવાની વિગત.	૯૧
જોગોપજોગવિરમણવ્રતના પાંચ અતિચાર.		૯૫
અષ્ટમ અનર્થદંકવિરમણવ્રતસ્વરૂપ.				૯૭
સપ્રયોજન અર્થદંકના ચાર પ્રકારનું સ્વરૂપ.		૯૭
પ્રથમ અનિષ્ટસંયોગ અને બીજું ઇષ્ટવિયોગ આર્તધ્યાનનું લક્ષણ.				૯૯
ત્રીજું રોગનિદાન આર્તધ્યાનનું લક્ષણ.		૧૦૦
ચોથું અપ્રશોચ આર્તધ્યાનનું લક્ષણ.	૧૦૧
પેહેલું હિંસાનંદ રૌદ્રધ્યાનનું લક્ષણ.	૧૦૪
બીજું મૃષાનંદ રૌદ્રધ્યાનનું લક્ષણ.	૧૦૬
ત્રીજું ચૌર્યાનંદ રૌદ્રધ્યાનનું લક્ષણ.	૧૦૬
ચોથું સંરક્ષણાનંદ રૌદ્રધ્યાનનું લક્ષણ. અહીં સુધી પ્રથમ અપ				
ધ્યાન અનર્થ દંકના આર્તધ્યાન અને રૌદ્રધ્યાન, એ બે જોડે છે. તે				
પ્રતિજ્ઞેદો સહિત કહ્યા.	૧૦૮
વીજું પાપકર્મોપદેશ અનર્થદંકનું લક્ષણ.		૧૦૯
ત્રીજું હિંસપ્રદાન અનર્થદંકનું લક્ષણ.	૧૧૨
ચોથું પ્રમાદાચરિત અનર્થદંકનું લક્ષણ.	૧૧૫
અનર્થદંકવિરમણવ્રતના પાંચ અતિચારનું સ્વરૂપ.			૧૧૮
નવમ સામાયકનામક પ્રથમ શિક્ષાવ્રતસ્વરૂપ				૧૨૦
સામાયકમાં લાગતા બાર કાયના, દશ મનના અને દશ વચ				
નના. એ રીતેં બધા મલી વત્રીશ દોષનાં નામ તથા લક્ષણ.				૧૨૧
સામાયકવ્રતના પાંચ અતિચારનું સ્વરૂપ.		૧૨૮

दशम देशावगाशिक द्वितीय शिक्षाव्रतस्वरूपं.	१५९
देशावगाशिक व्रतना पांच अतिचा.	१६१
एकादश पौषधोपवासरूप तृतीय शिक्षाव्रतस्वरूपं.	१६५
देशधकी तथा सर्वधकी पोसहनुं स्वरूप.	१६५
आहारादिक चार प्रकारना पोसहनुं लक्षण.	१६५
पोसहनो प्रज्ञाव तथा फल.	१६७
पोसहव्रतना पांच अतिचार.	१६९
पोसहमां अढार दोषनो त्याग करवो, तेनां नाम.	१७०
द्वादश अतिथिसंविज्ञागनामक चतुर्थशिक्षाव्रतस्वरूपं.	१७१
अतिथिनुं लक्षण.	१७२
जैनमार्गीदातारना पांच गुणनां नाम.	१७२
आहार आपतां श्रावकधी यता शोल दोषनां नाम.	१७७
साधुधी यता शोल दोषनां नाम.	१७९
दश ग्रहणदोषनां नाम. ..	१८६
आहार करति बखत मंरुलीना पांच दोषनां नाम.	१८९
अतिथिसंविज्ञागव्रतना पांच अतिचार.	१९१
श्री संक्षेपणाव्रतातिचार स्वरूपं.	१९५
द्रव्यसंक्षेपणा अने जावसंक्षेपणानुं स्वरूप.	१९५
संक्षेपणा व्रतना पांच अतिचार.	१९७
ज्ञानाचारना आठ अतिचार.	१९९
दर्शनाचारना आठ अतिचार. ...	१७२
चारित्राचारना आठ अतिचार.	१७९
तपाचारना बार अतिचार.	१८२
वीर्याचारना त्रण अतिचार	१९३
ग्रंथसमाप्तिना दोहा.	१९४

॥ श्री गौतम गुरु ज्योनमः ॥

अथ

श्री श्रावकना बार व्रतनी टीप प्रारब्धते.

॥ दोहरा ॥

सदा सिद्ध जगवानके, चरण नमुं चित लाय;
श्रुतदेवीपुनी समरिचे, पूजुं ताके पाय. ॥ १ ॥
करुं सुगम जाषा सही, बारह व्रत विस्तार;
जिन्न जिन्न जेदे करी, जव्य जीव उपगार. ॥ २ ॥
पंचाणु व्रत प्रथमते, तीन गुण व्रत जाण;
शिक्षा व्रत चारु मिला, बारह व्रत जु वखाण ॥३॥
शास्त्र सुगुरु उपदेश सुनि, धारे व्रत शुज चाल;
ता घरि जश सुख संपदा, होवे मंगल माल. ॥ ४ ॥
बुध उद्योत सागर गणी, अपनी मति अनुसार;
विधिश्रावकके व्रततणी, पीपल्लिखुं निरधार. ॥ ५ ॥

त्यां प्रथम सम्यक्त्वरूप लिखेढे. ते समकितना बे जेदढे. एक व्यवहार समकित अने बीजो निश्चय समकित. अर्हसम्यक्त्व शब्दानुं अर्थ लिखेढे (तत्त्वार्थ श्रद्धानं सम्यक्त्वं) तत्व एटले जे यथार्थ स्वरूप विज्ञान पूर्वक श्रद्धा तेने सम्यक्त कहिए, ते तत्व त्रण प्रकारनुं ठे. एक देव तत्व, बीजुं गुरु तत्व, त्रीजुं धर्म तत्व, अने वली ए त्रणे तत्वनी सहहणा एटले जे साची प्रतित तेना बे जेदढे. एक व्यवहारशी अने बीजी निश्चयशी तेमां प्रथम व्यवहारशी शुरु देव तत्वनी सहहणा देखाडे ठे. .

एमां देवतो श्री अरिहंतजी जेमना अढारे दोष क्य पाम्या ठे. ते अढार दोषना नाम नीचे प्रमाणे ठे.

પ્રથમ અજ્ઞાન દોષ, બીજો ક્રોધ દોષ, ત્રીજો માનદોષ, ચોથો માયાદોષ, પાંચમો લોભદોષ, ઊઠો અવિરતિ દોષ, સાતમો હાસ્ય દોષ, આઠમો રતિ દોષ, નવમો અરતિ દોષ, દશમો જય દોષ, અગીઆરમો શોક દોષ, બારમો ડુગછા દોષ, તેરમો નિંદા દોષ, ચૌદમો કામ દોષ, પંદરમો અંતરાય દોષ, સોલમો મોહ દોષ, સત્તરમો મિથ્યાત્વ દોષ તથા અઠારમો નિદ્રા દોષ. એ અઠાર દોષ જેના મટી ગયા હે, અને એ અઠાર દોષનો નાશ થવાથી અઠાર ગુણ પ્રગટ થયાહે, જેમને રત્નત્રયી જે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તે હાયક ખાવે થઈહે, જેમને અનંત ચતુષ્ઠયી સંપૂર્ણ પ્રગટીહે, જેનાથી ઘનઘાતી કર્મની સત્તા વિઘટી હે, જે જિન ચારે નિકાયના દેવતાઁને અને ચોસઁ દેવેંડ તથા નરેંડ જે ચક્રવર્ત્યાદિક તેને પૂજનીક હે, તથા જે ચોત્રીશ અતિશયેકરી યુક્તહે, અને પાંત્રીશ ગુણ યુક્ત વાણીવહે દેશનાદેહે, જેમના આઠ મહાપ્રાતીહાર્ય શોભાયુક્ત સદા વિરાજેહે, તથા જેમની ઈવી પ્રખુતા જગત્રયાતિશયરૂપ, બલ, ઈશ્વર્ય, ક્ષિત્તિ, સિદ્ધિ, બુદ્ધિ, જાતિ તથા કુલાદિ ખાવે ઉત્કૃષ્ટહે. તો પણ મદદોષનો જેમને સ્પર્શ નથી વહી જે અગિલાણ પણે યથાર્થ અને નિર્દોષ ઈવી સકલ જગત જીવને ઉપકારી દેશના દેહે, વહી જ્યાં શ્રી અરિહંતજી વિચરે ત્યાં ફરતી સવાસો યોજનમાં હિતિ ઉપડવ નિવર્તે, તે હિતિ ઉપડવ સાત પ્રકારનાહે. પહેલો વર્ષાની અતિવૃષ્ટિ, બીજો અનાવૃષ્ટિ, ત્રીજો ઊંદર પ્રમુખ જીવાદિકની બહુજ ઉત્પત્તિ થાય, ચોથો પતંગ પહી તોતા તીડ પ્રમુખ ઘણા થાય, પાંચમો મરકી જેનાથી વમનાદિક વિકારેકરી ઘણા મનુષ્યાદિક મરણ પામે, ઊઠો સ્વચક્ર તે પોતાના દેશસંબંધી રાજાઁનું સૈન્ય વિગ્રહ કરે અને સાતમો પ્રચક્ર ઇટલે અન્યદેશનું આવેલું કટક યુદ્ધ હેતુષ્ પરસ્પર લઢાઈથી વિગ્રહ ઉપડવ કરે. એ પ્રમાણેની સાતે હિતિ જે મના આગમને કરી નાશ પામેહે એવા શ્રીઅરિહંતજીહે. વહી કૃત

કૃત્ય થયાથી જેમને કોઈ સાધનની ન્યૂનતા રહી નથી; જે મની નિર્વિકારી શાન્ત મુદ્રા જોવાથી કાંમ, ક્રોધ, લોભ અને મોહાદિક અનાદિના દોષ મટે, અંતરમાં સંવરની શૈલી પ્રગટે, જેના વચન સાંજલતાંજ અનાદિની મિથ્યા ત્રમ ચૂલ મટે જે શ્રીઅરિહંતજી ચારે નિદેષે સકલ જીવને હિતકારી છે.

ચાર નિદેષા તે આ પ્રમાણે છે.

પ્રથમમાન નિદેષો ષટ્ત્વે શ્રીઅરિહંતજીનું નામ જાણવું. જેમ નમો અરિહંતાણં ષટ્ત્વું નામ માત્ર આરાધવાથી અનંતજીવ મુક્તિ પામ્યા.

બીજો સ્થાપના નિદેષો ષટ્ત્વે જે શ્રી અરિહંતજી સકલ દોષના ચિન્હોષ રહિત, નિરુપમ, સહજ સુજગ, સમચતુરસ્ર સંસ્થાનીય એવું જે પદ્માસન કાઠસ્સગ મુદ્રાતે જિન વિંબઠે; તેને શ્રીઅરિહંતજીનો સ્થાપના નિદેષો કહિયે. તે નિઃકામી લોકોત્તર સ્થાપનારૂપ જિન મુદ્રાનાં દર્શને કરી સેવા અર્ચાઈ કરી અનંત જીવ મુક્તિ પામ્યા.

ત્રીજો દ્રવ્ય નિદેષો તે આવીરીતે કે, જેણે જિન પદ નિકાચ ત્ત કચું, પણ પામ્યાનથી, અને આગલ જિનેશ્વર થશે એવો જે જીવઠે તેને દ્રવ્ય અરિહંત કહિયે. એના જાવી ગુણનું ચૂત કાલે ઉપચાર કરીને વંદન, નમન; સ્મરણ, પૂજન અને સ્તવન કરતાં પણ અનેક જીવ મુક્તિ પામ્યા.

ચોથો જાવ નિદેષો ષટ્ત્વે આપ જગત ઉદ્ધરણ સમર્થ, ચવન જન્માદિ કલ્યાણક મહોત્સવ પૂર્વક ઉત્તમ કુલમાં અવતાર પામી ને, જોગ કર્મ સીમ ઉદય અવ્યાપક રીતે જોગ વિઘ્ન મટાડીને લોકાંતિક દેવકૃત સંકેત અવસરે વરસીદાન સવા પહોરસુધી નિ ત્યે દેઈ કરીને, સંયમ ગ્રહીને સમ્યક્જ્ઞાન ક્રિયાવહે ચારે ઘનઘાતી કર્મ દ્વય કરીને કેવલ જ્ઞાન પામે. એ વચત ચલીતાશન, ચોસઠે ઇંદ્ર સપરિવાર આવી કરીને અષ્ટ મહાપ્રાતિહાર્ય યુક્ત સમવસરણ બનાવે અહીંયાં રત્નમય સિંહાસન ઉપર બેસીને નિરવધ દેશનાવહે

जव्य जीवने प्रतिबोध करी चतुर्विध संघनी स्थापना करीने तीर्थप्रवर्त्तावे. सकल जीवने देशनावडे अनुग्रह करे. एवा जे समोसरणमां विराजमान श्री सीमंधरादि विहरमान परमेश्वर तेने जाव अरिहंत कहिए, एमना चर्णाविंदनी शेवाथी पण अनंत जीव मुक्ति पाम्या.

एवा जे श्री अरिहंत देवाधिदेव, महा गोप, महा माहण, महा निर्यामक, महा सार्थवाह, महावैद्य इत्यादि विरूद्धधारी, सकल समकेति जीवना प्राणाधारक, सकल मुनि मनमोहन एवा जे श्री जिनेश्वर अरिहंत देव तेमने हुं देवकरी सरदहुं, एमनी सेवा करुं, एमनी आझा शिरधरुं, इतिश्री व्यवहार शुद्ध देवतत्व समाप्त. हवे निश्चय देव तत्व कहेवे.

शुद्धात्म स्वरूप वस्तुगते वस्तुरूप प्रतीतिवडे शुद्ध तत्व श्रद्धा प्रगटे, ते निश्चय देव तत्ववे. एटवे वरण, गंध, रस, स्पर्श, शब्द, रूप, क्रियादिथी रहित, शरीरथी जिन, योगथी जिन, अतिद्रिय, अविनाशी, अनुपाधी, अवंधी, अक्लेशी, अमूर्ति, शुद्ध चैतन्य, ज्ञान, दर्शन, चारित्रादि अनंतगुण जाजन, सच्चिदानंद स्वरूपी एवुं मारुं आत्मतत्ववे, एम जे जाणवुं तेने निश्चै देवतत्व कहेवे.

हवे बीजा गुरुतत्वमां प्रथम व्यवहारथी शुद्ध गुरु कहेवे.

जे पांच समिते समिता, त्रण गुप्तेकरी गुप्ता, समतात्मरमणे रमतां, पंचेंद्रिय दमता, अनेक दुःकर परीसह उपसर्ग सर्व ह्माथी खमता, अनेक स्तुति निंदा सांजलवानुं तजीने समतारूप शुच ध्यानामिवडे कर्मरूपी काष्टने बालता, अनादि परचित विज्ञाव परिणतिने वमता, जेने नहिं माया नहिं ममता, प्रतिक्षणे गुरु चर्णाविंदे नमता, प्रतिक्षणे नव नव संयम स्थाने चढता, प्रतिक्षणे ज्ञान दर्शनादि गुण पर्याये वधता, पोतपोतानी शक्ति प्रमाणे नवीन नवीन तप क्रियां करतां, प्रतिदिन आत्मवीर्योद्धासयुक्त ज्ञान क्रियाजास वडे लब्धि प्रमुख गुणोवर्त्तता, पंचांगी प्रमाण शु

रूस्याह्लादथी अनुसरीने शुद्ध चारित्र्याचार पालनरूप प्रवहणे क
 रीने संसार समुद्र तरता, सकल आशंसा दोष त्यागी एक मुक्ति
 पद साध्य मन धरता, त्रिकरण शुद्ध एक विध श्रीजिनाज्ञानां प्रति
 पालक, द्विविध धर्मेना प्रकाशक, त्रिविध रत्न त्रयीना धारक, चतुर्वि
 ध कपायना जीपक, पंचविध शुद्धभावनाये युक्त यका पांच महात्र
 तना धुरंधर धोरी, षड्विध ठकायना परम रक्षक, सप्तविध ज्ञय
 स्थानथी रहित, अष्टविध मदस्थानकना जीपक, नवविध ब्रह्मगु
 सिना धारक, दशविध यतिधर्म प्रतिपालकामां सावधान, एकाद
 शांग सूत्रना अर्थ विस्तारे पठन करवामां रसिक, इत्यादि उत्तरो
 त्तर अगणित गुण गणालंकृत गात्र, परम पात्र, परमोपकारी. अ
 षादश सहस्र शीलांगरथधारी, नव कोटी विशुद्ध प्रत्याख्यान चारी,
 अनियत नव कल्पविहारि, सडताझीश दोषरहित शुद्धाहार आ
 हारी, जेनी परीक्षा कसोटीए कस्या जात्यवंत सोनानी पेरे अ
 धिक अधिक गुणना रंगधारी, शत्रु मित्र समचित्तदृष्टि, जे कुखि पू
 रक संचलथी नही अधिक वित्त, परमगुणी, परमदयाल, जगतबंधु,
 जगहितकारी, चारंरु पंखीनी पेरे अप्रमत्तचारी, पृथ्वीनी पेरे सर्व
 सहन करनारा. मधुकरी वृत्तिनी पेरे मुधा जीवी, आकाशनी पेरे निरा
 धार, गनप्रतिबंधी, अंतरमां अने बाह्यमां, सुता तेम जागतां, दिवश
 मां तेम रात्रीमां. एकाकीमां तेम सहोटी परखदामां जेमने एकज प्र
 वृत्तिठे. एवा मुनिराज जविक जीवोने संसार समुद्र तारवाने जेमना
 चरण बडसफरी वहाण समान स्वपरोपकारी ठे, एवा आजना वख
 तमां पण पंदर कर्म जूमिमां सर्व मलीने वे हजार कोडी साधु व
 र्ते. तेमने हुं गुरुत्व करी सर्वहुं, एमनी आज्ञा मागुं, एमने पर
 मपात्र बुद्धिपडिलाजुं. एमनी क्रियानी अनुमोदना करुं, एवा शुद्ध
 साधु मारा गुरुत्वठे. इति व्यवहार शुद्ध गुरुत्व समाप्त.

હવે નિશ્ચયથી ગુરુત્ત્વ કહેઢે.

નિશ્ચય ગુરુત્ત્વ તે શુદ્ધાત્મ વિજ્ઞાન પૂર્વક ઢે. જે હેયોપાદેય ઉપયોગયુક્ત પરિહાર પ્રવૃત્તિજ્ઞાન તેને નિશ્ચે ગુરુત્ત્વ કહીઁ.

હવે ત્રીજા ધર્મતત્ત્વમાં પ્રથમ વ્યવહાર ધર્મ કહેઢે.

શ્રીઅરિહંત દેવાધિદેવ તીર્થકર પરમેશ્વર સમવસરણમાં વેસી કરીને બાર પર્ષદાની વચમાં શ્રીગણધર પદધારીને ત્રીપદી દાન પૂર્વક દ્વાદશાંગીની રચના કરી, ત્યાં યથાર્થ અર્થના કર્તા શ્રીઅરિહંતજી અને તે અર્થાનુયાયી સૂત્રના કર્તા શ્રીગણધર તેને આગમ કહિઁ તે આગમમાં પ્રકાશ્યા જે જાવસકલ જીવોને હિતકારી ડુર્ગતિ પડતાં જીવને રાખે તેને ધર્મ કહિઁ તે ધર્મ સ્વરૂપના વે જ્ઞેદ ઢે ઁક શુદ્ધ વ્યવહાર ધર્મ, બીજો શુદ્ધ નિશ્ચય ધર્મ. ત્યાં પ્રથમ વ્યવહાર ધર્મ તે શ્રીજિનાગામોક્ત શુદ્ધ દયા સ્વરૂપ વિજ્ઞાન પૂર્વક જે ધર્મ પ્રવૃત્તિનુ કરડું તેને કહિઁ ઢેઁ.

અહિંયાં વહી દયાનુ સ્વરૂપ લઘીઁ ઢેઁ.

દયાના આઠ પ્રકાર ઢે. દ્રવ્યદયા, જાવદયા, સ્વદયા, પરદયા, સ્વરૂપદયા, અનુબંધદયા, વ્યવહારદયા તથા નિશ્ચયદયા. હવે અનુક્રમે ઁ આઠે પ્રકારની દયાનું સંક્ષેપ વર્ણન કરીઁ ઢીઁ.

પ્રથમ દ્રવ્ય દયા ઁટલે જયણ પૂર્વક પ્રવૃત્તિઁ કરી જે જીવર દ્વા કરવી તે જૈનમાર્ગિનો કુલધર્મઢે. ઁને દ્રવ્યદયા કહિઁ.

બીજી જાવ દયા ઁટલે બીજા જીવને ગુણ પ્રાપ્તિની બુદ્ધિ તથા ડુર્ગતિનો પતનોદ્ધારણ અંતર અનુકંપાબુદ્ધિ સહિત ઉપદેશાદિક કરવો તેને જાવ દયા કહિઁ.

ત્રીજી સ્વદયા ઁટલે આપણો આત્મા અનાદિ કાલનો મિથ્યાત્વ અશુદ્ધ ઉપયોગથી અશુદ્ધ શ્રદ્ધાન પૂર્વક અશુદ્ધ પ્રવર્તિઁ કરીને કષાયાદિક જાવ શસ્ત્રથી પ્રતિસમયે જ્ઞાનાદિક ગુણઘાત રૂપ જાવ પ્રાણ હણાયઢે; ઁડું શ્રી જિનવચનના ઉપકારે જાણી કરીને

સ્વસત્તા જે પરસત્તા પ્રવૃત્તિ પરિહારરૂપ, શુદ્ધોપયોગધારી, વિષય ક પાયથી દૂર રહે. શુચાશુચ્ચ ઉદયે અવ્યાપક રહે. અહીંયાં ચેતના સ્વ રૂપ સન્મુખહે. તેને સુખ દુઃખની પ્રાપ્તિ તે કર્મોદયિક છે, પણ મન માં હર્ષે વિપાદ નરહે, પ્રતિક્ષણ કર્મવંધની ચિંતા રહે તે સ્વદયા. એ સ્વદયા વાલો જીવ પોતાની ચેતના સમારવાને જિન પૂજા, તીર્થ યાત્રા, રથ યાત્રા, પ્રમુખ શુચાશ્રવ પ્રવૃત્તિ કરીને જિનગુણ ગાન વ હુમાન પૂર્વક પોતાની ચેતન તત્વાવલંબી કરે, પુજલાવલંબી પણ મટાડે, જોકે એ શુચાશ્રવમાં વાહેરથી જોતાં તો હિંસાહે, પણ એ નિ મિત્તથી અનાદિની વિજ્ઞાવ ચાલ મટે, ગુણી જે શ્રી અરિહંતાદિક તેના વહુમાને કરીને આત્મા ગુણગ્રાહી થાય, અને બ્યારે ગુણ ગ્રાહી થાય ત્યારે તે જ્ઞાની પણ થાય, તે માટે સર્વ સાધકોને એ સ્વદયા તે પરમ સાધન છે. સાધુ પણ નવકલ્પી વિહાર કરે, ઉપદેશઆપે, ચર્ચા કરે, પૂંજન પ્રમાર્જન કરે તે સ્વદયાની પુષ્ટિને વાસ્તે કરે. અહીંયાં યોગની ચપલતાએ કરીને આશ્રવ થાય સ્વરો, પણ ચેતના સ્વરૂપાનુયાયી રહે, જિનાજ્ઞાપલે, કપાય સ્થાન મંદ પહે, જઘકતા મટે, યથા ઠંદી પણ મટે, ધર્મ પ્રવૃત્તિ ચહે તેથી સ્વદયા નિમિત્ત જે શુચાશ્રવ તેને સાધુ પણ પોતાની દશા માફક આદરે.

ચોથી પરદયા તે એ કે, ઠણ કાયના જીવોની રક્ષા કરવી જે કારણે સર્વ જીવ જીવ્યું ચહાયહે, સુખના અર્થી સર્વ છે, જેમ આપણો જીવ દુઃખથી કરે છે તેમ સર્વ જીવ દુઃખથી જય પામેહે; એવું જાણીને જીવની દયા કરે તેને પરદયા કહીએ. વહી જ્યાં સ્વદયાહે ત્યાં પરદયા નિયમા છે; અને જ્યાં પરદયાહે ત્યાં સ્વદયાની જજના છે.

પાંચમી સ્વરૂપદયા તે એ કે આ લોક તથા પરલોકના પુજલીક સુખની આશામાં તથા દેખા દેખીયેં કરીને જીવ રક્ષા કરે તેને સ્વ રૂપદયા કહીએ. આ દયાવહે કરીને તરત તો પુજલીક સુખ પામેહે

પણ પઠી મેઢકાના ચૂર્ણની પેરે સંસાર વધે આ સ્વરૂપ દયા વિપે દેખવામાં દયાઢે પ્રણ જાવથી હિંસાઢે.

ઠઠી અનુબંધ દયા ઇટલે આવક વઢુ આનંધર કરીને મુનિ વં દનને માટે જાય, ડપકાર બુદ્ધિવઢે વીજા જીવોને આક્રોશ તાઢ નાદિક કરીને શિક્ષા આપે, સુમાર્ગે લાવે કુમાર્ગ તજાવે આમાં ડપરથી જોતાં હિંસાઢે પણ આગલ પોતાના અને પારકા જીવને લાજ આય તેથી અનુબંધનું ફલ દયાને પામે. સાધુ તથા આચાર્ય પણ પોતાના શિષ્ય શિષ્યણિને સારણા, વાયણા, ચોયણા તથા પઢિચોયણાદિક કરે શાસનના પ્રત્યનીકને પોતાની લઘ્વિષ્ય કરી શિક્ષા આપે કદાપિ પંચેન્દ્રિ જીવને પણ શુદ્ધ માર્ગે પ્રવર્ત્તાવવાને અર્થે શિક્ષા કરે, શાસન સ્થિર કરે, તે અનુબંધ દયા કહિંઈ.

સાતમી વ્યવહાર દયા ઇટલે વિધિ માર્ગાનુયાયી જયણા પા લે, કમ વેસ નકરે, શુલે નહિં તે વ્યવહાર દયા કહિંઈ.

આઠમી નિશ્ચય દયા ઇટલે શુદ્ધ સાધ્ય ડપયોગમાં ઇકી જા વ અજેદોપયોગ હોય, સાધ્ય જાવમાં ઇકતા જ્ઞાન તેને નિશ્ચય દયા કહિંઈ ઇ દયા શુણ ઠાણે ચઢાવે તેણે કરી ડત્કુદ્ધટે.

શ્લ્યાદિક અનેક પ્રકાર દયા સ્વરૂપ વિજ્ઞાન પૂર્વક સૂત્ર, નિર્યુક્તિ જાણ્ય, ચૂર્ણિ અને વૃત્તિ ઇ પંચાંગી સંમત પ્રત્યક્ષાદિ પ્રમાણ પૂર્વક નૈગમાદિક નય શૈલી પૂર્વક નામાદિ નિક્ષેપ રચના પૂર્વક સ્યાદસ્તિ નાસ્તિપ્રમુખ સપ્તજંગી સ્વરૂપ રૂપ, યથાર્થ વિજ્ઞાન પૂર્વક જ્ઞાન ક્રિ યા, તથા નિશ્ચય વ્યવહાર, તથા ડ્રવ્યાર્થિક, પર્યાયાર્થિક શ્લ્યા દિક ડજય જાવમાં યથાવસરે અર્પિતાનર્પિત નય નિપુણતાથી મુ સ્ય ગૌણજાવે, ડજય નય સમ્મત ઇધી શુદ્ધસ્યાદ્ઢાદ શૈલી વિજ્ઞાન પૂર્વક શ્રી સિદ્ધાંતોક્ત ઢાન, શીલ, તપ, જાવના, રૂપ શુજ પ્રવર્ત્તિ પ્રવર્ત્તન તેને વ્યવહારથી શુદ્ધ ધર્મ કહિંઈ.

હવે શુદ્ધ નિશ્ચય ધર્મ કહેહે.

શુદ્ધ નિશ્ચય ધર્મ તે આત્માની આત્મતા જાણે, વસ્તુ સ્વજ્ઞાવ ઝલ્લે, જે આત્મ દ્રવ્યહે તે શુદ્ધ ચૈતન્યતારૂપ અસંખ્યાત પ્રદેશી અમૂર્ત લોક પ્રમાણ, સર્વ પુજ્જલથી જિન્ન, અલંકર, અલિપ્ત, અનંત જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર સુખ વીર્ય અવ્યાબાધાદિ અનંત ગુણમયી, સ્વ ગુણ જોગી, અવિનાશી, અનુપાધી, અવિકારી એવો મારો આત્મ દ્રવ્ય સ્વજ્ઞાવ તેજ ઉપાદેયહે, ઘનાથી જે વિલક્ષણ પરપુજ્જલાદિક તે મારું નથી, હું તેનો નથી, તે પુજ્જલ જે વર્ણ, ગંધ, રસ ફરસરૂપ તે ના પાંચ વિકારહે. શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ, એ પાંચેના ઉત્તર જ્ઞેદ અનેકહે એ શબ્દાદિ એકેક જ્ઞેદ વર્ણાદિ ચાર ચાર જ્ઞેદ લઈ રહ્યા છે. આ લોકાકાશમાં જે અજવાહું છે; તથા અંધારુહે, શબ્દ જે ઊઠેહે, સર્વ રૂપી વસ્તુનો પરભાયો પડેહે, રક્તાદિકની કાંતિ પડેહે, શિત પડેહે, ઢાયા પડેહે, ધૂમ્ર પડેહે, તાપ પડેહે, નાનાપ્રકારના રૂપ, રંગ, સંસ્થાનના ઘાટનો નમુનો દીઠામાં આવેહે તથા નાના પ્રકારના રૂપ, રંગ, સંસ્થાનની સુગંધ તથા દુર્ગંધ આવેહે, નાના પ્રકારના રસની મજા છે, સર્વ સંસારી જીવોની દેહ, જાણ, મનની કલ્પના તથા પ્રાણના દશ જ્ઞેદ છે, તથા પર્યાપ્તિના ઠ જ્ઞેદહે, હાસ્ય, રતિ, અરતિ, જય, શોક, દુર્ગંઢા. સુશબ્દલી, હદાસી, કદાગ્રહ, હઠ, લઢાઈ, કષાય, ક્રોધાદિક ચાર, સાતા, અસાતા, ઊંચપણું, નીચપણું, નિદ્રા, વિકથા, સર્વ પુન્ય પ્રકૃતિ, સર્વ પાપ પ્રકૃતિ, રીઝ, મોજ; સ્ત્રીજ, સ્વેદ ઠ, લેશ્યા; લાજાલાજ, યશ, અપયશ, મૂર્ખપણું, ચતુરતા, સ્ત્રી, પુરુષ, અને નપુંસક વેદ, કામચેષ્ટા, ગતિ, જાતિ ઇત્યાદિક જે આઠ કર્મના વિપાકહે. તે સર્વ જીવને અનુજવ સિદ્ધહે.

બીજા પણ સુદ્ધપુજ્જલ જે ઇંદ્રિઓથી અગોચર પરમાણુ આદિ લઈને અનેક જ્ઞેદના અગ્રહિત એવા હુટા પુજ્જલ છે. એ પુજ્જલના સંયોગથી ચારે ગતિમાં જીવ જટકે છે, એ પુજ્જલનો સંગ તેજ સંસારહે.

એના સંયોગથી જીવના અનંત જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિક અનંત ગુણ
 વગર, એવી જે પુજ્જલ દ્રવ્યની રચના છે તે મારો સ્વજ્ઞાવ નથી, એ પુજ્જ
 લ મારીજાતી નથી, એ પુજ્જલથી મારો સંબંધ નથી એ પુજ્જલ મારેત્યા
 ગવા યોગ્ય છે પણ આદરવા યોગ્ય નથી. તથા જે ધર્માસ્તિકાય દ્રવ્ય છે
 તે પણ જીવને તથા પુજ્જલને ગતિ સહાયકારી છે, અને અધર્માસ્તિકાય
 દ્રવ્ય તે જીવ પુજ્જલને સ્થિતિ સહાયકારી છે, આકાશ દ્રવ્ય સર્વનું જ્ઞા
 નન અવગાહના દાશ્તે; કાલદ્રવ્ય નવપુરાતનકારી વર્તનાલક્ષણ
 વંતે; એમ એ ચાર દ્રવ્ય જે છે તે મારે જ્ઞેયરૂપ છે; એનાથી પણ મારું સ્વરૂપ
 ન્યાસું છે. તથા વીજાપણ સંસારી જીવ જે છે, તે પણ પોત પોતાના
 સ્વજ્ઞાવ સત્તાના ધણી છે. એ પણ મારા જ્ઞેયરૂપ છે. એ સર્વનાથી હું ન્યા
 રોહું. એ મારા સંગી નહીં તેમ હું એમનો સંગી નહીં. હું મારી સ્વ
 જ્ઞાવસત્તાનો ધણી હું. મારો સ્વજ્ઞાવ સમ્યક્ જ્ઞાન દર્શન ચારિ
 ત્રાદિક રૂપ, અવન્ને અગંધે, અરસે, અફાસે, ચેયણગુણે, અનંત અ
 વ્યાબાધ, અનંત દાન, અનંત લાજ, અનંત ઝોગ, હપનોગ, અનં
 ત વીર્યાદિક, અનંત ગુણ સ્વરૂપ છે. તેમની શ્રદ્ધા જાસન પૂર્વક
 ગુણાસ્વાદિકરૂપ ચિદાનંદનઘન મારો સ્વજ્ઞાવ છે. એવો માહરો પૂર્ણ
 નંદ સ્વજ્ઞાવ છે તેને પ્રકટ કરવાને વ્યવહાર નયથી, સર્વ શુદ્ધ વ્ય
 વહાર જે છે તે નિમિત્ત માત્ર છે. પણ મુખ્ય તો મારા સ્વજ્ઞાવમાં જ ર
 મણ કરવું તેજ શુદ્ધ સાધન છે. તેજ ધર્મ છે. તથા ચોક્કં શ્રીહત્તરા
 ધ્યયનસૂત્રે ॥ વહુંસહાવો ધમ્મો ॥ इत्यादि विज्ञानपूर्वक चेतन
 प्रवृत्ति तेने નિશ્ચય ધર્મ કહીએ. ॥ इति धर्म तत्त्वं समाप्तम्.

એ ત્રણે તત્ત્વની જે શ્રદ્ધાનિશ્ચલ પરિણતિ રૂપ પ્રતિત તેને સમ્યક્ત્વ
 કહીએ. ॥ यदुक्तं सिद्धांते । निस्संकं पावयणं ॥ जंजिणेहिं पवेद्वियं ।
 तंतहा मेवसच्चं । एसमठे सेसे अणठे ॥ इत्यादि ते कारणे तत्त्वार्थ स
 र्वदहणा तेपण सम्यक्त कहीए. અને એનાથી વિપરીત વાસના એટલે
 તત્ત્વાર્થ અશ્રદ્ધાન અપ્રતીત, અતત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન તે મિથ્યાત્વ કહીએ.

ए मिथ्यात्वना मूल चार जेद ठे. तेमां प्रथम परूपणा मिथ्यात्व एटले जिनवाणीथी विपरीत प्ररूपे. वीजुं प्रवर्तन मिथ्यात्व एटले मीथ्यात्वनीज करणी करे ते जाणवुं. त्रीजुं परिणाम मिथ्यात्व एटले मनमां, परिणाममां विपरीत कदाग्रह रहे, शुद्धार्थ सरदहे नहीं. चोथुं प्रदेश मिथ्यात्व एटले सत्तागत जे मिथ्यात्व मोहनीना कर्मदल ठे, तेने प्रदेश मिथ्यात्व कहीए ए कर्म दल विपाकमां आवे त्यारे परिणाम मिथ्यात्व होय, अने ज्यां सुधी तेदलीक सत्तामां पड्यां रहे त्यारे तो जीवने समकेत पण थाय.

हवे ए चारे मिथ्यात्वना उत्तरजेद एकवीशठे ते लखे ठे.

१ प्रथम तो जिनप्रणीत जे शुरू निरवद्य धर्म तेने अधर्म कहे.

२ वीजो हिंसाप्रवृत्तिप्रमुखआश्रवमयीअशुद्धअधर्मतेनेधर्मकहे.

३ त्रीजो संवरजाव सेवनरूप जे मार्ग तेने उन्मार्ग कहे.

४ चोथो विषयादि सेवनरूप जे उन्मार्ग तेने मार्ग कहे.

५ पांचमो सत्तावीश गुणेकरी विराजमान, काष्टना नावसमान, तरण तारण समर्थ एवा जे साधु तेने असाधु कहे.

६ ठठो आरंज परिग्रह, विषय कषाये जरेलो, लोच मग्न, कुवा सना दायी, लोढाना तथा पाषाणना नाव समान, एवो जे अन्य लिंगी तथा कुलिंगी असाधु होय तेने सुसाधु कहे. पण एम न विचारे के जे पोते दोश थकी जरेलोठे ते वीजाने केवीरीते निर्दोष करशे ? जेम पोते दारिद्र्य ठतां वीजाने धनपती क्यांथी करशे ?

७ सातमो एकेंद्रियादिक जे जीवोठे तेने अजीव करी माने.

८ आठमो काष्ठ सुवर्णादिक अजीव पदार्थोठे तेने जीवकरी माने.

९ नवमो मूर्तिवंत एवा जे रूपी पदार्थोठे तेने अरूपी कहे जेवी रीते स्पर्शवान वायुने अरूपी कहे, पण ते जो अरूपी ठे तो तेमां स्पर्श केमठे ? एवुं विचार करे नहीं.

१० दशमो अरूपी पदार्थने रूपी कहे. जेवी रीते मुक्तिमां तेजनो

ગોલો માને પણ એમ ન વિચારે કે જે અરૂપી चीज છે તેનું તેજ કેમ નજરમાં આવે ? એવો વિચાર ન કરે. એ દશ જેદ કહ્યા.

તથા પાંચ બીજાં મૂલ જેદહે તે લખેહે.

૧ જે પોતાની મતિમાં આવ્યું તે સાચું બીજું સર્વ જુંતું પણ પ રીક્ષા કરવાની ઇચ્છા રાખે નહીં શુદ્ધા શુદ્ધની ધોલ કરે નહીં તે પ્રથમ અજિગ્રહિક નામે મિથ્યાત્વ જાણવો.

૨ સર્વ ધર્મ સારાહે સર્વ દર્શન ખલાંઠે સર્વ કોઈને વંદના કરિ એ પણ કોઈની નિંદા કરિએ નહીં. એણે અમૃત અને વિષ એ બન્ને સમાન ગણ્યા તે બીજો અનજિગ્રહિક નામે મિથ્યાત્વ જાણવો.

૩ જે જાણી બુજીને જુલું બોલે, પહેલા પોતાના અજ્ઞાનપણ થ કી કાંઈ ચૂલપહે વિપરીત પ્રરૂપણા કરે તેવારે કોઈ શુદ્ધ માર્ગાનું સારી જીવ તેને કહે કે આ તમે સિદ્ધાંત વિરોધી બોલોહો તમે ચૂલોહો એવું સાંજલે તેવારે તેને હ્રુદ આવે તેથી કુમતિ કદાગ્રહ કુયુક્તિ કરીને પોતાનું વચન રાખવાની અપેક્ષા કરે પોતે જુલો પહે તોપણ નમાને એ પુરુષ વિરાધક બહુ ખવ ઝમણ કરનારો જાણવો એ ત્રીજો અજિનિવેશ નામે મિથ્યાત્વ જાણવો.

૪ જે જિનવાણીમાં સંશય રાખે અને પોતાના અજ્ઞાન દોષ થ કી સિદ્ધાંતના ગહનાર્થમાં સ્વબર પહે નહીં ત્યારે ઋગમગતો થકો રહે જે એ કેમ હશે એ સંશયિક નામે મિથ્યાત્વ જાણવો.

૫ જે અજાણ પણાને લીધે કાંઈ સમજે નહીં તે અનાજોગિક મિથ્યાત્વ અથવા એકંદ્રિયાદિક જીવોને અનાદિ કાલનો લાગો રહોહે તે પણ અનાજોગિક મિથ્યાત્વ જાણવો. એ બધા મલીને પૂર્વલા દશ જેદ સાથે મેલવતા પંદર જેદ મિથ્યાત્વના થયા.

હવે બીજા ઠ જેદ લખેહે. એક લૌકીક દેવ, બીજો લૌકીક શુરુ, ત્રીજો લૌકીકપર્વ, ચોથો લોકોત્તરદેવ, પાંચમો લોકોત્તરશુરુ, અને ષષ્ઠો લોકોત્તરપર્વ. એ ઠ જેદ વવરીને કહેહે.

१ जे देव राग द्वेष थकी जरेलाठे, एक उपर मेहेरवान थाय ठे, एकनो विनाश करेठे तथा स्त्रीयादिकना विलाशमां मग्न रहेठे, अनेक जातना हथीयारो हाथमां धारण करेलांठे, पोतानी प्रभु तमां कांइ न्यूनता नथी, हाथमां माला धारण करेठे, सावद्यजोग पंचेंद्रिय वधादिकनी चाहना करेठे एवा देवोने माने, पूजे, अने तेमना कहेला मार्ग यज्ञ याग अनेक प्रवृत्ति हिंसामयी करे, तेने प्रथम लौकीक देवगत मिथ्यात्व कहिए. एना अनेक जेदठे ते मिथ्यात्व सत्तरी प्रमुख ग्रंथो थकी विस्तारे जाणवा.

२ जे अढार पापस्थानकथी जरेलांठे, नवविध परिग्रहधारी, गृहस्थाश्रमी, एवा ठता गुरुनाम धरावे ते जाणवा. तथा बीजा कुलिंगी जे नव नव प्रकारना जेष वनावीने आरुंवर करे, बाह्य प रिग्रह त्याग करे, पण अच्यंतर ग्रंथी ठोडी नथी, अनादिनी झूल मटी नथी, शुद्ध साध्यनी उलखाण थइनथी, एवाने गुरु करी मा ने, तेनो बहुमान करे, एवाने शुद्धदान आपे, तेमां परमपात्र बु ङ्गि धरे, ते बीजो लौकीक गुरुगत मिथ्यात्व जाणवो.

३ आ लोके पुज्जलिक सुखनी इछाथी अनेक मिथ्यात्व क ल्पित लौकीकपर्व दिवश जेवांके दिवासो, रक्षाबंधन, गणेशचोथ, नागपंचमी, सोमप्रदोष, सोमवती, बुद्धाष्टमी, होली, दशेरा, प्र मुख शतपर्वने लाजदायी जाणीने श्रद्धायेंकरी आराधे, अव्य व्यय करे, कुपात्रने दान आपे, ते बीजो लौकीक पर्वगत मिथ्यात्व जाणवो.

४ देव श्रीअरिहंत धर्मेना आगर, विश्वोपकारसागर, परमेश्वर, परमपूज्य, सकलदोषरहित, शुद्ध निरंजन, तेनी स्थापनां जे मूर्तिसा धिष्ठायक प्रतिमां तेने आ लौकिक पुज्जलिक सुखनी इछा धारणकरी माने के माहरुं कार्य थशे तो महोटी पूजा करीश, उत्रादिक चडा वीश, दीवाकरीश, रात्रि जागरण करीश, एवीरीते श्रीवीतरागनी मा नता करे अहीं चिंतामणीना दातार पाशेथी काचना कटकानी

માંગણી કરવી તેમાં શુક્ત નથી પણ જેને કર્મોદયની પ્રતીત નથી તે વ્યર્થ જૂલા જટકેઢે પુણ્યોદય વિના કાંઈ પણ થતુ નથી વ્યર્થ નિરંજન દેવને પુજ્જલિક સુખની આશા ધારણ કરી માને તે ચોથો લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ જાણવો.

૫ જે સાધુ વેશધારી, નિર્ગુણી, જિનવચન ડઢાપક, પોતાની મતિકલ્પનાયે કરી અર્થની દેશનાના પ્રરૂપક, સૂત્રાર્થના સંતાડનાર, ઇવા ડત્સૂત્ર જાણ કરનારાં લિંગીડ તેમને ગુરુ બુદ્ધિયે કરી વહુમાન કરે તથા જે સુસાધુ, સદ્ગુણી, તપસ્વી, સદાચારી, વહુક્રિયાવંત હોય તેને આલોકના સુખની ઇાહનાધરીને વહુમાન કરે અને ઇમ વિચારેજે ઇવાગુણીની અત્યંત સેવા કરીશું તો ઇમની મેહેરવાની થકી ઢન કુદ્ધિ પામીશું ઇવી ઇંદ્રિય સુખની ઇઢા ધારણ કરીને તેમને માને તે પાંચમો લોકોત્તર ગુરુગત મિથ્યાત્વ.

૬ કલ્યાણીકાલિક પર્વલિવશે પુત્રાલિકની વાંડનાળ કરીને અરિહંત દેવનું આરાધન કરે તે ઢઠો લોકોત્તર પર્વગત મિથ્યાત્વ.

ઇપ્રમાણે સર્વમલીને મિથ્યાત્વના ઇકવીશ જેદ થયા તેને હું પરિહરું પરંતુ ઇમાં દેવતત્વમાં ઇટલો આગાર કે જે કુલની પરંપરા ઇાલી આવીઢે ઇવી જે ગોત્રજ કુલદેવતાલિકની પૂજા, અને ઢીપ પૂજા પ્રમુખ વિવાહાલિક કરણીને વિષે જે કરવી પઢેઢે તેની જ ઇણાઢે પરંતુ તેને શુજ કરણી જાણુ નહી.

અને ગુરુતત્વમાં કુગુરુ જે અન્યલિંગી બ્રાહ્મણાલિકઢે જે વિવાહાલિક જોડાવે પરાણાવે તેના અધિકારીઢે જેમની પરંપરાની વૃત્તિ લાગેલીઢે તે આવીને આસિરવાદ આપે તેવારે તેમને લૌકીક વ્યવહારને અર્થે પ્રણામ કરવું પઢે, કાંઈ ડલિત્ત આપવું પઢે. તથા કોઈ મિથ્યાત્વી રાજવર્ગીને ઢેર ગયા થકાં ત્યાં તેમના ગુરુ આવે તેવારે તે રાજવર્ગી પોતાના ગુરુનું વહુમાન પ્રણામાલિક કરે તેવારે તેની આદવથી આપણને પણ સલામ પ્રમુખ વહુમાન કરવું પઢે. તથા

જેણે નામા લેખાદિક અંકવિદ્યા પ્રમુખ આજીવિકા ચલાવવાનો હુ
ન્નર શિખાવ્યો હોય એવો ઝસ્તાદ બ્રાહ્મણાદિક હોય તેનું વહુમાન
કરવું પડે, ઝક્તિ કરવી પડે, અન્ન વસ્ત્રાદિક આપવું પડે, તેનું આગાર
ઠે. ઝચિત્ત વ્યવહાર જાણી એ સર્વ કરું પણ ધર્મ બુદ્ધિયેં નકરું.

તથા મિથ્યાત્વીના કોઈક લૌકીક વાર તેવાર આવે તેવારે તે
ના ઝહવાદિક કારણે તે કાંઈ ડ્રવ્યાદિક માંગવા આવે તથા તે મિ
થ્યાત્વી કૂપ સરોવરાદિકનું ઝનન કરવાની જે લૌકીકરીતીઠે તેને
ધર્મ બુદ્ધિ કરી માનેઠે તોતેવાકાર્યોને અર્થે કાંઈ ડ્રવ્યાદિક માંગવા
ને આવે તેવારે શાસનની નિંદા મટાડવાની બુદ્ધિ ધારણ કરીને
ડ્રવ્યાદિક આપું પણ તેમાં સુકૃતની બુદ્ધિ ધારણ કરુંનહી.

વીજા પણ કોઈ કુલિંગીને કોઈ લજ્જા દાક્ષિણતા જય પ્રમુખ
કારણને લીધે વહુમાન કરવું પડે, અથવા દાન આપવું પડે, તે કે
વલ લોક વ્યવહાર તથા શાસનની હીલના મટાડવાને અર્થે ત
થા ઢેપ મટાડવાને અર્થે લોકચાલ કરું પણ તેમાં ધર્મ બુદ્ધિ ધ
રું નહી. અને તે ઝરચ સંસાર ઝાતે લઘું.

તથા સ્વલિંગી હિનાચારી કેવલ વેપધારી ઝેઝધારી હોય તેને શા
સનની નિંદા મટાડવાને અર્થે તથા તેમનો ઝેદ મટાડવાને અર્થે પ્રણા
માદિક વહુમાન કરું તથા કુલ પરંપરાગત વૃત્તિ જાણીને અન્ન વસ્ત્રા
દિક આપું કેમકે જિનમાર્ગનો લિંગી તથા દર્શની પણ યાચના કરે
નહી એ પણ એક ગુણઠે તો ત્યાં એ ગુણ આગલકરીને આપવો.

તથા તેવા હીનાચારીમાં પણ જે શુરૂ પ્રરુપકઠે. અને જેણે
આપણને જાણવા સુણવાનું ઝપકાર કીધુંઠે, જેણે આપણને સુબુદ્ધિ
આપીઠે, આપણી જૂલ મટાડીઠે, તો તેવાને એ આપણું ઝપકારીઠે
એવી બુદ્ધિ ધારણ કરીને વંદન નમન સન્માન સન્મુખ ગમન પ્રમુ
ખ મનમાં હર્ષ ધારણ કરીને કરું, માહારી શક્તિ પ્રમાણે સેવા ક
રું, મોહોટા ઝપકારી ધર્માચાર્ય કરી માનુ, પણ તેને સુસાધુ શુરૂ

ગુરુ તત્ત્વ કરી સંદેહું નહિ માત્ર ઉપકારી સરદ હું. ઇરીતે મિથ્યા ત્વનું ત્યાગ કરું શુદ્ધ સમકેતને ધારણ કરુ. ઇતિ વ્યવહારસમ્યક્ત્વ.

હવે નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ લિખેલે.

નિશ્ચય સમ્યક્ત્વતેજે પૂર્વે નિશ્ચય દેવ, ગુરુ અને ધર્મ તત્ત્વમાં લખેલુંલે તે તત્ત્વની વિચારણા કરતાં નિષ્પન્ન સ્વરૂપ સંગ્રહ સ ત્તાગ્રાહી નય ગવેષતાં, નિશ્ચય દેવ તે એ આપણો આત્માજ છે ત થા નિશ્ચય ગુરુપણ આપણો આત્માજ છે જે કારણ માટે સ્વરૂ પોપયોગીજીવ તે પોતાની આત્માને સન્માર્ગી કરે જાવાશ્રવનું ત્યા ગ કરાવે એમાટે આત્મા એજ ગુરુ તત્ત્વલે.

તથા નિશ્ચય ધર્મ પણ આપણો આત્માજ છે જે કારણ માટે ધર્મ જે વસ્તુ સ્વજાવ તેને જે પામે તે ધર્મ કહેવાય. ઇટલે ધર્મ જે તત્ત્વ રમણતા પોતાના સ્વરૂપમાં લીનતા નયમાર્ગે જે જેટલી વલ્લત જેમાં અજ્ઞેદોપયોગી હોય તેને તેટલી વલ્લત તદ્મયીજ ક હિય, જેમ પુરુષને સ્ત્રીની આશક્તે કરી લીનતા ઉપયોગ સ્ત્રીનોજ થાય, તેને શુદ્ધનય સ્ત્રીજ કહેલે માટે સ્વધર્મે અજ્ઞેદોપયોગી આ ત્માજ ધર્મરૂપ કહિય. અને વસ્તુગતે શુદ્ધ સ્વરૂપ રમણતા તે સ્વ ગુણલે અને સ્વગુણ તેધર્મલે તેમાટે ધર્મપણ આત્માજ છે. ઇટલે શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ શ્રદ્ધાગુણ તે નિશ્ચયથી દેવદર્શનલે ઇટલે નિશ્ચય દેવલે, તથા સમ્યક્ શુદ્ધાત્મ વિજ્ઞાન તે નિશ્ચય ગુરુલે, તથા તત્ત્વ રમણતા, આત્મસ્વરૂપે મગ્નતા, તે નિશ્ચય ધર્મલે.

જે કારણ માટે જેમ દેવદર્શન થકી અશુદ્ધ મટેલે, મંગલીક થાયલે, ગ્રહ પીડા મટેલે, મનકામના સિદ્ધિ થાયલે તેમ અંહીં સમ્યક્ત્વ પામવાથકી મિથ્યાત્વ અને અનંતાનુ બંધિરૂપ પરમ અશુદ્ધ મટેલે અને અપુનર્બંધકરૂપ શ્રદ્ધાન પ્રાપ્તિરૂપ મંગલીક થાયલે તથા કુમતિ કદાગ્રહરૂપ ગ્રહ પીડા ટલેલે અને સકામ નિર્જીરારૂપમન કામના સિદ્ધિ થાયલે માટે શુદ્ધસમ્યક્ત્વદર્શન પ્રાપ્તિ તે દેવલે.

तथा जेम गुरु मलवा थकी झूल मटेढे, हितवतावे, रहस्या पामे. तेम अंहीं आत्मविज्ञाने करी पण विविध परचाव ब्रमण रूप झूल मटी जायठे, तथा तत्वरमण रूप परमहितने पामेढे, अने निश्चय समता सहेज उदाशीनतानो जे रहस्य तेने जाणवा ने अर्थे तो ज्ञान तेज गुरुढे.

तथा जेम धर्मेनी संगत थकी दुर्गतिमां पडे नही, दिवसेंदिव से अधिक सौजाग्यनी वृद्धि थाय, तेम तत्वरमणरूप धर्म थकी पण परचाव धसणरूप कुगतिमां पडेनही, दिवसेंदिवसें असंख्य गुण निर्झरा थाय तेथी अनेक गुण प्रगटरूप सौजाग्य पामे, माटे जे स्वरूपोपयोग तेज धर्म जाणवो इति निश्चयसम्यक्त्व संपूर्णम्.

हवे ए सम्यक्त्वनी जे करणी ठे ते लिखेढे नित्यप्रत्ये ठती जोगवाइये अने ठती शक्ते वाट घाटविना श्रीजिनप्रतिमां जुहारुं, परंतु जो प्रतिमांनुं योग नमले तो पूर्व दशा सन्मुख श्री बहेर मान प्रभुने सन्मुख उपयोग राखीने चैत्यवंदन करुं, रोगादिक कारणे नथाय तेनो आगारढे.

श्रीदेराशरनी दश आसातना मोहोटीढे ते नकरुं ते दश आ सातनना नाम कहेढे. देरासरमां तंचोल पानफल प्रमुख नखावा, पाणी नपीवुं, जोजन न करवुं, पगरखा प्रमुख चैत्यनी अंदर न लइ जवा, मैथुन सेववुं नही, चैत्यमां शयन नकरवुं, थुकवुं न ही, लघुनीत नकरवी, वडीनीत नकरवी, जुगट्ट रमवुं नही ए दश आसातना श्रीजिन मांदरमां नकरुं. अने बीजीपण चोरासी आसातना जे ठे तेने टालवानी मनमां चाहना राखुं के जे थकी मोहोटी चैत्यनी आसातना मने नलागे.

मासप्रत्ये अमुक सेर प्रमुख फूल चडावुं, मासप्रत्ये अमुक प्रे माण पूर्वक फलादिक चडावुं, मासप्रत्ये घृतादिक अमुक सेर प्रमुख चडावुं, वर्ष प्रत्ये अंगलुठणा पांच अथवा दश चडावुं.

વર્ષમધ્યે કેસર, ચંદન, બરાસ જીમસેની પ્રમુખ પ્રચુ પૂજાનિમિત્તે જાણે તેમાં માહારી શક્તિ પ્રમાણે દ્રવ્ય खरचું, દેરાસર નિમિત્તે વર્ષપ્રત્યે ધૂપ અગરબત્તી કર્પૂર પ્રમુખ અમુક રકમનું ચઢાવું, વર્ષ પ્રત્યે અમુક અષ્ટપ્રકારી પૂજા તથા સત્તર પ્રકારી પૂજા કરું કરાવું.

વર્ષપ્રત્યે સાધારણ દ્રવ્ય અમુક રકમ સુધી खરचું, વર્ષપ્રત્યે જ્ઞાન હેતુએ જ્ઞાન સામગ્રીમાં અમુક દ્રવ્ય खરचું, દિનપ્રત્યે નવકરવાલી દશ અથવા પંદર આત્મહિતે ગુણુ, નગુણાણે તો આગલ પાઠલ ગુણીને પૂરણ કરું, પરંતુ રોગાદિક કારણે નગુણાણે તો તેની જયણાઢે.

દિનપ્રત્યે ઢતી સમર્થાણે પ્રજાતે નવકારસી અને સંધ્યાકાલે હુવિહાર પચ્ચલાણ કરું, પરંતુ વાટઘાટમાં અથવા રોગાદિક કારણે નથાય તો તેનો આગારઢે. વર્ષપ્રત્યે સામીવત્સલ ઇટલે અમુક સંખ્યા સાધર્મિકોની જમાડું. ઇવીરીતે સમકેતપાલું.

૫ સમકેતના પાંચ અતીચાર જે ઢે તે ટાલું તે લિલેઢે.

૧ પહેલું સંકાઅતિચાર તેં શ્રીજિનવચનના ગંજીર ગહનજાવ સાંજલીને પોતાના મનમાં સંકા સંદેહ ધારણ કરે જે આ કેમહ શે મને બરાબર લેસતો નથી ઇવો મનમાં ઋગમગાટ રહે.

૨ બીજો આકાંક્ષાતિચાર તે જે કોઈ અન્યમતી પાલુંફીની કષ્ટક્રિયા લેલ્લીને કાંઈ ચમત્કાર જુલ તથા આલોકમાં પણ પૂર્વ જન્મના અજ્ઞાન કષ્ટક્રિયાના ફલ થકી અન્ય મતિને ઘણોજ સુલ્લી દોલતવાન લેલ્લીને મનમાં વિચાર કરે કે અન્યમતિલુંનો ધર્મ પણ સારુંલે ઇમનુ જ્ઞાન ધર્મ સહુ સારુંલે ઇપણ ધર્મ કરેલે ઇવી ચાહના ધરે તે આકાંક્ષા નામે બીજો અતિચાર જાણવો.

૩ ત્રીજો વિતિગિલ્લાનામે અતિચાર કહેલે જેકોઈ પોતાના પૂર્વ કૃત પાપોદય ને લીધે હુઃલ પામે તેવારે ઇવું વિચાર કરે કે જે ધર્મ કરિલ ઢેલ તેનું ફલ શું જાણીલ ક્યારે પામીશું ઇટલું ફલ થશે કે ન થાય તેકરતાં તો જે ધર્મ નથી કરતા તે ઘણાજ સુલ્લી લેલા

યઠે અને અમે તો જેમ જેમ ધર્મ કરણી કરિયે હૈયે તેમ તેમ દુઃખી થૈયે હૈયે ઇધર્મતો શું જાણીયે ક્યારે ફલશે કિંવા નહીજ ફલશે એવી વિચારણાકરે તથા સાધુના મલમલીન શરીર અને વસ્ત્ર દેખીને દુઃગઢા કરે જે શું આ કાંઈજ નહી આવા ગંદા હાલમાં રહેવું સારું નથી એ બાપડા શું તરશે એજો ફાશુ પાળી થકી સ્નાન કરે તો તેથી કયોત્રત ઝંગ થાયઢે ? એવી દુઃગઢા કરેતેત્રીજો અતિચાર જાણવો.

૪ ચોથો મિથ્યાત્વની પ્રશંસાનું અતિચાર કહેઢે. એટલે મિથ્યા ત્વિઝના ગુરુ જે બ્રાહ્મણ તાપસાદિકઢે તેની પ્રશંસા કરે તે આવીરીતે કે એ મોહોટા તપસ્વીઢે, મહાપુરુષઢે, મોહોટા પંમિતઢે, એના બ રોબરીઝ કોઈ નથી એમની શું વાત કરિયે એવી એવી તેમની પ્રશ્ન તા વચ્ચાણે અને કહેજે એતો પોતાનું અવતાર સફલ કરેઢે, તથા કોઈક મિથ્યાત્વી વ્રત યાગ યજ્ઞ કરે ત્યારે તેની ઘણીજ સુસામ તીને યાતર અત્યંત તારીફ કરીને કહેકે માહારાજ તમે રહું કાર્ય કિધું તમે તો તમારો જન્મ કૃતાર્થ કરોઢો શ્યાદિક કહેવું એ પણ સમકેતનો ચોથો અતિચાર જાણવો.

૫ હવે પાંચમો અતિપરિચયનામા અતિચાર કહેઢે જે મિથ્યા ત્વિસાયે ઘણોજ પરિચય રાખવો એકત્ર ઝોજન સંવાસ કરવો, અત્યંત પ્રીતિ વધારવી તે પાંચમો અતિચારઢે. કેમકે એવું અત્યંત પરિચય કહ્યા થકી પણ કોઈ દિવસે મન બિગઢે, ચિત્ત ચલિત થાય, પાપ લાગે તેમાઢે પરિચય ન કરવો એ પાંચે અતિચાર જાણવા પણ આદરવા નહી. ઘરીતે ઢ હિંમ્ની તથા ચાર આગાર સહિત સમ્યક્ત્વ પાહું તેમાં પ્રથમ ઢ હિંમ્નીના નામ કહેઢે.

૧ પ્રથમ (રાયાઝિયોગેણં) એટલે કોઈ રાજા નગરાદિકનો માલક હોય અને તે બલાત્કારે કાંઈ વિરુદ્ધ કાર્ય કરાવે તે કરવું પડે તો તેથકી માહારો સમ્યક્ત્વ જાંગે નહી.

૨ બીજી (ગણાઝિયોગેણં) એટલે જાતિ જ્ઞાતિ અથવા પંચ

ઘટલે લોકનો સમુદાય તેમના હૃદયને લીધે કાંઈ વિરુદ્ધાચરણ કરવું પડે તેથી માહારું સમ્યક્ત્વ જાંગે નહીં.

૩ ત્રીજી (બલાજિયોગેણ) ઘટલે બલવંત ચોર મ્લેહાદિક ને વશ પડે થકે તે લોકો બલાત્કારે કાંઈ વિરુદ્ધ કાર્ય કરાવે તે કરવું પડે તેથી માહારું સમ્યક્ત્વ જાંગે નહીં.

૪ ચોથી (દેવાજિયોગેણ) ઘટલે ક્ષેત્રપાલ માતા વ્યંતર વિં કાસણી અને પિતરાદિક પ્રમુખ તેમના આવેશ થકી જીવ પરવ શ થઈ જાય તેવારે કાંઈ વિરુદ્ધ કાર્ય થઈ જાય તેથી માહારું સમ્યક્ત્વ જાંગે નહીં અથવા દેવતા મરણાંત કષ્ટમાં પાડે અત્યંત ક્રુદ્ધ આપે તેથી ચેતના સિથિલ પળે કાયર થાય તેવારે દંડ જરણ ન્યાયે કાંઈ વિરુદ્ધ કરવું પડે તેથી માહારું સમ્યક્ત્વ જાંગે નહીં.

૫ પાંચમી (ગુરુનિગદ્દેણ) ગુરુ ઘટલે માતા પિતા ઊસ્તાદ પ્રમુખ તથા પૂજ્ય શ્યાદિક મહોટાના કેવા થકી કાંઈ વિરુદ્ધવાત કુચાલ કાર્ય કરવો પડે તો તેથી મહારો સમ્યક્ત્વ જાંગે નહીં.

૬ ઢઠી (વિત્તિકંતારેણ) વૃત્તિ ઘટલે હુર્જિદ્દમાં આજીવિકા નિમિત્તે કોઈરીતે પેટ જરાઈનો ધંધો ઉદ્યમ નમલે ઘણીજ આપદા પડે તેવારે કાંઈ વિરુદ્ધાચરણ કરવો પડે તેથી સમ્યક્ત્વને દૂષણ લાગે પરંતુ તેમાં અજીવિકા ચલાવવા નિમિત્તે હુર્જિદ્દમાં કાંઈ અનાચાર કરું તો તેથી માહારું સમ્યક્ત્વ નજાંગે એ ઢઠિંમી કહી.

હવે ચાર આગાર લિલેલે.

૧ પ્રથમ (અન્નજ્ઞાજોગેણ) ઘટલે કોઈ કાર્ય અજાણ પળે ઉપયોગ દીધાવિના કાંઈ એકનો બીજો થઈ જાય પરંતુ જેવારે ચાદગરીમાં ઉપયોગ આવી જાય તેવારે તેજ વચ્ચત આગારને પાલે પરંતુ દૂષણ નલગાહે તે પ્રથમ આગાર જાણવો.

૨ બીજો (સહસ્તાગારેણ) ઘટલે સહસાત્પ્રકારે એકા એકી જાણેલે પરંતુ ઉપયોગની ચપલતા થકી અથવા નિત્ય બહુલ અ

ज्यास थकी जाणते जाणते पण कांइ विरुद्ध थइ जाय तो तेथी माहारी प्रतिज्ञा जंग नथाय, ए बीजो आगार जाणवो.

३ त्रीजो (महत्तरागारेण) एटले कोइ कार्य विशेष थकी लाजालाजनी शैली थकी (महत्तर के०) महोटा गुणवंतनी आझा थकी कांइ कमवेश करवो पडे ते त्रीजो आगार जाणवो.

४ चोथो (सबसमाहिवत्तियागारेण) एटले सर्व समाधि व्यत्यय अंहीं कोइ महोटा सन्निपातादिक रोगनी विक्रिया थकी उत्पन्न थयुं जे ग्रथित पणु तेने लीधे वेशुद्ध थइ जाय एवी अवस्था प्राप्त थयेथी कांइ विरुद्धता करवी पडे तेथी पण माहारी सम्यक्त्वनी प्रतिज्ञा जंग नथाय ए चोथो आगार जाणवो.

ए ठ छिंकी अने चार आगार सहित समकित पाळुं अंहीं दिवसनो नियम दिवसमां नकरी शकुं तो बीजे दिवसे करी पोहोचाडुं अने महीनातु नियम बीजा महीनामां करी पोहोचाडुं तथा वर्षनुं नियम बीजा वर्षमां करी पोहोचाडुं एरीते जेवीरीते पोतामां पाळवानी शक्ति होय तेवीरीते बूट राखवी.

ए ठ छिंकीने चार आगार जेम अंहीं समकेत व्रतमां लख्याडे तेज नियमनी रीतें यथायोग्य शैली प्रमाणे अंहीं लखवा थकी आगल पण बीजा सर्व वारे व्रतोमां समजी लेवां फरी एकेका व्रतमां नहीं लखीशुं वधामां अंहीथीज धारणा करवी अंहीं सर्व प्रतिज्ञानुं रहस्य लिख्युंटे अंहीं सम्यक्त्व मार्गना कथननी गाथा नीचे लिखियेंतैए गाथा ॥ अरिहंतो महदेवो, जावज्जीवंसु साहुणो गुरुणो ॥ जिणपन्नतंतत्तं, इय सम्मत्तं मए गहियं ॥ १ ॥

इतिश्री स्याद्वाद शैली पूर्वक सम्यक्त्व अंगीकार करवानो विधि तेनी पीठिकासमाप्त थइ.

હવે આગ્રંથમાં કેહેવાના બાર વ્રતોના નામ કહેઢે.

પ્રથમ પ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રત, બીજો મૃષાવાદ વિરમણવ્રત, ત્રીજો અદત્તાદાન વિરમણવ્રત, ચોથો બ્રહ્મચર્યવ્રત, પાંચમો સ્થૂલ પરિગ્રહ પરિમાણવ્રત, ઢઢો દિશ્ પરિમાણવ્રત, સાતમો ઝોગોપઝો ગ પરિમાણવ્રત, આઠમો અનર્થદંઢ વિરમણવ્રત, નવમો સામા યકવ્રત, દશમો દેશાવગાસિકવ્રત, અગીઆરમો પૌષધોપવાશરૂપ વ્રત અને બારમો અતિઢિસંવિઝાગવ્રત ં બાર વ્રતના નામ ઝાણવા.

॥ અથ પ્રથમ સ્થૂલપ્રાણાતિપાત વિરમણવ્રત પ્રારંઢઃ ॥

ં પ્રથમ સ્થૂલપ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત તેના બે ઝેદઢે. તેમાં ંક ઢ્રવ્ય પ્રાણાતિપાત બીઝો ઝાવ પ્રાણાતિપાત ત્યાં ઢ્રવ્યપ્રાણા તિપાત વિરમણ વ્રત તે ંકે પરઝીવને પોતા સરઢો ઝાણીને ઝ યણા પાઢે. ંના દશ ઢ્રવ્ય પ્રાણોઢી રઢ્ઢા કરે, ઝગારે. ં ઢ્રવ્ય પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત કઢ્ઢીં. ંમાં વ્યવહાર દયાઢે. અને ઝાવપ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રતતે આપણો ઝીવ કર્મને વશ પઢ્યો થકો ઢુલ્લ પામેઢે. આપણા ઝાવ પ્રાણ ઝે ઝ્ઢાન દર્શનાદિક તેનું મિથ્યાત્વ કષાયાદિક અશુઢ્ઢ પ્રવર્તનરૂપ શઢ્ઢથી પ્રતિઢ્ઢણે ઘાત થાયઢે, પ્રતિઢ્ઢણે હણાયઢે. તે આપણા ઝીવને કર્મ રૂપ શઢ્ઢથી ઢોઢાવવાની ઢિકર કરીને તેનો ઝપાય ઝે આત્મયુણ રમણતા તેને ઢારણ કરે, પરઝાવ રમણતા વારે, શુઢ્ઢોપયોગે વર્તે, ઢદ્યે અવ્યાપક રઢે. ંક સ્વઝાવ મગનતા તેઝ સમસ્ત કર્મ રિપુને ઝઢેદ વા અમોઘ શઢ્ઢઢે. ંટલે સર્વ પરઝાવ ઝ્ઢતા નિવારીને. સ્વરૂપ સન્મુલ ઝપયોગતે ઝાવ પ્રાણાતિપાત્ત વિરમણ વ્રત કઢ્ઢી ં. અને નિશ્ચય દયાપણ ંઝઢે.

અંઢીંયાં સ્થૂલ પ્રાણાતિપાત વિરમણવ્રત તે સ્થૂલ ંટલે ઝે મો ટા નઝરમાં આવે, ઢરે, પઢે, ંટલે ત્રસઝીવ ંમને સંકલ્પ કરી

ને નહણું. એ હનન ક્રિયાપણ ચાર પ્રકારનીઠે. એક આકુટી કરી ને હણવું વીજું દર્પે કરીને હણવું ૨ ત્રીજું પ્રમાદે કરીને હણવું અને ચોથો કલ્પે કરીને હણવું એ ચારેના અર્થ લખેઠે.

૧. પ્રથમ આકુટી એટલે જે નિપેધિવસ્તુ તેનુંજ ફરી ઉત્સાહ થકી સેવન કરે જેમ આલો સરાઈ વસ્તુનો ફલ તેનો જડથો ન કરવો જે નિલોત્રી મોકલી રાખી હોય તોપણ તેનું જડથો કરીને લાવું નહીં ઠતાં તેની ચાહના ધરીને જડથો કરે તે આકુટિ દોષ.

૨ દર્પઆકુટિ એટલે ઉઠક પણાથી ઉન્મત્તપણે માન અને ગર્વ ધરીને દોડ કરે ને તેથી હિંસા થાય તેને દર્પઆકુટિ હિંસા કહીએ, જેમ ગાડી, વઢેલ ઘોડા પ્રમુખને પરસ્પર એકેકથી અજિમાન ધરીને દોડાવે એ આકુટી દર્પ હનનક્રિયા જાણવી.

૩ ત્રીજી આકુટિ પ્રમાદ એટલે કામ જોગને વિષે તીવ્ર અજિલાષથી જે હિંસા કરે, તેમ કામો દીપન કરવા માટે ત્રસાદિજી વની હિંસા કરીને પટ્ટી, ગોલી, માજમ પ્રમુખ બનાવે તે આકુટિ પ્રમાદ હનન ક્રિયા જાણવી.

૪ ચોથી કલ્પહિંસા એટલે પોતાના ઘરકામને સારું રંધનાદિ ક કરે તેને જાણવી. અહીંયાં શ્રાવકને પ્રથમ હિંસા તો બીલકુલ નજ કરવી જોઈએ. જોરતી કરે તો પણ જયણાથી કરે તે માટે અહીંયાં સંકલ્પ કરી આકુટી તથા દર્પ કરી ત્રસજીવને ન હણું. એ ચીટી જાતી ઠે એને મારું એવો સંકલ્પ કરીને જીવને હણે હણાવે એને આકુટી સંકલ્પ કહીએ.

એવો સંકલ્પ કરીને નિરાપરાધી જીવને કારણ વિના ન હણું, નહણાવું કારણે, આરંજે, રંધનાદિ ગૃહસ્થ કરણી કરતાં તથા પુત્રાદિકના શરીરે જીવોત્પત્તિ થઈ હોય તેના ઔષધાદિ કારણે કરવું પડે તેની જયણાઠે. ઘોડા, બલદ પ્રમુખને ચાબકાદિક મારવાપડે તેનો આગાર. તથા પેટમાં કરમીયા, ગંભોલ પગમાં નારુ અથવા હરસ, શ

રીરમાં ચક્ષ્મ અને જું પ્રમુખ ઉપજે, તથા મિત્રાદિક અથવા બીજા સ્વ જનાદિકના શરીરને વિષે ઉપજે તેનો ઉપચાર કરવાની જયણા. જે કારણે સાધુને તો સૂક્ષ્મ અને બાદર એ બંને જાતીના જીવની, ત્રસ અને થાવર બંને જોડના જીવની નવકોટિ વિશુદ્ધ પચ્ચાણથી હિંસાનો ત્યાગહે. એકારણે સાધુને વીશ વિશ્વાની દયાહે, અને યદ્યપિ સર્વ વશ્વાની દયાહે. તે કેવીરીતે તેનો વિવરો લેખીએ હૈય.

॥ ગાહા ॥ જીવા સુદુમાયૂલા । સંકલ્પારંજાજવેદુવિહા । સાવરાહ નિરવરાહા । સાવિસ્કાચેવનિરવિસ્કા ॥ ૧ ॥ અર્થ—જગતમાં જીવના બે જોડ કહ્યાહે. એક થાવર, બીજા ત્રસ, તેમાં થાવરના વહી સૂક્ષ્મ, બાદર એ બે જોડહે, તેમાં પણ સૂક્ષ્મની હિંસા નથી કારણ અતિ સૂક્ષ્મ જીવના શરીરને બાહ્ય શસ્ત્રનો ઘાવ લાગતો નથી, તેમને સ્વકાય ઘટહે પોતાની જાતીના જીવોથી ઘાત પાતહે. પણ બાદર નથી એમાટે અહીંયાં સૂક્ષ્મ શબ્દથી પણ જાણવુંકે થાવર જીવ, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિરૂપ બાદર એ પાંચે થાવર તેમને સૂક્ષ્મ કહીએ. અને શૂલ ઘટહે બેંદ્રિ, ત્રેંદ્રિ, ચૌરેંદ્રિ, પંચેંદ્રિરૂપ જાણવા એ જીવના મૂલ જોડ બે હે તેમાં સર્વ જીવ આવ્યા. તેહ સર્વની ત્રિકરણ શુદ્ધ સાધુ રક્ષા કરેહે. તેમાટે વીશવિશ્વાની દયા, મુનિનેહે.

પણ શ્રાવકથીતો પાંચ થાવરની દયા પહી શકાય નહી. સચિત્ત આહારાદિ કારણથી અવશ્ય હિંસા થાયહે. માટે દશ વિશ્વાગયા અને દશ રહ્યા. ઘટહે એક ત્રસ જીવની દયા રાખવાના દશ વિશ્વા રહ્યા તેના પણ વહી બે જોડહે. એક સંકલ્પ. બીજો આરંજ. તેમાં આરંજે કરીને જે ત્રસ જીવની હિંસા થઈ જાય તે ઢોડી ન જાય તેમાટે બે હિંસામાં એક સંકલ્પ હિંસાનો ત્યાગ અને આરંજ હિંસાની તો જાયણાહે, એમ ગણતાં ફરી દશમાંથી અડધા ગયા ઘટહે પાંચ વિશ્વા રહ્યા, ઘટહે સંકલ્પ કરી ત્રસ જીવ નહાણું. એમાં પણ જીવના બે જોડહે. એક સાપરાધી જીવ અને બીજા નિરપરાધી જીવ

હે. તેમાં જે નિરપરાધી જીવહે તેમને ન હણું, અને સાપરાધ જીવને હણવાની તો જયણા હે. જેથી કરી સાપરાધીની દયા, શ્રાવકથી સદા સર્વરીતેથી પલે નહીં.

જેમ કે ઘરમાં ચોર પેઠા હે. તેણે આપણી ચીજ લઈ જા હે તે માસ્યા કૂઝ્યા વિના ઢોઢે નહીં. વહી વીજું દૃષ્ટાંત એકે આપણી સ્ત્રી સાથે કોઈ અન્ય પુરુષને અનાચાર સેવતાં દેખિયે તો તેને તસ્દી દીધા વિના તે ઢૂટે નહીં. એ પ્રમાણે સાપરાધી કહીએ. બીજું પણ ક્યારેક રાજાની આજ્ઞાથી યુદ્ધમાં ગયા થકા સંગ્રામ કરવો પડે, ત્યારે ત્યાં આગલથી શસ્ત્રાદિક ચલાવિયે નહીં. સામો શત્રુ પ્રથમ શસ્ત્રનો મારો કરે, ત્યાર પછી આપણે કરીએ. એ માટે સાપરાધીનો સંકલ્પ પણ ન ઢૂટે. ત્યારે વાકી રહેલા પાંચ વશામાંથી પણ અડધા ગયા, વાકી અઢી વશા રહ્યા. એટલે સંકલ્પીને “નિરપરાધી જીવને ન મારું” એટલુંજ ફક્ત રહ્યું. એમા પણ વહી બે જોડ હે. એક સાપેક્ષ, અને બીજો નિરપેક્ષ, તેમાં સાપેક્ષ નિરપરાધી જીવની દયા, શ્રાવકથી પલે નહીં તેનું કારણ શું ? તે કહેહે. શ્રાવક પોતે ઘોડા, ઘોડી, વેલ, બલદ, રથમાં, ગાડીમાં, કે કાંઈક બીજા વાહનોપર બેસે હે. ત્યારે ઘોડા પ્રમુખ બલદ ઝિગેરેને ચાબકા કે આરલગાવે હે, પણ વિચારતો નથી કે, ઘોડાએ કે બલદે શો અપરાધ કહ્યો હે ? એમની પીઠ ઉપર તો ચઢી બેઠો હે. એ જીવના શરીરસામર્થ્યની તો કાંઈ સ્થિતિ નહીં. જે આજીવ, બલવાન હે, કે ડુર્બલ હે. પોતે ઉપર ચઢી બેઠો હે, ને વહી તેને ગાલ પ્રમુખ દર્શને મારે હે ! પણ એતો નિરપરાધીજ હે. વહી આપણા અંગમાં તથા આપણાં પુત્ર, પુત્રી, નાતી, ગોત્રી, આદિકના મસ્તકમાં અથવા કાનમાં કીડા પડ્યા હે, અથવા આપણાજ મોઢામાં કે, ઢાઢમાં કે ઢાંતમાં, કે જડબામાં કીડા પડ્યા હે, તેવારે તે મને મારવાના ઉપાયે કરીને કીડાની જગ્યાએ ઓષધ લગાડવું પડે, પણ એ જીવોએ શો અપરાધ કહ્યો હે ? એતો પોતાની યોનિ ઉત્પત્તિ

स्थान पामीने कर्मने आधीन आवीने अहीयां उपजे ठे, पण क्यारें कशी दुष्टताथी उपजता नथी, तो ए अपराधी नथी. ते कारणमाटे निरपराधी जीवनी पण हिंसा, कारणे करीने श्रावक थी तजी जाय नहीं. वली बाग बगीचामां गया थका फूल, फल, पांढडां, गुळा प्रमुखने तोडवा सारु चोट देवी, अथवा फल, फूल, तोडी लेवां; ते माटे अही वशामांथी अडधो गयो त्यारें सवा वशानी दया रही. एटली सवा वशानी दया शुरू श्रावक ने ठे. एटले त्रसजीव संकटपीने निरपराधीने कारणविना हणुं नहीं. एवी प्रतिज्ञा थइ. ए प्रतिज्ञा ज्यारें शुरू रहे. त्यारें ते श्रावक व्रती कहेवाय. ज्यां लगी पोतानी शक्ती पहेचे त्यां लगी उगाइ न करे, अने निर्ध्वंसपणे न रहे. रखेने कोइ जीवनी विराधना थाय! एवो उपयोग न ठांके. तथा घरमां आरंज कारणे ला कडानां गाडां प्रमुख लावे, ते सारां लाकडां होय, सडेलीं होय नहीं, ते लाकडां घणा दिवस रहे तो पण तेमां जीव न पडे एवां पाकां, अने सुकां होय तेवां लावे. तेपण ज्यारें रसोइनुं काम पडे त्यारें पूंजी करी, अने जाटक फूटक करीने बाले. तथा घी, तेल, मीतुं, तथा अथाणा प्रमुख रसजरी चीजनां वाशण, ज तनथी राखे, मोडुं बांधी करीने राखे, उघाडुं राखे नहीं. वली चुला उपर, अने पाणी राखवाना ठेकाणा उपर चंदरवा बांधे, तथा अनाज खावाने लावे ते पण शुरू, अने नवुं लावे. अथवा वर्षनी उपरनुं अनाज लावे, पण ते सडेलुं होय नहीं. कोइ त्रस जीव नजरमां न आवतो होय तेहुं लावे. पाणी गालवानुं ग राणुं पण जाडुं मजबूत जोइने राखे. एक प्रहर वीत्यो के पाणी गाढी नाखे. वली वर्षाऋतुमां बहुजीवनी उत्पत्ति थाय, तेथी ते ऋतुमां गाडी, रथ, घोडानी खारी न करे. कारणके, ज्यां रथनुं के गाडीनुं चक्र फरे, त्यां असंख्य जीवनी घात थाय. वली

हरिकाय बहुबीज त्रसकाययुक्त पूर्वक जेमां अति आरंज होय, एवी हरिकाय प्रमुख लावे नहीं. खाटला प्रमुखमां जीव होय, ते माटे खाटला प्रमुखने तडकामां नाखे नहीं. सडेलो दाणो तडकामां नाखे नहीं. एतुं पाणी अनाजना संसर्गवाळुं मोरीमां नाखे नहीं. काचुं दूध, मग तथा मठथी विदल खाय नहीं. फागण वदिथी आरंजिने आठ महिना पर्यंत शाक, पत्र, जाजी, प्रमुख खाय नहीं. मीठाइनो काल पूर्ण थया पढी मीठाइ पण खाय नहीं. मणशील चखितरस, तथा वाशी अन्न अन्नद्वय मधु प्रमुख, विषप्रमुख आदर करी खाय नहीं. घरमां बुहारणी पण शण प्रमुख घांसनी अने ते पण कोमल राखे, कारण के कठोर राखवाथी जीवनी हाणी थायठे. माटे कोमल राखे. बे चार जण मढी, एक थालमां जेलां जोजन करे. स्नानादिक बहु पाणीथी न करे, जे टळुं प्रयोजन होय ते टळुंज पाणी वापरे. तडकामां, मेदानमां, अथवा मोरीनी जगायें चोकी उपर बेसिने नहाय. न्हावानुं पाणी वासणमां लड्ने बुडुं बुडुं ढोळे. ज्यां सुधी निरारंजी व्यापार मळे, त्यां सुधी खर कठोर कर्मादिक बहु आरंजी व्यापार न करे. कोइनो हुक जांगे नहीं. घरमां एठा, अन्ननुं धोवण बे घडी उपरांत राखे नहीं. पूजन प्रमार्जन कस्या विना कशी पण क्रिया करे नहीं. मोठी मोरीमां पाणी चलावे नहीं. दीवाबत्ती प्रमुख लग्गाडे, ते पण यत्नवडे करी जीवरक्षा थाय तेवीरीतें करे. जे आ बखोरा प्रमुख वासणथी पाणी पीधुं होय, तेमां मोढानी लाल पढी होय, अथवा वलगी होय, ते कारणे ते पात्र पाणीमां बोळीने फरी जरे नहीं. पाणी जरवानुं पात्र दांभीवाळुं होय, तेना वडे आवखोरो के लोटो जरे. इत्यादि व्यवहार शुरू उपयोगें प्रवर्तें. एवा आवकोने सवा वशानी दया पूरी कहीठे. ए प्रमाणे प्रथम व्रत शुरूठे, तेना पांच अतिचारठे. ते हवे लखीयें ठेयें.

१ प्रथम बंधनामा अतिचारवे. ते एके, क्रोध करीने पोताना बल वडे निर्दयपणे गाय, घोडा, प्रमुखने मारे, चलावे, ते पहेलो अतिचार.

२ बीजो बंध अतिचार. ते ए के, गाय बलद, वाठरडां प्रमुख जी वीने गाढ बंधनथी बांधे, ते आकरा बंधनथी जीव अतिदुःख पामे, नीचुं माथुं राखे. बिचारां, अबोलानी जेम मनमां कटपे. कदापि ए जानवरने गाढबंधने करी बांध्यां ठे; एटलामां अग्नि जय थयो, त्यारें तेउ उतावळे बूटी शके नहीं. तेथी ए जीवनी विराधना थड जाय. ते वास्ते गाढबंधन पण अतिचारवे. वास्ते जानवरने ढीला बंधनथी बांधे. अने कोइ गुल्हेगार मनुष्यने पण निर्दय तथा नि पट गाढ बंधनथी बांधे तो त्यांपण बीजा बंधअतिचारनुं दूषण लागे.

३ त्रीजो ठविठेद अतिचार, ते ए के, बलद प्रमुखना कान ठे दावे नाथ घाळे, खासी करे, पुरुषत्वपणुं मटाडे. बीजुं पण ठेदन जेदन करे, करावे. ते त्रीजो ठविठेद अतिचार जाणवो.

४ चोथो अतिचारारोपण अतिचार वे. ते ए के, जे बलद प्रमुख उपर जेटलो बोजो अनुमान प्रमाणे जरवानी रीती होय, तेना करतां वधारे जरे तो, अतिचारारोपण अतिचारनो दोष लागे. आवकने तो ठकडा बलद प्रमुख जे चारथी जरे, ते हमेशां जरवानी जेटली चाल होय, तेना करतां पण पांच शेर दश शेर उंठो चार जर वो, तो व्रत शुरू रहे. एमां पण जानवरनी चालवानी शक्ति एटली नथी तो विवेकथी चलावे. चार उंठो करे, जानवर निर्बल होय तो तेना खावा पीवानी तथा घांस, दाणा, पाणीनी खबर ले, तथा खेव रावे, परंतु एवुं न विचारे के, लोक सर्व जे प्रमाणे चार नाखेवे तो आपणे पण तेटलो चार एना पर नाखीयें. ते व्यवहार शुरूवे, एमां कां इ हरकत नथी. एवुं न विचारे. व्रती होय तो ते बीजो बलद करे ए व्यवहारवे. ए प्रमाणे चोथो अतिचारारोपण अतिचार जाणवो.

५ पांचमो अतिचार जात पाणीनो विठेद करे. ते ए के, बल

દ, ઘોડાની મરજી માફક ધાણું બંધ કરે, હમેશના ધાણામાંથી કાંઈ ડું, કરે, અથવા અસૂર કરીને આપે, વચ્ચત વટાવીને આપે. ત્યારે તે અતિચાર લાગે. વધી કોઈ મનુષ્યની વૃત્તિ તથા આજીવિકા બંધ કરવી, તે પણ એમાં આવી ગયું. અને આવક તો દાસ, દાસી, ચાકર, ઢોર પ્રમુખ પોતાની પાઠલ જેમની આજીવિકા બાંધી હોય, તેમની ધવર લઈને પઢી પોતે જોજનાદિક કરે. તો વ્રત શુદ્ધ રહે. એ પાંચમો જ્ઞાતપાણી વિઢેદનો અતિચાર જાણવો. એ પાંચે અતિચાર આવકને જાણવા, પણ આદરવા નહીં ॥

इति द्वादशव्रतविवरणे प्रथमस्थूलप्राणातिपातविरमणव्रते पं
क्ति श्री उद्योतसागरगणिनाकृतजाषा संपूर्णा ॥ १ ॥

॥ અથ ॥

॥ द्वितीयस्थूलमृषावादविरमणव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

अरिहंतादिक समरिके, त्रिकरण शुध चित्त लाय;
दुतिय व्रत विवरण लिखुं, मृषावाद जिम जाय ॥ १ ॥

હવે સ્થૂલ મૃષાવાદ વ્રત ઇટલે, સ્થૂલ કહીયેં મોડું, અને મૃષા વાદ ઇટલે જુતું બોલવું, તેનું વિરમણ કહેતાં ત્યાગ કરવું, તેને સ્થૂલમૃષાવાદ વિરમણ વ્રત કહિયેં. ઇટલે ઘણું જુતું બોલવાથી જગત્ માં અપ્રીતિ વધે, અપયશ થાય, ધર્મની નિંદા થાય. માટે કોઈ જીવને દુઃખ થાય, હાની પહોંચે, એવું જુતું ન બોલે. પોતાના મતલબની વાત અનેક તરેહથી બનાવી બનાવીને અનેક ગુણી વધતી કહે, અને ગેર મતલબની વાત હોય તે અનેક ગુણી ડું કરીને કહે; પણ જેવું હોય તેવુંજ ન કહે. એવા દુર્ગુણનો જે ત્યાગ કરવો, તેને સ્થૂલ મૃષા વાદ વિરમણવ્રત કહિયેં. એના બે જેદઢે. એકડબ્ય મૃષાવાદ, અને બી

जो जाव मृषावाद. तेमां द्रव्यमृषावाद एटले जाणतां अजाणतां विपरीत कहे, जुठुं कहे, ते द्रव्य मृषावाद. बीजो जावमृषावाद ए टले सर्व परजाव पुद्गलादिकने आत्मत्वबुद्धियें करीने पोतानां जाणे, पोतानां कहे, रागद्वेषयुक्त कृष्णादिक अशुद्धलेश्याथी आगम विरुद्ध बोले, आगमार्थ बुपावे. उत्सूत्र प्ररूपे, कुयुक्ति लगडे, ते जाव मृषावाद कहियें. ए मृषावाद जाणतां ठांज थाय. आ व्रत सर्वत्र तमां मोडुं ठे. जो पालवामां अतिशुद्ध उपयोगी थाय, त्यारें ज शुद्ध रहे, अने व्रत पळे. जे कारणे बीजां व्रत द्रव्यलेश विषयीं ते देखाडे. एक मात्र जीवनीज शुद्ध उलखाणथी जीवदया पळे. तथा परनिष्ठागत पुद्गल पर्याय, एटले पोतानी निष्ठानी वस्तुथी बीजी कोइ जे त्रणमात्र प्रमुख चीजठे ते परनिष्ठा कहेवाय ठे. ते तेना मालेकना दीधा विना न लहे, एटले अदत्तव्रत पळे. तथा मात्र स्त्रीना संयोगनो त्याग, मन वचन कायाथी करे, एटले ब्रह्मचर्य व्रत पळे. तथा धन धान्यादिक नवविध परिग्रह त्याग करे, मूर्छा न धरे, एटले परिग्रहविरमण व्रत पळे. एम एक एक द्रव्य देशयकी उलखाण थ वाथी चारें व्रत पळे. अने जे मृषावाद विरमण व्रतठे तेतो ज्यारें षटद्रव्यनी द्रव्यगुण पर्यायथी, द्रव्य क्षेत्र काल जावथी, ओलखाण थाय. एवो तीव्र केहतां जोरावर उपयोगी थाय. त्यारें शुद्ध पळे, तो तो ठीक, नहीं तो एकपर्याय मात्र विरुद्ध बोलवाथीव्रत जंग थाय. ए माटे साधु पण प्रार्थे बहु जाषा बोले नहीं. तथा साधु पण प्राणातिपातव्रतादिक चार महाव्रतमां अन्यतर जांगे, त्यारें एक चारित्र गुणनो जंग थाय, पण ज्ञानदर्शननी जजना, अने तेथी आगली गति बगडे. अने ज्यारें मृषावाद व्रत जांगे त्यारें रत्नत्रयी समूलीज जाय, दुर्गतिमां रोळे अने अनंत संसारी थाय दुर्लजबोधी थाय. ए माटे ए व्रतने शुद्धरीतें पालवाने अर्थें उष द्रव्यनी समज बराबर जोड्यें, सावधानपणुं राखवुं जोड्यें.

તથા આ જગતમાં ડ્રવ્ય અસત્યના ત્યાગી તો ઘણા દર્શનમાં જોઈએ છે. પણ જાવ અસત્યનો ત્યાગ તો એક શ્રીજિનાગમરુચિ શુદ્ધ શ્રદ્ધાવંત પુરુષનેજ થાય. બીજાને નહીં થાય. ત્યાં સ્થૂલમૃષાવાદ ત્યાગ વ્રતનાં પાંચ મોટાં જુઠાં છે. તે વ્રતી શ્રાવકે અવશ્ય ઠાંઠવાં જોઈએ. તે પાંચ જુઠાં હવે લખીએ છે.

૧ પ્રથમ કન્યાલીકા એટલે આપણા મેલાપીની કન્યા છે. તેની સગાઈ થતી હોય, ત્યારે કન્યાના ગ્રાહક પૂઠે કે કન્યા કેવીઢે ? તો પોતાના મેલાપીની પ્રીતિએ કરીને તે કન્યામાં જે દોષ હોય, તે બુધાવે. ગુણ હોય, ન હોય, તોપણ જુઠું વધારીને કહે કે, એ કન્યા નિર્દોષ છે. એવી સારા કુલની અને સારાં લક્ષણની મલવી મુશ્કેલ છે. આ તો સાક્ષાત્ પાર્વતી છે. એવું રાગથી કહે. અને જો કાંઈ પરસ્પર દ્વેષજાવ હોય તો, જોકે તે કન્યા નિર્દોષ અને સુલક્ષણવંતી હોય તોપણ કહે કે, એ કન્યા કુલક્ષણી છે. નગરાં પગલાંની છે. બહુ બોલકણી ને વઢકણી છે. એવા એના દુર્ગુણ, એ ઢોડીના પાડોશી લોક કહેઢે તે અમે સાંજણ્યા છે. એનાથી જે સંબંધ કરશે, તે પસ્તાશે. એવી રીતે અઢતા દોષ કહે, પણ શ્રાવક જે વ્રતધારી છે તેને તો કોઈની સગાઈ સાદી આરંજના જુઠાં કામને માટે જુઠું બોલવું પણ યુક્ત નથી. જે કારણ માટે સ્ત્રી ઝરતારનો સંબંધ કરાવવો તે સંસારમ્મણ બીજ, વાવવાનું છે. એમ કરતાંય આપણો સંબંધી છે, ઘરની વાત છે, વાકિણ્યતાથી પણ હુટાઈ શકાય નહીં, એવું હોય તો પણ અતિ જુઠું અશુદ્ધ ન બોલે. અને ગુણ હોય તે કહે. વલી કહે કે, જાણ ! તમે તમારી મેલે પોતાની ક્ષાતરજમા કરી લ્યો. કારણકે જન્મસુધીનો સંબંધ છે. એમ કહેવું, એ વ્યવહાર છે. વલી કોઈ ચાકર રાખતો હોય, તથા જે કોઈ જાગ, પાંતી કે, વ્યાપારનું ક્ષાતું નામું કોઈની સાથે જોડાવવા મેલવવાનું ચાહ્યું, ત્યારે તે પણ કોઈ એક આવીને પુઢે કે, એ કેવો છે ? સારો છે કે નગારો છે. ત્યારે વ્રતી શ્રાવક હોય, તે તો રાગ

દ્વેષની વાત ન કરે. તેથી ત્યાં પણ કન્યાલીકની પરેં કમ વેશ ન વોલે, પણ ગુણ હોય તે કહે અને વલી કહે કે, જાહ ! મનુજ્યના મનોગત જાવમાં કોણ માહિતગારહે ? તમે શાહાણાઠો. પોતેં પો તાની તજવીજ કરી લ્યો. એ પ્રમાણે કન્યાલીક જુઠ જાણવું.

૧ વીજું મોટું જુઠ ગવાલીક ઠે. તે કેહેઠે. જેમ કોઈ રીતેં કોઈ એક મલતીયા દોસદાર સ્નેહી માણસની ગાય વેચાતી હોય, ત્યારેં તેનો સ્નેહી પુરુષ લેનાર ઘણીને કહે કે, આ ગાયને સુશીથી લ્યો. આ ગાય ઘણું દૂધ દેનારીઠે, સુલક્ષણી ઠે, લાત પ્રમુખ ટૂંજતી વચ્ચેં ચલાવતી નથી, આ ગાયની માની પણ અમને સ્વર ઠે. તે પણ બહુ દૂધ દેતી હતી. એવી વાતો કહીને તે મિત્રની ગાયને વેચાવી આપે. અને તે ગાય તો ઘણા અપલક્ષણવાલી ઠે, તથા થોડા દૂધ ની દેવા વાલી ઠે, અને દોહોતી વચ્ચે લાત પ્રમુખની મારનારી, શત્યાદિક દોષની જરેલી ઠે. પણ ત્યાં જે વતી આવક હોય, તે તો રાગ દ્વેષથી તે દોષને નિર્દોષ ઠે એમ કહે નહીં, પરંતુ યથાર્થ જાણ વોલે. એમાં સહુ ચોપમાં જાનવર હાથી, ઘોડા, સૂતર, વલ્લદ, ગાય, જૈષનો એવો વિવરો જાણી લેવો. પ્રથમ તો એ હાડ વિક્રય કરાવવોજ યોગ્ય નથી. તેમ કરતાં કદાપિ સ્નેહ સંવંધ હોય ને તેને લીધે વોલવું પડે, તો આપણા વ્રતને દોષ ન લાગે એવું વચન વોલવું. એ રીતેં એ ગવાલીક જુઠ ત્યાગ કરવું જોઈએ.

૨ ત્રીજો મૃષાવાદ, જૂમ્યાલિકઠે. તે એકે, જમીનને લગતું જુવું વોલવું તે એવી રીતેં કે જમીન કોઈની હોય ને આપસ આપસમાં કહે કે આ જમીન મારીઠે, એવો બુદ્ધિપ્રપંચ કરીને તે જમીન આપણી ઠરાવે અથવા વીજા કોઈ બે જણ જમીન વાસ્તે લડતા હોય, ત્યાં રાગ દ્વેષની પરણતિથી યુક્તિ કુચુક્તિ કરીને તે જમીન પોતાના રાગી મલતીયાની ઠરાવે, અને દ્વેષીને જુઠો ઠરાવે. એમ હોય કોઈની, ને અપાવે કોઈને. જગ્યાતો કોઈ વી

जानीज होय तो कहे के, आतो अमुक धणीनी जग्या ठे ए पण महोटी मृषावाद ठे. प्रथम तो व्रती श्रावकने जमीनना कजी यानी वातमां पडवुंज नहीं. केम के, जमीननो कजीठ महोटी उत्पात आरंजनी खाण ठे. तोपण कदापि आपणो तेनाथी कांइ संबंध ठे, ने तेथी ए वातमां पड्या विना लुटको न थतो होय तो जेवुं होय तेवुं यथार्थ कहीएं. पण जूतुं कहीएं नहीं. पेहेलांथीज एकांतमां आपणा मलतीया संबंधीने समजावीएं के, जाइ ! ए वातमां हुं नहीं बोखुं, माटे मने ए वातमां वच्चें नाखशो नहीं. एवी रीतें करतां पण कोइ पंच मल्लीने आपणी पर ए कजीयाना ठरावनी वात नाखे, तो ते वखतें चतुराइथी पेहेलां तो नज बोले; अने ए हुं कहेके, माराथी तो बीजा महोटी महोटी पंच ठे. ते पंच मल्ली जे ठराव करशे ते खरो. वल्ली बीजा पण काह्या घणाठे. इत्यादिकवि नय वचन कहीठानो मानो वेसे, पोताना व्रतनो जय राखे अने कदा चित् ए वातनो ठराव करवा वधा मल्ली तेने बहुज आग्रह करे त्यारें कहे के, मने वारें वारें शुं कहोडो ? हुं तो ए जमीननी वातमां पूरो माहितगार पण नथी, एवुं कहे, पण जूमिसंबंधी जूतुं कदापि न बोले. एमां घर, हवेली, वाग, बगीचा विगेरे सर्व जमीन संबंधी नी वात आवी गइ. कोइ एमानुं कांइ खरीदतुं होय, त्यारें ते सारुं ठे के नठारुंठे. ते न कहे. धन धान्यादिक परिग्रहनो मृषा वाद पण एमांज आवी गयो. ए त्रीजुं जूतुं जूम्यादिक ठे. तेनो व्रती श्रावक होय, तेणे त्याग करवो.

४ चोथो थापण मोसो, व्रतधारी श्रावकें न करवो. जे कोइ अना मत ड्रव्य, जूषणादिक वस्तु, जलो गृहस्थ जाणी साक्षी राख्या वि ना मूकी गयो होय, ते केटलाएक दिवस वीत्या पठी ते धणी मा गवाने आवशे त्यारें हुं नहीं आपुं. एवो कांइ बुद्धिप्रपंच करी तेने पंचमां जूठो ठेरावीश ! ए ज्यारें मागशे त्यारें हुं एवुं कहीश के, अ

मारी पासें तमो थापण मूकी गया ते संवंधीनो कोइ अमारा हाथ नो लखेलो दस्तावेज ठे ? अथवा कोइ साह्वी ठे ? वीजा जे कोइ थापण कोइने घेर मूके ठे, तेनी पासेंथी लखावी करीने राखे ठे. एवुं कही तेने दबावी पाडवानी युक्ति रचे, ने विचारे के हुं नगरमां मात वर हुं. ने एतो आव्यो गयो परदेशी ठे. एनी कोण पक्ष खेंचशे ! मारी मरजी तोडीने एनी तरफ कोण वोखशे ! एवी ड्रव्यनी चीज शा वास्ते ठोडीएं ! ! अने हुं मारी अकलथी वधाने जवाव आपीश. कोइना पण दाव पेचमां हुं नहीं आवीश. एवा कुविचारमां पडे. एटलमां पेलो थापण मूकनार आवीने मागे के जाइ ! मारो माल आपो. ते वखतें तेने गुस्सो करीने कहे के जाइ ! माल केवो ? अने तमे कोने सोंप्यो ठे ? आते शुं बोलोढो वारु आते कांइ ठीक कहेवाय ? अमें तम ने उलखता पण नथी, के तमे कोणढो ? जोलपणमां कोइने त्यां मूक्यो होय तो त्यां तेनी तजवीज करो. अमे तो परिचय उलखाण विना कोइनी थापण राखता पण नथी. तेमां तमे तो वली परदेशी ढो, तो तमारी चीज शा वास्ते राखियें ? एटली तेनी वात सांजलीने थापण मूकवा वालो कहे के, अरे साहेब ! हुं देवावालो, ने तमे लेवावाला. आपण बंने जीवता ठैएं. कांइ घणां वरस पण थयां नथी. चार पांच मास थयां तमारा पासें चीज मूकी ठे. तो एटली थोडी मुदतमां तमे आवा शाहुकार थइने, आम जीवती माखी गलवा जेवी वात करोढो ते वात सारी नथी. जूठा जगडामां सारुं नथी. एम करतां बन्नेने कजीउं थयो, ने वढवा लाग्या. शाहुकार, पोताना जाइबं धोने कहेके, आ दगाखोर गले पमुने कोइ समजावो. पढी कहेशे कबुं नहीं. नहीं तो बहु दिवस याद करशे, एवी तस्दी पामशे. त्यार पढी समजशे, आज पढी कोइ साथें जूठो जगडो न करे, ते माटे एने स मजावो. नहीं तो पढी फोजदारीमां मोकली दीयो. अमारी पासें थी सहु ड्रव्य के चीज गणीने लेवा करतां एटलुं कहेवाथी जो समजी

ने पोताने घेर जाय तो सारुं; अमाराथी जूठो कजीड नहीं करो। एवा जोरावरीनां वचन तेने संजलावे. हवे बापडो थापण मूकवावालो विचारे के, हवे हुं शुं करुं ! अरे हुं क्यां ! ने क्यां आ सहु लोक !!! व धाए एनी मरजी प्रमाणे बोलेवे. हुं एकलो परदेशी माटे एनाथी पहो ची शकीश नहीं. एम विचारी ते अचोखो थइ रहे. एवी डुर्बुद्धि करी ने पोतें साचो थाय, अने आगला साचाने जूठो ठेरावे; अने पारको माल हजम करी जाय. ए थापण उलवी राखवानुं महा पाप ठे. आ लोकमां कदापि पापना उदयथी कोइ दिवस वेचतां, के कोइ ठेकाणे मूकर्ता जाहेर थाय तो राजा तरफथी महोटो दंड पडे, लोको मां अपयश थाय, अप्रतीति वधे, साख जाय, अने परजवे, कूडां कलंक चडे, दुर्गतिमां पडे, डारिड्रजाव कदी पण न सटे. जिनेश्वर जाषित धर्म पण उदय न आवे. ए माटे व्रती आवक होय, ते पर नी थापण अथवा हरकोइ अनामत वस्तु कोइ मूकी जाय, ते सर्वथा उलवे नहीं. शास्त्रमां तो कोइनी अनामत चीज राखवीज नहिं. एवी आझावे. तेम ठतां कदापि मूलजांगे दाक्षिण संवंधी जोगजोगें रा खवी पडे तो जाइवंधनी के कोइ बीजानी साही लखावीने तथा तोल, मुट्य करावीने राखवी. कदापि घणा दिवस ते चीज आपणे घेर रहे, तो तेने उठी वधती न कहेवाय. अथवा आपणी चेतना पण वगडे नहीं. कदाचित् पोताना मरण पढी पुत्रादिकनी पण बुद्धि वगडे नहीं. ते माटे लखत साही करावीने खत करीने राखे; के तेशी तेउने पाठी आपवानी जरूर पडे, अने मनमां वीक रहे. घणी मागे त्यारें खुशी थइने थापण मूकेली चीज हो य ते पाठी आये. एमां सहु वातनां डिडो जाणी लेवां. कपट व्रत्ति, विश्वासघात, ए सहु व्रती आवकें थापण मोसो न करवो.

५ पांचमो मृषावाद जूठी साही. ए व्रती आवक होय, ते क ही न पूरे. तेनो विस्तार लखीएं ठेयें. कूडी साही तेने कहीएंके,

बे जणा कजीळ करवा लाग्या, तेमां कोण साचो ने कोण जूठो !
 तथा कोनो वांक ठे ! हवे जे साचो ठे ने जेनो वांक नथी, तेना पर
 नगरवासी लोकोनो द्वेष ठे. ते पुरुषोयें पोताना दिलमां धारी रा
 ख्युं होय के वयारें पण अमे अवसर पामीने एने उपर जबरज
 स्ती करशुं. ए वातनो अवसर जोशने साचाने रुगाववानुं बल
 बांधे, ते एम के द्वेषपोषणने माटे पोते कजीयानी अंदर तत्पर
 थाय अने मातबर थइ लोकोने कहे के, ए वातथी हुं माहित
 गार हुं. एनी साक्षी हुं पूरीश. कदापि राजद्वारमां कोइ काम
 पडशे, अने मारी साक्षीनी जरूर हशे तो त्यां पण हुं साक्षी पूरीश.
 एनी खातरदारी साक्षी सर्वरीतिंथी मारी पासेथी लेजो. एवी रीतें
 जूठानो पद्द करे. उपर प्रमाणेनी वात करीने जूठी साक्षी पूरे. प
 ण कूडी साक्षीनुं महापाप ठे. आ जवमां पण जूठो पडे तो आ
 बरु जाय, राजदरबारमां खबर पडे के, आ जूठो माणस ठे.
 शेहरेमां जेनी तेनी साथें जगडो कऱ्या करे ठे. एतुं जाण थतां
 नी साथें धन धान्य सर्व राजा छुंटी जाय. जूठी साक्षीवालो मार
 खाय. अने परजवमां तो एवां पापें करी ए दुःखथी पण बली बहुज
 दुःख जोगवे, दुर्गतिनो साथी थाय, पगळे पगळे अणचिंतवी आप
 दा आवीने प्राप्त थाय, ए माटे श्रावकने सर्वथा जूठी साक्षी कोशनी
 पूरवी योग्य नथी. ए पांच तो महोटां जूठ ठे. जे श्रावक नाम धरावे
 तेणे ए पांचे जूठ त्याग करवां. तथा बीजुं पण जे बोलवाथी राज
 जय उपजे, दंरु जरवो पडे. जीज, कान, नाक, हाथ आदिक
 अंग जे बोलवाथी ठेदाथ. एवी जाषा बोलवी नहीं. एवी रीतें
 बीजुं मृषावाद विरमण व्रत लीधुं ठे. एमां आजीविका निमित्तें पोता
 ना परिणामनी कच्चाइथी कोइरीतें जूठं बोलवुं पडे, तो तेनो आ
 गार ठे. अहीयां क्रोध, मान, माया, लोच, राग, द्वेष, रति, अरति,
 क्रीडा, लज्जा, विकथा, जय, हास्य इत्यादिक जूठुं, बोलवानां का

રણો છે. અહીં હાસ્યાદિ વાત વિનોદમાં તથા કોઈ નિમિત્તે ક
ષાયાદિકને પરિણમ્યો, આત્મા મૂઢ ચેતનામાં રહ્યો થકો કાંઈ
આલપંપાલ બોલાય. તેની જયણા, તથા કોઈ ચાડીયો પ્રમુખ હુ
દ્ય મતુષ્ય, નિષ્કારણ વહુ હુઃખ દેતો હોય, કોઈ રીતે હુઃખ દેતો
રહે નહીં, ત્યારે તે સાપરાધીને શિક્ષા દેવરાવવાનેસારુ કાંઈ ઇ
તું વતું બોલવું પડે; તેનો આગાર છે. ઇટલે સંકલ્પ કરીને વિના
પ્રયોજન નિરપરાધે હાસ્યાદિ કારણ વિના નિરપેક્ષ જૂઠું ન બોલું.
વલી પાંચ મહોટાં જૂઠાં પણ સ્વસંબંધી કન્યાલીક, ગવાલીક, જૂ
મ્યાલીકમાં ન ચાલતાં જૂઠં બોલવું પડે, તેનો આગાર છે. એના
પાંચ અતિચાર છે. તે જાણવાને લખેલે.

૧ પ્રથમ સહસાત્કાર અતિચાર છે. તે એકે, કોઈને એકા એક
અણ વિચારું કહે, અયુક્ત કલંક ચઢાવે. જેમકે, તું ચોર છે, વ્ય
જિચારી છે, જૂઠો છે, ઇત્યાદિ વિના તપાસ કચે કહે, તે પહેલો
અતિચાર છે. શ્રાવકને તો સાક્ષાત્ કાંઈ વિરુદ્ધવાત જોઈ હોય
તો પણ પ્રાણાંત સુધી તે જાહેર ન કરવી. વલી ન કહે તો જૂઠું
બોલવાનો દોષ લાગે, ત્યારે વિચારે જે એ વાત કહેવાથી મહોટું
પાપ લાગશે. એમ વિરુદ્ધ વાતને જાહેર કરતાં કાંઈ દોષાદિક
ઉપજે, અને તેથી શ્રાવકને અતિચાર લાગે. માટે એ વિરુદ્ધ વાત
છે. તેથી પોતાની મેલે જાહેરમાં આવશે પણ પોતે કહે નહીં.

૨ બીજો રહસ્યનાશણ અતિચાર. તે એકે, કોઈ બે જણ પોતાના
ઘરની સુખ હુઃખની વાત કરેલે, તે જોઈને તેમને કહે કે, સ્વ
રદાર રહેજો! તમે વન્ને મલીને રાજદ્વાર વિરુદ્ધની વાત કરોલો પણ
તમે મહોટો તમાસો દેશશો, આગલ વિચાર કરવો પડશે, માટે આ
જ પઠી એવી વાત ન કરશો. એવું કહીને તે વન્નેને હુઃખ ઉપજાવે.
બીજું પણ સ્ત્રીજનની, મિત્રની, પોતાના મેલાપીની તથા બીજા પણ
કોઈની ઠાની વાત અથવા કાંઈ એબની વાત, આપણે જાણીને તે વાત

लोकोनी आगल प्रकाशे, ने तेनी चरचा चलाव्या करे. पढी रहेते रहेते ते वात, राजद्वार जइ पहुँचे. त्यारें राजदंरुनो नय उपजे, कांश्नुं कांश् थइ जाय. ते रहस्यज्ञाषण अतिचार जाणवो.

३ त्रीजो दारमंत्रजेद अतिचार. ते एके, आपणी स्त्री तथा ज्ञाइ प्रमुख घरनां माणस तथा आपणो मित्र के कोइ हितेहु ते मनाथी कोइ झूलचूकथी अथवा नादानबुद्धिथी कांश् ठानी विरुद्ध वात थइ गइ अने पढी पस्तावो करी ते दोष तेणे ठां डी दीधो होय, ते बहु दिवस वित्या पढी कोइ प्रसंगोपात ते गइ गुजरी वातने फरी प्रकाश करीने केहे; त्यारें ते लाजनो माखो आपघात करी जीव काढे. ने तेथी आपणने पण मोटी एब लागें, बहु वेदना तथा दुःख थाय, लौकीकमां अपयशनी वृद्धि थाय, ए दारमंत्रजेद त्रीजो अतिचार जाणवो.

४ चोथो मृषालपदेश अतिचार ठे. तें एके, पोतें मापणवालो थवानेसारु पापोपदेश जे मंत्र, यंत्र, जडी, बुट्टी, बतावे. ने कहे के, फलाणी बुट्टीजुं मूल कहाढो. ते अमुक बुट्टीना रसमां मेलवीने आटली चीज वाटो. तेनी गोली करीने खाउं. तेथी बहु जोगशक्ति थशे. वली आ मंत्रनो जाप करो, मद्य मांसनी आहुति आपो, जे थी करी देवता प्रसन्न थाय, वली जेनी चाहना करो तेनी प्राप्ति थ शे. वली कहे के, सांजलो! अमुक जानवरना लोहीथी अमुक औषधि नां पांढडा पर यंत्र लखीएं, घुअडना पग साथें बांधीएं तो शत्रु ज्ञा गी जाय अथवा मरण पामे. बीजुं कहे के, जनावरना इमाना रस थी पारा प्रमुखनो खरल करो. अने पढी ते पाराने अग्निमां राखजुं. शोल प्रहरनी अग्निएं करी पारो सिद्ध थशे. एवा उपदेशनो देनारो थाय. वली कहे के, हुं कामशास्त्रमां महा निपुण हुं, तमोने चोरा शी जोगासननो विधि शिखवाहुं, ते तमे शीखो. एथी करी विविध प्रकारनी रतीविलास क्रिया ने बहुवार वीर्य वृद्धि रहेशे. काम जा

ગશે, કામદેવના વાસાનું સ્થાનક જાણશે. તો તમારો જીવ બહુ સુશી માં રહેશે. અંધારા પક્ષમાં તથા અજવાલીયા પક્ષમાં સ્ત્રીને કામનો વાસો જૂદે જૂદે ઠેકાણે રહેશે. તિથિ તિથિનો વિવરો છે. તે બધું તમને બતાવીશ, શ્રુતિયાદિ બહુ પાપોપદેશ કરે. વીજાં પણ ઔષધાદિકનાં શાસ્ત્ર વતાવે, જાણાવે અથવા કોઈને ડુઃખમાં નાખવાના ઉપાય વતાવે. એના પ્રતિપક્ષી હોય તેને પણ કુબુદ્ધિ વતાવે, શીખવાડે, તથા વિષયકષાય જાગે, એવી નવી વાત ઉઠાવે, તે પાપોપદેશ કથન ચોથો અતિચાર જાણવો.

૫ હવે પાંચમો કૂટલેખન અતિચાર છે. તે એકે, કોઈનો જૂઠો લેખ લખે, નામામાં જૂઠું લખે, ડંઠો વધારે અક્ષર લખે, પ્રથમ લિખિત અક્ષર ઠરી પ્રમુખના પ્રયોગે કરી ઠેકી નાખે, પરવાના ઉપર જૂઠી મોહોર કરે, છોટું સ્વત વનાવે, તેમાં રુશનાશના જોદ પણ સહુ આવ્યા. એ પાંચમો કૂટલેખન અતિચાર જાણવો.

અહીંયાં આજીવિકા નિમિત્તે ચિત્તદ્વહતાના યોગથી આડતિયા પ્રમુખ વ્યાપારમાં અધિક લાજની પ્રાપ્તિથી કાંઈ ધારણા પ્રમાણે ડંઠું વત્તુ લખવાનો આગાર છે પણ એને મૂલમાં તોટો આવે, એ વું ન કરવું. વલી વીજું પણ આજીવિકા નિમિત્તે ડંઠું વત્તુ મર્યાદા ધિક ધારણા પ્રમાણે લખવાનો આગાર. એ પાંચે અતિચાર મૃષાવાદ ઉપદેશના છે. આ પાંચે અતિચાર મહાદુર્ગતિના સહાયક છે. તે માટે એ અતિચારને જાણવા પણ આદરવા નહીં.

॥ ઇતિ શ્રીદ્વાદશવ્રતવિવરણે દ્વિતીયસ્થૂલમૃષાવાદવિરમણવ્રતે પંક્તિશ્રીબદ્યોતસાગરગણિના કૃતજાણા સંપૂર્ણા ॥ ૫ ॥

॥ અથ ॥

॥ તૃતીયસ્થૂલઅદત્તાદાનવિરમણવ્રત પ્રારંભઃ ॥

॥ દોહા ॥

સહુ પદપંકજ નમી, કહિશું વિવરણ શુરુ ;

તૃતીય અદત્તાદાન વ્રત, ન કહું શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ ॥ ૧ ॥

હવે સ્થૂલ અદત્તાદાન વિરમણ લખીએં ઠેયેં. પ્રથમ સ્થૂલ જે મહોટી ચોરી જે સંકલ્પ કરીને દેવાલ ફોડી ખાતર પાહે, અથવા માર્ગાં દિકેં મુસાફરના ડ્રવ્યને લૂટવાની ઇચ્છા થઈ. તે એમ કે, આ એ કાકી છે. વીજો કોઈ એની સાથેં છે નહીં. ત્યારેં જાણી જોઈને કોઈ નવો પ્રપંચ કરી, એનું ડ્રવ્ય હોય તે લઈ લેઈએં અથવા વલાત્કારેં કરીને પારકી चीज લેવી તથા નજર ચૂકાવીને કોઈની चीज ડાઘી લેવી તથા આપણે ઘેર કોઈ અનામત चीज મૂકી ગયો હોય તે જ્યારેં પાઠી માગે ત્યારેં નામુકર જવું તથા खरું જવાહીર પ્રમુખ લઈને ઘરમાં મૂકવું. અને પાતું તે માગે ત્યારેં છોડું આપવું, તથા વીજા કોઈએં હીરા મોતી વેચવાને આપ્યાં હોય, તેમાંથી નંગનો ફેરફાર કરી સારું નંગ હોય, તે પોતેં લઈ લીધે, અને ડંઢી કિસ્મતનું નંગ હોય, તે તેમાં મેલવી આપે. એ સહુ અદત્તાદાનનો દોષ કહીએં. જે કારણેં ક્યારેં પણ તેની જાણ પહે, પ્રગટ થાય, ત્યારેં રાજ દંડુ દેવો પહે, અપયશ થાય, અપ્રતીતિ ઉપજે, એ માટે સ્થૂલ અદત્તાદાનને જે ત્યાગે, તે અદત્તવિરમણવ્રત છે. તે અદત્તવ્રતના બે જોડે. તે કહેશે. એક ડ્રવ્ય અદત્તવ્રત, વીજું જાવ અદત્તવ્રત.

૧ ડ્રવ્ય અદત્તવિરમણ એટલે પારકી चीज પૂર્વોક્ત પ્રકારેં ગણી પહેલી, વિસરી ગણી લીધે નહીં. તે ડ્રવ્ય અદત્તવિરમણવ્રત જાણવું.

૨ તથા જે પર પુષ્પલ ડ્રવ્ય, તેની चीज વર્ણ ગંધ રસાદિક રચના રૂપ ગ્રેવીશ વિષય તથા આઠે કર્મની વર્ગણા તે પણ પરાઈ चीज

હે. તે વસ્તુગતેં જીવને અગ્રાહ્ય હે. ઇની જે વાંછા ઉદયિક જાવમાં ધસણ, તે જાવઅદત્ત ગ્રહણ જાણવું. તેને શ્રીજિનાગમોક્ત તત્ત્વ સાંજલીને, પુજલાનંદી પણું મટાહે, શુરૂ ઉપયોગેં દિલથી ઉદય અવ્યાપક રહે. નિર્જરાના બહુલ પરિણામ તે જાવઅદત્તવિરમણવ્રત કહીયેં. જેટલી જેટલી કર્મ પ્રકૃતિ હે તેનો બંધ મળ્યો. ઇટલું જાવઅદત્તવિરમણવ્રત કહીયેં. ત્યાં સામાન્ય અદત્તના ચાર જો દહે; તે કહેહે. ૧ પ્રથમ સ્વામિઅદત્ત, ૨ બીજો જીવઅદત્ત, ૩ ત્રીજો તીર્થકરઅદત્ત, અને ૪ ચોથો ગુરુઅદત્ત.

૧ તેમાં પ્રથમ કોશની ચીજ આપ્યા વિના લિયે, તે સ્વામિઅદત્ત.

૨ બીજું જે સચિત્ત બીજ ફલાદિ શુદ્ધા પ્રમુખ તોહે, અથવા હે દે, જેદે, તે જીવઅદત્ત કહીયેં. જે કારણે ફલના જીવોં એવી કાંઈ આજ્ઞા દીધી નથી કે; અમોને તમે હેદન જેદન કરો. તે હે તુણં ઇ જીવઅદત્તનો બીજો જેદ જાણવો.

૩ ત્રીજો શ્રીતીર્થકર દેવેં જે ચીજનો નિષેધ કહ્યોહે. તે ચીજ ને ગ્રહણ કરે. જેમ કે, સાધુને આધાકર્મી આહાર નિષેધ કહ્યો હે. શ્રાવકને અજદ્ય વસ્તુ નિષેધ કહી હે; તેને આચરે ત્યારેં તે તીર્થકર અદત્ત કેહેવાય. ઇ ત્રીજો જેદ તીર્થકરઅદત્તનો જાણવો.

૪ ચોથો ગુરુઅદત્ત. તે ઇકે, કોઈ સાધુ, આગમોક્ત શુરૂ વ્યવહારપૂર્વક નિર્દૂષણ આહાર લાવીને પઠી તેને ગુરુની આજ્ઞા વિના ખાય, તે ગુરુઅદત્ત કહીયેં.

ઇ ચારે અદત્ત, સંપૂર્ણ રીતેં તો સાધુથી તજ્યા જાય, અને ઇહ સ્થથી તો કાંઈ અંશેં તજ્યા જાય. અહીંયાં શ્રાવકને ચારે અદત્ત માં સ્વામિઅદત્તના ત્યાગની મુખ્યતા હે. ઇ માટે પરાઈ ચીજ પૂર્વોક્ત ઉપાય કરીને ન લેહં. જે ચીજ લેવાથી ચોર નામ ઠરે, રાજદંડ ઉપજે, ઇવ લાગે, માટે ઇવી ચીજ ન લેહં પણ સૂઝ્ય તુણ કાષ્ટ પ્રમુખ, જેની કોઈ બહુ મનાઈ ન કરે, તે ચીજ લેહં તે

ની જયણાઠે. કોઈની ચીજ પહેલી પામું તો જ્યાં સુધી પરિણામ ટકે, ત્યાં સુધી લેઝં નહીં. કદાપિ બહુ મૂલ્યવાન ચીજ જોઈને પરિણામ શિથિલ થાય, ત્યારે તે ચીજ લેઝં. પઠી લેઈને કેટલા એક દિવસ, પોતા પાસેં રાખું. ઇટલામાં જો તે ચીજનો ધણી ઢતો થાય, તો તેને આપું અને ધણી ઢતો ન થાય, તો ધર્મસ્થાનકમાં તથા ધર્મના કામમાં खરચું. એમ પણ પરિણામ ન રહે, તો તેમાંથી અર્ધ જાગ ધર્મ સ્થાનકમાં खરચું, અને અર્ધ હું પોતેં રાખું.

વહી પોતાની જમીન खોદતાં દ્રવ્યનો ખંડાર નિકલ્યો, તો તેને લેવાનો આગાર છે. એમાંથી પણ અર્ધ અથવા ચોથો હિસ્સો ધર્મ કરું. પઠી પણ જેવી ધારણા ?

તથા પારકી જમીનમાંથી દ્રવ્ય નિકલે, ત્યારે પણ જ્યાં સુધી પરિણામ ટકે, ત્યાં સુધી તે દ્રવ્ય લેઝં નહીં. અને પરિણામ શિથિલ હોય તો, અર્ધ હું રાખું ને અર્ધ ધર્મમાં खરચું.

તથા કોઈ વારસ વિનાનો માણસ કોઈ ચીજ અનામત મૂકી ગયો હોય, પઠી તે દેશાંતર ગયો ત્યાં મરણ પામ્યો ત્યારે તેની ચીજ પંચમાં, જલા અને સારા રુચિવાલા મનુષ્ય આગલ જાહેર કરીને જે પંચ કહે, તે કરું; કદાપિ દેશ કાલની વિષમતાથી જાહેર કરતાં ઝલટું લફરું લાગે. તે એમ કે, હુષ્ટરાજાદિક હોય તો તે લોજના માચ્છા થકા કહે કે તારે ઘેર, મરનારે ઘણું દ્રવ્ય મૂક્યું છે ? તુંતો પોતાની શાહુકારી જાહેર કરવાને થોડું દેખાડે છે. એવી ઊપાધિ જાગે, તે માટે કોઈને ન કહું તો પણ તે દ્રવ્ય, ધર્મસ્થાનકેં खરચું. તે खરચતાં તે ધન આપણું પોતાનું કેહેવું પડે, તેની જયણા.

તથા ઘરચોરી ઇટલે ઘરમાંની સર્વ ચીજના માલિક તો પોતાના પિતા છે, અથવા માતા છે. એમને પુઠથા વિના વસ્ત્ર દ્રવ્યાદિક લેવું, તેની જયણા છે. વહી જેની સાથેં મહોબત હોય, જે સંબંધી હોય, જેને ઘેર જવા આવવાનો, ચાવા खવરાવવાનો વ્યવહાર હોય, તે

ने घेर गये थके कशुं पुढ्या विना फल पान प्रमुख लेवुं; तेनो आगारवे. परंतु तेनो जीव कचवातो होय तो न लेवुं.

तथा कोइनी चाकरी करतां व्यापारमां कांइ कसुर करीने डव्य मेलववानी जयणा. ए रीतें त्रीजुं व्रत पाले, ते व्यवहार शुरू अदत्तादान विरमणव्रत जाणवुं. अने निश्चयथी तो जेटलो आत्मानो अवंधक परिणाम थयो, गुणस्थाननी वृद्धि थइ, अने बंधविहेद थयो, ते निश्चय अदत्तविरमणव्रत कहीएं. एना पांच अति चार ठे, ते कहे ठे.

१ प्रथम “तेनाहड” अतिचार कहेठे. स्तेनाहट् त्यां स्तेन एटले चोर, तेणे आहट् एटले हरण करी लीधेली एवी जे चोरीने कांइ चीज, तेने स्तेनाहट् कहियें. एटले चोरें चोरेली चीजने खरीद करवी. कारण के, चोरीनी चीज सोंधी मले, ते जोइ आत्मा लोचमां पड्यो थको ते वखतें विचारे के मोरे तो पारकी चीज हाथमां लेवी नहीं. पण आतो चोर पोतें चोरी लाव्यो ठे. ते लेवामां मने शो दोषठे ? एवी मूढ विचारणार्थी ले, पण एम न विचारे के, आ अ शुरू डव्यें करीने मारी चेतना वगडशे. वली कदाचित् कोइ वख तें जाहेरमां आवे. त्यारें ते पकडाय. त्यारें राजवाला पूठे के, शेहे रमां जेमनी चीज गइ होय ते सर्व लोक, चबुतरें आवी बतावो. ते वखतें चोरने तस्दी आपे. त्यारें ते चोर जेनुं तेनुं नाम तथा पत्तो बतावे के, अमुक जग्याएं चीज राखीठे, किंवा अमुक जग्याएं वेचीठे. एम करवाथी सर्व जग्याएंथी चीज जाहेरमां आवी. शाहुकारोएं पण सोंधी जोइने लीधी हती, ते पण सहु पकडवामां आव्या. त्यारें तेमने पण उलटो दंरु पके, ने वली जे चीज चोरपा सेंथी लीधी हती, ते पण जाय, पोतें खराब थाय, लोको वात करे के आ लोक, चोरोने पैशा प्रथम देठे ने चोरी करावेठे. एवी वात जला गृहस्थने सांजलवी पडे. माटे ए धंधो केम करीएं ? वली लौ

કિકમાં અપયશ વધે, તે તો આ જવનું ડુઃખ, અને પરજવનું ડુઃખ જોઈએ તો ચોરીનો માલ સંગરનારાઈ ડુર્ગતિને જોગવવા વાલાઠે જ. પરંતુ અહીં કદાપિ અજાણ પણે ઘટલે ચોરીનો માલ ઠે. એમ ન જાણું હોય ને લીધો હોય, તો તેનો આગાર. પરીક્ષા વિના બહુ મૂલી વસ્તુ થોડામાં મલે, તો તેનો આગાર ઠે. તથા પરંપરાયે આવી તેનો આગાર. પણ એને જૂઠી સાચી કલ્પના દે શાહીને તેની પાસેથી લેવી. ઇ પેહેલો અતિચાર જાણવો.

૨ બીજો તસ્કર પ્રયોગ અતિચાર. ઘટલે જે ચોરને ચોરી કરવાની પ્રેરણા કરે કે, તમે આજ કાલ નકામાં વેશી રહ્યાઠો પણ હવેમ કહ્યા વિના શું શાશો ? આ પેટને તો રોજ જરૂં જોઈએ ? તે માટે ઘરમાં વેઠે તો કાંઈ નહીં થશે. અમે તમારા મોહોવ ત્રીયા ઠેએ. તે માટે કહીએ ઠેએ. બીજો પણ અમુક, ફલાણે ઠેકાળે ગયો હતો, તે થોડા દિવસમાં ચાર પૈશા સારી રીતે લાવ્યો; માટે તમે પણ રોજગાર સર થાઈ. તેથી માથા પરનું કરજ પણ હ તરશે. નહીં તો આગલ તમને ફરી કરજે કોણ રૂપૈયા દેશે ? દીધા લીધાથી સહુનું કામ ચાલેઠે, માટે જાણ ! ધંધો કરો. અમારું પણ તમારી હપર લેણું ઠે; તે પણ આપો. કારણ કે બહુ દિવસ થયા ઠે. નહીં તો પાંચ સાત બીજા પણ આપીયે, પરંતુ શું કરીએ ? જે તમને આવા હાલે દેખીએ ઠેએ. તેથી બહુજ સ્ત્રીજ આવેઠે. આવા બલદાર ઠો, પણ સર્વદા કમાયા વિના એમજ નિજાવ કેમ થશે ? તે માટે વ્યાપાર રોજગારમાં તમને નફો ન હોય તો, કોઈની નોકરી કરો. હથીયાર લઈ શીપાઈગીરી કરો. તમારી પાસે હથીયાર હાજર ન હોય તો જેટલા જોઈયે તેટલા અમારી પાસેથી લઈ જાઈ, પણ રોજગારસર થાઈ. ઇવી ઇવી છોટી પ્રેરણા કરે. તે પ્રયોગ કહીએ. ચોરને પ્રેરણા કરે, સંબલ આપે, લોઢાનાં શસ્ત્રાદિક અધિકરણ આપે, તેને તત્વડાઈએ દેશતાં ચોર તુલ્ય કહીએ.

જે કારણે નીતિશાસ્ત્રાદિકમાં ચોરના સાત પ્રકાર કહ્યા છે. તે એકે, પ્રથમ ચોર જે આપ ચોરી કરે ૧, બીજો ચોરની પાસેં રહે ૨, ત્રીજો ચોરની સાથેં આલોચ કરે ૩, ચોથો ચોરના જોદમાં માહિતગાર થાય ૪, પાંચમો ચોર સાથેં વ્યાપાર સહીયારો રાखे ૫, ઢાઠો ચોરને અન્નપાણી આપે ૬, સાતમો ચોરને ઘરમાં રાखે ૭, એ સાતેને ચોર કહેવા. હવે અહીંયાં અદત્તનો ત્યાગી હોય, તે વિચારે કે મારે પોતાને તો પરાઈ ચીજ લેવાનું પચ્ચલાણ છે, પણ બીજો કોઈ લઈ આવે, તો તે ચીજ લેવામાં મને શો દોષ છે ? એ માટે પ્રયોગઅતિચારવ્રત પણ શ્રાવક ન ધરે. કારણ કે તે સાપેક્ષ છે. એ માટે એ પ્રયોગઅતિચાર બીજો જાણવો. ૧

૩ ત્રીજો “તપ્પહિરૂવ” અતિચાર. તે એકે, કોઈ સારી વસ્તુમાં તેના સરખી મલતી બીજી હલકી ચીજ મેલવીને વેચે, તે તત્પ્રતિ રૂપ કહિયેં. જેમ કેશરમાં કેશરના જેવો તાર, અને એવાજ રંગને મલતું એવું કોઈ દ્રવ્ય લાવીને કર્ત્રિમ કરી વેચે, વઢી મઠા પ્રમુખ ને મથીને ઘૃતમાં મેલવી વેચે. ઘટલે જે ચીજઠે તેના સરખી બીજી ચીજ વનાવીને મૂલદ્રવ્ય શુદ્ધ હોય તેમાં મેલવીને વેચે તથા બનાવટની કસ્તૂરી કરીને વેચે. ગુંદર પ્રમુખનો બાંધો કરી તેને હીંગમાં મેલવીને વેચે. તથા જે યવાદિ સુગંધિક દ્રવ્ય થાયઠે, તે કર્પૂરસાથેં મેલવીને વેચે. અફીણનો જોડો કરી વેચે, તથા જૂનાં વસ્ત્રને રંગાવીને નવાને ઠેકાણે નવાને જાવે વેચે. રુને પાણીમાં ઝીંજવી વજનદાર કરીને વેચે. સૂતલી પ્રમુખની પિંડિમાં અંદર મહોટા ગાજા ઘાલીને ડપરથી સૂતલીને ઝીંજવી કરી લપેટીને વેચે. લોકમાં સારી જોડને વધારે મૂલ આવે, તો ય પણ વિચારે નહીં કે, હું છોટો વ્યાપાર કરુંહું. પાણીમાં ડુધ એ કતું કરીને ડુધના જાવેં વેચે. ગહું પ્રમુખ દાણામાં ઝુસો, કાંકરી, અને ચૂનો પ્રમુખ મેલવીને વેચે. એ સહુ પ્રતિરૂપ કહીયેં. અહીં

યાં આપણી ચીજ વ્યાપારની હોય, તેને પરિકર્મ કરી વેચવાનો આગારહે. એ ત્રીજો અતિચાર જાણવો.

૪ ચોથો વિરુદ્ધગમન અતિચાર. લક્ષીએ થેં. તે એકે, આ પણા ગામના રાજાએં ફરમાવ્યું કે, ફલાણે ગામ જશો નહીં. તે ગામની ચીજ લેવી નહીં. તેમની સાથેં વ્યાપાર,લાતું,લેણું,દેણું,કાંઈ પણ કરવું નહીં. એવો સરકારનો હુકમહે. કેમકે, સરકારના કોઈ મુદ્દાઈ ગુનેગારહે, તે ત્યાં જઈ કોઈતું શરણ લઈને રહ્યાહે. માટે ત્યાંથી તેમને કોઈ દિવસ પકડી મંગાવવાનોહે.ત્યાં સુધી તે ગામવાલા કોઈ સરકારની ચીજ વેચવા આવે, તે લેશો નહીં. એ પ્રમાણે રાજા એં હુકમ કસ્યોહે. હવે આ માણસ તો લોજને વશ પડ્યો, તે ગામ માં જઈને સોંધી વસ્તુ જાણીને ઢાનો માનોજઈ ત્યાંથી લઈ આવે અને પોતાના ગામમાં ઢાની માની લાવી વેચે. એવામાં કોઈ યુગ લીસોર તે વાત જાણે અને રાજાને જાહેર કરે કે અમુક માણસ, આપણા ગામમાં પરરાજ્યની ચીજ, ત્યહાંથી લાવેહે. ને અહીં વેચે છે. અથવા રાજસંવંધી કાંઈ ઢાની વાત વિગત હોય, તે કરે. ત્યારેં તે કદમાં પહે. દાણચોરી પણ એમાં અવી ગઈ. એ માટે એવિરુદ્ધગમનઅતિચાર થાય. અહીંયાં દાણચોરી તો સર્વથા તજવી. કદા પિ લોજને વશ પડ્યો થકો ન રહી શકે, તો વર્ષ પ્રત્યેં પ્રમાણ કરી રાખે. તથા આવક હોય, તે ચોથા વિરુદ્ધગમન વ્રતનો આગાર રાખે.

૫ પાંચમો કૂડાં તોલ તથા કૂડાં માપ કરણ અતિચાર કહેહે. તે એકે, લેવાનાં તોલ માપ જૂદાં રાખે. અને દેવાનાં તોલ માપ પણ જૂદા રાખે. એવી રીતેં ગજ પણ લેવાનો જૂદો રાખે અને દેવાનો પણ જૂદો રાખે. કોઈ દેશમાં અનાજ જરવાનું પણ માપહે ત્યાં પાલી માણું પ્રમુખ, લેવાનું જૂડું રાખે અને દેવાનું માપ ઊંડું, તે પણ જૂડું રાખે. વલી ત્રાજવાની માંકીમાં અંતરકોણ રાખે. માપમાં પણ એવી દગલબાજી કરે. જરતી વખત પાલીને ઠગાવીને આપે.

लेवानी वखतें माथा सुधी संपूर्ण दाणो जरीने लिये. वली वख ले, त्यारें पण गज अथवा हाथ सरकावीने ले, तथा आपे. तेवारें अतिचार लागे. ए पांचे अतिचार, जे विरति श्रावक होय, ते जाणे, पण ते अतिचार लागेडे. एम जाणी आदरे नहीं.

अहीं आजीविकाने माटें वर्तमान लोक व्यवहारनी रीतिएं उबूं वधतुं देवा लेवानी मने जयणाडे. अजाण पणे कोइ खोटां तोल माप थइ जाय, तेनो अतिचार नहीं. विरति व्रतनीडे. ते प्र माणे पालीश. अधिक लोचने वश पडीने नहीं करीश. आ पांचे अतिचार, अदत्तादानविरमणव्रतना जाणवा.

इति श्रीछादशव्रतविवरणे पंक्तिश्री उद्योतसागरगणिना कृत तृतीयस्थूल अदत्तादानविरमणव्रतज्ञाषा समाप्ता ॥ ३ ॥

॥ अथ ॥

॥ चतुर्थस्थूलब्रह्मचर्यव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

आद्यक्षर ॐ कारकूँ, मंगलरूप मनाय;

'चोथे व्रतके जेद' सब, ज्ञाषा करुं बनाय ॥ १ ॥

चोथू ब्रह्मचर्यव्रत. एटले मैथुननो त्याग करवो. त्यां मैथुनत्या गना वे जेदडे. एक द्रव्यमैथुन त्याग, अने बीजो जावमैथुन त्याग.

१ द्रव्यमैथुन एटले परस्त्रीनो तथा परपुरुषनो परस्पर संगम जाणवो. त्यां पुरुषें परस्त्रीनो त्याग करवो. अने स्त्रीएं पण परपुरुष नो त्याग करवो. रतिक्रीडा तथा कामसेवन करे, ते द्रव्यमैथुन क हियें. तेने जे पुरुष, तथा स्त्री, त्याग करे. तेने द्रव्यब्रह्मचारी तथा व्यवहारब्रह्मचारी कहीएं.

१ बीजो जावमैथुनरूप. ते एके, चेतनरूप पुरुषने विषया जिलाष परपरणति रूप, तथा तृप्ता ममतारूप इत्यादि निश्चय

परस्त्रीते तेनी साथें जे मलबुं, तेने रीऊ मोज आपवी, तेनी साथें वांढित विलास करवो, ते जावमैथुन जाणवो. एने जिनवाणी ना उपदेशें तथा जे सङ्गुरु हितशिक्षानो उपदेश करे. त्यारें पो तें परपुङ्गलादिकने उलखी, जातिहीन जाणी, आगामिक कालें एने महादुःखदायी जाणी, पूर्वे गतकालें अनेक मरणांत दुःख परंपरा एनाथी पाम्यो, ए माटे मने ए विजाति स्त्रीउं तजवानुं क छुंढे, माहारे तो मारी खजाति, परमजक्त, उत्तम, सुकुलीन शमता रूप सुंदरीनो संग करवो सारोढे. विजावपरणतिरूप परस्त्रीएं मारी सर्व विज्ञूति खेंची लीधी. हवे सङ्गुरुनी सहायताथी ए दुष्ट परिणाम. स्त्रीसाथें हुं लाग्यो हुं. तेने थोडे थोडे निग्रह करूं. त्यजवानो जाव आदरूं, के जे थकी महारी शमता सुंदरी, शुद्धस्वभाव घटरूप घरमां आवी रहे, तो घरनुं तेज वधे. एवी समजण पासीने परपरणतिमांथी मग्नता बोडे. उदयें कर्म व्यापे नहीं. शुद्ध चेतनानो संगी थइ रहे. शुद्ध परिणामथी दूर न रहे. ते जाव मैथुनत्यागी कहीएं.

अर्हीयां अव्यमैथुन त्यागी तो षट् दर्शन मांहे मळे पण जावमैथुन त्यागीतो श्री जिनदर्शननेत्यांज श्री जिनवाणी सांज लतां ज्ञानजेद, जेना हृदयमां प्रवर्त्तायोढे, ते सहज उदास उपायथी जावमैथुननो त्याग करे. ते बीजा दर्शनोमां न मळे.

अर्हीयां स्थूल परस्त्रीगमनव्रत. ते एके परस्त्रीनो त्याग कखो. परपुरुषनी परणेळी तथा पारकानी राखेळी जे स्त्री होय, तेनी साथें अनाचार सेवन न करूं. एवो पचस्काण करे, तेने परदार गमनविरमणव्रत कहीएं. बीजुं जे खदार केहेतां पोतानी स्त्री, ते नाथी संतोष धरूं. एवुं जे व्रत धरे, तेने खदारसंतोषव्रत कहीएं. त्यां देवसंबंधी देवांगना, तथा तिर्यच संबंधी स्त्रीजाति, तथा मनुष्य संबंधी स्त्रीजाति, एनाथी मैथुनसेवा निषेध. एकेकी

विधिना जाग करीने, एटखे कायायें करी परस्त्री साथें सोइमां दो रो परोववो, ए न्यायें संयोग करवानो निषेध अने मने, तथा वचनें अने स्वप्नमां जोग थाय, तेनी जयणा. सहज स्पर्श करवानी जयणा. वर्त्तमान स्त्री टाखिने बीजी स्त्रीसाथें विवाह न करवो, तथा दिवसें ब्रह्मचर्य पावुं, न पळेतो प्रमाण राखुं, नववाड पालवानो खप क रूं. स्त्रीजनने पण एवी रीतें परपुरुषनो त्याग जाणवो. हवे ए व्रतना पांच अतिचारडे, ते लखीयें ठेएं.

१ प्रथम अपरिग्रहीतागमनअतिचार. ते एके, नहीं परणेस्त्री स्त्री, जे कुमारी तथा विधवा स्त्री, तेने अपरिग्रहीता स्त्री कहीएं. जे कारणे कोइ एनो स्वामी केहेवातो नथी. ए कोइनी स्त्री केहेवाती नथी. तेने जोइ, कोइ मूढमति विषयान्जिखार्षी थइ. जडक जावथी विचारे के, में तो परस्त्रीनो त्याग कस्योडे अने आ तो कोइनी स्त्री कहेवाती नथी माटे एनी साथें मेलाप करवाथी मने शुं दोष ठे? एतुं विचारीने ते कुमारीनी साथें के विधवांनी साथें जोग विलास करे. एज प्रमाणे व्रतधारी स्त्रीने पण परपुरुषनो त्यागडे. ते पण अपरिग्रहीत पुरुष कुंवारी होय अथवा जेनी स्त्री परलो क पहुँची होय तेनी साथें पूर्वोक्त न्याय मनमां धरीने संग क रे, तो ते स्त्रीने पण प्रथम आतिचारना दोष लागे.

२ बीजो इत्वरपरिग्रहीतागमन अतिचार. ते इत्वर केहेतां थोडो काल जाणवो. एटखे मास, ठमासनी मर्यादा करीने वे श्यादिकने खरची आपी पोतानी आस्नाव स्त्री करीने राखे. अहीयां कोइ अज्ञान पणाथी एम विचारे के, मारे तो पर स्त्रीनो त्यागडे. पण आने तो में महारी करीने राखीडे, तो एमां मने शुं दूषण ठे ? एम जाणी करीने अज्ञान पणे ते वेश्याने सेवे, तो तेने बीजो आतिचार लागे. एवी रीतें आविकाने पण बीजो अतिचार लागेडे. ते एम के, बे शोक्यो होय तेमां शोक्यनो वा

रो धणी पासे जवानो होय ते दिवसें जरतार ने पोतें सेवे, ने मनमां विचारे के, पोताना खासीने सेवतां शुं दूषण्डे ? मारे तो परपुरुषनो त्याग ठे. पण एम न विचारे के, आ दिवसें तो ए शोक्य नो जरतार ठे. मारो तो आ दिवस धणी पासे जवानो वारो नथी. तेम बत्तां पण ढल करीने खासीने सेवे, तो ते स्त्रीने बीजो अतिचार लागे.

३ त्रीजो अनंगक्रीडा अतिचार. एटले अनंग कहेता कंदर्प, तेने जाग्रत करवासारु आलिंगन, चुंबन, नख प्रमुख अथवा नेत्रना हाव, जाव, कटाक्षादिक हास्य प्रमुख ठछामिश्करी विगेरे पर स्त्री साथें करे. दिलमां एम विचारे के मेंतो सोझमां दोरो परोववा नो जोग त्याग कखो ठे. परस्पर एक शय्यामां सुझने जोग करवानो मारे त्यागठे बीजानुं तो में व्रत लीधुं नथी पण ते, कामांध थवाथी एम न विचारे के, चेतना तो बन्नेमां वगडेठे एनाथी पण व्रत वेहेबुंज जांगेठे, मन चलेठे. तथा पोतानी स्त्री साथें चोराशी आसने करी काम जाग्रत करे. जोगविलास करे. तिथि प्रमाणे कामनिवासनी जग्यायें हाथनो स्पर्श करे. अंगमर्दनादि करीने काम प्रगट करे. अथवा परम अजिलाष थये थके, पोतानी स्त्री हाजर न होय तो न चालते कार्य हस्तकर्म करे. स्त्री पण कामव्याकुल थये थके पोताना अंगुठाथी सुखवासीया प्रमुख करे, अथवा स्त्री स्त्री मलीने, अधिकरणथी गुह्य स्थाने संचारण करे. अनें पोतानी इडा संतुष्ट करे, त्यारें पण तेने अतिचार लागे. ते माटें श्रावकने ज्यां त्यां कामसंज्ञा घटाडवानी चाहना करवी जोशें. जेम लोचनी माणस पोताना व्यापार धंधामां मग्न होय एटलामां झूख लागे, तोपण सहा करे. धंधाना वचमां झूख ने गणकारे नहीं. एम करतां पण ज्यारें झूखथी रबुं न जाय, त्यारें त्यांथी उठी करीने उतावळें उतावळें रसोझनी जग्यामां जे रसोझ हाजर होय, ते खाइ बिये, पण सुखादनीके कुखादनी कांइ पण

तजवीज न करे, फरी पण त्यांची उठीने पोताना धंधामां वलगे. तेवी रीतें समकेती, देशव्रत धारी पुरुष, परलोकना सापेक्ष धंधामां मग्न रहेवे. एवामां कामसंज्ञा उदय थइ, त्यारें अंतरजाव लाज मर्यादा दुगंडादिकने अनुसरतां ते कामसंज्ञाने गणतीमां न गणे. एम करतां अतिवेदोदय-थाय, त्यारें व्याकुल थाय तो तत्काल उतावळची कंदर्परोग निवारण करीने, फरी पोताना स्वकार्यमां प्रवर्तें तो ते व्रती, कामसंज्ञा वधारवानी इच्छा शा मार्टें राखे? शुद्ध श्रद्धावंत श्रावक तो मैथुनसेवानी जग्याने जेवु जांजुरुखानुं होय, तेवुं करी जाणे. अने कहे के ए मलीन जग्यावे, तेनी इच्छा ते वडिनीतिनी वेलाशिवाय बीजे वखतें न रहे. तेवी रीतें मैथुन पण निषेध ठे. दोषनुं स्थानक ठे. आ प्रमाणे त्रीजो अतिचार जाणवो.

४ चोथो परविवाहकरण अतिचार. ते ए के, जे पोताना संताननो अथवा परजातिनो अथवा अपणी नात जातमां पोतानुं काहापण जणाववाने अर्थे आगल थइने विवाह करी आपे. कोइ वस्तु वानुं अथवा द्रव्यादिकनी सहायता करे, अथवा प्रेरणा दिक करीने कोइनी पासेंची अपावे. तेणे करी ते विषयी प्राणी ने स्त्रीनो लाज थयो त्यारें ते पुरुषतो तेनुं सारुं कहे. बीजाउने कहे के फलाणाने त्यां फलाणे मारुं घर वसाव्युं. जो एवा हता, तो आ विवाह थयो. नहीं तो मारा शा हाल थात? एवी रीतनी अर्थीजनना मोढाची पोतानी प्रशंसा सांजलीने बहुजखुशी थइ जाय. तेने जोइने बीजा पण जेउ विवाहना अर्थी होय, तेउ आवीने तेनी खुशामद करे, स्तुति करे, ने कहेके, आप साहेब जेवा परोपकारी थोडाज नजरे आवेवे? एवां वखाणनां वचन सांजलीने तेने कहेके, कांइ काम काज होय, तो मने कहेजो. सज्जन सम्मत करजो. अमारो तमारो एक वास्तो ठे. एवी रीतें विवाहादिकनो सज्जनसंबंध, संसारमां जग्याए जग्याएं कराववो, ए अनर्थनुं बी

જ વાવવા જેવું છે. તેવું કરવાથી વ્રત શુદ્ધ ન રહે. અને કામ અધિકરણ વધારતાં સંસાર વધે. શ્રાવકને તો પોતાના ઘરમાં પણ કોઈ એવું કાર્ય કરવું હોય, તો તે બીજાને ચલાવીને પોતે ન્યારો ને ન્યારો રહે. તો જે વ્રતી થઈને પરાયો વિવાહ જોડાવે, તેને ચોથો અતિચાર લાગે. અહીંયાં પોતાના ઘરસંબંધી તથા જેનાથી લૂટા ય એમ નથી, એવા સંબંધીનો વિવાહ કરવાની જયણા, તે પણ પરિમાણ રાખી લેવું. એમજ સ્ત્રી પણ પારકા વિવાહમાં મોડ પ્રમુખ બાંધે, ને આગલ થઈને કુલધર્મ બજાવે. ત્યારે અતિચાર દોષ લાગે.

૫ પાંચમો તીવ્રાનુરાગઅતિચાર. તે એકે જે કોઈ, સ્ત્રીઉપર તીવ્ર અનિલાષ ધરે. પારકી સ્ત્રીને જોઈને મનમાં બહુજ ચાહના કરે. તે સ્ત્રી વિના ક્ષણમાત્ર પણ રહી શકે નહીં. હરતાં, ફરતાં, જીવ, તેનામાંજ વલગ્યો રહે. તથા દેહમાં કામ વધારવાને તથા સંજોગ સામર્થ્ય કરવાને માટે અફીણ, માજમ, જાંગ, અને બીજી પણ ધાતુ હરતાલ, પારા પ્રમુખ પટ્ટી, બંધેજની ગોલી શોધે. ઇત્યાદિ તીવ્રકામ રાગથી કરે; ત્યારે તે પાંચમો અતિચાર લાગે. અને સ્ત્રી પણ કામ વૃદ્ધિ કરવાની અનેક યોજના કરે. જેમ કે યોનિસંકોચન ઔષધ, માંયાં ફલક, શીશ, ત્રિફલાં, લોદર ઇત્યાદિક અંગમાં ગોલી કરીને સંચરાવે અત્યંત હલ્લંઠ વેષ જોવે. બહુ હાવજાવાદિક વિષય લાલસા કરે, ત્યારે તેને પાંચમો અતિચાર લાગે. ૬ પાંચે અતિચાર જાણું, પણ આદરું નહીં. અહીં સ્વદારસંતોષવ્રત વાલાને ઢેવટના ત્રણ અતિચાર છે, અને આગ લના વે અતિચાર તે તેને અનાચાર છે. તથા પરદારવિરમણવ્રતવાલા ને તો ૬ પાંચે અતિચાર છે. સ્ત્રીને પણ એજ પ્રમાણે અતિચાર લાગે.

॥ ઇતિ શ્રીદ્વાદશવ્રતવિવરણે ચતુર્થ સ્થૂલબ્રહ્મચર્યવ્રત
પંક્તિ શ્રી હયોતસાગરગણિના કૃતજાણા સંપૂર્ણા ॥ ૪ ॥

॥ અથ ॥

॥ પંચમસ્થૂલ પરિગ્રહપરિમાણવ્રત પ્રારંભઃ ॥

॥ દોહા ॥

સુમતિ દશ શ્રીશારદા, તાકે પદ પળમેવ ;
પંચમ પરિગ્રહ વ્રત તણી, જાણા કરું શુજેવ ॥ ૧ ॥

હવે પંચમ સ્થૂલપરિગ્રહ પરિમાણવ્રત, વિગતવાર સહિત કરીને લખી
એંઠેણં. પરિગ્રહ ષટ્તલે જે સમસ્ત પળે બીજાં ડ્રવ્ય નાના પ્રકારનાં ગ્રહણ
કરવાં, તે પરિગ્રહ જાણવો. તેના બે જોડે. એક બાહ્ય ડ્રવ્ય પરિગ્રહ
અધિકરણરૂપ. તે નવવિધ પરિગ્રહ છે. બીજો જાવ પરિગ્રહ. તે એ
કે, ચૌદ અચ્યંતર ગ્રંથિરૂપ જે પરજાવનું ગ્રહણ, સમસ્ત આત્મપ્ર
દેશથી સકષાય પળે બંધ, તે જાવપરિગ્રહ જાણવો. શાસ્ત્રમાં મૂર્છા
મુખ્યવૃત્તિ તેને જાવપરિગ્રહ કહે છે. તેમાં ચૌદ ગ્રંથિનાં નામ. તે કહીયે
ઢેયે. ૧ હાસ્ય, ૨ રતિ, ૩ અરતિ, ૪ જય, ૫ શોક, ૬ ડુગંગા, ૭ ક્રોધ,
૮ માન, ૯ માયા, ૧૦ લોજ, ૧૧ સ્ત્રીવેદ, ૧૨ પુરુષવેદ, ૧૩ નપું
સકવેદ, ૧૪ મિથ્યાત્વ, ૧૫ પ્રમાણે ચૌદ અચ્યંતર ગ્રંથિ છે.

અર્હીયાં સંસારી જીવને કેવલ અવિરતિનાં બલથી ઇચ્છા આ
કાશ સમાન અનંત અપરિમિત છે. એ અવિરતિના ઉદયથી ઇચ્છા,
અને ઇચ્છાથી કર્મ બંધમાં પડ્યો થકો જીવ, ચારે ગતિમાં જટકે છે.
આમાં કોઈ અવિરાધક જીવ, પુણ્ય પ્રકૃતિના ઉદયથી મનુષ્ય જવાદિક
સર્વ સામગ્રી જોગ પામ્યો, અને સકુરુની સંગતિ પામ્યો. જેથી કરી
શ્રીજિનવાણી સાંજલી ત્યારેં ચેતના જાગૃત થઈ, ચેતના સુધરી.
ત્યારેં તે જીવ, વિચાર કરે કે અહો ! હું સમસ્ત પરજાવથી ન્યારો, અ
બંધી, અઠેચ, અજેચ, અદાહ્યધર્મી એવો ઢતો ઇચ્છાવશ પડ્યો. સમ
સ્ત ઢેદન, જેદન, પરિવ્રમણાદિ ડુઃખનો જોગી, પરધર્મી થયો; તો હ

જ વાવવા જેવું છે. તેવું કરવાથી વ્રત શુદ્ધ ન રહે. અને કામ અધિકરણ બધારતાં સંસાર વધે. આવકને તો પોતાના ઘરમાં પણ કોઈ એવું કાર્ય કરવું હોય, તો તે બીજાને જલાવીને પોતે ન્યારો ને ન્યારો રહે. તો જે વ્રતી થઈને પરાયો વિવાહ જોડાવે, તેને ચોથો અતિચાર લાગે. અહીંયાં પોતાના ઘરસંબંધી તથા જેનાથી દૂટા થ એમ નથી, એવા સંબંધીનો વિવાહ કરવાની જયણા, તે પણ પરિમાણ રાખી લેવું. એમજ સ્ત્રી પણ પારકા વિવાહમાં મોડ પ્રમુલ્ક બાંધે, ને આગલ થઈને કુલધર્મ બજાવે. ત્યારે અતિચાર દોષ લાગે.

૫ પાંચમો તીવ્રાનુરાગઅતિચાર. તે એકે જે કોઈ, સ્ત્રીઉપર તીવ્ર અજિલાષ ધરે. પારકી સ્ત્રીને જોઈને મનમાં બહુજ ચાહના કરે. તે સ્ત્રી વિના ક્ષણમાત્ર પણ રહી શકે નહીં. હરતાં, ફરતાં, જીવ, તેનામાંજ વલગ્યો રહે. તથા દેહમાં કામ બધારવાને તથા સંજોગ સામર્થ્ય કરવાને માટે અપ્તીણ, માજમ, જાંગ, અને બીજી પણ ધાતુ હરતાલ, પારા પ્રમુલ્ક પટ્ટી, બંધેજની ગોલી શોધે. ઇત્યાદિ તીવ્રકામ રાગથી કરે; ત્યારે તે પાંચમો અતિચાર લાગે. અને સ્ત્રી પણ કામ વૃદ્ધિ કરવાની અનેક યોજના કરે. જેમ કે યોનિસંકોચન ઔષધ, માંચાં ફલક, શીશ, ત્રિફલાં, લોદર ઇત્યાદિક અંગમાં ગોલી કરીને સંચરાવે અત્યંત ડહાંડ વેષ જોવે. બહુ હાવજાવાદિક વિષય લાલસા કરે, ત્યારે તેને પાંચમો અતિચાર લાગે. ૬ પાંચે અતિચાર જાણું, પણ આદરું નહીં. અહીં સ્વદારસંતોષવ્રત વાલાને બેવટના ત્રણ અતિચાર છે. અને આગ લના બે અતિચાર તે તેને અનાચાર છે. તથા પરદારવિરમણવ્રતવાલા ને તો ૬ પાંચે અતિચાર છે. સ્ત્રીને પણ ૬જ પ્રમાણે અતિચાર લાગે.

॥ ઇતિ શ્રીદ્વાદશવ્રતવિવરણે ચતુર્થ સ્થૂલબ્રહ્મચર્યવ્રત
પંક્તિ શ્રી હ્યોતસાગરગણિના કૃતજ્ઞાણા સંપૂર્ણા ॥ ૪ ॥

॥ अथ ॥

॥ पंचमस्थूल परिग्रहपरिमाणव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

सुमति दइ श्रीशारदा, ताके पद पणमेव ;
पंचम परिग्रह व्रत तणी, जाषा करुं शुभेव ॥ १ ॥

हवे पंचमस्थूलपरिग्रहपरिमाणव्रत, विगतवार सहित करीने लखी
एं ठैए. परिग्रह षट्छेजे समस्त पणे बीजां ड्रव्य नाना प्रकारनां ग्रहण
करवां, ते परिग्रह जाणवो. तेना बे जेदठे. एक बाह्यद्रव्य परिग्रह
अधिकरणरूप. ते नवविध परिग्रह ठे. बीजो जाव परिग्रह. ते ए
के, चौद अन्यंतर ग्रंथिरूप जे परजावनुं ग्रहण, समस्त आत्मप्र
देशथी सकषाय पणे बंध, ते जावपरिग्रह जाणवो. शास्त्रमां मूर्छा
मुख्यवृत्ति तेने जावपरिग्रह केहेठे. तेमां चौद ग्रंथिनां नाम. ते कहीयें
ठैयें. १ हास्य, २ रति, ३ अरति, ४ जय, ५ शोक, ६ दुगंठा, ७ क्रोध,
८ मान, ९ माया, १० लोज, ११ स्त्रीवेद, १२ पुरुषवेद, १३ नपुं
सकवेद, १४ मिथ्यात्व, १५ प्रमाणे चौद अन्यंतर ग्रंथिठे.

अर्हीयां संसारी जीवने केवल अविरतिनां बलथी इच्छा आ
काश समान अनंत अपरिमितठे. ए अविरतिना उदयथी इच्छा,
अने इच्छाथी कर्म बंधमां पड्यो थको जीव, चारे गतिमां जटकेठे.
एमां कोइ अविराधक जीव, पुण्य प्रकृतिना उदयथी मनुष्य जवादिक
सर्व सामग्री जोग पाम्यो, अने सजुरुनी संगति पाम्यो. जेथी करी
श्रीजिनवाणी सांजली त्यारें चेतना जागृत थइ, चेतना सुधरी.
त्यारें ते जीव, विचार करे के अहो ! हुं समस्त परजावथी न्यारो, अ
बंधी, अठेद्य, अजेद्य, अदाह्यधर्मी एवो ठतो इच्छावश पड्यो. सम
स्त ठेदन, जेदन, परित्रमणादि दुःखनो जोगी, परधर्मी थयो; तो ह

વે હુંસમસ્ત પરજાવનું મૂલ જે હજી, તેને દૂર કરું, એવી ચેતના થઈ ત્યારે સમસ્ત પરજાવ ત્યાગરૂપ ચારિત્ર આદરે અને જેને વહુજ ર સિક અવિરતિપણાના બલથી સમસ્ત પરિગ્રહ મૂર્છા એકા એક વૂટે નહીં. તથા દોષથી પણ કરે, ત્યારે તે લઘુમાર્ગે જે દેશવિરતિ પણ તે આદરે. હજી પરિમાણ વ્રત ધરે. તે હજી પરિમાણ વ્રત નવ પ્રકારે છે.

૧ તેમાં પ્રથમ ધનહજીપરિમાણ. તે ધન, ચાર પ્રકારનું જાણું. તેમાં પ્રથમ ગણિમ ધન કહીએ. તે એકે જે વસ્તુ નંગ ગણીને વેચાય. ૧ શ્રીફલ પ્રમુખ જાણવાં. ૨ બીજું ધરિમ ધન. તે એકે જે વસ્તુ, તોલથી વેચાય. ૩ ગોલ, સાકર, કરિયાણા પ્રમુખ. ૪ ત્રીજું મવિધન. તે એકે જે માપથી વેચાય. જેમ દૂધ ઘૃતાદિક. ૫ ચોથું પરિભેદ્ય ધન. તે એકે, જે પરિકાર્યે વેચાય જેમ સોનું, રૂપું, જવાહીર અને વજ્રાદિક, નાણાંપ્રમુખ પરિકાર્યે વેચાય છે. ૬ ચારે ધન કહીએ. તેનું જે પરિમાણ કરવું, તે ધન પરિમાણ વ્રત જાણવું.

૨ બીજું ધાન્ય પરિગ્રહ, તે ચોવીશ જાતિનું છે, તે લખીએ એં, ૧ શાલિ, ૨ ગહું, ૩ જુવાર, ૪ બાજરી, ૫ જવ, ૬ મગ, ૭ મઠ, ૮ અડદ, ૯ વૂટ, ૧૦ બોહા, ૧૧ મટર, જવની સાથે થાય છે તે. ૧૨ અરહડ ઘટલે તુવર, ૧૩ કિસારી, ૧૪ કોડા, ૧૫ કાંગ, ૧૬ ચણી, ૧૭ વાલ, ૧૮ મેથી, ૧૯ કલથી, ૨૦ મસૂર, ૨૧ તલ, ૨૨ મંરુવો, ૨૩ કૂરી, ૨૪ બંટી. ૬ ચોવીશ ધાન્યની જાતિ વ્યવહાર માં સદા ધાવા લાયક છે તે લેવાં. બીજાં પણ ૧ ધાણા, ૨ ઝીંડી, ૩ સુવા, ૪ અજમો, ૫ ઝીરું, ૬ પણ ધાન્યની જાતિમાં છે તે ઔષધાદિકમાં કોઈ પ્રકારે કામ આવે છે, વહી બીજાં પણ ધાન્ય. જે વાંકે, ૧ સામો, ૨ મળકી, ૩ ખૂરટ, ૪ ચેકરિયા, આ ધાન્ય મારવાડ દેશમાં પ્રસિદ્ધ છે. બીજું પણ ચિરિયા, મોઠ, અડકધાન, સ્વદધાન, જે વાળ્યા વિના ભગે અને જે કાલ ડુઃકાલમાં ધાવા લાયક છે. ૬ સર્વ જાતિનાં અનાજનું જે પરિમાણ, તે ધાન્યપરિમાણવ્રત કહીએ.

३ त्रीजुं क्षेत्रपरिग्रह व्रत. क्षेत्र एटले खूही जूमी, अथवा वा ववानी तथा वगीचो करवाती जग्या. तेना त्रण जेद ठे. एक एवी जातिनी के, जेमां वरसादना पाणीथी धान्य नीपजे. एक जमीन एवीके, जेमां कुवाना पाणीथी धान्य नीपजे अने एक जमीन एवी के, जेमां वरसादना पाणीथी पण धान्य नीपजे. अने कुआना पा णीथी पण धान्य नीपजे, तेनुं परिमाण ते क्षेत्र परिमाण व्रत.

४ चौथुं वास्तुपरिमाणव्रत. एटले जे घर, हवेळी. डुकान प्रमु ख. तेना त्रण जेदठे. तेमां ए खातवास्तुक ते जोयरां प्रमुख. बीजो उद्धित वास्तुक ते ए के जोयरं, तहखानुं, ए विना उंची एक माखनी, बे माखनी, त्रण माखनी. एम यावत् सात माखनी हवेळी जाणवी. एनुं जे परिमाण राखे, ते त्रीजो जेद खातोद्धित वास्तुक. ते ए के, जोयरां, तहखाना, कूवा, टांकां, ए सौ हवेळीनी अंदर होय, तेने खातोद्धित कहिएं. तेनुं जे प्रमाण राखे, ते वास्तुकपरिमाणव्रत.

५ पांचमुं रूप्यपरिग्रहपरिमाण व्रत. ते ए के, शिक्का विना काचा रूपानो तोल, तेनुं परिमाण करी राखे, ते रूप्यपरिमाण व्रत.

६ षष्ठुं सुवर्णपरिग्रह परिमाण व्रत. ते एके रूपानी जेम अघड, शीका विनाना सोनाना तोलनुं परिमाण करी राखे, ते सुवर्ण परिमाण व्रत.

७ सातमुं कुपदपरिग्रह परिमाणव्रत. ते ए के, कुपद केहेतां त्रांबु, पीतल, रांग कांसुं सीसुं, जरत लोडुं, ए सौ धातुना वास णनां परिमाणनो तोल करीने राखे, ते कुपद परिमाण व्रत जाणवुं.

८ आठमुं डुपदपरिमाण व्रत. ते ए एके, मूढ्य आपीने वेचातां छीधे लां, दास, दासी, ते डुपद कहिएं. पण चाकर गुमास्ता प्रमुख ए वर्गमां गणाय नहीं. एनुं जे परिमाण करी राखे, ते डुपदपरिमाण व्रत.

९ नवमुं चोपद परिग्रह परिमाण व्रत. ते ए के गाय, जेंष, घो डा, बलद, सूतर, बकरी, गारुरी प्रमुख चोपगा जीव तेमने केट लां राखवां तेनी गणतीनुं परिमाण करी राखे, ते चोपद परिग्रह

परिमाणव्रत जाणवुं. हवे पोतानी श्वा प्रमाणे केटलो परिग्रह राखवो, तेनो विवरो खखीयें ठैएं.

१ प्रथम धन परिमाणमां रूपुं, सोनुं, अण घड्युं, तथा घड्युं, अटलुं राखुं त्यार पढी रोकडा रूपैया असरफी तथा जवाहीर प्रमुख अटला अमुक हद्द पर्यंत राखवानी तो जयणा ठे परंतु प्रमाण उपरांत पुण्ययोगशी वधे तो धर्म प्रीतिएं करीने धर्मस्थानकमां खरचुं.

२ धान्य प्रमाणमां एस के, वर्षमां आटला मण धान्य राखवानी जयणा. तेनो विवरो कहेठे. आटला मण घर आश्रित खरचसारु तथा आटला मण बाहार बीजा कोइ प्रकारना खरच माटें वापरवामां आवे, तेनी जयणाठे. उपरांत नहीं. अने व्यापारनी विगत तो सातमां गुण व्रतमां लखवामा आवशे.

३ क्षेत्रपरिमाणमां आटला विधा जमीन राखवानी मने जयणा. उपरांत नहीं. क्षेत्र, वाडी, वाग, बगीचा प्रमुखनी जमीन संबंधी पण सर्व एमांज आव्युं.

४ वास्तु परिमाणमां खडकीबंधघर अमुक हद्द सुधी राखवां. तेनी जयणा. तथा बूटी डुकान, तथा तबेला, आटला गोखानां, तथा आटली वखार. वली जो पुण्यना उदयशी लक्ष्मी वधे तो हाशी प्रमुख बांधवानां स्थल राखवानी जयणा. तथा परदेश संबंधी व्यापारनी डुकानो अमुक हद्द सुधी राखवानी जयणा. तथा आटलां घर जाडे देवानी जयणा. आटला जाडे राखेला घरने समराववानी जयणा. तथा कुटुंबसंबंधिना घराना आदेश उपदेशनी जयणा. तथा पोताना संबंधी परदेश गया होय; तो तेना घर प्रमुख समराववानी जयणा. कोइ स्नेही गुमास्तो अथवा चाकर परदेशगयो होय, त्यारें तेना घरने समारवानी जयणा. तथा आजीविका हेतुयें कोइनी चाकरी करवी पडे, त्यारें ते धणी घर अथवा हवेली कराववानुं काम सोपें त्यारें ते काम करवा तथा कराववानो आगार ठे.

૫ રૂપ્ય પરિમાણમાં રૂપું આટલા શેર અથવા આટલા મણ પર્યં ત રાખવાની જયણા. અને જવાહિરને તો ધનપરિમાણમાં ગણેલુંઢે. ૬ સહુ પોતાની નિઘાના ઘરમાં ઘરની અજનાશઢે.

૬ સુવર્ણ પરિમાણમાં સોનું, આટલા તોલ સુધી પ્રમાણ કરી રાખવું. અને ૬ સોનું, રૂપું, જવાહિર પ્રમુખના વ્યાપાર આશ્રિ તો સાતમા વ્રતમાં લેખીશું.

૭ કુપદ પરિમાણમાં ત્રાંબુ, પિતલ, રાંગ, લોઢું, કાંસુ તથા ઝર ત. ૬ સર્વ મલીને ધાતુનાં વાસણ આટલા શેર અથવા આટલા મણ પર્યંત રાખવાની જયણા અથવા બીજા કોઈ જાતના ઘઢેલા ઘાટ આટલા તોલ પ્રમાણે રાખવાની જયણા, ઉપરાંત નિષેધઢે.

૮ ડુપદ પરિમાણમાં દાસ, દાસી વેચાતાં લેવાં, તે વ્રત માફક રાખવાની જયણા. ઉપરાંત રાખવાનો નિષેધઢે. તથા ગુમાસ્તા કે ચાકર પ્રમુખ રાખવાની તો જયણા.

૯ ચોપદ પરિમાણમાં ગાય, ઝેષ, વત્સ સહિત, તથા સાંઢ સહિત અમુક સંખ્યા પ્રમાણે કરી રાખવાની જયણા. વલી તેમની જે ડલાદ વઢે, તે રાખવાની જયણા, ઘોઢા, ઘોઢી, ડલાદ સહિત ણટલાં રાખવાની જયણા. બલદ ણટલા રાખવાની જયણા. બકરી ડલાદ સહિત ણટલી રાખવાની જયણા. સૂતરી ણટલી રાખવાની જયણા. હા થી ંક, ચાર, દશ અથવા અમુક સંખ્યા સુધી રાખવા, તેની જયણા. ૬ શિવાય બીજા ણણ કોઈ જાતનાં ચોપદ જનાવરો પોતાના ઝોગ નિમિત્તે અમુક સંખ્યા સુધી ઘરમાં રાખવાની જયણા. ઉપરાંત કોઈ લેણામાં અથવા કોઈ બીજી રીતીં શિરપાવ, નજરાણા પ્રમુખ બઢીશ દાખલ આવ્યા હોય, તેને રાખવાંનો આગાર. બીજાનો નિષેધ. ૬મ બીજાં ણણ ઘરવચરીનાં ણટલે ઘરમાં વપરાતાં રાઢ પીઢ મોટાં અથવા ઢોટાં તથા વલ્લ પ્રમુખ ૬ સહુ અધિકરણ સર્વ મલીને આટલા શેંકઢા રૂપૈયાનાં અથવા આટલા હજાર રૂપૈયાનાં રાખવાની

જયણા, ઉપરાંત નિષેધ. વર્ષમાં આટલા મળ ઘૃતની જયણા. વર્ષ પ્રત્યેં તેલ મળ આટલાની જયણા. વર્ષ પ્રત્યેં પરચુરણ કરિયાણાં મળ આટલાં ઘરચરચ સારુ રાખવાની જયણા, ઇટલે ઘરમાં આટલું રાખીશ તેનું પ્રમાણ કરી રાખે, તેની જયણા, ઉપરાંત નિષેધ. વર્ષ પ્રત્યેં આટલા મળ લૂણ ઇટલે મીઠું રાખવાની જયણા. ઉપરાંત નિષેધ. વર્ષ પ્રત્યેં ગોલ, મિશરી, ઝાંઝ, ચીની સાકર વિગેરે આટલા મળ ઘરચરચ સારુ રાખવાની જયણા, ઉપરાંત નિષેધ.

ઘૃત રીતેં વીજી પણ કોઈ ચીજ, ઘરસંબંધી વાપરવા સારુ આટલી હદ પર્યંત રાખવાની જયણા. ઇ સહુ ઘૃત રીતેં પાંચમા વ્રતમાં ઘર સંબંધી જાણે અને વ્યાપાર સંબંધી તો સાતમા વ્રતમાં કહેવીઠે. હવે ઇ જાણપરિમાણ વ્રતના પાંચ અતિચારઠે, તે લખેઠે.

૧ તેમાં પ્રથમ ધનપરિમાણાતિક્રમ અતિચારઠે. તે જ્યારેં ધન, જાણપરિમાણથી વધારે થાય ત્યારેં લોજ સંજ્ઞાથી મનમાં મનસુવા કરે કે આ પાંચ હજાર તો ઢોકરાના જમે કરીએ, કેમકે ઢોકરો પણ મહોટો થયોઠે અને પણ જોઈશે, અને અને આપડું, તે પણ મને યોગ્યઠે. ઇવા કુવિકલ્પ કરીને ઢોકરાના પાંચ હજાર રૂપૈયા જૂદા કરી રાખે; અને વહી અનાજ ચાવલ પ્રમુખ જાણ પ્રમાણે તો ઘરમાં તૈય્યાર પડ્યુંઠે તો પણ ફરી વીજું અધિક, જરી રાખવામાં લાજ જાણે, ત્યારેં ધાન્યનો શોદો કરી રાખે, અને જેની સાથેં તે ધાન્યનો શોદો કલ્યો હોય, તેને કહે કે ઇ અનાજ અમે લીધુંઠે, તે તમે તમારા ઘરમાં હમણાં રાખો, અમારે જેમ જોઈશે તેમ અમે લેતા જઈશું. ઘૃત રીતેં ઠરાવ કરીને જેમ જેમ ઘરમાં ધાન્ય જોઈએ, તેમ તેમ તે ધાન્ય તેની પાસેંથી લાવે અને પોતાના અજ્ઞાનથી મનમાં એમ જાણે જે મારે તો જાણપરિમાણથી અધિક ધાન્ય, ઘરમાં રાખવાનો ત્યાગ ઠે, અને ઇ ધાન્યતો વીજાના ઘરમાં રહ્યુંઠે ; એમાં મને શું દૂષણ ઠે ? ઇવા મનમાં કુવિચાર કરે. અથવા પૂર્વેં નિયમ લેવા વચતનો

काचो मण मरिमाण करी राख्योळे अने देशांतर गये थके त्यां पाका मणनी चाल होय, तो पण ते मणने काचा मण परमाणे गणी राखे. एवा जे कुविचार करे, ते प्रथम अतिचारळे.

१ बीजो क्षेत्रप्रमाणातिक्रम अतिचार. ते ए के जे, वास्तु परिमाण राख्युं होय, तेनाथी वधारे वास्तु थाय, त्यारें बेहु घर नी वच्चेनी दिवाल होय ते तोडी पाडे ; अने ते बे घरनुं एक महोदुं घर करे. क्षेत्र, बगीचा, वाडी प्रमुख तोडी नाखीने महो टो बगीचो करे. तेमज क्षेत्र पण महोदुं करे ; अने मनमां एम विचारे के में जे परिमाण राख्युं ठे, ते तो अखंकु ठे. जे कारण माटे गणती तो एक अथवा बेनी राखी हती, ते गणती प्रमाणे तो बराबर राख्युं ठे अने महोदुं करवामां शो दोषळे ? गणती तो तेटलीने तेटलीज ठे. एम जे करे, ते बीजो अतिचार.

२ त्रीजो रूपुं अने सुवर्णप्रमाणातिक्रम अतिचार. ते एम के, इष्टा परिमाणथी ज्यारें वधारे थाय, त्यारें पोतानी छीनां घरेणां प्रमुख जारे तोलनां बनावे, अथवा तेजनी निष्ठायें करीने राखे. कोइ जाजन एटखे वासण प्रमुख सोना रूपानां होय, ते पण तोलमां जारे घडावीने राखे, ते त्रीजो अतिचार.

४ चोथो कुपदपरिमाणातिक्रम अतिचार. ते एमके, त्रांबु, पीतल अने कांसा प्रमुखनां जाजन, अथवा बीजां राठरचीळां जे गणतीमां प्रथम राख्यां होय अने ज्यारें संपदा मली, त्यारें यद्यपि ते जाजन, गणतीमां तो प्रतिज्ञापरिमाणनी संख्यानांज राखे, पण तोलमां बमणा त्रमणा शेरनां बनावे. अने मनमां एम धारणा धारे के, मारुं व्रत तो अखंकु ठे. जाजननी गणती तो में जांगी नथी !! अथवा व्रत लेती वखतें काचो तोल राख्यो ठे, अने कोइ पर देशांतर गये थके त्यां पाका तोलनो व्यवहार ठे. हवे पोताना अज्ञानदोषथी विचारे के, काचा पाकानी शी चर्चा ठे ? अमारे तो सर्व जणशनो संम

ત, શેર અથવા મણના પ્રમાણથી છે. અમે કાંઈ શેર વધાસ્યો નથી. અથવા અમારી ખાતરદારીને માટે પણ કોઈ વનાવ્યો નથી. અમારે તો શેરથી પ્રતિજ્ઞા છે. કાચા પાકાનો અમે કાંઈ હિસાવ રાખતા નથી, એવું કરે. તે ચોથો અતિચાર જાણવો.

૫ પાંચમો દ્વિપદ ચતુષ્પદપરિમાણાતિક્રમ અતિચાર. તે એમ કે દાસ, દાસી, ઘોડા, ગાયો, વલદ અને વીજાં પણ ચોપદ પ્રમુખ જનાવરો પોતાના પ્રમાણથી અધિક થયાં જાણે, ત્યારે તેને વેચી નાખે અથવા ગર્જગ્રહણ વિલંબથી કરાવે, ગણતીમાં છે તેમાંના વેચે, ત્યારે ગર્જગ્રહણ કરાવે અથવા જાડ કે પુત્રની નિષ્ઠાએ કરીને રાખે. ઘટલે પોતાના પરિમાણ માફક કહેવામાં રાખે. એવી કુટિલતા પોતાની અજ્ઞાનતાએ કરે, તે પ્રાણીને પાંચમો અતિચાર લાગે. એ પાંચે અતિચાર જાણવા, પણ આદરવા નહીં. પણ અહીંયાં ક્ષેત્ર, વાસ્તુ, ચતુષ્પદાદિક, કોઈ માગણા લેણામાં આવે, તે જ્યાં સુધી વેચાય નહીં ત્યાં સુધી અધિક રાખવાં પડે, તેનો આગાર.

॥ ઇતિ શ્રી દ્વાદશવ્રતવિવરણે પંચમ સ્થૂલપરિગ્રહપરિમાણવ્રતે પંક્તિ શ્રી હ્યોતસાગરગણિના કૃતજાણા સંપૂર્ણા ॥ ૫ ॥

ઘટલે પાંચ અણુવ્રત થયાં ; હવે ત્રણ ગુણવ્રત લેખે

॥ અથ ॥

॥ ષષ્ઠદિશિપરિમાણવ્રત પ્રારંભઃ ॥

॥ દોહા ॥

પ્રણમું ગણધર પદકમલ, ગૌતમ લલ્હિનિધાન ;

અબ ગુણવ્રત વિવરણ કહું, ષષ્ઠમ દિશિપરિમાણ ॥ ૧ ॥

હવે ત્રણ, ગુણવ્રત કહેશે, તે બહુ. સાતમું અને આઠમું. એ ત્રણને ગુણવ્રત કહીયે. તેમાં બધા વ્રતમધ્યે દિશિનો વિચાર કહીશું, એ માર્તે એ વ્રતનું નામ દિક્પરિમાણ વ્રત છે, તે લેખે. જે કારણ

માટે પૂર્વે જે પંચાણું વ્રત કહ્યાં, તેને એ ગુણકારી છે. એ ત્રણ વ્રત થી પંચાણું વ્રતની પુષ્ટિ થાય છે એમાટે ગુણવ્રત કહેવાય છે. તે કેવી રીતે ? તો કે જ્યારે દિશિપરિમાણ કહ્યું, ત્યારે દિશિનિયમ ક્ષેત્રથી વાહેર જે જીવ રહે, તેમને અન્નદાન દીધું તો પહેલું પ્રાણાતિપાત વ્રત, તેની પુષ્ટિ થઈ. તથા એ ક્ષેત્રગત જીવોથી જૂઠું બોલવાનો ત્યાગ થયો, એટલે બીજું મૃપાવાદ વ્રત, તેની પણ પુષ્ટિ થઈ. તથા તે ક્ષેત્રની ઘીજ, દીધા વિના લેવાનો ત્યાગ થયો, એટલે ત્રીજું વ્રત જે અદત્તાદાન, તેની પુષ્ટિ થઈ. તથા તે ક્ષેત્રગત સ્ત્રીથી કામ ઝોગાઝિલાપ મટયો, એટલે ચોથા બ્રહ્મચર્ય વ્રતની પુષ્ટિ થઈ, તથા તે ક્ષેત્રગત વસ્તુના ક્રયવિક્રયના નિષેધથી પરિગ્રહ મૂર્છા કમી થઈ, એમાટે પાંચમા પરિગ્રહપરિમાણ વ્રતની પુષ્ટિ થઈ. તથા તે ક્ષેત્રના વ્યાપાર સંબંધી અઢાર પાપસ્થાનકનો ત્યાગ થયો. તે માટે એ વ્રત, પાંચે વ્રતને ગુણકારી છે. તેકારણમાટે એને ગુણ વ્રત કહે છે. ત્યાં દિક્પરિમાણ તે ચારે દિશિ, તથા ચાર વિદિશિ અને ઝર્ધ્વ તથા અધોદિક્પરિમાણ વ્રત છે. તે દિક્પરિમાણવ્રતના બે જોડ છે. એક વ્યવહારથી, અને બીજો નિશ્ચયથી.

૧ તેમાં એક વ્યવહારથી દિક્પરિમાણ. તે સ્વકાયાં દિશિએ તથા વિદિશિયે જાવાનો અને માણસ મોકલવાનો તથા વ્યાપાર પ્રમુખ કરવાની ઇચ્છા તેનું પરિમાણ કરીને રાખે, તે વ્યવહાર દિક્પરિમાણ વ્રત છે.

૨ તથા બીજું નિશ્ચયથી દિક્પરિમાણવ્રત. તે જે ગતિગમ નહે તે સર્વકર્મનો ધર્મ છે. કર્મવર્ણ પડ્યો જીવ, ચારે ગતિમાં હે જટકે છે. પરાનુયાયી ચેતના થઈ ત્યારે જીવ, પરસ્વજાવને અનુસર તો થયો, તેથી ગતિત્રમણ કરે છે, પણ જીવ તો શુદ્ધ ચૈતન્યરૂપ અગતિસ્વજાવવાનું છે તથા સ્થિર નિશ્ચલ સ્વજાવવાનું; એવું શ્રી જિન વાણીના ઉપકારથી જાણ્યું ત્યારે ચેતના, શુદ્ધસ્વરૂપાનુયાયી થ

इ त्थारें पोतानुं अगति स्वरूप जाणीने सर्वक्षेत्रथी उदास रहे,
एटखे सर्वक्षेत्रसाथें अप्रतिबंधक जावें वरते; ते निश्चयदिशिब्रतठे.

१ अर्हीयां दश दिशिपरिमाणना वे जेद ठे. एक जलवटनो,
अने बीजो स्थलवटनो. त्यां प्रथम जलमार्ग एटखे वहाणमां
बेशी जवुं अने स्थलमार्ग एटखे खुशकीने मार्गें जवुं ते. तेमां जल
मार्गें अमुक दिशियें फलाणाबंदर सुधी जवुं, एम राखे. कारण के
जलमार्गनी कोशगणती संख्यामां न आवे, तेथी बंदरनो नियम
करी राखे. तेमां पण पवन तथा मेघ आंधी प्रमुखना तोफानमां
वहाण क्यहांनुं क्यहां लेइ जइ नाखे, अने वली अजाण पणे झूल
चूकथी अधिकवतासथी गणती, जे बंदरनी हती तेथी दूर बीजा
बंदरमां लइ जइने नाखे. तो तेनो आगार ठे.

२ तथा बीजो स्थलमार्ग. ते स्थलमार्गें आपणे पोतें जे क्षेत्रें व्रत
उचाख्यां होय त्यहांथी चारे दिशि, चारे विदिशि सुधी योजन,
गाड, कोश प्रमुख. एम जेटवुं जवानुं परिमाण कखुंठे, तेटली हइ सु
धी अमने जवानी जयणा ठे. तेमां पण चोर अथवा कोइ म्हेन्ना दि
कना बंधनमां पडवाथी ते धारेला नियमथी अधिकगाड, कोश उ
पर लेइ जाय तो, तेनी पण जयणा. कारण के परवश पडवाथी
नियम उपरांत जवानुं थइ जाय, तो तेनो दोष नथी. तथा ऊर्ध्व
दिशिएं बारकोश जवानी जयणा. अधोदिशिएं आठ कोश सुधी जा
वानी जयणा. तेमां पण उंचुं चढीने नीचें उत्तरवानुं थाय, ते गणती
मां नही. तथा नियमक्षेत्रथी बाहेरनुं कोशक उलखाणवालानुं
पत्र आवे, ते वांचवानो तथा फरी तेनो उत्तर लखवानो आगार.
पण पोतानी तरफथी विना कारणे पत्रादिक न लखुं. परदेशनी
विकथा सांजलवानो आगार. कोइ वेहेणादिक महोटा प्रयोजने
आजीविकाना जयथी हक्क लेवाने अर्थे आदमी प्रमुख तगादो क
रवा माटे मोकलवो पडे, तेनो मने आगार. वली दिशि तथा विदिशिनुं

परिमाण, पांचशे पांचशे कोश प्रमुख जेटहुं राख्युंठे. हवे आगल कोइ पापना उदयथी तथा राजजयथी अथवा आजीविकाना जयथी जे गाम अथवा नगरमां वसता हुता, ते नगरथी शो वशें कोश दूर जइ रहेबुं पडे; तो पण पूर्वदेत्र परिमाण जे राख्युं हतुं, तेज राखे, अने तेदलीज हृदमां जइ रहे, पण ते परिमाणथी दूर जवुं नही. आगलथी जे पोताना निवासना गामथी आगार, राखी ली धो होयठे, त्याथी शो अथवा वशो कोश दूर जइ पोतानो निवास नवो कस्योठे, तो पण पूर्वे जे पांचशें कोशनी गणती जे गामथी राखी हुती तेज राखे पण बोडे नही. जे पूर्व प्रतिज्ञा करी होय तेज पावे. एवी विगतें करी ठहुं व्रत ठे. ए ठछा व्रतना पांच अतिचार ठे, ते लखियें ठैयें.

१ तेमा प्रथम, ऊर्ध्वदिक्प्रमाणातिक्रम अतिचार. ते एम के, अनाजोगथी वेसुरतिने लीधे तथा कोइ पण बीजा कारणथी प्रमाण करतां विशेष गमन करे, त्यारें तेने प्रथम अतिचार लागे.

२ एवीज रीतें बीजो अधो दिशिप्रमाण पूर्वरीतें अतिक्रमे, त्यारें तेने बीजो अतिचार लागे.

३ तेमज तिर्छि चारे दिशिविदिशिप्रमाणातिक्रम अतिचार ठे. ते ज्यारें अनाजोगादिकें करी एना प्रमाणने अतिक्रमे, त्यारें ते त्रीजो अतिचार जाणवो. अहीयां अनाजोगें पोतें दिशिप्रमाणातिक्रम करे अथवा नियमनो जंग थशे, एवा जयथी गुमास्ता प्रमुखने मोकळे, त्यारें त्रीजो अतिचार जाणवो.

४ हवे चोथो अतिचार. ते एमके, जे एक दिशियें शो योजन परिमाण राख्युंठे, अने एक दिशिएं पचाश योजन परिमाण राख्युंठे. तेमां कदाचित् कोइ दिशियें दोढशो योजन जवानुं काम पडे, त्यारें पचाश योजन बीजी दिशिएं जवाना परिमाणना हुता, ते जे दिशिएं जवुं पडे, ते दिशिना योजन, परिमाणमां जेल

वी छे अने अज्ञाने करी एवं विचारे के, शो योजन पूर्व दिशिना मोकला राख्या हता, तेमां पचाश कोश दक्षिणदिशिना हता ते, आमां आज गणी छेउं. एटले दोढशोनी गणती थइ. अने आज ने दिवसें दक्षिण दिशि तरफ नहीं जाउं, मात्र एकज दिशे जइश. एमां मारुं व्रत पण नहीं जांगशे. एवा कुविकल्प करे, पण एक दिशिएं जवानुं काम पढवाथी त्यहांनुं त्यहां काम करे नहीं. जेटलो जे दिशिएं जवा आवनो नियम राख्यो होय, तेवीज प्रतिज्ञा न पाखे, पण पोताना कार्यनी गरज पढ्याथी उलट पालट करे अने एवी कुविकल्पना करे, ते वारें तेने चोथो अतिचार लागे.

५ पांचमो स्मृतिअंतर्ध्यानातिचारछे. ते एमके, दिक्परिमाण करी ने केटला एक दिवस वीत्या पढी ते विसरी जायके, में तो अमुक दिशिएं जवानुं शो योजन परिमाण राख्युं हतुं, अथवा ए अमुक दिशिनुं आटलुं राख्युं हतुं. एवा विस्मयमां जीव पडे अने तेणे करी दिशिपरिमाणमां ते कमवेश करे, अधिक न्यून करे अथवा नियम लइने कागल प्रमुखमां लखी राख्युं न होय अथवा बुद्धि विलास मंद पणे थयो, तेणे करी घणा दिवस वीत्या पढी चित्तनी अमत्ववृत्ति थइ जाय, त्यारें परिमाणनी वधारे के थोड़ी गणती करे. तेथी पांचमो अतिचार लागे. ए पांचे अतिचार जाणवा, पण आदरवा नहीं.

॥ इति श्री द्वादशव्रतविवरणे शष्ठदिशिपरिमाणगुणव्रते पंक्ति श्रीबुधोत्सागरगणिना कृतजाषा संपूर्णा ॥ ६ ॥

॥ अथ ॥

॥ सप्तम जोगोपजोगविरमणव्रत प्रारंजाः ॥

॥ दोहा ॥

अब सप्तमकी विधि रचौ, पाखे जविजन लोग ;
यह है गुणव्रत दूसरा, नामे जोगोपजोग ॥ १ ॥

હવે જોગોપજોગ ગુણવ્રત વીજુંઢે, જે કારણે, એ વ્રત આદરવા થકી સચિત્ત વીજનુંં ધાવાનુંં ઢોઢે, અથવા પરિમાણ કરી રાખે. તથા જેમાં ઘણોજ આરંજ હોય તેવો વ્યાપાર ન કરે, ઇટલે જેમાં વહુ હિંસાદિક અવશ્ય કરવાં પઢે, ઇવા વ્યાપારનો ત્યાગ કરે, અ ને અજઢ્યનો પરિત્યાગ કરે. ઇટલા નિયમ, આ વ્રતમા લીધા જાય ઢે. તે માટે એ વ્રત, પઢેલાં પાંચે વ્રતને સફલ કરનારુંઢે અને એ માટે અને ગુણવ્રત કહીયેં. હવે એ વ્રતની શૈલી સર્વ લખેઢે, તેમાં જોગોપજોગવ્રતના વે જેઢે. એક વ્યવહારથી, અને વીજો નિશ્ચયથી,

૧ તેમાં પ્રથમ વ્યવહારથી તે જઢ્ય અજઢ્યની સમજણ પામીને તથા વીજી આશ્રવ સંવરની સમજણ પામીને, ધાનપાનાદિક જે ઇંડ્રિયસુખનાં કારણઢે, તેમાં શક્તિ પ્રમાણે વહુ આરંજ ત્યાગીને અટપારંજી થાય. તે વ્યવહારજોગોપજોગ વિરમણ વ્રત કહીયેં.

૨ તથા વીજો નિશ્ચયથી. તે એમકે, જે શ્રીજિનવાણી સાંજલી વસ્તુતત્ત્વનુંં સ્વરૂપ પામીને વિચારે, જે જગત્માં પરવસ્તુ લેશને ધાવી, તે હરામ કહીએં. જે પારકી વીજ ધાય, તે હરામધોર કહેવાય. તે માટે જે નેકીવાલા લોકો ઢે, તે પોતાના હક્કને ડંલખે અને તે રીતેં ધાલે. પણ પારકી વીજ ગ્રહણ કરવા માટે સ્વપ્નમાં પણ ઇચ્છા ન રાખે. એમ હુંં પણ શુરૂચૈતન્ય જાવ ધારી, અને પર મ સત્પુરુષની જાતિ થશને, જે વસ્તુ સઢે, પઢે, અને જતી પણ રહે; ઇવા પર પુજલના પર્યાય ઢે, જગત્ની જે જૂઠ ઢે તેવા પદાર્થો નો જોગ મને હરામઢે. પરવસ્તુનો જોગ કરવાથી યશ નથી, અને સામર્થ્ય પણ નથી, ઇવુંં વિચારી પરજાવનો પરિત્યાગ કરુંં, તેણે કરી સ્વગુણવૃદ્ધિ થાય, ઇવી સમજણ પામીને પોતાના આત્માને જગાઢીને સ્વરૂપાનંદી કરે, ચેતનવિલાસ અનુજવે. તે નિશ્ચય જો ગોપજોગવિરમણવ્રત કહીયેં. અથવા જોગ શબ્ઢનો અર્થ વલી લખેઢે.

સાતમા વ્રતના વે જેઢે. એક જોગ, અને વીજો ડપજોગ,

તે કર્મ વ્યાપારાદિ ક્રિયારૂપ એમ છે, ત્યાં ઝોગના વલી વે ઝેદ છે. એક ડપઝોગ, અને વીજો પરિઝોગ, તેમાં જે વીજ એકજ વાર ઝોગમાં આવે. જેમ આહાર, પુષ્પ અને વિલેપનાદિક, તે ડપ ઝોગ. અને પરિઝોગ ઘટલે જે વારંવાર ઝોગમાં આવે તે, જેમ જવન, વસ્ત્ર, સ્ત્રીપ્રમુખ તથા કર્મથી એમઠે એના ઝેદ ઘણાં છે, તે આગલ લેખશું, હવે એક, એ ઝોગોપઝોગ તે ઝોજન વસ્ત્ર સ્ત્રીયાદિકથી તથા વીજો, કર્મ વ્યાપાર ક્રિયાથી. તેમાં પ્રથમ ઝોજનાદિકથી કહેલે.

ત્યાં શ્રાવકને ઉત્સર્ગમાર્ગે નિરવધ આહાર લેવો, તેની શક્તિ ન હોય તો સચિત્ત વસ્તુનું પરિહારી થવું, કદાપિ તે પળ ન થાય તો સચિત્ત વસ્તુનું પરિમાણ કરી લેવું. અને વાવીશ અજઘ્ય, વત્રીશ અને તકાય પ્રમુખ ડુર્ગતિના હેતુ જાણી, અવશ્ય ત્યાગ કરવા. એમાં પળ પૂરી શક્તિ ન હોય તો, પોતાના મંદવીર્યનો પશ્ચાત્તાપ કરીને પરિમાણ કરી લેવું. તેમાં પ્રથમ વાવીશ અજઘ્યનાં નામ લેલે.

૧ વઢની પીપુ, ૨ પીંપલાની પીપુ, પારસ પીંપલીની પીપુ, તથા ૩ મુદ્દા એ પળ પીંપલાની જાતિવિશેષ છે, ૪ ડુંવરની, પીપુ, ૫ અને કાલુંબરની પીપુ, એ પાંચે વૃક્ષનાં ફલ અજઘ્ય છે, એ પાંચે ફલમાં મરકી સરસા મરકી જીવ છે. આકારથી તે જીવ, સર્વ સરસા થાય છે. એ માટે એ પાંચે ફલ અજઘ્ય છે. વલી ૬ મધ, ૭ મદિરા, ૮ માંસ અને ૯ માંસના, એ ચાર વસ્તુ ડું જેવો એ વસ્તુ ડુંનો રંગ છે તેવાજ રંગના તેમાં નિરંતર અસંખ્ય જીવો ડુંપજે છે. વલી એ ચારે વસ્તુ મહા વિગય છે. એ જઘ્ય કરવાથી ઘણોજ બિગાડ કરે, કા માદિક દોષોને વધારે. પ્રથમ તો એ વસ્તુ ડું હિંસા કસ્યા વિના થતી નથી, અને પછી પળ ચેતનાને બગાડે, એ માટે એ વસ્તુ ડું અજઘ્ય છે. વલી પુરાણાદિક વૈષ્ણવમાર્ગમાં તથા કુરાણાદિક મ્લેચ્છશાસ્ત્રમાં પળ મદિરા, મધુ, માંસના ઘણા દોષ કહ્યા છે, એ માટે એ વીજો તો, સ્વપરદર્શનમાં પળ ત્યાગ કરવાની કહી છે. વલી જાંગ પ્રમુખ લે

વાથી તે ચેતનાને બિગાડે, માટે એને પણ અજ્ઞદ્ય વસ્તુમાં ગણવી. એમાં પણ શરદી રહેશે, તે કારણે એનાથી ત્રસકાય જીવોની ઘણી ઉત્પત્તિ થાય, માટે એનો પણ ત્યાગ કરવો.

૧૦ તથા હિમના કાંકરા ઇટલે બરફ, તે પણ અજ્ઞદ્ય છે. કારણ કે, એમાં અપ્કાયના અસંખ્ય જીવો છે. ખાધાથી તે ચેતનાને મંદ કરે. શરદી કરે. વલી એ ચીજ ખાવાની કાંઈ જરૂર પણ નથી. એ બહુ આરંજિક ઢતાં સ્વાદિષ્ટ પણ નથી. એ બલાદિકની વૃદ્ધિકારક પણ નથી, અને વલી શ્રી સર્વજ્ઞ પરમેશ્વરે પણ પ્રતિબેદ કર્યો છે. એમાં પ્રસંગદોષ તથા સંગદોષ ઘણા છે, એ માટે એ પણ અજ્ઞદ્ય છે.

૧૧ તથા વિષ જે અફીણ પ્રમુખ ચીજ. તે અજ્ઞદ્ય છે. જે કારણે અફીણાદિક વિષવસ્તુ ખાવાથી પેટના જે કૃમિ ગંમોલાદિક જીવો તે સહુ મરી જાય. વલી ચેતના મુંજાય, અને એ ચીજની ખાવાની ટેવ પડી, તે ટૂટે નહીં. મહોતાદ ઇટલે મિજાજ બદલે. વલ્લ તે વખત જો એ વિષવસ્તુ, ખાવા માટે ન મલે તો ઘણો ક્રોધ ઉપજે; શરીર શિથિલ થાય. વલી અમલી માણસને વ્રત કરવાનું હુલ્લકર થાય, અને સારો સ્વપ્નાવ હોય તે બદલાઈને નઠારો થાય. જ્યારે અમલ કરે, ત્યારે એક રંગ હોય, અને ફરી ઉતરે ત્યારે વલી કાંઈ ઝર તરહેનો મિજાજ થાય. અને સ્વવશપણું ઢોડીને, પરવશ પડવું થાય. વલી એ ચીજ ખાવામાં પણ બહુજ બેસ્વાદ છે. તથા અફીણાદિક વિષવસ્તુને ખાવાવાલો, જ્યાં વલીનીતિ અને લઘુનીતિ કરે, તે ક્ષેત્રમાં ત્રસ તથા સ્થાવર જીવની હિંસા થાય. જ્યાં સુધી પેશાબની શરદી જાય, ત્યાં સુધી પૃથ્વીકાય પ્રસુખના જીવ એના ગંધથી મરી જાય. એ માર્ટે એ પણ અજ્ઞદ્યમાં ગણાય છે. સોમલ, વલ્લ નાગ, હરતાલ પ્રમુખ જે વિષચીજ તે પણ એમાંજ ગણવામાં આવે.

૧૨ વલી જે મેઘના કરા ઇટલે રોયડા, તે કાચો ગર્જ મેઘનો ગલે, તેના કરાના કટકા પૃથ્વી ઉપર ગલે છે, તે પણ અશુદ્ધ ડ્રવ્ય છે,

૯માં પણ બરફના જેવો મહા દોષહે. જિનઆજ્ઞા વિરુદ્ધહે. ૯ માટે ૯ કરા પણ અજઘ્યહે.

૧૩ તથા ટાટી માટી, પૃથ્વીમાં બહુજાતિની થાયહે, તે અજઘ્યહે. કારણ ૯ માટીમાં પણ અસંખ્ય જીવહે. વલી ૯ चीज खा वाथी પેટમાં ઘણા જીવોની ઉત્પત્તિ થાય, તેમજ પાંકુરોગ, આમ વાત, કબજીયત, પિત્ત, પથ્થર પ્રમુખ ઘણા રોગ થાય, ઘણી માટી ખાય, તેના મુખનો ચેહેરો પીલો થઈ જાય, મુખની સુરતી ૯ ટલે તેજી જતી રહે, કોઈ જાતની માટીમાં મિંકુક પ્રમુખ જીવ ની થોનિહે, ત્યાં શરદી પામીને જીવ સૂક્ષ્મ ઉપજતા હોય એવામાં તે માટી જઘ્ણ કરે તો પંચેન્દ્રિય જીવની પણ હિંસા થઈ જાય. માટી ટાવાનું જિનાજ્ઞા વિરુદ્ધહે, ૯ માટે ૯ અજઘ્યહે.

૧૪ તથા રાત્રીજોજન તો પ્રત્યક્ષ દોષનિધાનહે, અને આ લોક તથા પરલોકને વિષે ૯ દુઃખ હેતુહે રાત્રીના ચારે આહાર અજઘ્યહે, જે કારણ માટે રાત્રીજોજનમાં જેવો આહાર હોય, તેવા રંગના તેમાં તમસ્કાય જીવો ઉપજે. વલી આશ્રિત જીવ સંપાતિમ તેમાં ઘણા આવી મલે. રાત્રીજોજન કરવાથી તેમાં કાંઈ જોલસેલ હોય, તેની ખબર ન પહે તથા પ્રસંગદોષ પણ ઘણા લાગે કેમકે જો રાત્રીયે જોજન કરવાની ટેવ હોય તો, નિત્ય રાત્રેં રસોઈ કરવી પહે, ત્યાં અગ્નિના યોગે જીવોનો સંહાર થાય, આવકના કુલનો આચાર પહે નહીં, સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવો નજરેં ન આવે અને જો નજરેં આવે તો પણ યત્ન ન થાય. વલી રસોઈ કરતાં જે અગ્નિ બલે ત્યાં હાં પાસેની ઢત તથા દીવાલ પ્રમુખમાં આશ્રિત જીવો રાત્રીને વિષે જે બહુ બેઠા હોય, તે સર્વ તાપના યોગે વ્યાકુલ થવાથી અગ્નિમાં જઈ પહે તથા પતંગ પ્રમુખ જીવો ચક્રુ ઇન્દ્રિયના વિષયે વ્યાકુલ થઈને અગ્નિમાં ઝંપાપાત કરી બલી મરે. ઢત કે ઉપરમાં રાત્રીને વિષે સર્પ, ઘરોલી કરોલીયા, મહર પ્રમુખ ઘણા જીવ વસતા હો

ય, એવામાં તાપ લાગે તેણે કરી તે સર્પાદિક જીવો વ્યાકુલ થઈ મુખમાંથી ગરલ નાખે, તે ગરલ કદાપિ જોજનમાં પહે અને તે જોજન અજાણતાં શ્વાધામાં આવે ઘટલે આત્માનો ઘાત થાય. વલી જે જોજન, દિવસે રાંધી કરીને રાહી મૂક્યું હોય, તે પણ રાત્રે ન ખાવું, કારણ એમાં પણ ચીટી પ્રમુખ જીવ વહે; તેની સ્થિતિ રાત્રીમાં ન પહે. તે જીવવાહું જોજન શ્વાધામાં આવે ત્યારે બુદ્ધિનો નાશ થાય, એવું શાસ્ત્ર મધ્યે પણ કહ્યું છે “ મેઘાં પિપીલિકા હંતિ ” એ માટે રાત્રીયે જોજન કરવું નિષેધ કહ્યું છે. વલી વાસણ મેલતાં પણ રાત્રીયે કોઈ જીવની રક્ષા પહે નહીં. વલી રાત્રીયે જોજન કરવાવાલા, પરજવેં ડહૂક, મંજાર, મૂષક, સર્પ, વાગુલ, ચામાચેડીયા પ્રમુખનો જવ પામે. ધર્મ ડુર્લ્લભ પામે, અને પોતે રાત્રીજોજન કરે તો તેના પુત્ર પૌત્રાદિક પણ એજ ઢંગે પહે. તે પણ તેવીજ કુચાલચાલે ચાલે. ઇથી અશુદ્ધ પરંપરા ચાલી જાય. અને જો પોતે પ્રથમથીજ સારી ચાલે ચાલે તો, ઘટલે રાત્રીજોજન ન કરે તો, પાઠલા પણ સુચાલે ચાલે. રાત્રીજોજન માં પ્રત્યક્ષ જીવહિંસાએ તે જોડને અન્યદર્શનીના જલ વીજલ આગલ ધર્મ પામ્યા હતા, એ જિનાઝા વિરુદ્ધ રાત્રીજોજન છે. ને મુનિ પણ પંચમહાવ્રતતુલ્ય ઢાંડું રાત્રીજોજન ત્યાગ વ્રત ઉચરાવે છે. એ માટે રાત્રીજોજન સર્વથા ત્યાજ્ય છે અને અજકર્ય છે.

૧૫ તથા બહુબીજ તે જેમાં ગર્જ થોડો અને બીજ ઘણાં હોય તે તુલ્યફલ કહીયે. રીંગણ, વનસ્પતિજાતિવિશેષ, પટોલ, સસલ સ, પંપોટા પ્રમુખ એ ફલોમાં જેટલાં બીજ તેટલા જીવો છે. જે મ નવટાંક જર તિલમાં, તેરશેં જીવોએ તો સસલસમાં તો એનાથી કેટલાએક ગુણા વધારા હોય છે એ માટે ખાવું થોડું ને જીવઘાત ઘણોજ થાય, એનાથી કાંઈ ઉદરવૃત્તિ તો થાય નહીં, તેમજ રીંગણા પ્રમુખ બહુ બીજવાલી બીજ, કાચ તો તે પિત્તાદિક રોગની હેતુ છે.

વલી એવી ચીજો ખાવી તે જિનાઝા વિરુદ્ધ છે. એમાટે અજઞ્ઞય છે.

૧૬ તેમજ આચાર એટલે બોલાનું અથાણું જે જાતજાતનું થાય છે જેમકે, આંબવેલીનું, પામલનું, લીંબુનું, કેરીનું, કેરડાનું, કિરમદાનું, આંબલીનું, કાકડી પ્રમુખનું અને આહું નીલી હલદર, જમી કંદ, ગરમર ફત્યાદિનું અથાણું અથવા રાહતું ત્રણ દિવસ ઉપરાંત અજઞ્ઞય છે. એ સર્વ અથાણાં તુચ્છ છે, ત્રસ જીવોની આણ છે. વીલાં પ્રમુખ તો પ્રથમથીજ અજઞ્ઞય છે, તો તેનું ફરી અથાણું તો થાયજ કેમ ? વિષ તો હતું ને પછી વલી તેમાં જેર મેલવીને તેને વધાણું એટલે તેનું કેવુંજ શું ? ચોથે દિવસે એમાં નિયમા વેંદ્રિય જીવ ઉપજે, અને જો એઠે હાથે સ્પર્શ કરે તો પંચેંદ્રિય જીવ પણ ઉપજે. અન્યદર્શનીર્તના શાસ્ત્રમાં પણ અથાણું, નરકહારતુલ્ય ગણ્યું છે. એ માટે એ પણ સર્વથા અજઞ્ઞય છે.

૧૭ તથા વિદલ જે ઘોલવડાં તે અજઞ્ઞય છે, જે કારણે તે વડાં દાલનાં થાય. તે વિદલ ધાન્ય જે કલાઈ, ઘૂટ, વોડા, મગ, મઠ, તુવર પ્રમુખનાં થાય. એ વડાં બ્યારેં કાચું ગોરસ જે દહિં મઠો, એમાં નાણે ત્યારેં તે આવાં અજઞ્ઞય છે. જે કારણ માટે વિદલમાં દહિં મઠાના સંયોગ માત્રે તત્કાલ વેંદ્રિય જીવ ઉપજે. માટે જે કોઈ ચીજ વિદલની હોય, તે મઠાની સાથે મળે તો તે અજઞ્ઞય છે. જે અનાજની નીરસ દાંલ હોય, અને જેમાં ચીકણાસ ન હોય તે વિદલ જાણવું, પણ રાઈ અને શરશવ પ્રમુખ તેમાંની જે દાલ હોય તેમાં વિદલ દોષ નથી. કારણ, તેમાં ચીકણાશ છે. અહીંયાં ઝાશ પ્રમુખ ગરમ કરી વિદલમાં મેલવે, તો દોષ નથી. તથા હુધ પણ જો ઊનું ન કણું હોય તો વિદલની ચીજ સાથે આણું અયુક્ત છે. કારણ, તેમાં વેંદ્રિય જીવની ઉત્પત્તિ થાય. એ માટે વિદલને કાચા ગોરસની સાથે આણું તે અજઞ્ઞય છે.

૧૮ તથા વેંગણ જાતિ અજઞ્ઞય છે. કારણકે, વેંગણમાં બહુ બી

જઠે. તથા એના વીજમાં સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવ રહેઠે. વહી એ વેંગણ કામ સંજ્ઞાને વધારે. નિદ્રાને વધારે. મતિ ધીઠી કરે. એ દ્રવ્ય, અતિ અશુદ્ધ. એ વેંગણની જાતિ સર્વ પણ એવીજ અજઞ્ઞ જાણવી, વીજી લીલોતરી પ્રમુખ તો સુકી કરીને પણ જાણવી આજ્ઞાઠે. અને એ ને તો સુકાં કરી જાણવો પણ નિષેધઠે. એ માટે એ અજઞ્ઞ યઠે.

૧૯ તથા અજાણ્યું ફલ, તે પણ અજઞ્ઞ યઠે. જે કારણ માટે અજાણ્યું ફલઠે. તેની તરેહ, ગુણ, દોષની માલમ નથી. તો તે કેમ જાણું જાય ? કદાચિત્ વિષફલ હોય, તો આત્મઘાત થાય. વ્યગ્ર ચેતના થાય, એ માટે અજાણ્યું ફલ અજઞ્ઞ યઠે.

૨૦ તથા તુલ્યફલ એટલે વનવોર, જેને ચણીવોર કહેઠે. તે તથા પીલૂડાં, પીચૂ પ્રમુખ તથા અત્યંત કોમલ ફલ, ફલી, તે પણ અજઞ્ઞ યઠે. જે કારણે એવી જીજ ઘણી જાણે તો પણ તેણે કરી તૃપ્તિ થાય નહીં. વહી પઠીથી ઘણા દોષો લાગે અને જે ફલ જાણે તેની ગોટલી જ્યાં નાખે, તે જગ્યાએ તે ગોટલીમાં સંમૂર્ધિમ પંચેન્દ્રિય જીવ અસંખ્ય ઉપજે. વહી ઘણાં તુલ્યફલ જે જાય, તેને સઘ એટલે થોડાજ વખતમાં રોગોત્પત્તિ થાય એ માટે એવા તુલ્ય ફલફલાદિ અજઞ્ઞ યઠે.

૨૧ તથા ચલિતરસ પણ અજઞ્ઞ યઠે. જે વીજનો કાલ પૂરો થયો, જાદ વદલ્યો, તેની મર્યાદા પૂર્ણ થઈ તે ચલિતરસ કહીયે. કોહું, સહ્યું અન્ન, વીજું વાસી રોટલી, સીરો, કચોરી, તરકારી, ચિચડી, વડાં, નરમ પૂરી ઇત્યાદિક અનેક રસોડ, જેમાં પાણીની સરસાઈ રહી હોયઠે, તે વીજ વચ્ચે એકરાત વ્યતીત થયે વાશી થઈ એટલે તે અજઞ્ઞ યઠે. તથા મિઠાઈ વર્ષાકાલમાં સારી ઉત્તમ પ્રકારની બેશબ ની હોય તો, ઉત્કૃષ્ટ પંદર દિવસ સુધી અજઞ્ઞ યઠે, પઠી અજઞ્ઞ યઠે. અને જો તેનો વર્ણ, ગંધ, સીતાવી બદલાઈ ગઈ તો કાલ પરિમાણ પહેલાં પણ અજઞ્ઞ યઠે. તથા ઉષ્ણકાલમાં મિઠાઈનો કા

લ વીશ દિવસનોઠે ઉપરાંત અજદ્યઠે. તથા શીતકાલમાં એક માસ કાલ ઉપરાંત અજદ્યઠે. તથા દહિં, શોલ પહોર પઠી અજદ્યઠે. પણ એકરાત વીતેલી જદ્ય જાણવી. તેમજ મઠાનો કાલ પણ એ પ્રમાણેજ જાણવો. એ રીતેં જેટલો જેટલો જે જે વસ્તુનો કાલ શાસ્ત્રમાં કહ્યોઠે, તેટલો તેટલો કાલ પૂરો થયા પઠી, તે चीज च खितरस थाय; ए माटे अजद्यठे, જે માટે ચલિત થાય, ત્યારેં અસંખ્ય બેંદ્રિય જીવ તેમાં ઉપજેઠે. એ માટે એ ચલિતરસનો ત્યાગ કહ્યોઠે.

તથા વત્રીશ અનંતકાય પણ અજદ્યઠે. જે કારણે, સોડની અણી ઉપર જેટલું કંદ મૂલ રહે, એટલામાં પણ અનંત જીવો ઠે. તે સદુ સૂક્ષ્મ, વાદર, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, એ સૂક્ષ્મ વાદરના જોડેં કરી આઠ પ્રકાર થયા અને નવમું પ્રત્યેક વનસ્પતિ એ નવ જાતિના સર્વ જીવોથી પણ અનંત ગુણા જીવ, સોડના અગ્રમા ગમાં કંદની જેટલી જગ્યાઠે તેટલી જગ્યામાં એટલાં જીવોઠે. એ માટે સર્વ અનંતકાય અજદ્યઠે ॥૧૨ ॥ ઇતિ વાવીશ અજદ્ય વિવરણં ॥

હવે વત્રીશ અનંતકાયની જાતિ લખેઠે. ૧ જે જૂમિમધ્યેં કંદ થાય, એવી સદુ કંદજાતિ, અનંતકાય જાણવી. ૨ સૂરણ કંદ તે જ મીકંદ કેવાયઠે, ૩ વજ્રકંદ, ૪ લીલી હલદર, ૫ નીલુ આહું કંદ, ૬ લીલો કચૂરો, ૭ સતાવરી વેલી ઔષધિ, ૮ વિરાલી લતા વિશેષ સોફાલી, ૯ કુઆંર, ૧૦ થોહરી કંદ જે સીજ તથા લંકા સીજની જાતિ ૧૧ ગિલો એટલે ગુલવેલ, ૧૨ લસણ, ૧૩ વંસ કરેલા એટલે વંસ સંબંધીની કારેલી, ૧૪ ગાજર, ૧૫ લૂણી એટલે સાજી વૃક્ષ, ૧૬ લોઢીપદ્મનીકંદ, ૧૭ ગરમર કહ્લદેશમાં પ્રસિદ્ધ, ૧૮ કિસલય કોમલ પાંદડાં જે નવાં ઊગતાં સર્વ ગુહાનાં પાંદડાં, તથા સર્વ વનસ્પતિના જે ઊગતી વલતના અંકૂર હોય. એ સદુ અનંત કાયઠે. એટલે સર્વ વનસ્પતિનાં ઊગતાં પાંદડાં, અને ઊગતા અંકૂર, પ્રથમ અનંતકાય હોય, પઠી જ્યારેં મહોટાં થાય, ત્યારેં કોડ

પ્રત્યેક વનસ્પતિ થાય અને કોઈ અનંત કાયપણે પણ રહે, ૧૯
 સ્ત્રીસૂત્રાકંદ કસેરુ અનંતકાય, ૨૦ થેગ તે થેગીની જાજી, મો
 થની જાતિ, ૨૧ હરિમોથ, ઘટલે લીલી મોથ, ૨૨ લૂણવૃક્ષની ઢા
 લ, ૨૩ ચિલોડા કંદ વિશેષ, જેને ટીંકોરું કહેહે, ૨૪ અમૃતવેલી,
 ૨૫ મૂલાની પાડ પ્રસિદ્ધ, ૨૬ ચૂમિરુહા તે ચૂમિફોડા કહીયે,
 ઢાકાર દેશજાણાં સાપનું બેસવું, ૨૭ વઢૂલાની જાજી, ૨૮ વ
 રુહાર પ્રસિદ્ધ વિદલ ધાન્ય, જેને અંકૂર આવ્યા હોય તે, ૨૯ સુઅર
 વહી જે રોહિમાં મહોટી સીમ જેવી થાયહે, ૩૦ પલ્લંકાની જાજી
 શાક વિશેષ, ૩૧ કોમલ આંબલી જ્યાં સુધી માંહે બીજ સંક્રમે ન
 હીં, ત્યાં સુધી અનંતકાય જાણવી, ૩૨ આલુકંદ તે રતાલુ,
 પિંકાલુવિશેષ એ પ્રમાણે બત્રીશ અનંત કાય જાતિનાં સામાન્ય
 નામહે તે કહ્યાં અને વિશેષ નામ તો અનેકહે. તે એમ જે, કોઈ
 વનસ્પતિ તો પંચાંગ અનંત કાયહે, કોઈ વનસ્પતિનાં મૂલ અનંત
 કાયહે, કોઈ વનસ્પતિનાં પત્ર અનંત કાયહે, કોઈનાં ફૂલ અનંત
 કાયહે, કોઈની ઢાલ અનંત કાયહે, કોઈનું કાષ્ઠ અનંત કાયહે,
 એમ કોઈનું એક અંગ અનંત કાયહે, કોઈનાં બે અંગ અનંત કા
 યહે, કોઈનાં ત્રણ અંગ અનંત કાયહે, કોઈનાં ચાર અંગ અનંત
 કાયહે, કોઈનાં પાંચ અંગ અનંત કાયહે.

હવે અનંતકાયનાં લક્ષણ લખેહે. જેણે કરી અનંત કાય ઝલ
 લાઈ જાય, તે લખેહે. જે વનસ્પતિનાં પત્ર, ફલ, ફૂલ પ્રમુખની
 શિરા ઘટલે નસ તે માલમ ન પડે ગુસ્ટ હોય, જેના સંધિની મા
 લમ ન પડે, જેની ગાંઠ પણ ગુસ્ટ હોય, જે જાંગી થકી બરોબર જાંગે,
 જે ઢેચા પઠી ફરી ઝગે, જેમાં પાંદડાં મહોટાં ગુજ સરલાં હોય,
 સચિક્ષણ હોય અને જેમાં ઘણાં ફલ, પાંદડાં પ્રમુખ કોમલ હોય, તે
 સર્વ લક્ષણ, અનંત કાયનાં છે. એ બત્રીશ અનંત કાયનાં નામ કહ્યાં.

અહીંયાં અજદ્યવસ્તુઝમાં અફીણ, જાંગ પ્રમુખનો જો પ્રથમથી

खावानो चाल होय, जेना बिना चाले नहीं, ते खावा वूट राखे, तेनी जयणा. रात्रीजोजन. मासमध्ये चार अथवा पांच अथवा दश, तिथिना दिवस टाले. अथवा जेवी शक्ति होय, ते प्रमाणे राखे के एटला दिवसें रात्रीयें आहार करवानी जयणा. उपरांत निषेध. बीजा दिवसोएं त्रिविहार, दुविहार करुं अथवा चोविहार करुं अने बीजी पण अजड्य वस्तु, जे उंशड वेशडमां कोइ दिवसें खावामां आवे, तेनी जयणा. अने वत्रीश अनंतकाय निषेध करे, परंतु रोगादिक कारणें औषधमां खेवानी जयणा तथा अजाण पणे कोइ द्रव्यमां जळ्यां थकां आवे तेनी जयणा ठे.

हवे चउद नियमनुं विवरण लखे ठे ॥ गाथा ॥ सचित्त दब विगड, वाणह तंबोल वढ कुसुमेसु ॥ वाहण सयण विलेवण, वं जं दिसि न्हाण जत्तेसु ॥ १ ॥

अर्थः—श्रावकें यावत् जीव, पंचाणुं व्रतमां इष्टा परिमाणमां को इ आगळी अनेक तरेहनी कर्म परिणतिनी संज्ञावनायें करीने, पोता ना निर्वाह समर्थनो उदय अति दुस्तर विचारीने घणी वस्तुउनुं परिमाण राखुं होय, तेमांथी फरी नित्यनो आश्रव निवारणने माटे संक्षेप करवाने अर्थें चौद नियमनी दिनप्रत्ये धारणा राखे, ते कहेठे.

१ ल्यां प्रथम सचित्त परिमाणमां मुख्यवृत्तिथी तो श्रावकने सचित्तनो त्याग करवो जोइए, जे कारण माटे अचित्त वस्तुना आहारमां चार गुणठे. प्रथम तो प्रासुक जलादिक पीधायी बीजा सर्व सचित्तनो त्याग थयो. ज्यां सुधी अचित्त थयो नथी, त्यां सुधी मुखमां प्रक्षेप न करे. बीजो गुण ए के रसनेंद्रियनुं जीतवुं थयुं. गमे तेवो खाद सचित्त वस्तुमां होय, तो पण खाय नहीं. केटलीक चीज तो रांध्या विनानी पण खादिष्ट लागेठे. परंतु सचित्तत्यागें करी, ते सर्वनो त्याग थयो. त्रीजो गुण ए के अचित्त जलादिक पीधे थके कामचेष्टानी शांति थाय. घडी घडी उपयोगमां जीव

રહે કે, રહે સચિત્ત વસ્તુ ધાવામાં ધાવી જાય. ચોથો ગુણ ઇ કે, જેટલું જલાદિ ઢવ્ય ધચિત્ત કચું હોય, તેનાથી જેટલા જીવોની વિરાધના થઈ, તેટલી બંધકજાવેં ચેતના થઈ ઇટલામાંજ ચેતના રહી, પણ વલી પ્રતિક્ષણે તે વસ્તુઢમાં ધસંખ્ય ધનંત જીવોની ઉત્પત્તિ થાય, તેઢનાથી વિરોધિજાવ મટયો. ઇત્યાદિક બીજા ણ ઘણા ગુણઢે; માટે તે કેટલા લખિયેં?

જે ધચિત્ત કરવામાં ઢકાયની વિરાધના થાયઢે, ઇ માટે ઇક જ કાયની વિરાધના સારી. ઇમ કહી ને જે સચિત્તનો ત્યાગ નહીં કરે, તે જિનશાસનનું રહસ્ય નથી પામ્યો. જે સચિત્ત પરિહારમાં ધાત્મદમનતા, ઉત્સુક્યનિવારણતા ધને મંદવિષયકષાયપરિણતિ પ્રમુખ ધનેક ગુણ થાય ઢે, તે નથી જાણ્યા ઇટલુંજ નહીં, પરંતુ જેણે કરી સ્વદયા ઘણી થાયઢે તે ગુણ તેણે ન જાણ્યા; ઇ માટે સચિત્તત્યાગમાં ઘણો લાજ ઢે. ઇવું ધાગમમાં ઘણું સૂઢ્ય રહસ્ય ઢે. તે કોઈ પણ ઢઢ્યસ્થ જીવથી ધાગમનો પાર પામવો બહુ મુઢકેલ ઢે. જો હઠ ઢોડી કરીને બહુ બુઢ્ધિનો સ્વરચ કરે, તો કાંઈ ક રહસ્ય પામે, ઇ માટે વાહેર ધઢ્વપમતિની કુચુક્તિ સાંજલીને મુંજાવું નહીં. જૈનશૈલી ધતિ ગંજીરઢે; ઇ માટે મુખ્યપણે સર્વ સચિત્તપરિહારીજ થવું; ધને તેમ નહીં બની શકે તો સચિત્તનું પરિમાણ કરીલેવું. કે, ધાટલા સચિત્તની મને ઢૂટઢે. ઇતિ સચિત્ત નિયમ પ્રથમ:

૧ બીજો ઢવ્યનિયમ. તેમાં ધાતુમય શિલાકાપાત્ર પ્રમુખ તથા પોતાની ધંગુલિ પ્રમુખ વિના જે મુખમાં ધાઈ, તેને ઢવ્ય કહીં. “પરિણામાંતરાપન્નં ઢવ્યમુચ્યતે” ઇ લક્ષણ ઢવ્યનુંઢે. ત્યહાં સ્ત્રીચઢી, મોદક, વઢાં ધને પાપઢ પ્રમુખ વસ્તુ, ઘણાં ઢવ્ય નિષ્પન્નઢે તો પણ પરિણામાંતરથી ઇક ઢવ્ય કહીં. ઘણાં ઢવ્ય વિના ઇક ઢવ્ય નિષ્પન્નઢે. તો પણ ઘઢંની રોટલી, તથા વાટી, ઘુઘરી, પોલી, ઢોકલાં પ્રમુખ ઇ સર્વ, જિન્ન ઢવ્ય કહીં. જે કારણ

માટે નામાંતર, સ્વાદાંતર અને રૂપાંતર તથા પરિણામાંતરથી ડ્ર વ્યાંતર થાય છે. અથવા અહીંયાં કોઈ આચાર્ય, વીજી રીતે પણ ડ્રવ્યવિવક્તા કહે છે; પરંતુ ઘડુ વૃદ્ધપરંપરાસંમત એહજ છે એ માટે ડ્રવ્યપરિમાણ રાખે કે, આટલાં ડ્રવ્ય, આજના દિવસમાં હું खाइश. એ ડ્રવ્ય નિયમ વીજો જાણવો.

૩ ત્રીજો વિગયનિયમ. તેમાં દશ વિગય છે, તેમાં ચાર મહા વિગય છે, એક મધુ, ૧ માંસ, ૨ માંસ, ૩ મદિરા, ૪ એ ચારનો તો વાવીશ અન્નદ્યમાં ત્યાગ કર્યોજ છે વાકી ૮ વિગય છે; તે અન્નદ્ય છે. દૂધ, ૧ દહીં, ૨ ઘૃત, ૩ તેલ, ૪ ગોલ, ૫ અને સર્વ મિષ્ટ પકવાન, ૬ એ ૮ એ વિગયમાંથી એક, બે, ત્રણ ઠોઢે, વીજાની જયણા રાખે. એના નિવિશ્રાતા, પાંચ પાંચ જાતિના એક એક વિગયના કહ્યા છે. જ્યારે વિગય ત્યાગ કર્યા, ત્યારે તે નીવિશ્રાતા પણ ત્યાગ કરવા જોઈએ. અને જો ન ઠોડયા જાય તો, તેજ વખત ધારી લે કે મને વિગયનોજ ત્યાગ છે પણ નીવિશ્રાતાની જયણા છે. ઇતિ વિગયનિયમ તૃતીય:

૪ ચોથો ઉપાનહ નિયમ, ઇટલે જોડાનો નિયમ. પગરલાંની જાતિ ઇટલે જૂતી, લઢાલ, મોંજા, બૂટ પ્રમુખ, એ જીવહિંસાનાં મહોટાં અધિકરણ છે. ત્યાં શ્રાવકને જિનપૂજાદિક કારણવિના લઢાલ પહેરવાં નહીં અને જોડા વિના તો ચાલવાને સમર્થ નથી; એ માટે એનું પરિમાણ કરી લેવું કે, આજના દિવસમાં આટલા જૂતી ના જોડા પહેરીશ, વીજાની જૂતી પગમાં પહેરું નહીં. અને જૂલે ચૂક્યે વીજાની જૂતી પગમાં પહે, તો તેની જયણા. એ ઉપાનહ નિયમ ચોથો.

૫ હવે પાંચમો તંબોલનિયમ. તે ચોથો જે સ્વાદિમ નામે આ હારંબે તે જાણવો. પાન, સોપારી, લવિંગ, એલચી, તજ, તમાલપત્ર, સીતલ, ચિણિકવાવ, જાયફલ, જાવંત્રી, પીંપલીમૂલ.

अने पींपर प्रमुख करियाणुं जेनाथी मुखशुद्धि थाय, पण उदर पूर्ण न थाय. ते चीज खादिम आहारविशेष तंबोल कहीयें. ए तुं परिमाण करी लेवुं के, आजना दिवसमां आटलां तंबोल, मुखवास, ते शेर अथवा अरुंशेर, मारे खावां. एवी रीतें परिमाण राखे, अथवा संख्यायें राखे जे, आटली चीज तंबोलमां खावी, ए पांचमो तंबोल नियम.

६ ठठो वस्त्रनियम. ते स्त्री पुरुषना पांचे अंगोनां जे वस्त्र, ते वेप कहेवाय. एउनी संख्या राखे जे आजना दिवसमां एटला वेप मारे पहेरवा अने आटनां बूटां वस्त्र वापरवां, जे कारण माटे रात्रीएं पहेरवानुं तथा स्नानादिक करती वस्त्र पहेरवानुं वस्त्र वेपमां गणुं जाय नहीं. ए माटे ते वस्त्रने जूदां राखे, अथवा वेप न गणे तो समुच्चय वस्त्रनी संख्या राखे के, आजना दिवसमां आटली संख्यायें मारे वस्त्र वापरवांठे. वीजां नहीं अ ने जेल संजेल पणे अजाणथी बदलाइने पहेरवामां आवे, तेनी जयणा. ए ठठो वस्त्र नियम.

७ हवे सातमो पुष्पजोगनियम कहेठे. ते एमके, मस्तकमां राख वा लायक, गलामां पहेरवा लायक फूल तथा फूलनी शय्या, फूल ना तकीआ, फूलना पंखा, फूलना चंदरवा, अने जाली प्रमुख जे जे चीज जोगमां आवे. फूलनी ठडी, फूलना सेहेरा, फूलनी कलंगी, फूलना तोरा इत्यादिक. अने फूलनी जातिमां जे सुगंधि फूल जो गमां आवे, तेनी आटली डब्यगणतिमां इष्टापरिमाणे बूट राखे, तथा एटलां फूल, नाकें करी वास लेवानी धारणा प्रमाणे बूट राखे. तथा आटली जातिनां देहना जोगमां लेवां मोकलां राखे, ते ना तोलनी गणती राखे. एवो नियम, उपयोग राखीने करे. जेट हुं पळे, तेटहुं तोल, वजन, गणती, जाति, व्यापार प्रमुख जेवी पो तानी शक्ति होय, तेवी रीतें राखे. ए पुष्पनियम सातमो.

७ हवे आठमो वाहननियम. ते रथ, गाडी, गज, घोडा, पा लखी, उंट, बलद, नावप्रमुख. जे उपर वेशीने ज्यां जवुं होय त्यां जवाय, ते वाहन कहेवाय. ते वाहन सर्व त्रण जातनां ठे, ए क तरतां, बीजां फरतां अने त्रीजां वरतां. एनी संख्या परिमा ण करी राखी ले. ए नियममां कोश खेडवो, क्षेत्र समारवुं, चक मोल तथा हिंमोले चढवुं, शेरडी प्रमुखना चक्रमां वेसवुं, ए स हु आवे. ए माटे तेजनी संख्यापरिमाण राखी लेवुं के, आटली संख्यानां वाहन उपर आजना दिवसमां महारे चढवुं. ए वाह न नियम आठमो.

ए नवमो शयननियम. ते एम के, शय्यानो नियम राखे. शेज, खाट, ते न्हाणी मोटी तखत, श्यादि लाकडाना तथा तखता, चोकी तथा झूमिउपर तूलनी तथा रूनी जरेली सुखशय्या, एट लानुं परिमाण राखे. जे आजना दिवसमां मने आटलानो जोग करवो. एवो नियम राखे, आटला आज दिवसें महारे बिठानां, उप रनां अने पलंग पोस प्रमुख अने आसन खुरशी उपर बीठाववानां, चोकीनां, पट्टा प्रमुखना. ए सर्व न्हाणा महोटानो सर्व उपयोग धा रीने परिमाण करी राखवुं अने झूला चूक्यानी जयणा राखे. एवी रीतें शक्ति प्रमाणे परिमाण राखी ले. ए शयन नियम नवमो.

१० हवे दशमो विलेपननियम. ते एमके, जोगने अर्थें आट लो केसर, आटलुं चंदन, आटलो चूवो, अत्तर, जवादिक, तेल फू लेल, कमरी, कस्तूरी, अबीर, अरगजा प्रमुख जे जे अंगने लगा ववानुं तेल के अत्तर, ए सर्वनां नाम धारीने गुलाबनुं अत्तर अथवा अंबरनुं, फितननुं खसखसनुं श्यादिकना अत्तरनी संख्या करीने परिमाण राखे. अथवा उवटणा पण सहु एमांज आवे. ते सहु आजना दिवसमां आटला तोलनुं मारे जोशो एटलुं राखी ले. एवी वधारेनो नियमठे. बीजा पण विलेपननो सहु तोल परि

माण राखे. अर्हीयां पूजादिक धर्मकरणी करतां हाथ प्रमुखने विपे धूपधाणुं के अग्रवत्ती लेवी पडे ते. तथा पोतानां अंग के मस्तकें तिलक करवुं पडे तथा परमेश्वरना अंगें तिलक प्रमुख क रवां पडे, तेनाथी महारो नियम न जांगे, एम नियममां करेली धारणाथी धर्मने माटे जे कांइ विशेष अधिकरण जोइयें तेथी नियमजंग थाय नहीं. ए विलेपननियम दशमो.

११ अगीआरमो ब्रह्मचर्यनियम. ते एमके, आरवकनें दिवसें अ ब्रह्मसेवा तो प्रायें निषेधते. अने रात्रीनी जयणाते. अथवा परि माण करे के, आजनी रात्रीमां आटली वार अब्रह्मचर्यनी ज यणा. अर्हीयां स्त्री साथें हास्य, विनोद अने आलिंगनादिक, ते सर्वमांहे मैथुनक्रिया लागेते, ए माटे जेवी शक्ति तेवा जांगा राखे. कोइ आरवकनें रात्रीयें चतुर्विधआहार करवानो त्याग होय अथवा रात्रीएं एकांतध्यान करवानो चाल होय, जप जापनी रुचि तेने घणी होय. ते मनमां एम जाणे के, रात्रीयें विषयसेवा करी अशुद्ध थइने जप केम करुं ? वली विषयरूप रोगनी लगन लागीते, ते पण परिणामने वगाडेते, ए माटे दिवसने विषे विषय विकल्प मटाडीने पढी शुद्ध थइने रात्रीयें निश्चित पणे स्वस्थचित्ते जप करुं. एवी बुद्धिथी दिवसने विषे विषय सेवे, रात्रीयें न सेवे ए माटे कोइनें दिवसमां निषेध अने रात्रीनी जयणा, कोइने दिवसनी जयणा अने रात्रीयें निषेध, अने कोइने रात्री तथा दिवस ए वनेनी जयणा. पण गणती राखे के, रात्री दिवस मलीने आटली वार स्त्रीसंगें जोगसेवा करवी, ते पण पोतानी जेवी शक्ति होय, ते प्रमाणे नियम राखे. इति ब्रह्मचर्य नियम एकादश.

१२ वारमो दिसि के० दिशिनो नियम. ते दशे दिशियें जवा आववानुं परिमाण. ते जेवी शक्ति अने जेवुं प्रयोजन, ते प्रमाणे राखे. अर्हीयां आदेश, उपदेश, आदमी मोकलवानुं, कागलनुं वा

ચવું, લલચવું. એ સર્વે એમાં આવે. માટે જેવું પહે, તેવું રાખે. શ્રીતિ દિશિ નિયમ દ્વાદશ.

૧૩ તેરમી સ્નાનનિયમ. તે એમકે દિવસમાં તૈલાદિક અન્નયંગ પૂર્વક સ્નાન કરવું તથા અન્નયંગ કસ્યા વિના સ્નાન કરવું, તેવું પરિમાણ રાખે જે દિવસમાં આટલી વાર સ્નાન કરીશ. અહિંયા દેવપૂજા નિમિત્તે અધિક સ્નાન કરવું પહે, તો પણ નિયમઝંગ અતો નથી. એવી રીતે સર્વવ્રતમધ્યે ધર્મહેતુયે જે ક્રમવેશ કરવું પહે, તો તેનાથી નિયમઝંગ નથી. શ્રીતિ ત્રયોદશ સ્નાનનિયમ:

૧૪ ચૌદામો જ્ઞાત પાણીનો નિયમ. તે એમકે, ચારે આહારમાં સ્વાદિમનું તો તંબોલના નિયમમાં પરિમાણ રાખ્યુંહે અને બાકી ત્રણ આહાર રહ્યા, તેમાં પ્રથમ સ્વાદિમમાં મીઠાશ મિષ્ટ મેવા અથવા મિષ્ટાન્ન, પાન, મોદકાદિક. અશનમાં જ્ઞાત, રોટલી, કચોરી, શીરો, તેવું પરિમાણ પ્રમુખ રાખે કે, દિવસમાં આટલા શેરની જયણા. અહિંયાં ઘરમાં ઘણો પરિવાર હોય, તેડને માટે અશનાદિક ઘણું કરવું કરવાવું પહે, તેનો ગૃહસ્થને ટૂટકો નથી એ માટે એની જયણા રાખે તથા પારકે ઘેર, જાતિ પ્રમુખ સંબંધે જમવા માટે જવું પમે, ત્યાં તો કેટલાક મળ જ્ઞાત પ્રમુખની રસોડા બનાવી હોય, પણ નિયમ ધારીને એનો દોષ નથી, જે કારણ માટે નિયમ ધારીએ તો સ્વનિષ્ઠાએ સ્વાદાનું પરિમાણ કહ્યુંહે; અને ઘરસંબંધી જ્ઞાતિ સંબંધીથી ટૂટાતું નથી; એ માટે પોતે સ્વાદાનું પરિમાણ કરી રાખે કે, આટલા તોલથી વધારે સ્વાદું નહીં. એટલું પહે. અને જો પરિણામ દૃઢ કરીને સર્વ સંબંધ ઢોમીને સ્વનિષ્ઠા પરિમાણથી અધિક પચન પાચનમાં ન જમે, તો તે બહુજ સારું; પણ સર્વ ગૃહસ્થથી એવું પહે નહીં. એ માટે યથાશક્તિએ પરિમાણ રાખે તથા ત્રીજું પાનઆહારનું પરિમાણ રાખે કે, દિવસમાં આટલા કલશ, પાણીના વાવરું. અહિંયાં પણ ઘણા પરિવાર વા

લાને પાણીનું પ્રમાણ તે સ્વનિષ્ઠજોગનિમિત્ત જૂઠું રાખવું, સમુદાયના જોલ સંજોલની ટૂટ નથી, એમાટે તે જૂઠું રાખે તો બહુ સારું. શ્રી જ્ઞાત પાણી નિયમ ચતુર્દશ.

અહીંયા જે કોઈ અધિક જાવવંત સાધક હોય તે સચિત્તાદિ પરિમાણમાં તથા દ્રવ્યપરિમાણમાં જૂદાં જૂદાં નામ લેઈ લેઈને રાખે તેને મહોટી નિર્જરા થાય, અને અશક્તને તો સામાન્ય કરવું. ॥ શ્રી ચતુર્દશ નિયમાઃ સમાપ્તાઃ ॥

હવે પંદર કર્માદાનનું સ્વરૂપ લેખે છે. કર્માદાન એટલે જે વ્યાપાર કરતાં ગાઢાં પાપકર્મોનું બંધન થાય, એવું વ્યાપારકર્મ તે પાપકર્મ, તેનું આદાન એટલે ગ્રહણે જે વ્યાપારમાં તેને કર્માદાન કહીએ. અહીંયાં સંસારમાં પાપ તો સર્વે વ્યાપારમાં થાય છે, તોપણ બીજા સર્વ વ્યાપારથી એ પંદરે કર્માદાન વ્યાપારમાં ઘણું પાપ અને મલિન પરિણામ પાળે. એ વ્યાપારેં કરી પાપની પરંપરા બહુ ચાલે, એમાટે આવકને એ અવશ્ય ત્યાજ્ય છે. કદાપિ એ કર્માદાન વ્યાપારમાં જ પોતાની આજીવિકા લાગી હોય ને તેથી કરી તેને ટૂટે તો પરિમાણ કરી લેવું ॥ હવે એ પંદર કર્માદાનનું જૂઠું જૂઠું વિવરણ કહે છે ॥

૧ પ્રથમ ઇંગાલકર્મ. તે લાકડાં બાલી કોયલા કરીને વેચે અને તેણે કરી પોતાની આજીવિકા ઉપજાવે, તે ઇંગાલકર્મ. તથા કોઈ તરેહની જાદી કરે, ઇંટ નીપજાવે, કુંજાર કર્મ, લોહાર કર્મ, સોનાર કર્મ, અંગારા કર્મ, બંગડીકાર, સીસકાર, કલાલ, જઠિયારો, જાદુજી, હલવાઈ, ધાતુગાલક પ્રમુખ જેટલા અગ્નિ વડે વ્યાપાર થાય છે, તે ઇંગાલકર્મ. એ વ્યાપારમાં ઘણા દોષ છે, જે કારણે અગ્નિ, સર્વશસ્ત્રમાં મુખ્ય શસ્ત્ર છે. ચાર દિશિ, વિદિશિ, ઊર્ધ્વ, અધો, એ સર્વ સ્થલે ઠકાયના જીવને અવશ્ય હોય એ માટે એ કર્મ, અનાચરણીય છે. શ્રી ઇંગાલકર્મ પ્રથમં.

૨ બીજું વનકર્મ. તે એમકે, ઢેઘાં અણઢેઘાં વન વેચે, બગિચા

નાં ફલ, પત્ર વેચે. પત્ર, ફૂલ, ફલ, કંદ, મૂલ, તૃણ, કાષ્ઠ, લક ડી, વાંસાદિક વ્યાપાર તથા લીલી વનસ્પતિ હરિવીજ વસ્તુનો જે વ્યાપાર, તે પણ સર્વ વનકર્મ જાણવું તથા રેતી કૃપીનો વ્યાપાર કરવો, એ સર્વ વનકર્મ આજીવિકા નિમિત્તે કરવું તથા રેતુતને આગલથી પૈશા આપીને પઠી ધાન્ય નીપજે તેવારે તે ધાન્યમાં વધતું લે, તે પણ વનકર્મ તથા ધાન્ય દલાવે, રંગાવે, ઝરડાવે, એ પણ એનાજ વ્યાપારહે, એ વનકર્મ વ્યાપારથી, તે વનસ્પતિના જીવ અને વનસ્પતિ આશ્રિત વનના ત્રસજીવની અવશ્ય વિરાધના થાય, એ માટે વનકર્મ અનાચરણીય છે. ઇતિ વનકર્મ.

૩ ત્રીજું શાહીકર્મ. તે શકટ ઇટલે મહોટાં ગાનાં, વહેલ તથા અસવારીનો રથ, શ્કા ગાડી ઇટલે ઢોટી ગાડી તથા નાવ જાતિ અથવા વજરા, પલવાર, મહિલગિરી, જલાક, જમલીઆ પ્રમુખ. તથા હલદંતાલ, ચરખા, ઘાળી પ્રમુખ. એનાં નાનાં મહોટાં અંગ ધોસ રાં ચક્કી ઇટલે ઘંટી પ્રમુખ. જલહી, મુશહી એ સર્વ નવાં વનાવી ને વેચે તથા ઉપર રહી વેચાવે, તે સર્વ શકટકર્મ. એ મહા હિંસા નું કારણહે, અનાચરણીયહે. ઇતિ શાહીકર્મ.

૪ ચોથું જાહીકર્મ. તે ગાડી, વેલ, પોઠીયો, ઝંટ, પાડો, ગઢો, વેસર, ઘોડો, નાવ, રથ, સુખપાલ, મોલી પ્રમુખ પોતે રાખે અને વીજાને જાહે આપે, વીજાનો જાર વોજ, તે કહે ત્યાં પહોંચાડી આપે તથા ઘર, ડુકાન, વસ્ત્ર, વસ્ત્રાર પ્રમુખ પોતાની હોય, તે પાર કાને જાહે આપે તથા સાર્થવાહનો વ્યાપાર, હુંના જાહાનો વ્યાપાર, એ સર્વ જાહીકર્મમાં આવ્યું. જે પોતાની વીજનું જાણું લઈને પોતાની વીજ વીજાને સોંપે, તે પણ જાહીકર્મ જાણવું. એમાં બલ દ, ઘોરા પ્રમુખ જીવને તાડનાદિક મહા દુઃખ ઉપજે અને ચલાવ તાં થકાં માર્ગમાં ત્રસાદિ જીવોની હિંસા અવશ્ય થાય, એ માટે એ જાહીકર્મ અનાચરણીયહે. ઇતિ જાહીકર્મ.

૫ પાંચમું ફોડીકર્મ. તે કૂપ ખોદાવવો તથા તલાવ ખોદાવવું, હોદ વાવડી ખોદાવવી તથા નીક ખોદાવવી શ્યાદિક. તથા હલ ચેડન કરવું, સંગત્રાસ પાસેં પઢર ફોડાવવા, હીરા રત્નની ધાણ ખોદાવવી તથા તેને રગડાવવાં, ઢીઝ પડાવવાં પરવ કરાવવી, ઘાટ કઢાવવા, તરસાવવું, ઝોયરાં તદ્દાનાનું વનાવવું, તથા જવ ધાન્ય બુંટ પ્રમુખની દાલ કરાવવી. શાલિમાંથી ચાવલ કઢાવવા શ્યાદિ વ્યાપાર સર્વ ફોડીકર્મમાં આવે તથા ઇંગલકર્મમાં પણ આવે. ૬ પૃથ્વી વિદારવામાં પૃથ્વીકાય અને ત્રસકાયનાં જીવોની હિંસા થાય છે. અને બીજાં જીવોનો પણ અંગઘાત થાય છે. કિલામણાં વધુ ઉપજે તેથી પાપ લાગે ૬ માટે ૬ કર્મ ત્યાજ્ય છે, ૬ પાંચે કુકર્મ છે, મહા હિંસામય છે, ૬ માટે ઢોડવાં. હવે પાંચ કુવાણિજ્ય લેખે.

૧ તેમાં પ્રથમ દંતકુવાણિજ્ય. તે હાથીનાં દાંત, ડાહ્યાનાં નખ, જીજ, કલેજું તથા પંક્તીનાં રોમ તથા પંખાલિંગિ પ્રમુખનાં અને ગાયનાં પુછનાં ચમર તથા હરણનાં શિંગડાં તથા ગેંઝા પ્રમુખનાં શિંગડાં, તથા શંખ, કોઝા, કોઝી, કસ્તુરી, જવાદિ, મોતી, વાઘનું ચામડું, વાઘની મૂઠના કેશ, સાવરનાં શિંગડાં, કચકડું, કિરમજદાણા, રેશમ, ડાન, તાંત, નમૂંમ પ્રમુખ જે ત્રસ જીવનાં અંગ તથા ઉપાંગ, ૬ સર્વનો વ્યાપાર દંતવાણિજ્યમાં આવે. ૬ વાણિજ્યમાં જ્યારે અંગ લેવાને આગરમાં જાય, ત્યારે તે કુદ્ર જિહ્વાદિક લોક, તત્કાલ હસ્તી, ગેંઝા, મૃગ પ્રમુખ જીવોની હિંસા કરવામાં પ્રવર્તે અને મહા પાપ અનર્થ કરે. વહી પોતાનો પરિણામ પણ ત્યાં ગયે થકે મલિન પ્રવર્તે. લોચના હેતુર્યે વ્યાધ લોકોને કદાપિ એવું કહેવું પડેકે, અમારે વાસ્તે ઘણાં સારાં જારે અને મોહોટાં દાંત જો તમે આણી આપશો તો વહી વધારે મૂલ્ય પામશો. ત્યારે તે વ્યાધ લોકો એનાં કહેવા ઉપરથી વધારે હિંસા કર્મ કરે. એવી રીતે સર્વ દ્રવ્યમાં આણી

લેવું. એ માટે એ સર્વ ચીજ, વ્યાપારી પાસેથી લેવી પણ આગ રમાં જઈ ન લેવી. તે માટે આજીવિકા કરવા સારુ તો એ કુવા ણિજ્ય તજવું. એક હસ્તી મરે, ત્યારે માત્ર વે દાંત મલે, એક ગાય મરે, ત્યારે માત્ર એક પુછ મલે. એ પ્રમાણે સર્વ ચીજમાં વિચારી લેવું. ઇતિ દંતકુવાણિજ્યં પ્રથમં.

૧ બીજું લાલકુવાણિજ્ય. તે લાલ, ધાઉડી, ગલી મહુડાં, સાજી ચાર, સાલુ, મનશીલ, લોહ, સોહાગો, પડવાસ, કસુંવો, કપિલા, તૂરી. એ સર્વ ચારની જાતિ, ઇર્ડનો જે વ્યાપાર, તે લાલવાણિજ્ય કહેવાય. તે લાલમાં પ્રથમ ત્રસ જીવોના સમૂહ વિના ગલી ઉ પજે નહીં. પઠી પણ જ્યારે રંગ કાઢે, ત્યારે અન્ન દેશને સડાવે ઢે, ત્યાં પણ તેમાં ત્રસ જીવો ઉપજે ઢે. મહાહુર્ગંધ રુધિરના જેવો ત્રસ ઉપજે. ધાઉડીમાં પણ ત્રસ જીવોનો આશ્રય ઢે. એમાં કુંથુઆ ઘણા રહેઢે. વલી એ મદિરાનું અંગઢે. ગલી પણ પ્રથમ સડાવે, ત્યહાં ત્રસ જીવ ઉપજે, તેડની જ્યારે હિંસા કરે, ત્યારે ગલી ઉપ જે. પઠી પણ ગલીના કુંડમાં ત્રસ જીવોની ઘણી હિંસા થાય. કેવ લ ગલીનાં વલ્લ પહેરે તેમાં પણ ત્રસ જીવો જૂ, લીલ પ્રમુલ ઉપજે. એમાટે એ જ્યહાં ત્યહાં હિંસાનાં હેતુઢે. તથા હરતાલ મનશિલા દિકની વાસનાથી ઘણાજ માલ્લી પ્રમુલ ત્રસજીવ મરે. હરતાલ, મનશિલને વાટતાં જો જતન રાલે નહીં તો તેની વાસનાથી ત્રસ જીવો મરે. તૂરી, ડસ, પડવાસ પ્રમુલ પણ જ્યહાં જ્યહાં જે જે કામમાં આવે, ત્યાં ત્યાં પણ ઘણા જીવોનો ઘાત થાયઢે. એમાં આગલ પાલ ત્રસ જીવોની હિંસા થાયઢે. એમાટે એ વસ્તુડ ત્યા જ્યઢે. ઇતિ લાલકુવાણિજ્યં.

૨ ત્રીજું રસકુવાણિજ્ય. તે મધ, મદિરા, માંચણ, માંસ, એ ચારે મહાવિગયનો જે વ્યાપાર, તથા હુધ, વહીં, ઘી, તેલ, ગોલ, ચાં ૫ પ્રમુલ રસવાલી જે નરમ ચીજો તેડનો જે વ્યાપાર, તે રસ

વાણિજ્ય કહેવાય. અહીંયાં રસવાણિજ્યમાં ચાર મહાવિગયથે. તે તો સદા અશુદ્ધથે. જે માટે સદા તે વસ્તુઠં ત્રસજીવોયેં કરી સંયુક્ત થાયથે. આગલ પાઢલ હિંસા ઘણીથે. તથા દહીં, ડુધ, ઘૃતાદિક સ ચિક્કણ રસવાલી ચીજો મધ્યેં જ્યહાં એ ચીજોથી ત્રરેલાં પાત્રો પણ સુદ્ધાં રહે, તો ત્યાં પણ નહાના મોટા જીવો આવી પડે ; તે જીવ, કોઈ પણ જીવે નહીં. બે દિવસ ઉપરાંત દહીંમાં અસંખ્યાત જીવો ઉત્પત્તિ થાયથે. તૈલ ઘૃતાદિકના ગંધથી ઘણાજ કીડી પ્રમુખ જીવ આવે અને જે આવે તે તરતજ તેમાં લપટાઈ જાય, તે બચે નહીં વલી જ્યાં ઘૃત તૈલાદિકનાં ત્રાજન ઘટલે પાત્ર રહેતાં હોય, તે જમીનની કણી અને મલિન થઈ રહે. ત્યાં ફરનારા ત્રસ જીવો હોય, તે લપટાઈ રહે. તિલનો વ્યાપાર જ્યાં હોય અથવા જ્યાં તલ, ટીસી, કાલ રા પ્રમુખનું સદા પીલાવતું થાતું હોય, ત્યાં જ્યારેં ફાગણ માસ ઉપરાંત માસ થાય ત્યારેં અવશ્ય તિલાદિકમાં ત્રસ જીવો ઘણાજ ઉપજે. ત્યારેં તે જીવસંયુક્ત તલ પીડ્યા જાય. તે વારેં તે જીવો પણ તે તલની સાથેંજ પીલાઈ જાય. તેલનો દીવો કરે, ત્યાં પણ અનેક ત્રસ જીવોનો ઘાત થાય. એમ આગલ પાઢલ ઘણી જીવ હિંસા થાય. તથા ગોલ, ચીની મિશ્રી પ્રમુખમાં પણ મિથતાના યોગેં કરી માંચી, કીડી, મંકોડા પ્રમુખ ઘણા જીવ આવે તે માટે તેનો સંહાર થઈ જાય તથા સાદી ચીની ચોમાસામાં અજદ્ય થાય. જે કારણ માટે આર્દ્રાનક્ષત્ર લાગે, ત્યારથી સાદી ચીનીમાં અસંખ્ય જીવોની ઉત્પત્તિ થાયથે. એ માટે ચાર માસતો અશુદ્ધથે. અને જ્યારેં વ્યાપાર થાય, ત્યારેં તો ઘણી બહુ ત્રસજીવોની હિંસા થાય. તે મજ મીણ પણ ઘણા જીવોનો ઘાત થયા વિના નીપજે નહીં. અને પઢી પણ બહુ હિંસાનું કારણથે. એ વસ્તુનો મીણવતી તથા રંગારા પ્રમુખના કામમાં અધિકાર હોયથે માટે તેનું અધિકરણ કાર્યથે. તથા મુરબ્બો, પાક, રોગાન, અત્તર અને અર્ક પ્રમુખનો

व्यापार पण सर्व एमां आवे. केटला एक रसवाणिज्यमां इंगोल कर्म, यंत्रपीलनकर्म, विषकर्म अने रसवाणिज्य. एटलानो दोष, ए कर्ममां लागे. ए माटे रसवाणिज्य निषिद्धे. इति रसकुवाणिज्यं.

४ हवे चोथुं केशकुवाणिज्य. ते द्विपद मनुष्य दास, दासी, गुलाम, ए आजीविकाने कारणे लेइने स्वदेश परदेशमां वेचे, तथा गाय, जैष, घोडा, उंट, हाथी, बलद, बकरी, पाडा, गझा. तथा पंखीमां बाज, कुकडा, कुंही, बहिरि, सिकरा, छालमेनां, मरघां, तोता, मोर, सारस, सुरख, तेतर, ए पंचेंद्रिय पंखी जीवोने आ जीविका निमित्तें ले अथवा वेचे ; ते केशवाणिज्य कहेवाय. ए केशवाणिज्यमां दास, दासी, तिर्यच प्रमुख जीवने तो प्रथम स्थानकुटुंबनो वियोग पडे अने जे लेइ करीने बीजाने आपे, त्यां तेने नित्य परवश रहेतुं पडे, पोताना मननी इछा कांइ सरे नहीं. वली तिर्यच जीवतो कांइ मुखची बोले पण नहीं, के अ मने दुःखठे किंवा सुखठे. ते कोने कहे ? जन्मपर्यंत बीचारां बंधनमां रहे, मनमां घणां कढपे, घणी जूख, तृषा सहन करे, ते उपरांत वली जे माणस वेचातुं ले, ते निरपराधें मारे, जार जरे, ए रीतें बहु बंधनादिक अनेक दुःख पामे, पंखी पण पांजरामां पडे, अने मनमां घणुं दुःख माने. वली शकरा, बाज, शिवरी, ए तो महा हिंसानां हेतुठे. एउथीतो नित्य परमांस विना रहुं जाय नहीं. ए माटे केशवाणिज्य पण, जे धर्मरुचि श्रावकठे ते श्रावकने तो त्याज्यठे. इति केशकुवाणिज्यं.

५ पांचमुं विषकुवाणिज्य. ते सोमल, वडनाग, अफीण, म नशिल, हरताल, गांजो, जांग. चडस, तंबाकु प्रमुख. तथा हथी चार ते धनुष, तरवार, कटारी, बरडी, तोमर, फरशी, कुहाडा, कोदाली, तुरी, पेस, कवज, वंडुक, ढाल, गोली, दारु, बक्तर, पा खर, फिलम, टोप प्रमुख जेना वलची संग्राममां मनुष्य, मजबूत था

य, तथा हल, मुशल, उखल, कोश, कोदाली, दंताली, करवत, दावडा, दात्रा, ठीनी, नाव, गोला, हवाइ, कुट्टक, शतघ्नी प्रमुख सर्व हिं सानां अधिकरणे. एतनो जे व्यापार, ते विषवाणिज्य कहेवाय. अहीयां शिष्य प्रश्न करेते के, अमल प्रमुख विषने तो विष क ह्युं पण धनुष्यादिक हथीयारने विष केम कहोठो ? ते वारें गुरु क हेते के सांचल, तुं तत्व नथी पाम्यो. जे विषथी काम थायते, ते एनाथी पण थायते. विपें करी मरता प्राणीने तो कोइ माणस, तेनुं विष उतारी पण शके, परंतु शस्त्रनो माख्यो तो कोइ बचे प ण नहीं. तथा ज्यारें हथीयार ले, त्यारें तेना विषरूप परिणाम थाय. जेम जेम जलद शस्त्र होय, तेम तेम खुश थइने तारीफ करी मूख्य लइने वेचे, तेथी आगलानो परिणाम पण बगडे. ए मा टे हथीयारने पण विषरूप कहीएं. ए विषवाणिज्यमां वढनागडे, ते तो एकेंद्रियादिकथी मांझीने पंचेंद्रिय पर्यंत जीवोनो घात करेते. सोमल तो बली एथी पण वधारे घात करनारोते. जे सोमल खाय, ते घणुं कष्ट पामे, मरीने दुर्गतिमां जाय. विष खाइने जे गतिमां उपजे, त्यां पण विषरूप थाय. जो क्रोधथी विष खाय, तो मरीने सर्प थाय, कां वींढी थाय, अथवा जेरी जीवोमां उपजे. ए माटे तेनुं फल पण विषरूप थाय ते. तथा विषवस्तुना गंधथी जीवनो नाश थाय. हरताल अने मनशिल ए पाणीमां वाढ्यां होय, ते उपर आवीने माखी बेसे, तो ते संताप पामीने तत्काल मरे. अफीण पण ज्यारें खाय, त्यारें आत्मघात करे. अमलीना शरीरनुं मल मूत्र पडे, त्यां त्रस अने स्थावर जीवो हणाय. खानारनी चेतना मुंजाय, तेथी दु ध्यान थयो थको मरीने दुर्गतिमां जाय तथा जांग प्रमुख पण चे तनाने मुंजावे. रात्रीजोजनादिक अविरति पणुं वधारे, अब्रह्मचर्य घ णुं करे, तेथी ते असत्यपणुं वधारे, व्रतनी दृढता जति रहे, कषायनी वृद्धि करे, तुह पणुं आवे, निद्रा वधारे, मतिनी अज्ञानता करे, सा

री तबीयतने बदलावे, निरुद्यमी थाय, परनिंदा अने वाचालपणुं वधारे, मुखशी गमे तेम वचन बोलतो आशुं पाहुं न जुए, चित्त त्रम थयेलानी पेठें अवस्था थाय, तेना आश्रित बहु जीवने हूणावे. इत्यादि अफीण खाधाशी आलोकें दुःख अने परलोकने विषे गह न दुर्गतिमां पडे, ए माटे विष कहीएं. तथा सर्व हथीयार तो प्र गट पापना हेतुडे. ए माटे विषवाणिज्य निषिद्धे. इति विषकुवाणि ज्यत्याज्यस्वरूपं ॥ एटले पांच कुवाणिज्य थयां. ए सर्व मली दश थयां. हवे पांच सामान्य कर्म कहेडे.

१ तेमां प्रथम यंत्रपीलनकर्म. ते घाणी, शेरडी पीलवानो शीं चूडो, चरखा, चरखी, लीसा, उखल, मुशल, कंगड़, सावरणी, बेगडीयंत्र, सराण, जलयंत्र, पातालयंत्र आकाशयंत्र, कोलिकायंत्र प्रमुख यंत्रजाति, शतघ्नीयंत्र प्रमुख जे जे काष्ठ, पाषाण, लो ह, वस्त्रादि अनेक अनेक अंगमेलापशी जे जीवघातकारक प दार्थ होय ते यंत्रपीलनकर्म कहियें. ए यंत्रपीलनकर्ममां घ णो आरंजडे. घाणीयंत्रमां तिलादिमिश्रित जे त्रस जीवो होय, तेनो घात थाय. एवीज रीतें रक्षपीलनकर्मयंत्रमां पण अनेक जीवघात डे. एम जे जे यंत्रडे, ते मुकरर करीने जीवघातना हेतु डे, एमाटे आजीविकाहेतुयें यंत्रपीलनकर्म निषिद्धे.

२ बीजुं निलंठन कर्म डे. ते एमके, बलदनुं नाक विंधावे, घोडाने माग देवरावे, गाय, बलदना कान कपावे, शिंगडां ठेदावे, पुष्ठ ठेदावे, उंटनी पीठ उपर लदावे, गाल नासिका प्रमुखने विं धन करावे, बलद घोडाने खासी करावे, काम देवरावे, खोज क रे, करावे तथा कोटवाली खिजमत लेइने नवो कर बेसाडे. इजा रो लेइने आकरो कर बेसाडे, चोरघाडमांवासीनी पेरें दोडा दोडी करे, मनमा एम जाणे के मारुं नाम जगत्मां प्रसिद्ध थाय; ए माटे निर्दय शस्त्र चलावे. इत्यादिकनो रसिक थइ जे नरसां कार्य

होय, ते, करे तेने निलंबन कर्म कहीयें. ए निलंबन कर्ममां घ
णा पंचेंद्रियोने कदर्थना थाय; घात थाय. आपणा परिणामम
ध्यें अतिनिर्दय पणुं थाय. अने एथी करी, दुर्गति प्राप्त थाय.
ए माटे ए निलंबन कर्म अति निषिद्धे.

३ त्रीजुं दावाशिदान कर्म. ते केटलाएक जीव मिथ्यात्व अने
अज्ञानना जोरथी विपर्यास कहेवे के, आ वन घणुं मोहोदुं थ
इ गयुंवे, जिह्वादिक लोको दुःख पामता दशे; ए माटे ए वनने
दव लगाडी दश्यें तो बधुं वन बलीने साफ थइ जाय, अने एथी महा
धर्म थशे. फरी नवी कुंपल निकलशे, ते वृद्धो ज्यारें फलशे त्यारें
लोको तेनां फल फूल खाशे, एथी धर्म थशे. एवो उपदेश दे तथा
देवरावे. वली वनमां दव लगाडवाथी धरती माताने बोजो उतरशे,
ते जग्या खाळी थशे, त्यारें तेमां धान्य निपजशे, खेती नवी निपज
शे अने लोको सुखी थशे. वली जूनांतृण, काष्ठ, बली जशे अने
नवां तृण रस जस्यां थशे, तो एने गाय, वाढरडां सहु सुखथी चरशे.
वली बलेली जूमिमध्यें धान्य पण सारुं नीपजशे. एवी रीतें मूढ
पुरुष, पोतानी मातबरी देखाडे. लोचनी लगनथी पापकर्म करतो
शंका पामे नहीं. वली चोर चखार जिह्वनो एमां वासवे, ए सौनो जय
मटी जशे. एवी न्यायरीतीथी वनमां दव लगावे, वनकटी करावे
तथा आजीविका निमित्तें महोटां महोटां गहन वन, जेमां आववुं
जवुं दुष्कर पडे; ते माटे पण वनने अभिसंस्कार करे, त्यारें
त्रसजीवो बाघ, रींठ, चित्ता, गेंगा ए सर्व जागी जाय. पोताना
स्थानथी बूटे. सर्पादिक जुजपरिसर्प्य, वली कीडी, मंकोडी प्र
मुख तो सर्व ह्णाय. एवुं मनमां न आवे के, वनने अभिसंस्कार
कर्ता, ए जीवो ह्णायानुं पातक आपणने चढशे ? तेम तो क
हेज नहीं पण कहे के, वनमां दव दीधाथी सुखें हरवुं, फरवुं त
था आववुं जवुं थशे. रस्तो सारो थशे. पण एवी हिंसा निश्चयें

નરક ગતિમાં પહોંચાડે. એમા સંદેહ ન કરવો. અહીંયાં કેટલી એક પાલસો, ગુલાબ, બાલો, લકડી, શ્યાદિક વનસ્પતિ નવી નીપજે. પરંતુ જ્યારે પહેલી જમીનમાં અગ્નિ દિયે ને જમીન બલીને સાફ થાય, ત્યારે પ્રબલ યોનિ થાય તેથી વનસ્પતિ સારી ઉત્પન્ન થાય, તે પણ દવદાન કર્મ એમાંજ આવે, એ માટે વ્રતી થઈને ધર્મરુચિ પુરુષ એવો ઉપદેશ, પોતે કોઈને દિયે નહીં, અને બીજા પાસે કોઈને પણ એવો ઉપદેશ દેવરાવે નહીં. ઇતિ દવદાન કર્મ.

૪ ચોથું શોષણકર્મ કહેઠે. તે સરોવર, તલાવ, અને ડહ પ્રમુખ જલાશયોને શોષાવે. પાણીને બહાર કઢાવે; ત્યારે મિથ્યામતિ, અજ્ઞાની, લોચાંધ થઈ વિપર્યાસ બુદ્ધિથી ધર્મ બતાવે, ત્યાં લોચી, પોતાના ક્ષેત્રમાં ધાન્ય થવાના નિમિત્તે જલને વહેવરાવે. અને કહે કે, શેરડી બહુ તરશીઢે તે માટે આ તલાવ, ક્ષેત્રની સાથે મેલવીએં ઘસી કરી ધાન્ય નીપજે. એવી રીતે પાણી લઈ જાય. પઢી કાદવ રહે. તેમાં જલજીવ મઢાદિક અનેક ત્રસ જીવો ચૂસવથી અને તાપથી અવશ્ય મરી જાય. તથા ત્યાં માંસાર્થી ડુહ લોક આવી મઢાદિક જીવોનો ઘાત કરે. તેમ ઢતાં તે મૂઢ પુરુષ, ધર્મબુદ્ધિથી એમ કહે જે એ પાણી ગંધાઈ ગયુંઢે તેથી એ પાણી પીનારને રોગ થાયઢે. એ માટે આગલું પાણી ઘણા દિવસનું ઢે, એ હાલ કહાઢી નાખીયે. અને નવું સારું જલ આવશે, ત્યારે તે પાણીયે જલાશય ત્રાશે. એમ કુતર્ક કરે પણ એમ ન જાણે કે, આ કોટાન્કોટી જીવનો સંહાર થશે. તથા કૂપની સેર બંધ થઈ ગઈ. તેને ખુલાવીને પાણી કહાઢી નાલો કે જેણે કરી બીજું સારું પાણી આવશે, ત્યારે પીજું. આગલથી એવી અધર્મબુદ્ધિ કરે, અને પઢી કહે કે એમાં પુણ્ય ઢે. એવું શોષણકર્મ પણ સમજુ પુરુષ, ન કરે. અને કરાવે પણ નહીં ॥ ઇતિ ચોથું શોષણકર્મ.

૫ પાંચમું અસતીપોષણકર્મ. તે કૌતુક અથે અસતી જાનવર

કુતરાં, બીલાડાં, મરઘાં ને સૂડા, મોરને પાલે, બીજા પળ કેટલા એક જીવો કૌતુકને અર્થે બંધનમાં રાખે, પંક્તી જીવ જે હુષ્ટ હોય, અં ને બીજાં પંક્તીની હિંસા કરે, તેવા પંક્તીને પાલે, તથા હુષ્ટ ઝાર્યા અને હુષ્ટ પુત્રાદિકને મોહે કરીને ગાઢ પોષે, સાચ જૂઠ ન ગણે અને જેમ તેમ કરી તેડને સુશી રાખે તથા વેચવાને માટે દાસ દાસીનું પોષણ કરે, તે પણ અસતીકર્મઢે. તથા માઢી, કસાઈ, વાઘરી, ચમાર પ્રમુખ બહુ આરંજી જીવની સાર્થે વ્યાપાર કરવો, ઇડને દ્રવ્ય ચરચી પ્રમુખ આપવી, તે પણ હુષ્ટ જીવનું પાલણ થયું. અર્હીયાં થો ઢાને માટે ઘણું પાપ માથા પર લીધે એ માટે એ કર્મ નિષિરૂઢે. અર્હીયાં અનુકંપાર્યે શ્વાન પ્રમુખ અથવા કાક પ્રમુખ જીવને દેવું, તે પુણ્ય હેતુર્યે દેવું; તેનો દોષ નથી, અને પોતાના મહોલ્લામાં જે જીવ થયા, તેડની સ્બર લેવી તથા લોક રીતિર્યે તથા નીતિ માફક પોતાના પાપ કુટુંબનું ઝરણ પોષણ કરે. એમાં કોઈ દોષ નથી. ॥ ઇતિ અસતીપોષણકર્મ પાંચમું ॥ ઇતિ પંદર કર્માદાન કથનં.

॥ હવે કર્માદાન રાખવાની વિગત લખેઢે.

૧ અર્હીયાં અંગારકર્મની આજીવિકા નિષિરૂઢે, એ માટે અંગારકર્મ ન કરે તો પણ ગૃહસ્થ ઢે તેનાથી નિરવશેષ ઢોઢ્યું જાય નહીં એ માટે એની સમજ કરી લે. પોતાની શક્તિ પ્રમાણે વિચારીને રૂપુંસોનું ગલાવવું, તેના ઘાટ કરાવવા, સિક્કા પઢાવવા તથા તપાવવું પ્રમુખ વર્ષ પ્રત્યે આટલું કરવું, તેનો નિયમ રાખે તથા વસ્ત્ર જે અગ્નિપક્ક રંગમાં રંગાવવું, તેનું માન રાખે. તથા ઇંટ, ચૂનો, વિગેરે ઘર કામને માટે લેવાનો આગાર. વ્યાપારને અર્થે લેવાનો નિષેધ. એમા પણ પોતાને માટે ઇંટ પ્રમુખ લેવામાં આવી હોય, એવામાં કોઈ સંબંધી તથા મિત્રાદિક મહોબતવાલો તેમાથી માગે ને દેવું પઢે ને તેની કિસ્મત પ્રમાણે પૈશા લેવા પઢે તેનો આગાર. તથા જાડતુંજાનું કર્મ, ઘર કુટુંબ સંબંધી કરાવવું પઢે, તેનું વર્ષપ્રત્યે પરિમાણ રાખે.

કેશેર, પાંચ શેર, અધમણ અથવા મણ પર્યંત સર્વે ધાન્ય શેકાવવું પડે, તેંટહું બૂટ રાખે. અગ્નિકર્મની ચીજ લેવા દેવામાં આવે, તેને અગ્નિકર્મ કરાવવું પડે, તેનો આગાર. તેને વેચવાનો આગાર. વીજું સર્વે નિષિદ્ધે. કંસારા, ઠંગારા તથા લોહાર પ્રમુખ પાસેથી ઘર સંબંધી વાણણ કુશળ પ્રમુખ કરાવે, તેનો આગાર. લજ્જા, દાક્ષિણ્ય, કુટુંબાદિ કાર્યે સહાય આપવાની, આદેશાદિક દેવાની જયણા.

૨ તથા વનકર્મમાં ઘરસંબંધી વલદ, ઘોડા, ગૌ, હંટ પ્રમુખને વાસ્તે ઘાંસ પ્રમુખ રાખવાં તથા મંગાવવાની જયણા. પોતાના બગીચાને માટે ઉત્તર પ્રત્યુત્તર દેવાનો આગાર.

૩ શાહીકર્મ મધ્યે નાવ, ગાડી, ઢકડા, વેલ, રથ, વલદ જે ઘરના હોય તેને સુધારવા પડે, તેનો અગાર. નિકામાં શકટાદિક હોય, તેને વેચવાનો આગાર, લહેણમાં આવ્યાં હોય તેને રાખે અથવા વેચે, તેનો આગાર.

૪ ચોથું જાહીકર્મ. તેમાં પોતાનાં ઘર, હાટ, નાવ, ગાડી, હરેક વાહન પ્રમુખને જાહે દેવાની જયણા. તેનો પણ આગાર.

૫ ફોલીકર્મમાં પોતાના ઘરસંબંધી કૂંડ, જોંયરું, ટાંકું, તાજલા હું પ્રમુખ કરાવવાનો આગાર. ઘરની જાલ કરાવવાનો આગાર તથા ઘર કરાવવાનો આગાર તથા જવાહીરનો વ્યાપાર, ઘરસંબંધી નંગ, ઘાટ ઘુટને માટે તોડાવવું, ફોડાવવું તથા મોતી વિંધાવવાં, તથા ઘરને માટે પઢરની જાણ કઢાવવી, તે પઢરનો ઘાટ ઘડાવવો પડે, તેની જયણા. લજ્જા, દાક્ષિણ્યે, સાહાય્ય કરવું પડે તેની જયણા. ઘર સ્વરચમાં ફોલીકર્મ જે જે આવે, તેનો આગાર.

૬ ઢઠા દંતવાણિજ્યમાં ઘરસ્વરચને વિષે પોતાના જોગના અધિકરણમાં લેવા મંગાવવાનો આગાર. આગલ વ્યાપારની વિગતમાં જે પરિમાણ કરી બૂટ રાખું હોય, તેની જયણા. લેણા દેણામાં આવે, તેની સરજરા કરવાનો આગાર.

जयणा तथा घरखरचमां जे जंत्रपीलन आवे, तेनी जयणा. तथा पोताना अंगना जोगादिक निमित्तें अन्तर चूआ प्रमुखना यंत्र, तथा रोगादिक कारणे कोइ औषध करवानो यंत्र करवो, कराववो पडे, तेनी जयणा. लज्जा दाक्षिण्यें तथा फरमाशें नहीं बूटतां जे करवो पडे, तेनो आगार. इति यंत्रपीलनकर्म.

११ वारमुं निलंबनकर्म. तेनो व्यापार करवो निषिद्धे. पण कोइ राजादि, आग्रह करीने अधिकार आपे, तेमां जे निलंबन कर्म आवे, तेनो आगार. तथा घरसंबंधी पशु बाळकादिकने करवुं पडे, तेनो आगार. लहेणामां आवे तेनी तजवीज करवी पडे, तेनी जयणा.

१२ तेरमुं दवदानकर्म. तेनो निषेधजठे, पण रस्ता वच्चें एटळे मार्गे जतां कोइ ठेकाणे रहेवुं थाय, त्यां रसोइ प्रमुख करतां वायुना प्रयोगें करी यत्न करतां पण अग्नि, वनमां पसरी जाय, ते ने उलववानी शक्ति नथी तो मारुं व्रत पथी न जांगे. ए अग्नि उलववानी शक्ति होय, तो हुं ते अग्निने शांत करवामां आलस करीश नहीं. वढी घरखरचमां कोइ रीतें दवदान कार्य करवुं पडे, तेनी जयणा. इति दवदानकर्म.

१४ चौदमुं शोषणकर्म. तेमां सरोवर, उह, तलाव प्रमुख जलाशयोने शोषाववानो निषेध, परंतु घरप्रमुखना कूवाने सुधार वा गलाववानो आगार, टांकुं धोवानो आगार. नदीमां वीरडो करवो पडे, तेनो आगार. बीजा पण घरसंबंधी कार्यमां जे महोद्धामां रहेता होइए, तेमांना उचित पंचनी सरासरीयें कूवाने निमित्तें कांइ खरच देवो पडे, पाणी सारुं पीवा माटे आगलना कूवाने शोषावीने नवो करवो पडे, तेमां तेना खरच निमित्तें पंचनी सरासरीएं कांइ खरच आपवुं पके, तेनो आगार. इति चौदमुं शोषणकर्म.

१५ पंदरमुं असतीपोषणकर्म. तेमां घर परिवार संबंधी न बूटे, तेनी जयणा. पण चाह धरीने, तेजुं पोषणकर्म न करुं. प

૭ સાતમું લાલવાણિજ્યકર્મ તેમાં પળ દંતવાણિજ્યની પરેં જાણું. ઘરલરચને માટે કોઈ કાર્ય પડવાથી લેવું લેવું પડે, તેનો આગાર. ઇતિ સાતમું લાલવાણિજ્યકર્મ.

૮ આઠમા રસકુવાણિજ્યમાં ઘરલરચ સંબંધી જે પરિમાણ કરી રાલ્યું હોય, તેનો આગાર. વ્યાપાર સંબંધી જે રાલ્યું હોય, તેની જયણા. લહેણામાં આવે તેને લેવવાની જયણા. લજ્ઞા દાક્ષિણથી કેફરમાસથી સરજરા કરવી પડે, તેની જયણા તથા આપણી તૈય્યાર લીજ કોઈ સારા માણસેં માગી તો યથાયોગ્ય તે વસ્તુનું મૂલ્ય લેશને દેવી પડે, તેનો આગાર. ઇતિ રસવાણિજ્ય આઠમું.

૯ નવમું કેશવાણિજ્યકર્મ. મૂલ આજીવિકા હેતુયેં આદર કરી વ્યાપાર કરવાનો નિષેધ. ઘરસંબંધી પશુ લેવવાનો આગાર. લહેણામાં આવે, તેને રાલવા લેવવાનો આગાર. ઘરમાં પુત્રાદિકના ઉપરોધેં કરી તોતા, મેનાં પ્રમુલને લેવાં પડે તેનો આગાર. પોતાના ઞોગનિમિત્તેં ઘોડા પ્રમુલ લેલીને, લીજાં લેવાં પડે, તેનો આગાર. કોઈ સંસારીને સ્નેહથી ઉચિત ઘોડા પ્રમુલ લરીદ કરી દેવાનો આગાર. રાજાદિકને પ્રસન્ન કરવા માટે કોઈ જાતિનાં ચતુષ્પદ લેલાં લેશને નજરાણો કરવાનો આગાર. ફરમાસેં કરી કેશવાણિજ્યની ન લાલતાં સરજરા કરવી પડે, તેનો આગાર. ૯ કેશવાણિજ્ય.

૧૦ દશમું લિષવાણિજ્ય. તે ૯ કે, જે જે આગલ વ્યાપારમાં રાંલ્યાં હોય, તેનો આગાર. તથા ઘર લરચમાં જે લિષલીજ ઓલધમાં આવે તેનો આગાર. તથા પોતાની મોજને માટે ઘરલરલીમાં જે જે શલ્લ લેવામાં આવે, તેને રાલવાનો આગાર. લલી તે કરાવવાં, સમરાવાં તથા મંગાવવાં પડે, તેનો આગાર. લહેણામાં આવે, તેની જયણા. ઇતિ દશમું લિષવાણિજ્ય.

૧૧ અગ્યારમું યંત્રપીલનકર્મ. તેમાં આગલ જે જે વ્યાપારને અથેં રાલ્યાલે તે વ્યાપારમાં જે જે યંત્રપીલન ક્રિયા આવે, તેની

रिग्रहपरिमाणमां पशु राख्यांठे, तेजने पोषण करवानो आगार. तथा म्बेडादिक राजानी साथें व्यापार आजीविका अर्थें, पोतानी गरजने माटें आहारादिकें पोषण करवुं पडे, तेनो आगार, पण पोतानी इछाथी बूट नथी, तथा पोताना उदयिक जावथी मळ्युं जे पाप कुटुंब, तेजनुं जरण पोषण करवानो आगार; पण एथी करी हुं महारो अवतार सफल थयो, एम जाणुं नहीं. तथा लहे णामां आवे तेनुं प्रतिपालन पोषण करवुं पडे, तेनो आगार. दया बुद्धियें श्रानादिकने पोषवानो आगार. एवी रीतें पंदरे कर्मादान दोष तजुं. ए पंदर कर्मादानमां जे जे चीज घरसबंधें, दाक्षिण्यता संबंधें, इत्यादि न चालतां लहेणा प्रमुखमां आवे, ते कारणें तेमां जे कर्मादान क्रिया करवी पडे तेनी जयणा. अहींयां जे कर्मादान राख्यांठे, एमां एकेक कर्मादानमां बीजां बे, त्रण, चार, कर्मादान जलतां आवे, तेनी जयणा. इति पंदर कर्मादान राखवानी विगत.

हवे ए सातमा व्रतना पांच अतिचार लखेठे. सचित्तेति—

१ त्यां प्रथम सचित्त आहारनामा अतिचार ठे. ते मूल जांगे तो श्रावकने सचित्तत्याग नियम होय. कदापि तेम नहीं तो, सचित्तनी संख्या करी राखे. त्यहां सर्व सचित्तनो परिहार करे अथ वा सचित्तपरिमाणवंत थाय. वल्ली कोइ अनाजोग दोषथी सचित्त आहार करे, तथा अपरिणतोदक तो त्रण उकाला पाणी उपर आवे, त्यारें शुरु पाणी थयुं. तेमां एक, बे उकालानुं पाणी अपरिणतोदक कहेवाय. ते पाणी अचित्त थयुं, एतुं जाणी ने पीए तथा सचित्तने फासु करतां कहीं काचुं रही जाय, एने पण अचित्तबुद्धिथी खाए. श्रावकने तो सचित्त चीज अचित्त करवाने अढी तरेहथी शस्त्र लागे, त्यार पढी अंतर्मुहूर्त वील्या केडें खाए. त्यां अचित्तबुद्धिथी सचित्तने खाय, अथवा अनाजोगादिकें खाय, तो ते प्रथमातिचार, सचित्ताहारनामा जाणवो,

૨ બીજો સચિત્તપ્રતિબંધ અતિચાર. તે જેને સચિત્ત નિયમ છે, તે તરતનો ડહાડેલો એવો જે खेरની ગાંઠનો ગુંદર પ્રમુખ તે ને खાય. તે ત્યાં ગુંદર તો અચિત્ત છે પણ સચિત્તનો સ્પર્શ લાગ્યો હતો, તે દૂષણ છે. તથા પાકી કેરીના સમુદાયને ચૂસે, રાયણ વોર, સમુચ્ચય સહિત મુખમાં મેહેલે, અને મનમાં ઉપયોગ એવો આણે કે મેં તો એ ફલ પાકું ચૂશું. એ અચિત્ત થયું એમાં શો દોષ છે ? પણ એવો ઉપયોગ ન જાણેકે એ ફલની અંદર, ગોટલી સચિત્ત છે. એ માટે સચિત્ત ત્યાગી હોય, તે એવી વીજ અચિત્ત બુદ્ધિ ઇં खાય; ત્યારે તેને બીજો અતિચાર લાગે.

૩ ત્રીજો અપકાહારાતિચાર તે અચાલિત આટો પ્રમુખ તેણે અગ્નિસંસ્કાર ન કર્યો હોય ને કાચો આટો ફાકે. જે કારણ માટે શ્રી સિદ્ધાંતમાં આટો, દહ્યા પઠી કેટલા એક દિવસ, સચિત્તમિશ્ર રહે, પઠી અચિત્ત થાય, એવું લખ્યું છે. શ્રાવણ ઝાડવામાં આટો, દહ્યા પઠી પાંચ ચિવસ સુધી અણ ઠાણો સચિત્ત મિશ્ર રહે, આશ્વિન માસમાં ચાર દિવસ સચિત્ત મિશ્ર રહે. કાર્તિક, માર્ગશીર્ષ અને પૌષ મહીનામાં ત્રણ દિવસ, સચિત્ત મિશ્ર રહે. માહા અને ફાગણ મહીનામાં પાંચ પ્રહર, સચિત્ત મિશ્ર રહે. ચૈત્ર વૈશાખમાં ચાર પ્રહર સુધી, સચિત્ત મિશ્ર રહે; પઠી અચિત્ત થાય. જ્યેષ્ઠ આષાઢમાં આટો, ત્રણ પ્રહર સચિત્ત મિશ્ર રહે; પઠી અચિત્ત થાય. એ માટે કાચો આટો અણ ઠાણો અચિત્તની બુદ્ધિ ઇં खાય, તો તેને ત્રીજો અતિચાર લાગે.

૪ ચોથો ડુબ્બકાહારાતિચાર. તે કાંઈ કાચો, કાંઈ પાકો એવો, જેમ સર્વ જાતિના ડંલા, પોંક ડંબી, જુવારનો પોંક કાંઈક સર્વજાતિના લીલા પોંક વીજથી જરેલા તે અગ્નિ સંસ્કારમાં કેટલા એક દાણા અચિત્ત થાય, કેટલા એક દાણા સચિત્ત રહે અને તે

ने अचित्त बुद्धिथी जाणे, केमके अशिसंस्कार थयो त्यारें अचित्त थ या; एवुं जाणी खाय, तो तेने चोथो दुष्पकाहारातिचार लागे.

५ पांचमो तुळोपधिजक्षणतिचारते, ते तुळ एटले असार, जेना खावाथी कांइ तृप्ति न थाय अने आरंज तो घणोज थाय. जेम वोडा प्रमुखनी अति घणी असार ठीमी, जे वोडानी अंदर था यठे, एना खावाथी कांइ आत्मानी कुधा प्रवल जांगे नहीं अने प्रसंगदोष लागे. वली कोमल वनस्पतिमां कोइ रीतेंथी अनंतका यनी शंका रहेठे. रसगुडिपणुं वधे. कोमल फल फली प्रमुखने अचित्त करीने खावानो व्यवहार पण नथी. ए माटे वोडा प्रमुख नी कोमल फली खाय अने मनमां जाणे के, वोडानी फली तो मारे खावी योग्यठे. एवुं जाणी करीने खाय; पण एम न जाणे के तुळोपधिजक्षण दोष लागेठे. इति पांचमो अतिचार. ए पांच अतिचार जाणवा, पण आदरवा नहीं.

इति श्री द्वादशव्रतविवरणे सप्तम जोगोपजोगविरमणनामा द्वि तीयगुणव्रते पंक्ति श्रीज्योतसागरगणिना कृतज्ञापा संपूर्णा ॥ ७ ॥

॥ अथ ॥

॥ अष्टम अनर्थदंरु विरमणव्रत प्रारंजः ॥

॥ दोहा ॥

द्वादश व्रतकी टीपमें, कहे सात निरधार;

अष्टम अनर्थ दंरुका, जेद लिखुं सुविचार ॥ १ ॥

१ प्रथम अर्थदंरु. एटले जे सप्रयोजन धन धान्य क्षेत्रादिक नव विध परिग्रह संबंधि हानि वृद्धिरूप. जे कारण माटे धनवृ द्धि निमित्त, संसारी जीवनें घणां पापनां कारण सेववां पडे, तेवारें साचुं जूतुं बोल्या विना रहेवातुं नथी. पापोपकरण मेलववां पडे ठे, मनसुवा करवा जोइयें अनेक विकल्परूप आर्त्तध्यान करवुं

પડે; જે કારણે ધનાદિ પરિગ્રહ, આજીવિકા હેતુયેંટે. એ માટે ધનવૃદ્ધિ નિમિત્તે જે જે આશ્રવસેવન કરવું પડે, તે સપ્રયોજન છે, તે કારણ માટે એ અર્થદંત્ર છે.

૨ બીજું એમજ જ્યારે ધનહાનિ થાય, ત્યારે પણ એવું કારણ પામીને ગૃહસ્થને તે ધનહાનિ નિવારવાને અર્થે અનેક નિકલ્પ કરવા પડે, પાપનાં સ્થાનક સેવવાં પડે, તે પણ અર્થદંત્ર છે, જે કારણ માટે સંસાર સંબંધી સુખતું મૂલકારણ વ્યવહારે તો ધનજાહે; એ માટે એને વાસ્તે આત્મા દંત્રાય, તે અર્થદંત્ર છે.

૩ તથા ત્રીજું પોતાનાં સ્વજન કુટુંબ પરિવારાદિકને વાસ્તે તથા આબરુના યોગે જે જે અવગ્રહ, પાપસ્થાનક સેવવાં પડે, તે પણ અર્થદંત્ર છે, જે માટે જ્યાંસુધી પ્રબલ કષાય નિવાર્યું નથી, ત્યાંસુધી સ્વજનાદિ પાશ બૂટે નહીં. સંસારમાં ઇન્દ્રિયસુખનાં પુષ્ટહેતુ એ સ્વજનજાહે, વ્યવહારમાં હેતુ કહેવાય છે. આપણા સુખે સુખી, અને આપણા દુઃખે દુઃખી. એમાટે ઇર્ષ્યને સારુ પાપસ્થાનક સેવે, તે પણ એક અર્થદંત્ર છે. જે માટે સંસારી જીવ, પુજ્જલવિલાસી, પુજ્જલા નંદી છે. તે પ્રબલ અવિરતિકષાયોદયથી ઇર્ષ્યને ઢોડી શકતો નથી.

૪ અને ચોથું પંચજોગના આસેવનથી કેટલી એક વેલા ઇન્દ્રિયો તૃપ્ત રહે છે. આત્મા પ્રમુદિત રહે છે, તે પણ અર્થદંત્ર છે. એ ચાર પ્રયોજનમાં કોઈ પણ પ્રયોજન હોય નહીં, અને જે પાપવૃત્તિ કરે, તે અનર્થદંત્ર કહેવાય. કારણવિના ફોકટ જ્યાં જ્યાં આત્મા દંત્રાય, તેથી જે જે દુષ્કર્મની વૃદ્ધિ થાય, તે અનર્થદંત્ર કહેવાય. એના ચાર ખેદ છે, તે લખે છે.

૧ પ્રથમ અપધ્યાન અનર્થદંત્ર. ૨ બીજો પાપોપદેશ અનર્થદંત્ર. ૩ ત્રીજો હિંસાપ્રદાન અનર્થદંત્ર. ૪ અને ચોથો પ્રમાદાચરિત અનર્થદંત્ર. તેમાં અપધ્યાન અનર્થદંત્રના બે ખેદ છે. ૧ એક આર્તધ્યાન. ૨ વીજો રોદધ્યાન. ત્યાં વહી પ્રથમ આર્તધ્યાનના ચાર ખેદ છે.

तेमां १ प्रथम अनिष्टसंयोगार्त्तध्यान. २ बीजो इष्टवियोगार्त्तध्यान.
३ त्रीजो रोगनिदानार्त्तध्यान. ४ अने चोथो अग्रशोचनार्त्तध्यान.

१ तेमां इन्द्रियसुखने विघ्नकारि अनिष्टशब्दादिक तेउना संयोगनी
त्रणे काल चिंता रहे के, रखे मने ए अनिष्ट शब्दादिक मळे ? आ
मने नवविध परिग्रह जे मळ्याळे, तेउनो रखे वियोग पळे ? अथ
वा इष्ट एटळे वाहालां माता, पिता, स्त्री, पुत्र अने मित्र प्रमुख
नुं विदेशगमन अथवा मरण थाय, तेणे करी घणी चिंता करे,
खाय पीए नहीं. वियोगनां दुःखें करी आत्मघात करवानी चिंतव
ना करे, आदरे, आखो दिवस गुस्सामां रहे, तथा घरमां आ कपुत
ठे, ए जाइ, बे दिखळे, ए बापनुं दिख मारा पर नथी, आ स्त्री न
ठारी मली ठे, ए स्त्री माराथी बेदिखी करे ठे, एनो कशो उपा
य पामुं तो ठीकळे. एमज स्त्री विचारे के, मारी शोक्य मने झून्दी
मलीठे, जर्तारने जोखवे ठे, कोइ दिवस जर्तारने माराथी जूदाइ
करावशे, ए माटे एनो कांइ उपाय पामुं तो सारुं थइ जाय. सेव
क होय ते एवुं विचारे के स्वामिना महोढा आगल फळाणो महा
रो दुश्मन चढ्यो ठे, तेमारो नाश करशे, मारी राहू रीति ठे ते
गमावी देशे, स्वामिने कांइ मारुं साचुं जूतुं कहेतो हशे, मारी चा
करी ढोडावशे, तयारें हुं शुं करीश ? एनो कांइ उपाय पामुं तो सारुं
ठे. एना निग्रहने माटे कोइ यंत्र, मंत्र, कामण, मोहन, वशीकरण
शोधे. कोइ साचुं अथवा जूतुं तेनुं बिझ ताके, तेने अठतुं आल दे,
लोकोना मुख आगल तेनुं बुरुं बोले. वली ते पूढतो फरे के, एनो
निग्रह करवावालो कोइ ठे ? तेवामां कोइ धूर्त्त जटिल प्रमुख बो
ली उठे के, फळाणा त्रस जीवना घात करीने बलिदान कर, तो श
त्रुनिग्रह होय. ते सांजली ते मूढ, ते जीवघात पण करे अने
ते पुरुषनुं मरण वांढे, पण मूढ एम न विचारे के, जे पोताना
शुरूमागें अने साचे दिवें सेवा करशे, तो तेने कोण काढी मे

લશે ? પુણ્યોદય જ્યાં સુધીહે, ત્યાં સુધી કોઈ બુરું કરી શકે નહીં. એ પ્રમાણે જૂઠી આર્તિ વિચારે. ઇત્યાદિક સર્વ સંબંધે સંસારી જીવ, અનર્થે દંભાયહે. તથા આગલથી પોતાની આતુરતાયે અશુભ કારણ મલ્યા વિના પ્રથમજ મનમાં કુવિકલ્પ કરે, જે દુશ્મનના કુલમધ્યે ફલાણો સામર્થ્યવાન પેદા થયોહે, તે મને દુઃખ દેશે; એમાટે રાજ્ય દ્વારાદિકેં એની આવરુ જાય, અને દંક પામે તો સારું થાય. જો એ ઘણી તસ્દી પામે, તો એ ગામ બોડી કરીને જાગી જાય; એનું જો કોઈ બિઝ પામું તો ફલાણાને કહું; અને તે રાજદરબારમાં જાહેર કરે, ઘટલે પોતાની મેલે દુઃખ પામશે. એવી વિચારણા તે મૂઢ કરે, અને તે જેને વેરી ગણતો હોય, તેના દિલમાં તો કાંઈ પણ હોય નહીં; પરંતુ એ અજ્ઞાની એવા અનર્થમાં પહે.

વલી બીજું પણ તે મૂઢ વિચારે કે, એ ક્ષેત્રમાં ચોર ઘણા થયા હે. એને હાકેમ, ઠાની ફોજ રાખીને એ ચોરો જ્યારેં એના દાવમાં આવે ત્યારેં સર્વનો નિગ્રહ કરે, તો સારું થાય. પણ તે ચોરોનો તો જ્યાં લગી પૂર્વપુણ્યોદય પ્રબલહે, ત્યાં સુધી એનું કાંઈ પણ બગહે નહીં; પરંતુ તે કુવિકલ્પવાલો જે ચિંતવેહે તો તેને ચોર મારવાની આર્તધ્યાનની હિંસાક્રિયા બેઠી. વલી કોઈ અમુક માતબર થયોહે તે, એ આપણી બરોબરી કરશે, અમારાથી આગલ પગ ધરશે, એ માટે એ હરામજાદાનો એવો ઉપાય કરવો કે, એને ફરી ઉપર આવવાને દાદ ફરિયાદ લાગે નહીં. ઇત્યાદિક અનર્થોને બેઠો બેઠો વિચારે, પણ તે મૂર્ખ મનમાં એવી વિચારણા ન વિચારે કે, મારે કહ્યે શું થવાનુંહે ? એનો પાપોદય થશે, ત્યારેં પોતાની મેલેં હોણ હાર હશે, તે મટવાનું નથી; તો શા માટે એ વિચારવું ? ઇત્યાદિક અપધ્યાનાર્ત અનર્થદંક હે. વિના મતલબ એવી રીતેં પાપજાલ પોતેં વાંધે, એ અનિષ્ઠ સંયોગ અને ઇષ્ટવિયોગ બે આર્તધ્યાનના ખેદ કહ્યા.

૩ તથા ત્રીજો રોગનિદાનાર્તધ્યાન. જે રહે મારા શરીરમાં કદા

पि कोइ वखत रोग थाय ? सर्वरोग माराथी दूर रहे तो सारुं ? एवुं विचारीने कोइने पूढे के फलाणो रोग केम करी थायढे ? त्यारें ते कहेके, फलाणी चीज खाय तो उतावळें रोग थायढे, अने फलाणी अजदय वस्तु खाय, तो कदापि पण रोग थाय नहीं. त्यारें ते अजदयादिक खाए, वली ते बीजाने बतावे. तथा ज्यारें शरीर मां रोग उत्पन्न थाय, त्यारें घणी हाय हाय करे, घणो आरंज करे. घणुं ड्रव्य खरचे, अने विलाप करे के हाय हाय, आमारा-रोग क्यारें जशे !!! वली ते पलें पलें अने घडीयें घडीयें ज्योतिषीने पूढे के, मारी दिनदशा केवीढे ? आ रोगनी व्यथा क्यारें मटशे ? वली वैद्यने पूढेके, हे महाराज ! मारा दिलमां महोटी शंकाढे. तमाराथी कांइ कर्तव्य ठानुं नथी. मारा उपर कोइयें जाडु कछुं ह शे ? फलाणो माणस मारा उपर खुनस राखेढे. तेणे मारा उपर को इ पासें कांइ जाडु कराव्युं हशे, ते केवी रीतें जशे. कराव्युं होय तो हवे तमे साजो करो. एवी रीतें नवी नवी शंका धरे अने रोग जवा माटे कुलविरुद्ध धर्म आचरे, अजदय खावाने तैय्यार थाय अने अकरणीय करवाने पण लागे. एना मनसुवामां सदाय एम रहे. ने जे जे रोगढेदननी चीज जडी, बुटी, औषधि, यंत्र, मंत्र, उतारो, जाडो, हजराय. ए सर्वनी चाहना राखे के ए चीज कोइ वखत मारा काममां आवशे. नजरमां राखे के ए सर्व मारा काम नीढे. एने आपणी पासें अमलमां राखी होय तो सारुं, फरी एवी चीज हाथ नहीं चढशे. एवुं जाणीने ते जडी बुट्टी सर्व एकठी करवा लागे, ए सर्व रोगनिदानार्त्तध्यानढे.

४ तथा चोथो अग्रशोच आर्त्तध्यान. जे आगला कालनी चिंता करे के, आगली शालमां आ विवाहनुं काम करीशुं, एवी तरेहथी विवाहना उठव सरनजाम करीशुं, तथा फलाणा साथें कजियो थाशे त्यारें आवी वातोथी अने आवा जुबापथी एने हरावीशुं.

एवी रीतें काम करीशुं तथा ए मेहेल, हवेली एवी तो वनावी शुंके, तेने देखी करीने सर्व अचंवो पामे, तथा फलाणा पुरुपें क्षेत्र बगीचो वनाव्योळे, तेवो हुं पण वनावीश. अने ते एवो वनावीश के, बीजा सर्वना बगीचा एना आगल नाकार थइ जाय, अने सर्व दुश्मननी ठाती वळे एवो वनावीश.

तथा वली आ शोदो जे आपणे कखोळे, ते आगल जतां ज्यारें घणो मोंघो जाव थशे, त्यारें अमें पोताने मोढे माग्युं मूख लेइशुं, बीजा कोइनी पासें ए माल नहीं मलशे, तो पो तेंज गरजना माख्या लइ जशे, एवां वचन, आर्त्तध्यानथी बोले, अने विचारे के, एटला पैशानो हाथ मारी लेइशुं. हवे शी फि कर ठे ! एवी रीतें दिलमां आगलथी मलकाय.

तथा आ चीजनवी ठे, कोइनी पासें नथी. माटे कोइ सारा शि रदार, राजा, पादशाहने ठेकाणे देखाडीशुं तो तेउ पण एने देखी, चा हना करीने लेशे, मने पण मान आपशे, प्यार करशे, उपर शिरपाव मलशे, आपणुं पण काम थइ आवशे, पैशा मोढे माग्या लेइशुं, अने तेणें करी सारी सारी मोज मारिशुं, अने लोको सर्व जोइरहेशे. एवा एना मनोरथ प्रमाणे कांइ थयुं तो ठे नहीं, अने ते पहेलांज मनमां महामग्न थइ रहे, खोटां कर्म, आगलथी बांधे. आगलथी शुं जाणी यें के शुं थशे ? चीजमां नफो मलशे के नहीं मळे ? अथवा ते चीज, कांइ खोवाइ जशे के रेहेशे ? एवी तो खबर रहेती पण नथी, अने वातो करवा थकी कर्म तो साचां बांधेळे. ए पण आर्त्तध्यान.

अथवा महारा घरमां अनाज संग्रह घणो ठे, अने आगला व र्षनां चिन्ह माठां देखाय ठे. अने ज्योतिषवाला पण एम कहेळे के आगलुं वर्ष बहु निषिद्धे, ए माटे जो चार दाणा कोइ राखशे तो चार पैशा सारी पेटें मलशे, माटें अवश्य दुष्काल पडशे, तो पण वेचीश नहीं, तो धान्यमां त्रगणो चोगणो नफो मलशे, तो पण नहीं

वेचुं. एम जतां जतां धान्यनो जाव अमारा मनमानतो थशे, त्यां रें आठ गणो नफो, अने ते उपर वली व्याज खाइशुं, त्यारें वेच वानी वात काढशुं. ते वखत पैशा घणा मलशे, त्यारें फरी वली दूर देशांतरथी वीजुं अनाज मगावशुं, तेमां बीजा घणा पैशा मल शे. ए प्रमाणे ड्रव्य वधशे, लाखो रुपैय्यानी मोज करशुं, पढी वली कोइ अनेक तरेहना व्यापार करशुं, आपणी नजरमां सर्व व्यापार ठे, सर्व व्यापारनी आपणने माहिती ठे, कोइ व्यापारमां ठगाइयें नहीं, कोइ शेहेरमां शाहुकार साथें सादुं शोदो लगावशुं, कोइ जग्या यें आपणो गुमास्तो रद्देशे, त्यांनी हुंकी अमारा उपर लखी मोक लशे, अने वली त्यहांथी हुंकी बिगेरे अमो मगावी लेशुं. अथवा कोइ बंदरथी आपणने गम पडे तेवी चीज मंगावी लेइशुं, तेमां पण चार पैशा मलता जशे. अने कोइ वर्षमां चार पांच रकमो सारी आ वशे तो लक्षाधिपति, कोटिध्वज नाम काढीने उजा रहीशुं. तेवारें आपणुं पण नाम सर्वोपरि सर्वशिरोमणि थशे. सर्वरीतें आपण ने आसान थइ जशे, आपण कोइने पण खातरमां नहीं लावशुं. एवामां कोइ ठेकाणे सगाइ सादीनो पण जोग बनी जाय, तो घणुंज सारुं. पढी घर, बार, हवेलीज, अहीयांज फरी बनावशुं, अने ठोकरां, ठैय्यां सर्वनो योग मली जाय, मनना मनोरथ सर्वे फळे. त्यारें दुश्मननी ठाती उपर साहेबी करी मग दलीशुं, त्यारें हैडुं ठरशे. ए शत्रुज पण दीन थइ रद्देशे, एम वली राज्यदरबारमां पण प्रख्यात थइशुं. त्यारें आपणा प्रिय मित्रोने उंचे अधिकारें चढा वशुं, मुद्दइने काढी मेलावशुं. एटले जेम जेम आपणो जापतो थशे, एम एम मननी इठा प्रमाणे सर्व करीशुं. जोग विलास सर्व करशुं. अने जो अहीयां अमारी सादी थइ तो घणीज खु शवखती करीने कोइ समयें स्त्रीयादिक पोताना जीवथी गुस्तो करी बेसशे, तो ते समयें तेने मनावशुं, सारी सारी रीतें वख

જરીયાન વિગેરે સારી સારી વસ્તુ આપશું, ત્યારે તે રાજી થશે, શ્લ્યાદિક મન કઢપના જૂઠી સાચી બાંધે, અને ઘણાં કર્મ ઉપાજે. તે માટે એ આર્ત્તધ્યાન ઢોડીને જો ધર્મની કરણી કરે તો સારી છે. અને આગલે કાલે આ જીવને વિષે ધન, સમૃદ્ધિ, યશ, પ્રતિષ્ઠા, માન, મરતબો યાદે, પરજીવને વિષે દેવત્વ, ઇન્દ્રત્વ પદવી યાદે, તે અગ્રશોચ આર્ત્તધ્યાન કહીયે.

હવે રૌદ્રધ્યાનના ચાર પ્રેદ લખે છે. તેમાં પહેલો હિંસાનંદરૌદ્ર, બીજો મૃધાનંદરૌદ્ર, ત્રીજો ચૌર્યાનંદરૌદ્ર અને ચોથો સંરક્ષણાનંદરૌદ્ર.

૧ તેમાં પ્રથમ હિંસાનંદરૌદ્ર. તે ત્રસ, સ્થાવરજીવોની હિંસા કરીને પોતાના દિલમાં હર્ષ કરે, ઘણા આરંચની ચીજ જે ઘર, હવેલી, બગીચા પ્રમુખ, તે બનાવે. પઠી તેની તારિફ, લોકોના મુલેથી સાંજલે, અને મનમાં બહુજ ખુશી થાયકે, જૂઠું ! મેં પોતાની ખબર દારીથી કેવું કામ કહીને કરાવ્યું છે ! કે જે કામની સર્વ લોકો તારિફ કરે છે. અમરા જેવી અક્કલનો ફેલાવો થોડાજ જણોનો હશે. મારા પૈશા જે ચરચાયા, તે સર્વ સફલ થયા. તથા રસોડા, શાવા પ્રમુખની ચીજ બનાવે, તેમાં બહુજાતિનો મશાલો, તથા જઘ્ય વસ્તુ સાથે અજઘ્ય વસ્તુ મેલવી અનેક અગ્નિસંસ્કાર દેશને શાદિષ્ટ વસ્તુ બનાવે. પઠી સર્વને બોલાવી કરીને નાત, જાત, મિજમાન પ્રમુખને જમાડે, ત્યારે તે રસિયા લોક, જોજન કરી કરીને રસોડાની તારિફ કરે, અને અદેકે આવી બનેલી વસ્તુ ઘણી વાર શાધી હશે, પણ જાણી ! આજની મજા તો ઝરજઢે. આજની મજાની શું તારીફ કરિયે ? જેટલા મશાલા લીધાં, તેની ખુશ બોલ ઘણી પ્યારી લાગે છે. એવી એવી બહુ તારીફ સાંજલે, તેથી મનમાં ખુશી થાય. અને વિચારેકે ફલાણે માણસે, મિજમાની કરી હતી, તેની નિંદા થાય છે અને અમે કેવું જોજન કરાવ્યું ? જેણે કરી, સર્વ આમારી તારીફ કરે છે. ફરી વલી આવો અવસર પામી

शुं तो वली एनाथी पण घणी सारी रसोइ वनावीशुं, तथा राजजो ज
न अजह्य चीजनी नकल वनावीने, तेनो आशय धरीने खाय, खवरा
वे, ज्यारें रसिया लोको जमणने वखाणे, त्यारें जाणेके सर्व सफल
थयुं अने पोताना मनमां खुशी थाय. जुवो ! हुं केवी चीज वनावुं
हुं ? मारा जेवो कोइ होंशवालो तथा जोगी जन नथी. अथवा राज
विग्रह युद्धादिकनी वात सांजलीने खुशी थाय, अने विचारे के ए
राजायें सारुं कछुं, राजा महोदो शमसेर वाहादूरठे. आगल पण
एना बाप, दादा, पादशाहीमां महोदो प्रख्यात होता अने शिपाइ
गीरीमां घणा मजबूत होता, तेना वंशानो एठे. एना बडवाळयें. आ
जग्यायें फतेह मेलवी, किछो पण खाली कराव्यो, बडा अकल व
हादूर होता. महोदो मोहोदो संग्रामोमां दुश्मनोने जेर कत्या होता,
सर्वनां पोताने चरणे शिर नमावी करी, चोतरफ पोताना अमलनो
डंको बगडाव्यो हतो, हमणां पण सर्व जुवान एवाजठे, एलनी ज्यहां
ज्यहां चोकीठे, त्यहां त्यहां रस्तामां पडी चीजने कोइ पण उपाडतो न
थी; तो वीजुं शुं कहीयें ? फलाणो सुजट, एकज चोटमां सिंहने मारी
ने पोतें एकलो निर्जय थइ तेने जजो चीरी नाखेठे, बीजाथी एवुं
शुं थशे ? एम कहीने शावाश, शावाश कहे, तथा दुश्मनने आप
दा अथवा मूवो सांजलीने बहुज खुशी थाए, सीरणी वांटे, सुख म
रोडे, मूठें हाथ फेरवे, हाथना पोंहोचा मसले, अने महोदोथी
कहेके, ए हरामखोर अमारा पुण्यथी मरी गयो, एवां एवां कूडां
कर्म बांधे; पण एवी खबर न राखेके, तुं कोण मारवा वा
लो ? एनी जवस्थिति आवीने पूरी थइ, एना उदयमां हती ते
जोगवी, एक दिवस, तमे पण एज रस्तो पकडशो, एनो जूठो गर्व
करवो तेमां कांइ सारुं नथी, अने तुं मारनारो हतो, तो आटला
दिवस शुं काम ढील करी ? माटे एवी जे व्यर्थ विचारणा करवी,
ते हिंसानंदरौद्रध्यान कहीएं. ए सर्व मतलब विना कर्म बांधवुंठे;

१ वीजुं मृषानंदरौद्रध्यान कहेते. ते एमके, जूतुं वोलीने हपे पामे, अने मनमा विचारेके में केवी केवी वात वनावीने कही के जे वात, सर्व लोकोयें कबूल करी? मारुं कपट कोइए पण न जाणुं. बीजा कोइने एवी कला आवडे नहीं. एटला महोटा महोटा अ कल वाला सर्वे मळ्या हुता पण कोइ वोली शक्या नहीं. में सर्व सवाल जूवाव कख्या. वोखवामां तो घणी करामतते. वोखवुं ए तो कांइ कामज आवेते. आ वखतें अमें नहीं होत, तो खवर पडत? ए सर्वेनीशी गति थात? एवी रीतें मनमां फूलाय. वली पोताना दुश्मनने माथे जूतुं तहोमत मेले, अने ते दुःख पामे, त्यारें पोतें हरखायके में एने केवो जेर कखो ते? तथा पोताना फरजंदसंवंधी प्रमुखनी आगल वातो वनावी वनावीने कहेके, अरे मूर्खाड! तमे शुं करशो? अमे केवां केवा फेल कख्यांते? पण ते कोइने मालमज नथी. पोतानुं फेल कोइ जाणे, त्यारें अकल शानी? तथा दरवारमां जइने, चुगली करतां राजानो स्वार्थ करे अने मनमां हरखेके, में राजाने केवो वश कखोते? एवा एवा मनमां कुविकल्प करे. इत्यादिक मृषानंदरौद्रध्यान कहीयें.

३ त्रीजुं चौर्यानंदरौद्रध्यान. ते एमके, जडक जीवोनी साथें कूड कपटनी वातो वनावीने घणा मूख्यनी चीज ठेक थोडामूख्यमां ले, तथा पारकुं डव्य, व्यवहारथी अधिक ले, तथा चोरी करीने को इनी गुमास्तीमां जूतुं साचुं नासुं मांकी दे, अने पैशा खाइ जाय. कपट कला वनावीने शेठने प्रसन्न करी, पढी मनमा हर्ष पामे के, अमारी केवी कलाते आटवुं डव्य पण खाधुं अने शेठने पण राजी राख्या. मारुं केवुं रुहापणते?

तथा व्यापार करे, तेमां जूठा जूठा सोगन खांइने अने मीठुं वोली करीने बीजाने प्रतीति करावीने अधिक मूख्यनी वस्तु, थोडा मूख्यमां ले अने थोडा मूख्यनी वस्तु अधिक मूख्यमां वेचे, तोलमां

उहुं आपे,अने वधारे ले, तेथी पोताना घरनां संबन्धीथी वधारे क माय त्यारें मनमां हर्ष पामे अने घरमां फूलाय के, मारा घरमां ए जाइ प्रमुखे, ते सर्व नकारावे. कोइमां कोइ वातनी सलुकाइ नथी, तो व्यापारनी कला क्यांथी आवशे ? व्यापार करवो तो बहु मुश्केलवे, अने मोहोटी अक्कलनुं कामवे. अमे न होत तो ए सर्वनीशी गति थात ? जुर् ! आ चीजना शोदामां तमे केटलो न फो लीधो ? अने तेज चीज अमे वेची, तो सर्वनी हजूर आट लो नफो लीधो. ए अक्कलनुं कामवे. हमारी कलाने तमे नहीं पामो, एम पोताना जीव साथें फूले.

वली राजद्वारमां पोतें जातो होय तो त्यहां साचां जूठां फेल बनावीने लोकोने रु देखाडीने राज्यमां पैशा खेवरावे, अने पोतें पण वच्चेथी कांई लइने सुखेंथी खाई जाय. चार वातो सारी तरेइथी बनावे. कोइने त्यां विद्यानुं फेल बनावीने, इन्द्रजाल प्रमुख चमत्कार बतावीने विश्वासघात करी, तेनी पासेंथी पैशा ले, अने मुखथी कहेके, अमे तमारुं ड्रव्य फोकट गमावनार नथी. तमे अमारी तरफनी खातर जमा राखजो. एवी रीतें कही ने पारकुं ड्रव्य, खाइ जाय अने वली खरचावे, अने लोकोमां महोटो विद्वान् कहेवाय, अने मनमां जाणेके जुर् ! मारा जे वो कोण अक्कलवान् बीजो हशे, के आवी रीतें पारकुं ड्रव्य खा य ? लोकमां पण हुं सर्व ठेकाणें विख्यातहुं, महाराज जेवा प्रख्यात तो मारा पिता पण न हता. हुं बालपणामांथीज कमाइ करीने लावुंहुं. एवी खोटी कुगतिनी सहायता बांधे, अने फेल करे.

क्यारेंक औषध, जडी, बुट्टी प्रमुख यद्वा तद्वा कंश्कथी लावीने तेनी लोकोना मुख आगल घणी तारीफ करे, के हुं आजे औषध बनावुं हुं, ते रसायनवे. ए औषध, खानारने बहु गुण करवा वा हुं वे. में ए औषध उपर घणो पैशो खरच्योवे. एना उपर रात

દિવસ ઘણીજ મેહેનત થઈએ. એ ઔષધ, હું તમનેજ આપું હું, તમે અમારા બે માટે આપુંહું. વલી તમને દરરોજ खरच પડે છે, તો જે ઔષધની તમે તારીફ કરતા હતા તેજ ઔષધિ આજ હું તમને આપુંહું. તેની તમારે અમોને એક દમડી પણ આપવી પડશે નહીં, માત્ર મોબતને खातर આપુંહું તમોને गरमी રહેશે, તે માટે તે गरमीને મટાડવાને આજ, મને યાદગિરી આવી. તેથી મેં તમને ઔષધ આપ્યું. તે સાંજલીને તે ઔષધ લેનાર કહે કે, મારીઝપર આપ સાહેવેં મહોટી મહેરવાની કરી. તમે અમારી खबर ન લ્યો, તો વીજું કોણ લેશે ? એવી તજવી જથી વાતો બનાવીને પૈશા લીધા, મહોટી લાયકી વતાવીને, આગલાની પાસેથી પૈશા લેશને खुशी થવું. શ્ત્યાદિક खराब વિ કલ્પના કરવી, તે પણ ચૌર્યાનંદરૌઝ કહીં.

૪ હવે ચોથો સંરક્ષણાનંદરૌઝ કહેશે. સંરક્ષણાનંદરૌઝ, ઘટલે પરિગ્રહ, ધન, ધાન્ય, ઘણુંજ વધારે. વલી અધિક વધારવાની ઇ ઢા કરે, પાપ કુટુંબનું પોષણ કરવાને માટે પરિગ્રહ વધારવાની વે હદ કુબુદ્ધિ વિચારે. અને તેવાં કર્મ પણ આદરે. લોકવિરુદ્ધાદિ કની અપેક્ષા ન કરે. એમ કરતાં વલી કોઈ પ્રાચીન પુણ્યેં કરી પાપ પરિગ્રહ પામે, અને ઘણું ડ્રવ્ય મલે, ત્યારેં મનમાં ઘણો હર્ષ પામે અને કહે કે, જુહ ! આ સર્વ મેં એક જીવેં પેદા કયું. એવો મારા જેવો કોણ હુશીઆર થશે ? અને મારા જેટલી દોલત કોણ મે લવશે ? એવા અહંકારેં કરી, મગ્ન રહે. અને તેજ પરિગ્રહમાં પો તાના મનની વૃત્તિ લાગી રહે. રહે એ પરિગ્રહને કાંઈ નુકશાન થાય ? એવી રાત દિવસ ચિંતા કરે, અને ડ્રવ્યને ઘણા ચલ્લથી જા લવી રાખે, તાલા પ્રમુખની खबरदारी રાખે, રાત્રે સુખેં કરીને સૂ એ નહીં. સગા પુત્રનો પણ વિશ્વાસ કરે નહીં. અને પુત્રાદિકને ક હેકે, તમારામાં શું અક્કલશે ? તમારી બુદ્ધિ જતી રહીશે કારણ

के, तमे निरुद्यमी ठो, माटे अकलवाला थाळ. अमारी पठें शुं तमे क्यारें पण कमाशो? तमे तो धनने बगाडवा वालाठो. अमे ज्यारें नहीं होशुं, त्यारें कोण जाणे पाठल तमारा शा हाल थशे ? तमारां लक्षण तो हमणांथीज जाहेर दीठामां आवेठे, जे तमोने आगल जतां मोहोटी आपदा पडशे. कमाववानी युक्तितो कोशमां पण नथी, तो आ पेट, केम जरशो ? अरे मूर्खाओ !!! धन कमा वळुं तो महा मुश्केलठे. कमाइ करीने सलुकाइथी एकळुं राखळुं. ते तो वली घणुंज मुश्केल ठे. हमणां तमे सारी रीतें जूळके, हुं धन कमायो अने कमाळं पणळुं. आज सुधी लोकोमां प्रतीत, आवरु अने व्यवहार राखता आव्या ठैयें, ते अमारी खबरदा री जाणवी. अने दुश्मनोने पण जेर करीने पग नीचें राख्या ठे. मारा ठतां कोइ दावो मुद्दो पण काढनार नथी. तमारा जेवा होत, तो धन कमावळुं तो दूर रळुं, परंतु ते दुश्मनो तमने खावा पण देत नहीं, एवा दुश्मनो लागीं रहाठे, ए! माटे अमारी अकल शीखो, के जेणे करी तमारुं जळुं थाय, ए प्रमाणे परिअ हमां चेतना लागीं रहे, तेने संरक्षणानुबंधिरौद्रध्यान कहेठे. ए सर्व अपध्यानाचरित अनर्थदंरु कहेवायठे.

एटले प्रथम अपध्यान अनर्थ दंरु. तेना पूर्वे वे जेद कहा, ते मां एक अर्त्तध्यान, अने बीजो रौद्रध्यान. ए वेउ ध्यानना जेद, विस्तारथी कहा. हवे बीजो पापकर्मोपदेश अनर्थ दंरु लखेठे.

१ बीजो पापकर्मोपदेश अनर्थनंरु. ते हरेक वखतें कोइने घर संबंधीने लज्जा दाक्षिण्यता विना पापोपदेश करे, ते एमके तमारा घरमां वाठरडां महोटां थयांठे ते अमारे देखवामां आज आव्यां, ते माटे तमने कहीयें ठैयें के, तेउने हवे समारो के जेम ए वाठरडां सुध रे. तो पढी गाडी, हल विगेरे सर्वस्थानमां सारी रीतें जोतरी शकशो, नहीं तो तेउना शरीरुं बल वधशे. तेथी गायने जो

ફેરવશો, ને લોકોને મારશો, એ માટે એને પલોટો, અને હતાવલથી ધાસી કરાવો, પોતાના માલને શા માટે બગાડો હો ? હમણાં એને નહીં પલોટો તો, પઠી એ જૂતમાં જૂપશો નહીં. અને ફેરવશો તો ચમક મટી જશે. નાથ્યા વિના તો ચાલેજ નહીં, તે માટે નાથવો તો પહેલોજ જોઈયે. એવો પાપોપદેશ કરે. વલી કહે કે, આ ઘોડીનો વઢેરો મહોટો થઈ જાયઢે. હવે એને ફેરણીથી ઇટલેદોરીથી ફેરવવો જોઈયે જેથી કરી એ વઢેરો, સારી ચાલ શીખે એને ચોકહું, લગામ ચઢાવો. હવે એના ઉપર કાઠડો વિગેરે સાજ માંડ્યા કરો. બાંધ્યુંને બાંધ્યું રાખવાથી જાનવર ધરાબ થઈ જાયઢે.

તથા વલી એમ કહે કે, વરસાદના દિવસ આવ્યાઢે માટે આપણાં ક્ષેત્રમાંથી ગાંઠ, ગુઠ, ઘાંસ, ધાડા વિગેરે હોય, તે કપાવી નાંખીને સુધારોકે જેથી કરી જમીન સાફ થાય, અને વરસાદનું પાણી ક્ષેત્રમાંજ જરી જાય. પાણીએ પછીને જમીન તર થાય તો તેમાં ધાન્ય સારું નીપજે. વલી વરસાદ પળ આવ્યો, માટે ઘરની મરામત કરાવો. એ ઘર જાજરું થઈ ગયુંઢે, માટે ફરી બંધાવો. આ વલતઢે. અને હંમણાં મશાલો મજુરી સો શસ્તા થયાંઢે. હવે મૂલથી નવી હવેલી બનાવો. એ બાબત તમોને ધબર ન હોય, તો મને પૂઢી લેજો. અમે જે મનસુબાથી કશું એવી તજવીજથી તમે પળ બનાવશો તો સર્વ કોઈ જોઈને આશ્ચર્ય પામશો. એવો ઉપદેશ દેઈને ધોટાં કર્મ બાંધે; તથા ફરી વલી એવું કહેકે, જાઈજી ! ત મારી ઢીકરી તો ઘણી મહોટી થઈઢે. એની ફિકરમાં તમે હો કે નહીં ? હવે વિવાહ કરવા યોગ્ય થઈઢે. એ માટે તમારી પાસે કોઈ ન હોયતો, મારી પાસેથી લિયો, પળ બીજા કોઈનું કરજ કરશો નહીં. જો કરજે કાઢવા હોય તો મને કહેજો, ઇટલે મારી માત વરીથી તમોને કોઈની પાસેથી અપાવીશ; પરંતુ તમારે આ કામ

करवुं जोइए. ए धर्मनुं कामडे, माटे एमां ढील करो नहीं. एवी रीतें संसारने वधारनारो उपदेश करे.

वली कहे के, हे जाइजी ! बगीचो समरावो. कोइ ठेकाणे जमीन सखत होय, तो त्यां आग लगाडो. एमां जंगलनी पतें घांस कुशनो घणो वधारो थयोडे, ते कपावी नाखीने ए जग्यायेंज वाली ना खो एटले ते जमीन साफ थरो. एवी रीतें कहे.

वली बीजी प्रेरणा करे के, फलाणो माणस, तमारी साथें दुश्मनाइ करेडे. तेने जेर करवानो हमणा तमारो वखतडे. राजदरबारमां तमारे तो वग डे. ए माटे कोइ ठेकाणे कोइ पेचमां लेइने फसावी नखावो. आपणुं चालतुं होय, त्यारें तो दुश्मनने जेर करवानो उपाय कस्या विना रहीएं नहीं; मारी तो एवी अकलडे. आवो अवसर तमें फरी क्यारें पामशो ? पोताना चालता चलण मां सारुं नठारुं करवामां न आव्युं, तो जींदगीनुं फलशुं ? ते माटे दुश्मननो नाश करी, तेने नाबुद करवो, तेज सारुं. ए तो तमारी बदगोइ लोकोनी आगल घणीज करेडे, एक बे वखत तो में पण सांजली हती. ते माटे तमे मूर्ख लेखाळडो, ते दुश्मन शीर उपर चढतो जायडे. एटली पण तमोने कालजी नथी. दुश्मनने तो उगतोज जड मूलथी कापी नाखवो, लोकोनी एवी कहे वतडे के, “ करतेसेंती कीजीयें, अथवा हणताने हणियें, एमां पाप दोष न गणीयें ” एवो एवो उपदेश आपे.

वली बीजाने एवी रीतें कहेके आटलो बधो दिवस चढ्योडे तो पण हजी रसोइनी तो कांइ वातज नथी. उठो जइने रसोइनी कांइ तजवीज करो ! चोको प्रमुख देवरावो, स्नान करी रसोइ कस्या पढी, सर्व काम थायडे. अमे तो उठतां वेत, महोटा परो ढीयामां रसोइ करी खाइयें तो पढी अमने कांइ काम काज सुजे. इत्यादिक उपदेश आपे, प्रयोजन विना जूतुं सातुं कहेवुं, तेमां

शुं फायदो ? उलटुं एवुं करीने पोताना आत्माने वंधन करवुं.
ए बीजो पापोपदेश अनर्थदंरु कह्यो.

३ हवे त्रीजो हिंसाप्रदान अनर्थदंरु कहेवे. पोताना संबंधी ने दाक्षिण्यताथी तथा कोइ पण गरज विना हरकोइने कहेवुं के, केम रसोइ करता नथी ? अग्नि न होयतो अमारे घेरथी अग्नि लेइ जाउं. वली ज्यारें जोइयें, त्यारें घेरथी सुखें अग्नि लइ जजो. अ मारे त्यां तो ज्यारें जोइयें त्यारें अग्नि रहेज ठे, माटें सुखेंथी लइ जाउं. वली एवो उपदेश करेके, अग्नि देवानुं तो महोदुं पुण्यठे. वली कहे के, आज बजारमां तरकारी एटले शाक चाजी घणुंज आव्युंठे, ते जलदी लेइ आवो, एक वे दिवस चाळे एटलुं लेइ आवो, पढी फलाणी तरकारीने तो चाकुयें करी, आपणे हाथे ठोलीने सारी व नावशुं; पढी तेमां हिंग, हलदर, विगेरे मशालो, सर्व नाखीने रांध शुं, तो पढी खावानी वखतें तेनी मजा पामशो; त्यारें कहेशो के, शावाशठे. वली आगल पण तमे निरंतर एज तरकारी खा शो, जे खावानी चीज ठे, ते सारी रीतें वनावीने खाइयें, कारण के कोइ जुए तो पण कहेके, ए घणा चतुर पुरुषोठे. एवी रीतें कोइना पुढ्या विना कहे तथा माग्या विना अग्नि प्रमुख आपे, अधिकरण क्रियानी अक्कल शिखवाडे, ते पण अनर्थदंरु.

तथा बीजा यंत्र. जेवा के घंटी, खारणीउं, सांबेलुं, गाडी, रथ, वाहाण, चरखो, चरखी, घाणी, सूडी, दाव, बूरी, चीपीया, कातर, पावडो, तरवार, खंती, कुहाडो, फरशी, बीजा पण सर्व हथी थार नाना मोहोटा जेटला होय. ते तरवार, बंदूक, कटारी, कवा ण प्रमुख तथा वली बीजां अधिकरणमां सावरणी, पावडी, पं खो, घांसनी टट्टी, जीडवुं आदि दइने तथा बीजां मंत्र, साप वींढी उतारवानो तथा तीड वर्षादना दिवसमां क्षेत्र खायठे, ते मनी ऋढ मंत्रथी उतारे तथा खिलावणी करे, तथा ऋकिनी,

વ્યંતર, ચૂહેલ, ચૂતડી પ્રમુખ. ચૂત, પ્રેત, જોડ, વ્યંતર, પ્રહીત
 ઇટલે ઇર્જથી પીડાતાંને બોડાવવાના જાડા પ્રમુખ ઉપચારો કરા
 વવા, તથા ધૂળાવવાં, ચેલાવવાં, શીશામાં ઉતારવાં તથા મા
 રણ, મોહન, મુખબંધન કરવાનાં, તાનાં, તુનાં, જાણુ પ્રમુખના
 કરવાં, તથા કાષ્ટ કપાવીને નવાં ઉચલ, મુશલ, ચક્કી, માંચી,
 ચાટ, ચોકી, અને ચલાવ પ્રમુખ જે થકી જીવહિંસા થાય, એવાં
 અધિકરણ બનાવે. બીજા પણ જે થકી હિંસા થાય, એવાં
 સર્વ ઉપાય એમાં જાણી લેવાં. તથા મૂલગર્જ ઇટલે ગર્જાદિ થવાની
 જડી, ઉષધિ, યંત્ર, મંત્ર પ્રમુખ કરે, કરાવે તથા કોઈ સ્ત્રીને કુકર્મ
 થકી ગર્જ રહ્યાં હોય, તો તે સ્ત્રીને તે ગર્જપાત થવાના ઉષધ
 પ્રમુખ કરી ચવરાવે, અથવા કોઈ શાતન, પાતનના શ્લાજ યોનિ
 પ્રમુખમાં બત્તી અથવા ગોલી ચઢાવીને ગર્જપાત કરે, અથવા
 બીજાની પાસેં કરાવે તથા મોહન વશીકરણની જડી, બુટ્ટી, તો
 ઢાવે, હોમ કરાવે, ત્યાં બલિ પ્રમુખ જીવનો આપે, અથવા અ
 પાવે, તથા બીજા પણ ઉષધ કરવાનાં પત્ર, મૂલ, કંદ, ફૂલ, ફલ
 પ્રમુખનો હુન્નર શીખવાને તેને જમીનમાંથી તોડાવવાં, કોઈ ઉપા
 ય કરીને ચોદી કઢાવવાં, કોઈક ચીજને પીલાવીને તેનો રસ કઢા
 વવો, તે પણ અધિકરણક્રિયા અનર્થદંતુ જાણવો.

તથા બીજી રસાયનની ક્રિયા કરવાને આઠ પ્રહર, શોલ પ્રહર
 સુધી અગ્નિ આપે, એ રીતેં હરતાલ, પારો, સોમલ, ત્રાંબું, રૂપું,
 સોનું, તથા લોહને મારવાનો હુન્નર કરે, કરાવે, બીજાને બતાવે.
 એ રસાયન કરવાનો વિધિ, એ પણ સર્વઅધિકરણ પાપોપદેશનાં
 છે. તથા બીજી તેલક્રિયા, તે અનેક જડિયોના રસ કાઢે, અથ
 વા અજઘ્યાદિક કોઈ ચીજ ઉકલતા તેલમાં નાચે, અગ્નિ નિચેં
 આપી છે, તેની તો ગણતી પણ ન રાખે. એવા આરંજ કરે.
 નારાયણી તેલ, લાદ્યાદિક તેલ, વિષગર્જતેલ, તથા શતપાત

સહસ્રપાતાદિક તેલ પ્રમુખ, તેનું કરાવવું તથા કરાવવું અથવા બુટીથી ઔષધક્રિયા, જાડુક્રિયા, વશીકરણ વગેરે, પ્રમુખ તથા રોધકરણ, ઉઘાટન, આગીયો, કતરીયો, રગતી પાત્ર, તેવારેં કો વીરોને ચલાવવું. ઇત્યાદિક ક્રિયામાં પોતેં કુશલહરકાન્દવાનેં જ ને સંબંધ વિના દાક્ષિણ્યતાથી પોતાની સિદ્ધાઈ દેલો, ઘેરયાનાં મિત્ર અથવા પોતાની બાબુ, બુજરગી વધારવાને અર્થે લૌકિકને જજો. અથવા જુદી આય ઇવા કારણે તથા મહોટાઈનો ફાંકો રાખવાનું નહિ જાત રી તે મૂઢ પુરુષ, ધર્મસંજ્ઞાથી મંત્રાદિક પ્રયુજે, મંત્રાદિક પોતેં કહે અથવા બીજો કોઈ તેની સેવના કરે, તેને શિખવાડે અને હિંસા પ્રયુજે પરંપરા વધારે, પરંતુ એ બહાં, કૃત્યો, પરંપરાયેં પાપબંધન કરવાનાં પાયરૂપઢે. તથા બીજું પણ ઘણા આરંજ રૂપ વિવિધ પ્રકારની જડી, હુદ્ડી મંગાવીને તેનું તેલ કાઢી, ઘરમાં રાખે. અને વલી લોકોને કહે કે, અમારા ઘરમાં ઘટલી ચીજ હાજરઢે, જેને જોઈયેં, તે સુખેંથી મંગાવી લેજો. અમેં તો લોકોને આસન થવાને અર્થે બનાવીઢે. એવી પોતાની પ્રજ્ઞતા વધારવી તથા વલી બીજું કહેકે, ફલાણા માણસજી ! આજ કાલ તમે ફિકરવાન્ કેમ રહોઢો ? અમારી પાસેં આવજો જે કહેશે, તે તમારી ફિકર, અમે મટાઢી આપીશું. તમારું કાર્ય કરી આપશું. અમે આ અમુક ચીજ, રાખીઢે તે બહી પરોપકારને અર્થેજ રાખીઢે, એવી વાતો કરે, પણ તે મૂર્ખ એવું ન વિચારેકે એથી મહોટો અનર્થ થાશે. પોતાનીતુઢ બુદ્ધિના પ્રમાણથી સર્વ પાપયોગ કરી આપે, ત્યારેં આગલાઈના પુણ્યયોગેં કરી ધારેલું કાર્ય થાય, તેવારેં તે વલાણ કરીને કહેકે તમારી શું તારીફ કરિયેં ! તમે તો મહોટા પરોપકારી ઢો, લાયક માણસ ઢો. પરલોક સુધારો ઢો, તમારા જેવો બીજો કોઈ પણ આ શેહરને વિષે અમારી ન આવતો નથી. તમારા જેવો કોણ થશે. તમે તો રત્નરૂપ , બહી વાતોથી આપ દયાના સાગરઢો. સર્વલોક, પઢવાઢેથી

तमोने धन्य धन्य कहेडे. ते वारें एवी रीतनी पोतानी तारीफ सां जळीने पोतें घणोज खुशबखत थाय. अने मनमां फुलायने जा एके महारी बळाने चाहना रहेडे. फरी एवी पोतानी घणी तारीफ सांजळीने आगल करतां वधारे अधिकरण मेलववानो उद्यम करे. वली वीजाने पण अधिकरण पोतें आगल थडने बनावी अपावे. दुनियांमां आरंजक्रियानी उस्तादी आपे, लोकोने कहेके कोइ शिष्यने महारी विद्या बळी शीखवाडुं, हवे हुं वृद्ध थयो हुं माटे आ क्रिया, सर्व शीखो, ए दुन्नर रुडोडे, एमां कमाइ पण ठे, अने बहुज शोचा, यश, कीर्ति ठे, जीवदया पण पळेते. वली अमारुं, पण नाम कायम रहेशे. तमें लोकोमां कदेशे के, अमुक माणस पासेंथी अमे ए विद्या पाम्या ठैयें. तेथी महारो पण लोको भां यश वधशे. वली ए क्रिया शिखीने कोइनी उपर उपकार करशो, तो तेने आराम थशे, तेथी तमारुं पण नाम थशे. एवी वातो करे, पण ए समग्रक्रिया पाप रूपडे, तेनी खबर अज्ञानना प्रबलथी तेने रहेती नथी. इत्यादिकने हिंसा प्रदान अनर्थदंरु कहियें.

४ चोथो प्रमादअनर्थदंरु कहेडे. ते एमके, उता सामर्थ्य अ ने उता योगें जयणा करे नहीं. चालतां चाले. तेटलामां खाळी गडवड करे, कारण विना पाप लगाडे, ए केवल, पोतानी अज्ञान ताथी तथा धिछांइ पणार्थी लागे. जेम घणी जातिनां तेलमर्दन करावीने उपर उवटणा, पीठी अने सुगंध द्रव्य निष्पन्नथी तेलनी चीकणाश मटाडे, ते पीठीमां कडवी, तीखी, घणी गरम चीज आ वे तेथी अंगुठणा करावीने, पळी जीवोयें करी परिपूर्ण एवी जूमि होय, ते जग्या उपर बेसीने स्नान प्रमुख करे, त्यहां ते पीठीना पाणीनो रेलो चाले, तेथी करी त्यां जे जीवो होय, तेड कडवा रसना गंधथी विनाश पामे, तथा ज्यां थोडा पाणीनुं काम होय, त्यां घणुं पाणी रेडे. अर्हीयां तजवीज करी शुद्ध जूमि जोइ

કરીને સ્નાન મજ્જન કરે, તો દયા પહે. પ્રમાદદોષથી ધર્મની કોઈ ક્રિયા ગડબડજરી કરે તથા કૌતુક, નાટક, પેષણા પ્રમુખ, પોતે જોવાને જાય અને બીજાને સાથે લેઈ જઈને દેખાડે, ત્યારે તે દો ડા દોડીથી ચાલતા આવે, તેણે કરી ઘણા જીવની વિરાધના થાય. ત્યાં જઈ તમાસો જુણ; ખુશી થાય, બીજાંની પાસેં તારીફ કરે. પોતાનો આલોક પરલોકનાં સાધનનો જે વ્યાપાર, જપ પૂજાદિકનો ઝગરેલો વસ્ત પણ થઈ જાય, તેથી તે કામ પણ બગડે. ફરી તે, ઘણા તમાસા જોઈ ને ઘેર આવીને પરિજનોની આગલ વર્ણન કરે. તેણે કરી પોતેં ચીકણાં કર્મ બાંધે. બીજાના પણ પરિણામ બગાડે તથા કોઈ સતી, સત કરવાને માટે કાઠ લેવા ચાહે, અથવા કોઈ ચોરને મારવા માટે લેઈ જતા હોય, ત્યાં જોવા માટે દોડે. જોવા ઝડો રહે, ત્યાં ઇના મનમાં ઇ પરિણામ રહેકે હવે ઇ ચોરને ક્યારેં મારશે ? અને સતી ઇની મહુલીમાં ક્યારેં પેસશે ? અગ્નિમાં કેમ બેસશે ? વલી તે શિવાય બીજું પણ મિથ્યાત્વીની અનુમોદના, તારીફ કરે. ચોર મારે, ત્યાં ચોરના પાપની નિંદા કરે. ત્યાં ચીકણાં કર્મ બાંધે. ફરી ફરી જ્યારેં તે વાત કાઢે, ત્યારેં તારીફ કરે, તે વસ્તેં પણ ચીકણાં કર્મ બાંધે. ઇમ કેટલા એક વસ્ત વારં વાર કર્મ બાંધે. તથા કામ શાસ્ત્ર જે કોકશાસ્ત્રાદિક તેનો ઘણો પરિચય કરે. ચોરાશી ઝોગાસન શીખે તથા બીજાને શિખવાડે. પડવાદિકથી માંઠીને પૂર્ણિમા તિથિ સુધી શુદ્ધિ તથા વદિમાં ચઢતો ઉતરતો કામદેવનો વાસ તેને પોતેં ધારે, અને બીજાને ધરાવે. નલ્લશિખનાં વર્ણનાદિવાલાં શાસ્ત્રને જાણે અને જાણાવે તથા જાવજેદ અંગ ડપાંગને બતાવે. વલી નદીને તટ, જલક્રી ડા કરવાને જાય. બીજાને બોલાવે. તે નદીમાં જ્યાં સુધી પોતાનો પરસેવો મેલ ધોવાઈને તે મેલનું પાણી ચાહે, ત્યાં સુધી સર્વ જલ જીવ જે સૂક્ષ્મ હોય, તેડનો નાશ થાય. વલી હોશે કરીને પોતાની

કામસંજ્ઞા વધારવાના હેતુએ કેફી વસ્તુ જે માઝમ, ગોલી, ચૂર્ણ પ્રમુખહે, તે खाय. વહી પંચેન્દ્રિયવધોત્પન્ન एवी, મલમની પટ્ટી લ ગાહે, વંધેજનું ઔષધ કરે. વીજાઈને શિખવાહે, તથા જે વચને કરી પોતાને તથા પારકાને કામસંજ્ઞા વધે, અને ચેતના બગહે, એવાં વચ ન બોલે, વીજા પાસેં બોલાવે, તથા હાથના, મુખના, નેત્રના, અને ત્રકુટીના ચાલા કરે. જે ચાલા દેહીને વીજાને હસવું આવે. વહી કોઈની મશ્કરી પોતેં કરે, વીજા કને કરાવે, તથા અત્યંત મર્મનાં વચન બોલે.

૧ તથા રાજકથા, તે રાજાની દોલત વખાણે, રાજાની લ ઢાઙ વખાણે કે एवी રીતેં ફોજ ચઢી અને एवी રીતેં લઢાઙ થઈ. તે અને પણ ઝાઝા રહીને દીઠીઠે. एवी રીતેં મનસુબો કરી ને હુશ્મનને જેર કસ્યા. ए મહોટો શમસેર બાહાદૂર કહેવાય ઠે. વહી રાજાના જાગ્યને વખાણે. કહેકે ए રાજાની બરાબરી કોણ કરે? આજે તો, ए વીજો ઈંદ્રતુલ્યઠે. અને રાજાના કામ જોગ, વખાણે ને કહે કે, આટલા શેર અત્તર તો નિલજોગમાં આવેઠે, વહી રાજાના અંગવલનું વખાણ કરે.

૨ તથા કામ કાજ વિના દેશકથા તજત જે ઈન્દ્રિયસુખ જે खान પાનાદિક, તેને વખાણે, અથવા વલોહે. તે સાંજલીને વીજાઈની પ ણ ચેતના તેવા વિષયો ડપર રાન્ને. પોતાને આરંજની અનુમોદના થાય, તેથી તે દેત્રવિપાકી કર્મ બંધાય.

૩ તથા સ્ત્રીકથા જે સ્ત્રીનું રૂપ, રંગ, ચતુરાઈ, તેના બદફેલની નિપુણતા, તથા શુકવહોત્તેરીનાં દૃષ્ટાંત સંજલાવે, જારી વિજારી કરી જાણે. તે મહોટો ચતુર કહેવાય, તે વાતો સાંજલીને કશ્ક પુ રુષનું પરિણામ બગહે, સ્ત્રી સાંજલીને ફેલ શીલે, પોતાને વિષય કર્મ જૂદી જૂદી જાંતિનાં બંધાય.

૪ તથા જત્તકથા જે खાવું પીવું અશનાદિક ચારે પ્રકારના આ

हारनी कथा कहे, वखाणे, तथा वखोडे. कोइ रसवतीना संस्कारनी वात तरेह तरेहनी करीने तेने वखाणे, ते रसवती बीजाने शिखवा डे. अने कहेके फलाणी रसोइ, फलाणी तरकारी आ रीतें बना वीर्यें तो ते एवी स्वादिष्ट थायके देवता पण पोतें आवीने आरोगे, परमेश्वरने पण तेनो जोग चढे, एवी बनेडे. अहींयां निष्कलंकने पण कलंक लगाडे. वली एणे करी गाढ, मिथ्यात्वतुं पोषण थाय. केटला एक जीव, ते सांजलीने एवा आरंजमां प्रवर्ते. तथा एक दिवस बहु आरंज करीने खाधुं, ते फरी फरी याद करीने वखाणे, त्यारें वारंवार चीकणां कर्म बांधे. ए चार विकथा कखाथी लाज, मर्यादा, नीति तथा धर्म अने गंजीरतानी हानि करे, एथी लबाड कहेवाय. वली ए चार विकथा न करे, तो तेथी कांइ पोतातुं काम बगडे नहीं, अने कांइ इंद्रियसुखमां पण हानि न थाय, केवल नकामुं चीकणुं कर्मबंधन थाय. ए प्रमाद थी थायडे. ए कुचाल जो मटाडीदे तो मटे, ए रीतें कामकाज विना फोकट आत्मा दंकावे, ए प्रमादाचरित अनर्थदंरु कहीर्यें.

इवे ए व्रतना पांच अतिचारडे, ते लखेडे.

१ प्रथम कंदर्प कुचेष्टा अतिचार. ते एमके मुखविकार, त्रकुटीविकार, नेत्रविकार अने हाथनी संज्ञा बतावे, पगना विकारनी कुचेष्टा करे, अने ए चेष्टा करतां थकां बीजाने हसतुं आवे. कोइ ने कषाय उपजे, तेथी क्यांनी क्यां चाळी जाए, ए कारणे पोतानी लघुता थाय, धर्मनी निंदा थाय, एवी कुचेष्टा करे, तेने प्रथम अतिचार जाणवो.

२ बीजो मौखर्य अतिचार. मुखथी अतिशय वाचाल पणुं करे, एटले असंबंध वचन बोले; जेणे करी बीजानी एब प्रगट थाय, अने ते कष्टमां पडे. वली पोतानी लघुता थाय, वैर वधे, धिछा

६, लबाड, चुगल्लिज, इत्यादिक नाम पडे. लोकमां लाज गमाडे. एवी रीतें घणुं वधीने बोखवुं, ते बीजो अतिचार.

३ त्रीजो जोगाधिक आरंज अतिचार. ते एमके जोग, उपजोगमां, स्नान, पान, आहार, धोवन, विलेपन, इत्यादिक शौचता प्रमुख आरंजनी क्रियाजडे, ते पोताना खप करतां वधारे करे. नकामो आरंज करे, एणेकरी अव्यनो व्ययथाय. घणो इशकधरे, ते त्रीजो अतिचार.

४ चोथो काममर्मकथन अतिचार. ते एमके, कामनां मर्म बोले जेना बोलवाथी पोतानी तथा बीजानी चेतना काम क्रोध मय थइ जाय. एवुं वे तरेहनुं बोलवुं तथा बिहरनी बात डुहा, साखी, रेखता, फुलणा, कवित्त, परजीया, श्लोकमां शृंगाररसनी कथा कहेवी. ते चोथो अतिचार.

५ पांचमो अधिकरणदोष अतिचार कहेडे. ते एमके पोताना काम काज करतां अधिक अधिकरण मेलवीने तैय्यार करी राखे. सर्व अंगोपांग मेलवीने सुधारीने राखे. ते अधिकरण कहीयें. जेणे करी हिंसादिक पापस्थाननी पुष्टता थाय एवा रथ, उखल, मुशल, घण, चक्री, ठरी, तरवार, कटारी, बंदूक, कमान, तीर, तरकस, ढाल वरळी, सूडी, ढिनी, फरशी, पावडो, कोदाल, केची, आरा, सांडसी, दांती, कोदाली प्रमुख हथियार पोताने जरूर जोश्यें तेथी सर्व वधारे बनावे. अने ते हथियार, विना संबंधें अने माग्या विना दाक्षिण्यताथी बीजाने चाहीने आपे. ए पांचमो अधिकरण दोषनो अतिचार. ए आव्रमा व्रतना पांच अतिचार जाणवा. पण आदरवा नहीं. समजु आवकडे, तेतो त्याग करे. ए एमने महोटो लाजडे.

इति श्री द्वादशव्रतविवरणे अष्टमअनर्थदंरुविरमणनामा तृती
यगुणव्रते पंक्ति श्रीउद्योतसागरगणिनाकृतज्ञाषा संपूर्णा ॥८॥

॥ અથ ॥

॥ નવમ સામાયિકનામક પ્રથમશિક્ષા વ્રત પ્રારંભઃ ॥

॥ દોહા ॥

અવ ચો શિક્ષા વ્રત કહું, નવમ સામાયિક નામ;

દોષ વતીસે ઠાંકિ કરિ, વૈઠે એકંત ધામ ॥ ૧ ॥

દ્વાદશ કાયાકે પ્રથમ, પુનિ દશ વચન પ્રમાન;

મનકે દશ દોષ જુ મિલ્લી, સવ વત્તીસ સુજાન ॥ ૨ ॥

એવી રીતે ઠંડું, સાતમું, અને આઠમું એ ત્રણ ગુણ વ્રતો કહ્યાં. હવે પૂર્વોક્ત આઠે વ્રતને અને આત્મગુણને પુષ્ટિકારક, અવિરતિ વિષય કષાયમાં તદાત્મજાવેં મલ્લો, અનાદિ અશુદ્ધતા જે વિજ્ઞાવ પરિણામની ટેવ તે મટાડવાને, અને આત્મિક ગુણાનુજવ કરવાને, સહજસ્વરૂપ રસાસ્વાદની મજા પામવાને, નવમું સામાયિક કરણ રૂપ પદ્ધતું શિક્ષા વ્રત લખેલે.

ત્યાં સામાયિક તે જઘન્ય બે ઘડી પ્રમાણ, તે આર્ત્તરૌદ્ર ધ્યાનની પરિણતિ રૂપ ક્રિયા તે અશુદ્ધ સાવધ વ્યાપાર કહીયે; તેનો ત્યાગ કરીને અત્માને સમતા પરિણામમાં રાખે, તે સામાયિક કહીયે. અથવા સમ આય સામાયિક એટલે સમ કેળ સમ્યક્ પ્રકારેં રત્નત્રયી જે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર રૂપ સહજ રૂપ ઉદાસીનવૃત્તિ મુક્તિનો માર્ગ, તે સમ કહીયે. તેનો જે આય કેળ લાજ થાય જેને વિષે તેને સામાયિક કહીયે. એ સામાયિક વ્રત, બે ઘડીની મુનિના જાવની વાનકી અથવા નિશાનીબે. અને અનાદિ કાલના સંસાર પરિવ્રમણ થકી વિશ્રામ કરવાનો રૂઢો ઉપાયલે. હવે જે સાધક હોય, તે બે ઘડી સ્વરૂપ સન્મુખ ચેતના કરીને અને સહજ સ્વરૂપની ઇચ્છા ધરીને અને સકલસાવધ ત્રિકરણયોગેં તજીને સામાયિક કરે. તે વત્રીશ દોષ ટાલીને કરે ત્યારેં શુદ્ધ થાય. તેમાં પ્રથમ કાયાયં કરી બાર દોષ થાયલે, તે બતાવેલે.

१ प्रथम दोष. सामायिक करती वखतें पग पर पग चढावीने उंचे आसने पलांठी वालीने बेसे, ते माहात्म्य पर्यायथकी विनय गुणनी वृद्धिनी हानि करे, अथवा वस्त्रवडे जानु एटखे गोठण बांधी करी बेसे, ते प्रथम दोषठे, माटे जेणे करी विनयगुण रहे, उद्धता न जणाय, अजयणा न होय, एवा आसनें बेसे.

२ बीजो चलासनदोष. ते आसनने स्थिर न राखे, वारंवार आ गल पाढल चलायमान करे, पोतें चपलता घणी करे, मूलमार्ग तो एवोठे के, आरवक एकज आसनें बेसीने सामायिक पूरुं करे. अमगपणे रहे, कदापि रोग निर्बलतादिक कारणे एकासनें टक्युं न जाय ने फेरवुं पडे, तो उपयोगसंयुक्त जयणापूर्वक उठी उठीने चरवलाथी पुंजन प्रमार्जन करीने आसन फेरावे. पण एम कीधा विना चपलता राखे, तो बीजो चलासनदोष लागे.

३ त्रीजो चलदृष्टिदोष. ते सामायिक लेहने पढी दृष्टिने ना सिका उपर राखे, अने मनमां शुद्ध श्रुतोपयोग राखे, मौन पणे ध्यान करे. तथा जे सामायिकवंतने शास्त्रज्यास करवो होय, तो जयणायुक्त थइमुहपत्तिमुखें बांधीने पुस्तक उपर दृष्टि राखीने जणे तथा सांजले. तथा सामायिकमां काउसग्न करवो होय, तो चार अंगुल आगल अने साडा त्रण अंगुल पठवाडे एटळी बन्ने पगनी वच मांमोकलाश रहे, एवी योगमुद्रायें उजोरहे, बन्ने बाहुउप्रलंबित राखे अने दृष्टिने नासिका उपर राखे, अथवा जमणा पगना अंगुठा उ पर राखे, ए शुद्ध सामायिकनी शैलीठे. ते शैलीने ठोडी करीने चपल पणे चारे दिशाउयें चकित मृगनी परं नेत्रो फेरवे, ते त्रीजो दोष.

४ चोथो सावद्यक्रियादोष. तेमां कायायें करी कांश्क सावद्यक्रिया करे, अथवा सावद्यक्रियानी संज्ञा करे, ते चोथो दोष.

५ पांचमो आलंबनदोष. ते जे सामायिकमां दिवालप्रमुख नो आशरो ठोडीने निरवष्टंज एकासने बेसवुं, एवी रीतठे; ते रीत

त्यागीने दिवाळ अथवा थांजलाने पीठ लगाडीने बेसे, अथवा बीजा कोइ पदार्थनो आशरो लइ बेसे, तो आलंबननामें पांचमो दोष लागे, कारण के, पुंज्या विनानी दिवाळ उपर घणा जीवोनो विश्रामठे, त्याहां पीठ लगाडतां घणा जीवोनी विराधना थाय, तथा निद्रादि प्रमाद वधे, ए माटे आलंबन नामें ए पांचमो दोषठे.

६ ठठो आकुंचनप्रसारणदोष. ते एमके सामायिक लेइने नकामो कारण विना हाथ पग संकोचे, अथवा लांबा करे, अने सामायिकमां तो पुष्ट कारण विना हालवुं चालवुं कांइ कबुं नथी. जरुरथी लाचार थये थके, चरवला प्रमुखथी पुंजन प्रमार्जन करी हाथ पग हलावे. मनमां आकुंचनस्थिति न सहवानो खेद धरे. एवी शैली विना नकामा हाथ, पग, हलावे, तो ठठो दोषलागे.

७ सातमो आलस्यदोष. ते एमके, सामायिकने विषे अंगें आलस मोडे, टाचका फोडे, करडका करे, कम्मर वांकी करे. ए प्रमाणे प्रमादनी बहुलताथी व्रतमां खेद उत्पन्न थाय; त्यारें शरीरमां अरतिजाव जागे, ते वखत आलस मोडीने असुहाम णो उठे, ए सातमो दोष.

८ आठमो मोटनदोष. ते सामायिकमां अंगुलि प्रमुखने वांकी करीने करडका काढे, ए पण प्रमादनी प्रबलताथी थाय. ए आठमो दोषठे. ठठो, सातमो अने आठमो, ए त्रण दोष, निद्राप्रमादनी उपाधिथी थाय अने दर्शनावर्णी कर्मना उदयथी थायठे.

ए नवमो मलस्यदोष. ते सामायिक लेइने अंगमां खस थए ली होय, तेने वळूरे, मूल चांगें तो सामायिक लीधा पठी खसप्रमुखनी उपाधि थइ तो समजवुं के, चेतना ठीक पणे रही नहीं, विकल्प थवा लाग्या. ए प्रमाणे शुज आलंबनमां चेतना स्थिर रहे नहीं, त्यारें लाचार थइने चरवला प्रमुखथी जयणा पूर्वक पुंजन प्रमार्जन करीने मनमां पोतानुं अखण मन न रळुं, तेनो पश्चा

त्ताप करतां, महा पुरुषनी धीरजता मनमां जावतां, धीमे धीमे खसने वलूरे, एवी शैलीढे. तेम न करे, तो नवमो दोष लागे.

१० दशमो विमासणदोष. ते सामायिकमां अंग वीमासण क रावे, एटले हाथनो टेको दे, गले हाथ देइने बेसे, ते दशमो दोष.

११ अगीथारमो निद्रादोष. ते सामायिक लेइने निद्रा करें. ते सर्व धनघाति कर्मनी प्रकृतिउढे; ते सामायिकने निष्फल करेढे.

१२ बारमो दोष एके, सामायिकमां टाढ प्रमुखना प्रबलथी पोताना समस्त अंगें सारी पेटें वस्त्र उढे.

ए बारे दोष, सामायिकमां कायाथकी उत्पन्न थाय ठे, ते त जवा. हवे वचनना दश दोष ठे. ते कहेढे.

१ प्रथम कुत्सित बोलनो दोष. ते एम के, सामायिक लेइने कुवचन बोले. जला उत्तम पुरुषने कुवाक्य बोलवां लायकज नथी. तेम ठतां जे वचन सांजली कोइने लज्जा, जय, कषायादिक उपजे, तेवां वचन बोले, ते कुवचनदोष कहियें. ए प्रथम दोष.

२ बीजो सहसात्कारदोष. ते सामायिक लीधा पढी जे वचन बोले, ते आगल पाढल उपयोग दीधा विना बोले तथा अवि चाखुं बोले, अने जेम मनमां आवे तेम कहे, ते बीजो दोष.

३ त्रीजो असदारोपणदोष. ते सामायिकमां कोइनी उपर खोटुं तोहमत आपे, नकल्यांने कखुं कहे, ते त्रीजो दोष.

४ चोथो निरपेक्षवाक्यदोष. ते सामायिक लेइ शास्त्रनी अपेक्षा विना पोताना ठंदें बोले. जैनमार्गीने तो निरंतर सापेक्ष वचन ज बोलवुं जोइए, निरपेक्ष वचन न बोलवुं; तेम ठतां सामायिक लेइने पोताने जावे तेम बोले. ते चोथो दोष.

५ पांचमो संक्षेपदोष. ते सामायिकमां सूत्रपाठें वचन संक्षेप करी बोले, अक्षर पाठादि हीन करीने कहे, यथार्थ कहे नहीं.

६ छठो कलहकर्मदोष. ते सामायिकमां साधर्मीसाथें क्लेश करे.

अने सामायिकमां तो कोइ मिथ्यामति गाल पण दे, अथवा उपसर्ग करे, कुवचन कहे, तो पण तेनी साथें कलह न करवो. शुद्ध जैनमार्गी तो विना सामायिकें पण कोइ तेना उपर कुवचननी प्रेरणा करे, तो पण तेनी साथें कलह न करे, जेम तेम करी कलहने समाववानी चिंता करे, तो ते साधक, सामायिकमां साधर्मीनी साथें द्वेष केम करे ? अर्थात् नज करवो जोश्यें, अने जो करे, तो ठो दोष लागे.

४ सातमो विकथादोष. ते सामायिक लेइने राज्यादिक विगेरे नी चारे विकथा करे, सामायिकमां तो सिंहाय अने ध्याननी मुख्यता कहीठे, कदापि ते न करे तो वेठो वेठो धर्मकथा करे अथवा महापुरुषनां चरित्र अथवा तीर्थादिकनो महिमा कहे, पण जेवी तेवी कर्मबंधनी विकथा न करे, जो करे तो सातमो दोष लागे.

५ आठमो हास्यदोष कह्यो ठे. ते एमके सामायिक लेइने बीजानी मश्करी करे नहीं. कारणके, हास्यरूप मोहनीना उदय थी हास्यरसवडे आ लोकमां कोइनी मश्करी करे, ते लघुताने पामे, वली लोकमां पण कहेवतठे के “अनर्थनुं मूल हांसी, अने रोगनुं मूल खांसी” वली परलोकमां तो, ते हास्यरसकर्मउदय आ वे त्यारें ते कर्म, रुदन करतां पण बूटे नहीं. ते कारण माटे साधके, सहेज मश्करी पण कोइनी करवी नहिं, त्यारें सामायिक लेइने कोइनी मश्करी करायज केम ? जो करे, तो ए दोष लागे. नीति शास्त्रमां पण उत्तम पुरुषने हास्य करवुं निषेधुं ठे, माटे ए हास्यदोष त्याग करवो.

६ नवमो अशुद्धपाठदोष. ते जे सामायिक लेइने सामायिकना सूत्रादिक उच्चार करे तेमां मुखची संपदाहीन, अथवा ह्रस्व अक्षरने ठेकाणे दीर्घ बोलावे, दीर्घने ठेकाणे ह्रस्व बोलावे, कोइ ठे

काणे मात्राहीन, अधिक उच्चरे. एम अशुद्ध पाठनो उच्चार करे, यद्वा तद्वा सूत्रादर कहे. ते नवमो अशुद्धपाठदोष.

१० दशमो दोष, मुणमुण बोले, एटले जे सामायिक लेझने उतावले पाठनो उच्चार करे. स्पष्ट प्रकट अक्षर न उच्चारें. पदनुं गा थानुं, ठेकाणुं कांइ मालम पडे नहीं, मुख थकी अक्षर कांइ ठीक पडे नहीं. कोइ जाणे माखी वण वणाट करेडे ? एम गडबड करीने पाठ पुरो करें, ते दशमो दोष जाणवो.

ए दश दोष वचनना जाणवा. हवे मनना दश दोष कहेडे.

१ प्रथम अविवेकदोष. ते सामायिक लेझने, सर्वक्रिया करे पण मनमां विवेक नहीं, एटले सामायिक शुं चीजडे. विवेक सहित सामायिक करीने कोण तस्या ठे ? एनाथी शुं फलडे ? ए कोनुं सा धनडे ? एमां कोण परसाध्यडे ? व्यवहार सामायिक कयुं ? अने निश्चय सामायिक कयुं ? सामायिकनी शुं शैलीडे ? एवा विवेक बिना जे सामायिक करे, ते अविवेकनामा प्रथम दोष.

२ बीजो यशवांठादोष. ते सामायिक करीने यश एटले की र्त्तिनी इष्टा करे. सामायिक तो निर्जरानुं हेतुडे, अने शिवपदनुं मुख्य साधन ठे. ते सामायिक करीने यश इष्टे, ते बीजो दोष.

३ त्रीजो धनवांठा दोष. ते सामायिक करतां धनादिकनी इष्टा करे के आ सामायिक कस्यार्थी मने धन मलजो. अथवा सामायिक करतां मनमां विचारे के, कोइ एक ज्ञव्य प्राणी, धर्म जाणीने अथवा सामायिकना प्रसादें मने धन आपे. ए त्रीजो दोष.

४ चोथो गर्वदोष. ते सामायिक लेझने मनमां गर्व आणे के, हुं धर्मने जाणनारो हुं. वली जाणे के, अहो ! हुं केवुं सामायिक करुंहुं ? बीजा मूर्ख लोको सामायिक करवामां शुं समजे ? हुं तो संसारी कामकाजमां पड्योहुं, तोपण सामायिक करुंहुं, एटले महा रा जेवुं सामायिक बीजो कोण करी शके ? बीजा तो बद्धा बिचारा

पेट जरवावालाढे, बन्नीश दूषण टाळीने शुरू सामायिक तो हुंज करंहुं, एवो गर्व करे. ते चोथो दोष.

५ पांचमो जयदोष. एटले जय पामतो थको सामायिक करे, ते एमके, लोकमां हुं मुख्य आवक कहेवाळं हुं, माटे जो हुं सामायिक नहीं करं, तो लोक कदेशेके आवककुलमां उपज्यानुं फल शुं ? एवी सहु कोइ मारी निंदा करशे. वली लोक कदेशे के जूळ ! फलाणो आवो वुरू थयो ठे, तो पण कांइ धर्मनी निष्ठा तेना मनमां आवतीज नथी. बीजुं तो सर्व रखुं, पण दररोज एक सामायिक करवुं, तो ते पण करी शकतो नथी. एवुं ते शुं ठे ? नाम तो महोदुं धरावेठे, पोसह पडिकमणां करवानी तो हालज वखत ठे, ते पण नथी करतो, एवो लोक ठबको देशे, माटे मनमां सामायिक करवानो जाव नहीं, पण अपवादजयथी सामायिक करे, ते पांचमो जयदोष.

६ छठो निदानदोष. ते सामायिक करीने, धनादिकनुं अथवा बीजी कोइ पोतानी इच्छित वस्तुनुं नियाणुं करे के, आ सामायिकनुं फल होय, तो आ लोकमां घणुं धन पासु, परलोकमां पण देवतानां सुख पासु, एवो आशय राखीने करे, ते कोडीने अर्थे क्रोडनी चीजने हारेठे, सामायिकनुं फल महोदुंठे, तेम बत्तां नियाणुं कख्याथी ते वेची नाखुं, एवुं करे ते छठो दोष.

७ सातमो संशयदोष. ते एमके जे सामायिक करे, पण संशय मटे नहीं, संशय जखुं ते सामायिक करे, पण तेने तत्त्वनी प्रतीति नहीं. मनतां एम विचारे के कोण जाणे सामायिकनुं शुं फल मलशे ? करीयें ठैयें तो खरा, पण आगल उपर एनुं फल थशे के नहीं ? एवो संशय धरीने करे, ते सातमो दोष.

८ आठमो कषायदोष. ते एमके कषाय जखुं सामायिक करे. अथवा कोइने साथें रोष वत्तेठे तेथी तेने जवाब देवो नथी, तो

तेटला वास्ते सामायिक करी बेसे. एवी रीतें कषाय जखुं सामायिक करे, तेमां शुं फल मले ? सामायिकमां तो पूर्वे जे कषाय कख्यो होय, तेनो पण परित्याग करे; एवुं रहस्यठे तेम ठतां जो ते कषाय सहित सामायिक करे, तो तेने आठमो दोष लागे.

ए नवमो अविनयदोष. ते एमके, विनय रहित थको सामायिक करे. विनय ते गुरुनो अथवा थापनाचार्य प्रमुखनो जाण वो. जैनशैलीमां तो सर्वधर्मनी करणी, विनय विना नथी. धर्मनुं मूल पण विनयठे, विनयें करीने बहुमाननी पुष्टताथी अगणित फल थायठे, थोडी घणी धर्मकरणी करे, त्यहां पण जो विनय, बहुमान अति घणुं होय, तो एथी करी ते महाव्रत जेवुं फल पामे. ए माटे सामायिकमां तो विनयसहाय सामायिक सफल ठे. ते विनय जे न करे, ते नवमो दोष.

१० दशमो अबहुमानदोष. ते एमके, बहुमान रहित सामायिक करे, पण जक्तिज्ञावथी न करे. सामायिक उपर तो घणुं बहुमान राखवुं जोश्यें जेम कोइ दुःखी जीव, रोग, शोक, दुःख, दरिद्रतामां पची रह्यो थको महा दुःख जोगवेठे, एटलामा कोइ कृपावंत महोटो उपकारी सुजन होय, तेने जोतांवेत तेना उपर दया उप जे. त्यारें ते दरिद्रीने पोताना घरमां लावीने औषधादिक करी सर्व दुःख मटाडे, धनादिक आपी दरिद्रता मटाडे, बीजी पण सर्व रीतें सहायता करे. ए प्रमाणे पोतानी बराबर करी बेसाडे, त्यारें ते दरिद्रीने ते उपकारी पुरुष उपर केवुं बहुमान अने केवी जक्ति रहे ? मनमां विचारे के ए उपकारी उपर मारां प्राण पण कुर बान ठे. हवे ए तो एक आ लोकना पुजलिक सुखनो उपकारी ठे, तेनी उपर एटखुं बहुमान रहे ठे, त्यारें सामायिक, तो आ लोक अने परलोकने विषे पुजलिक तथा मोक्ष, ए उन्नय सुखनुं दाता ठे अने बाह्याज्यंतर दुःखनुं मटाडवावाहुं ठे, ए माटे

તે સામાયિક ઉપર તો ઘના કરતાં પણ મહોટું બહુમાન અને અધિક જ્ઞાતિ રાખવી જોઈયે. તે પ્રમાણે ન કરે, તો દશમો દોષ લાગે.

૬વી રીતે મનના દશ દોષ, તેમ વચનના દશ, અને કાયાના બાર, એ સર્વ મલીને બત્રીશ દોષ થાય. તેને ટાલીને જે શુદ્ધ સામાયિક કરે, તે સુખનું કારણ કહીયે. બત્રીશ દોષ રહીત એક સામાયિકનું ફલ શ્રી જૈનાગમમાં વ્યવહારથી તો આ પ્રમાણે કહ્યું છે, જે બાણું કરોડ, ઝંગણશાઠ લાલ્હ, પચીશ હજાર, નવશે પચીશ, ઘટલા પલ્હોપમ અને વલી એક પલ્હોપમના નવ જાગ કરવા, તેમાંના આઠ જાગ ઉપર ઘટલા પલ્હોપમ દેવતાનું આયુષ્ય બાંધે, અને નરકગતિ કાપે, એ માટે શ્રાવકને પ્રતિદિન સામાયિક કરવું, જેણે કરી જન્મ સફલ થાય. એ વ્યવહારશુદ્ધ સામાયિકનું ફલ છે; અને નિશ્ચય શુદ્ધોપયોગથી સામાયિકનું ફલ, અનંત ગણું છે, ઘટલે તે યાવત્ સિદ્ધિસ્થાનકે પહોંચાડે. એ માટે સામાયિક છે, તે ઇકાંત ઉપાદેય છે. તે સામાયિકના પાંચ અતિચાર છે, તે કહે છે.

૧ પ્રથમ કાયદુઃપ્રણિધાન અતિચાર. તે એમકે, પોતાના શરીરના અવયવ જે હાથ પગ પ્રમુખ, તે અણપુંજે, અણ પ્રમાર્જે હલાવે. જીંતને પીઠ લગાડીને બેસે, નિદ્રા પ્રમુખ કરે, તે કાયદુઃપ્રણિધાનનામે પ્રથમ અતિચાર.

૨ બીજો મનદુઃપ્રણિધાન અતિચાર. તે એમકે, મનમાં કુબ્યાપાર ચિંતન. તે ક્રોધ, લોજ, ડોહ, અજિમાન, ઈર્ષા, અસૂયા પ્રમુખ દોષસહિત કાર્યવ્યાસંગાસક્તસંવ્રમચિત્તસહિત સામાયિક કરે, તે મનદુઃપ્રણિધાન નામે બીજો અતિચાર.

૩ ત્રીજો વચનદુઃપ્રણિધાન અતિચાર. તે એમકે, સામાયિકમાં સાવધ વચન બોલે, અથવા પદ અક્ષરાદિક અશુદ્ધ બોલે, તે ઉચારતાં થકાં સૂત્રની સ્પષ્ટતા માલમ પડે નહીં અને અશુદ્ધ સૂત્ર ઉચારે, અર્થની પણ માલમ પડે નહીં. અતિશય ચપલપણા

यें गडबडथी कही जाये; ते वचनदुःप्रणिधान त्रीजो अतिचार.

४ चोथो अनवस्थादोषरूप अतिचार. ते एम के, सामायिक जे वखतें करवुं जोश्यें, ते वखते करे नहीं; अने करे तो यछा तछा करे, अथवा हठथी पावे अथवा उतावलथी पावे, आदर विना करे, स्वेच्छायें क्रिया करे, ते अनवस्थादोषरूप चोथो अतिचार.

५ पांचमो स्मृतिविहीन अतिचार. ते एमके, सामायिक छेड़ ने झूली जाय. क्रियादिकमां त्रांति पड़े. सामायिकदंमक सूत्र उच्चास्यां के नथी उच्चास्यां ? अथवा पादयुं के, नथी पादयुं ? एवी त्रांति, प्रवल प्रमादना उदयथी थाय. सर्व साधननुं मूल तो स्पष्ट यादगिरिठे. जाग्रतनो उपयोगठे ते तो विसरी गयो, त्यारें सामायिकना फलमां बढो लागे. ए विस्मृतिरूप पांचमो अतिचारठे. इति श्री द्वादशव्रतविवरणे नवम सामायिकनामा प्रथम शिक्षा व्रतकथने पंक्ति श्री उद्योतसागरगणिना कृतज्ञाषा संपूर्णा ॥ ए ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री दशम देशावगाशिकनामा द्वितीय ॥

॥ शिक्षाव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

श्रीपारस पदकमलयुग, बंदू बडे उमेद;

देशावगाशिक दशम व्रत, तिसका कहौं सुजेद ॥ १ ॥

हवे देशावगाशिक एटले देशावगाहीनो तो, उछा व्रतमां राख्युं जे दिशिपरिमाण, ते तो यावज्जीवनुं कखुं ठे. ते दिशिक्षेत्र घणां ठे, ते उनुं कांइ नित्य काम पढतुं नथी, एमाटे दिनदिन प्रत्ये तेमां संक्षेप करे, के आजना दिवसमां दश कोश, वा पन्नर कोश, वा पांच कोश अथवा नगरना दरवाजा सुधी, अथवा कोश, अर्द्धकोश, बाग बगी

ચા સુધીની જગ્યાની દિશિ રાખે. અથવા અમુક ઘરની હદ સુધી ૬
 ત્યાદિક હદપર્યંત જવું આવવું ઉપરાંત જાવાનો નિયમ કરે. એવું
 કરવું, તે દેશાવગાશિક વ્રત છે. ૫ ઠઠા વ્રતનુંજ વિશેષ છે, તે તો યાવ
 જીવ સંબંધનો નિયમ કહ્યો છે અને ઘતો ચોમાસું, વીશ દિવસ, દશ
 દિવસ, પાંચ દિવસ, અહોરાત્રી, અથવા દિવસ સુધી અથવા પ્રહર
 અથવા મુહૂર્ત સુધીનું પણ. ઇટલા વ્રતમાં પૂર્વે બહુ ક્ષેત્ર રહ્યાં
 હતાં તે બંધનો દોષ અહીં સંક્ષેપ કહ્યો. ક્રિયા ઉતારી, ઇટલે દિગ્
 વ્રતનું દેશાવગાશિક નિત્ય પ્રત્યે પરિમિત ક્ષેત્રગમનનું પરિમાણ
 રાખે જે, હું કાયાયેં કરી ફલાણે ગામ, ફલાણી જગ્યાયેં, દેવલેં,
 દરગાહેં અથવા દેવીના ગામેં, અથવા કોઈ વીજી જગ્યાયેં જશ.
 તે ઉપરાંત જવાનો મને નિષેધ છે. એમાં જે દિગ્વતી પ્રાણીને દેશ
 પરદેશનો વ્યાપાર છે, તે વ્રતી એમ કહેકે, મારે કાયાયેં કરી અમુ
 ક ક્ષેત્રથી ઉપરાંત જવાનો નિષેધ છે. પણ દૂર સંબંધનો કાગલ પ્ર
 મુખ લખવો ને વાંચવો તે અથવા કોઈ માણસને મોકલું તે મને
 માફ છે તથા તે દેશ સંબંધી વાત પ્રમુખ સાંજલવી પણ માફ છે અને
 જેને દૂરનો વ્યાપાર નથી, તે તો પરિમાણ ઉપરાંતની હદનો આવે
 લો કાગલ પણ વાંચે નહીં, કોઈને કાગલ લખીને મોકલે પણ
 નહીં. અને જો ચિત્તની પ્રકૃતિ સંકલ્પ વિકલ્પમાં ન હોય તો તે દૂર
 દેશની વાતો પણ સાંજલે નહીં અને વાત કરે પણ નહીં. પરંતુ જો
 ઇવી રીતે ન રહી શકાય તો વ્રતના જાંગામાં ભૂટ રાખે અને જા
 ણતાં થકાં પરિમાણમાં દોષ લગાડે નહીં. ૬ દેશાવગાશિક નિ
 ત્યવ્રત કરે, તે સદા સર્વદા સવારના પહોરમાં ચૌદ નિયમની યાદ
 ગિરીમાં સર્વ સંજારીને રાખે. વહી પણ એને સંક્ષેપીને રાત્રી સંબંધી
 જૂદાં રાખે, અને જે અહોરાત્રનાં કરે, તે સવારના પહોરમાંજ યાદ
 કરે. ઇવી રીતે ગુરુપાસેથી વિધિસહિત વ્રત ધાર્યાં હોય, તેમ પા
 લે. ૬ દેશાવગાશિક વ્રતના પાંચ અતિચાર છે. તેનાં નામ લખે છે.

१ पेहेलो आणवण प्रयोगातिचार. ते नियमनी चूमिका बाहे रनी कोइ चीज होय, तेनी गरज पडे, त्यारें विचारे के मारे तो नियम उपरांत चूमियें जावुं नथी अने जीवनी चाहना तो ते चीज मांज लागीं रहीं. त्यारें कांइ पोतानी बुद्धि उपार्जे अने ते चूमि जणी जनारा कोइने देखीने कहेके हे जाइजी ! फलाणी जग्या सुधी जाशो तो अमारुं पण कांइ कामडे, ते पण तमे करता आव जो. ते सांजली ते माणस कहेके हाजी, हुं जइश. ते समयें ते व्रती कहेके, त्यारें तो अमुक चीज मारे माटे जरूर लेता आवजो त्यारें ते तरफ जनाराने ते जणश, तेनी महोवतें करी लाववी जोइयें. एवी रीतें ते चीज, नियमवाहेरनी चूमिथी मंगावी ले अने पोताना शाणपणाथी ते व्रती विचारे के, मे मारुं व्रत पण राखुं, अने मारे कामें जे चीज जोइती हती, ते पण आवशे, अने एतो पोताने कामे जायडे तेनाथी हुं महारुं पण काम करावुं लुं, एनो वोजो मारा माथा पर नथी. एवी रीतें बुद्धिनुं अज्ञानपणुं करे, पण एम न विचारे के, एथी करी उलटो तोटो थाय डे. केम के, जेकार ए देशावगाशिक व्रत जे कखुं, तेमां तो जातां आवतां हिंसाप्रमुख दोष बहुज लागे. ते दोषनी क्रिया मटाडवा माटे कखुं. अने जेवारें बीजा माणस पासें नियम क्षेत्रथी बाहेरनी चीज मंगावे, ते वारें ते आजाण्यो पुरुष, अजयणा करतो जइने ते चीज लइ आवे, तेनाथी तो पोतेंज जइने लइ आवे तो सारुं ? कार एके पोतें तो धर्मरुचियुक्तडे, तो तेथी जयणाथी जवाय, ते नाथी हिंसा केम थाय ? अने ते अज्ञानी तो अनेक हिंसादि दोष लगावीने ते चीज लावे, फरी तेनी पापक्रियानी अनुमोदना करी जाय. जुड ! फलाणो अमुक क्षेत्रें गयो हतो तेथी सारुं थयुं अमारुं पण काम थयुं. ए माटे व्रतधारी थइने एवा कपटव्रत नो जांगो न करे. व्रतधारी तो गुरुनी आहार्ये अने शास्त्रनी रीतें

જે કહ્યું હોય, તેજ કરે, તે માટે નિયમ લેશને બાહેરથી બીજાની પાસેં કોઈ चीज મંગાવે, તે આણવણપ્રયોગ પ્રથમાતિચાર જાણવો.

૧ બીજો પેસવણપ્રયોગ અતિચાર. તે એમકે જે નિયમજૂમિ કાથી બાહેર કોઈ चीज મોકલવી હોય. ત્યારેં પહેલાંથી મન સુબો કરે કે આ चीज તો મારે જરૂર મોકલવી છે. પઠી નિયમજૂમિ કાની બાહેર કોઈ આદમી જતો હોય, તેની સાથેં તે चीज મોકલે ને મનમાં સુશી થાયકે મારું વ્રત પણ અખંડ રહ્યું, હું પણ નિયમ જૂમિકાની બાહેર ગયો નહીં, અને મેં મારું કાર્ય પણ સાધ્યું. એવી રીતેં કરે, તેને તેમાં ડલટો તોટો પડે. અને વહી એમ કરવાથી તેને બીજો પેસવણપ્રયોગ અતિચારદોષ લાગે. એ માટે જે સમજુ આવક હોય, તે અતિચાર ન લગાવે.

૩ ત્રીજો સદાણુવાય અતિચાર છે, તે કહે છે. શબ્દાનુપાત અતિચાર. તે એકે, પોતાના નિયમક્ષેત્રની બાહેર કોઈ પુરુષ જતો હોય, તેની સાથેં કોઈ કામ નિયમક્ષેત્રની બાહેરનું હોય ત્યારેં વ્રતી આવક વિચારે કે મારાથી ત્યાં સુધી જવાય એમતો નથી; માટે તેને નામ દેશને બોલાવીશ, તો મારા વ્રતનેં ઢાગ લાગશે. એવી શંકાથી ઝરૂલે અથવા અગાશીની ઢત ડપર જશને ડજો રહે, કે, જેમ મારેં જતા આવતા સર્વ લોકોને એ જુએ, અને મારેં જતા આવતા સર્વ લોકો, એને પણ દેશે. તે વખત એવી રીતેં ડજો રહીને મારેં જતા આવતાનેં દેશે, ત્યારેં તે વ્રતી ડુંખારો કરે, અથવા નાકમાં દોરો ઘાલીને અથવા તમાકુ લેશ નાકમાં સુંધીને ડંચા સાદેં કરી ઢીંક કરે, તેવારેં મારેં ચાલતો માણસ, ડાંસી ઢીંક પ્રમુખનો શબ્દ સાંજલીને ડપરની તરફ જૂએ, ઘટલે તે બન્નેનો દૃષ્ટિમેલાપ થાય. ત્યારેં પઠી તે ત્યાં ચલાવીને આવે. એવી રીતેં મેલાપ કરે, તેવારેં તે બન્ને જણા પોતાના કામસંબંધી ઇકાંત વાતચિત્ત કરીને વ્રતી આવક, મારેં હાલવાવાલાને વિદાય કરે; ત્યાર પઠી તે વ્રતી

पोताना मनमां अज्ञाननां विलास करे के, जूठ ! में कोइ उत्पातनी बुद्धि रची तो तेथी करी मारुं व्रत पण में निर्मलताथी राख्युं, अने बीजाने बोलावीने जे कार्य करवुं, हतुं ते कार्य संबंधी पण वातचित्त करी लीधी. एवी रीतें मूढ, अज्ञानी, क्रियानी चूलवणी करे, तेने त्रीजो शब्दानुपाति अतिचारदोष लागे. ए माटे समञ्ज शुद्धव्रती थइने अने बुद्धिमान् थइ, ते अतिचार न लगावे.

४ चोथो रूपानुपाति अतिचार कहेवे. ते एमके कोइ व्रतीए पोताना घरना आंगणा सुधी क्षेत्र मोकलुं राख्युं, अने बाकी बीजुं बधुं त्याग कछुं. हवे एवामां कोइ पोताना कामनो माणस घरना आंगणानी पासेना रस्तायें चाड्यो जायवे, तेने व्रतीयें घर अंदरनी खडकीना रस्तायें अथवा जाली प्रमुखमांथी जोयो; त्यारें व्रती विचारे के, ए माणस साथें मारे जरूरनुं कामवे; ने ए माणसनुं घरतो अहींथी घणुं दूरवे; त्यहां सुधी तो माराथी जवाय नहीं. कारण के, जो जाउंतो व्रतचूम्नि परिमाण उल्लंघ्यानो दोष लागे. वली अहीं पण एने बोलावुं तो व्रतमां खोंच लागे ए माटे एवुं करुं के जेम् ए उलटो मने बोलाववाने पोतें ज चाड्यो आवे. एवो अज्ञाननो मनसुबो धारीने पोतें पोताना घरमांथी नीकलीने दरवाजा उपर आवी उन्नो रहे. ते माणस पण चाड्यो चाड्यो त्यां आगल आवीने नीकले; एटले ते बन्ने नी नजर एक थइ तेवारें ते चाली जनारो माणस पोतेज, व्रतीने बोलावे अने परस्पर मली जूहार विगेरे करीने पढी ते व्रतीयें जे वात, पोताना मतलबनी चिंतवी हती, ते करी लीधी. त्यार पढी पेलो माणस, पोताने ठेकाणे गयो अने व्रती पण घरमां आव्यो; अने मनमां अज्ञानपणे विचार करवा लाग्योके, में महारा शाणपणे करीने मारा व्रतने पण खोट न लगाडी, अने मारुं कार्य पण साध्युं. एवी में बुद्धि करी, पण एवुं न विचारे

के एमां अज्ञानपणुंढे. जे जाणीबूजीने पोतानुं कार्य चतुरताथी करे, तो तेने चोथो रूपानुपाति अतिचार लागे.

५ पांचमो पुजलप्रक्षेप अतिचार कहेवे. पुजलप्रक्षेप अतिचार ते नियमना क्षेत्रनी बाहेर कोइ पुरुष, पोताना कामने माटे जतो होय, त्यारें तेने जोइ व्रती अज्ञान दोषथी खोटी माया केलववा ने तत्पर थयो, जे हुं ए जता माणसने साद करी बोलावी खंड, अथवा हुं तेनी सामो जइने उजो रहुं तो महारा व्रतने दूषण लागे. माटे साद कख्या विना अथवा एनी सामु जवा विना कोइ बीजी क लायें करी एने बोलावुं. के जेथकी ए पोतें आवी महारी आगल उजो रहे. एवो विचार करीने आवनार पुरुष उपर कांकरी फेंके समस्या करे; कपडानो ठेडो बतावे. त्यारें ते कांकरी ते माणस ना देहने लागे एटले ते पण पावुं फरीने तेनी सामुं जुए. त्यारें व्रती माणसनी अने तेनी दृष्टि एक थाय तेथी ते पोतेंज चाळ्यो आवे, पढी ते व्रती मोहोबतथी पोतानुं कार्य करी तेने विदाय करे, त्यारें विचार करे के, में केवी बुद्धि वापरी ? जेम लौकिक मौनि बोलता नथी अने संज्ञा चेष्टा करीने कार्य करे ठे, तेम में पण बुद्धि बलथी मारुं व्रत राख्युं अने कार्य पण कखुं. एवी अज्ञानक्रिया ते पांचमो पुजलप्रक्षेप अतिचार जाणवो. माटे समजु व्रती होय, ते एवी अज्ञानपणानी वात जो न करे, तो ते महोटा लाजना हेतुने पामे. अहीयां पहेला बे अतिचार अज्ञानताथी थाय, अने पाठला त्रण अतिचार, कपटपणे थायठे; ते माटे ए अतिचारन आदरवा. ए वीजुं शिक्षाव्रत थयुं. अहीं ठछा व्रतना जेदथी दशमुं व्रत संक्षेप ठे. ए थकी कहेवामां एवुं जाणीं लेवुं के जेम ए व्रतमां संक्षेप ठे. तेम परिग्रहादिक सर्वव्रतमां संक्षेप थायठे. इति तत्त्वं.

इति श्री द्वादशव्रतविवरणे दशम देशवगाशिकनामा द्वितीयशिक्षा व्रतकथने पंक्ति श्री ज्योतसागरगणिना कृतज्ञाषा संपूर्णा ॥१०॥

॥ अथ ॥

॥ श्री एकादश पौषधोपवामनामा तृतीय ॥

॥ शिद्धाव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

अब अग्यारम व्रत लिखुं, नाम पोसह उपवास;
जो विधिसहित करे व्रती, तो पामे उद्वास ॥ १ ॥

તિહાં પોસહ વ્રતના ચાર જોદઢે, તે લખે ઢે. તેમાં પ્રથમ આહાર પોસહ, વીજું શરીરસત્કારપોસહ, ત્રીજું અવ્રહ્મપોસહ, અને ચો થું અવ્યાપારપોસહ. એ ચારેં પોસહના પ્રત્યેકેં વે વે જોદઢે. એક દેશથકી પોસહ અને વીજું સર્વથકી પોસહ.

૧ તેમાં પ્રથમ આહારપોસહ. તે દેશથી જે ત્રિવિહાર ઉપવાસ કરીને પોસહ કરે, અથવા આયંબિલ પોસહ કરે, અથવા ત્રિવિહાર એકાશના કરી પોસહ કરે. એ ત્રણે પ્રકારનાં પોસહ કરે, તે દેશથી પોસહ કહેવાય તેની શૈલી કહેઢે. પોસહ લીધા પહેલાં પોતાના ઘરમાં કઢી રાખે જે હું પોસહ કરીશ ને આયંબિલ અથવા એકાશનું કરીશ. તે માટે જોજન કાલેં હું આહાર કરવાને આવીશ; અથવા તમે પોસહશાલામાં આહાર લેશ આવજો, એનું કઢીને પઢી પોસહ લીએ, ત્યાં પોસહ લીધા પઢી જેવારેં મધ્યાન્હ ના દેવવંદન કરી રહે, તેવાર પઢી ચરવલો, મુહપત્તિ અને પોંઢણું, એ ત્રણે ઉપકરણ, સાથેં લેશ પઢેડી ઝંઢીને સાધુની રીતેં ઉપયોગી રહેતો થકો માર્ગમાં જયણા સહિત ચાલ્યો જાય. અને જોજન સ્થાનકેં જશને શ્રિયાવઢી પઢિકમે, ગમણાગમણ આલોવે, અને પઢી પોંઢણું વીઢાવીને બેશીને આહારનું પાત્ર પઢિલેહે. પઢી પોતાને લેવા યોગ્ય જે આહાર, તે લીયે અને તે લેશને સાધુની રીતેં અચ્છ થકો આહાર કરે. મુલથી આહારનું વલ્લાણ ન કરે, આહારને

વલોડે પણ નહીં, આહારની જૂઠ, ગીરાવે નહીં, આહાર કરી રહ્યા પઠી ગરમ પાણીથી આહારનું વાશણ ધોઈને તે પાણી પી જાય. પઠી પાત્રને શુદ્ધ કરીને નિતારી પાણી પ્રમુખ સૂકાઈ જવા દેઈ, તે પાત્ર કોરું કરીને પાતું આપે. ત્યાર પઠી 'ફરી ઉપયોગી થકો પૂર્વ ની પેરેં પૌષધશાલામાં પૂર્વ સ્થાનકે જઈ બેસે. માર્ગમાં કોઈ જતા આવતાની સાથેં વાત કરે નહીં. એ પ્રમાણે સ્વસ્થાનકમાં આવીને ઈરિયાવહી પડિક્રમે, ચૈત્યવંદન કરી ધર્મ ક્રિયામાં પ્રવર્તે. અથવા જો કોઈ સંબંધી તથા સેવક સામો આહાર, પોસહશાલામાં લાવે, તો પણ પૂર્વોક્ત રીતેં આહાર કરીને પાત્ર કોરાં કરી તેને પાઠાં આપે, અને પઠી ધર્મક્રિયામાં પ્રવર્તે. જો ત્રિવિહાર ઉપવાસ હોય તો એકલું પાણીજ માત્ર પૂર્વની પેરેં જઈને લઈ આવે, એવી રીતેં આહારપોસહ કરે, તેને દેશથી પોસહ કહીયેં અને ચૌવિહાર ઉપવાસ કરી પોસહ કરે, તો તેને સર્વથી પોસહ કહીયેં.

૨ બીજું શરીરસત્કારપોસહ. તે સર્વથા શરીરનો સત્કાર ઘટ લે ધોવન, ધાવન, તૈલમર્દન, વલ્લાજરણાદિ શૃંગાર પ્રમુખથી કોઈ રીતેં શરીરની શુશ્રૂષા ન કરે. સાધુની પેરેં અપરિકર્મિત થકો રહે, તે સર્વથી શરીરસત્કાર પોસહ કહીયેં. તથા દેશથી શરીર સત્કાર પોસહ તે પોસહમાં હાથ પગ પ્રમુખની શુશ્રૂષા કરવાની ઢૂટ રાખે, તે દેશથી શરીર સત્કારપોસહ કહીયેં.

૩ ત્રીજું અબ્રહ્મચર્ય પોસહ. તે જે ત્રિકરણ શુદ્ધે પોસહમાં બ્રહ્મચર્ય પાલે, તે સર્વથી બ્રહ્મચર્ય પોસહ જાણવું અને જે મન, વચન અને દૃષ્ટિ પ્રમુખની ઢૂટ રાખે અથવા પરિમાણ રાખે, તે દેશથી બ્રહ્મચર્ય પોસહ જાણવું.

૪ ચોથું સર્વસાવધવ્યાપાર ત્યાગ કરે તે સર્વથી અવ્યાપાર પોસહ કહીયેં, અને જો એકાદિ અને જો એકાદિ વસ્તુની અથવા ડઘરા યવા આદેશાદિકની ઢૂટ રાખે, તે દેશથી અવ્યાપાર પોસહ કહીયેં.

ए प्रमाणे चार प्रकारनां पोसह ठे. ते दरेकना बे बे जेदठे. ते प्रथम ज्यारें आगमविहारी गुरु विद्यमान हता, त्यारें ते ज्ञव्य जीव श्रावको पण शुरू उपयोगी घणा पापजीरु हता; अने तेज पोतें जे जे प्रतिज्ञा करता हता, तेवीज शुरू पालता हता, तेवीज रीतें उपयोगमां राखीने चालता, पण विस्मृति करता न हता, तथा तेमां कमवेश करता न हता अने गुरु पण अतिशय ज्ञानना प्रज्ञावर्धी योग्यता जाणी लेता हता के आ देश थकी पोसह करवा लायकजठे, अथवा सर्वथकी पोसह करवा लायकठे. वढी उच्चस्थ ज्ञावर्धी कदापि कमवेश थड जाय तो ते तरत जाणीने विचारता के मारी प्रतिज्ञामां आटली खोंच लागी आटलुं अविरति पणुं लाग्युं. एवुं जाणीने तेनी तरत आलोचना लेता, अने पडिक्कमां पण महोटी चूळ न पडवा देता. अने हमणां तो एवा उपयोगी जीव नथी. काल दोषना प्रज्ञावर्धी वक्र जडठे, ए माटे पूर्वाचार्यायें उपकारने अर्थे लाजालाजनी तुल्यता विचारीने आ मुजब जीतव्यवहार बांध्योठे. तेमां प्रथम जे आहारपोसहठे, तेना बे जेद कीधाठे. ते आहारपोसह देशथी पण करे अने सर्वथी पण करे. एम जेवी पोतानी शक्ति होय ते प्रमाणे करे. अने बाकीनां जे त्रण पोसहठे, ते तो सर्वथीज करे. देशथकी तो थायज नहीं. ए व्यवहारशैली बांधीठे. एवी रीतें वर्तमान काळें पोसहनी प्रवृत्तिठे. हवे पोसहनो प्रज्ञाव आगममां जे कह्योठे, ते लखेठे.

जे, पापना समूह तेणे करी जारयुक्त थयेला एवा बहु सावद्यव्यापारी गृहस्थने आरंजनो बोजो उतारवाने पोसह, ते विश्रामनुं स्थानकठे. विश्राम करतां अल्प बोजो थाय. जेम जार उपाडनारो पोताना मस्तक उपर मोहोटी गांसडी उपाडी बे, चार कोश चाळे एवामां कोड विश्रामनुं स्थानक आवे, त्यारें ते प्रसन्न थशने

બોજો ઉતારે. જે માટે શીતલ ઢાયા વિશ્રામનું સ્થાનક હોય તથા
 ઘડિવાર જલાશય હોય ત્યાં બેસે, ત્યારે આનંદ થાય, થાક મટે,
 શરીર હલવું થાય, ફરી બોજો ઉપાડીને ચાલતો થાય. ૫ પ્રમાણે
 બે, ચાર વિશ્રામ લેતો થકો સુખે ધારેલે ઠેકાણે પહોંચી જાય, તેમ
 શ્રાવકે પણ દરરોજ સાવધ વ્યાપારનો બોજો ઘણો ઉપાડ્યો છે.
 અને તેવો મહોટો ખારે બોજો ઉપાડીને ચાલેલે, તે જ્યારે પાંચી
 પ્રમુખ પર્વના દિવસ આવે, ત્યારે પ્રસન્ન થઈને ઘરનો જે સાવધ
 કર્મરૂપ બોજો, તેને ઉતારી ઘરમાંજ રાખીને વિશ્રામરૂપ ક્ષેત્ર પો
 ષધ શાલામાં જઈને બેસે, અને પોસહ ધારે ત્યારે, સાવધરૂપ બો
 જાનો પરિશ્રમ ઇટલે થાક ઉતરી જાય. અને જાવના ઉપદેશરૂપ
 શીતલ પવન થકી વિષયકષાયરૂપ ગરમી, વિકલ્પ પશીનો મટી
 જાય, આત્મા શીતલ થાય. અને જિનશાસનરૂપ કલ્પતરુની ઢા
 યામાં બેસીને પોતાના સ્વરૂપચિંતવનરૂપ જલે કરીને ઘણા કા
 લનું પાપ ધોઈ નાખે. આત્માને જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપ જા
 વબોજનથી પોષે. ૫ પ્રમાણે વચમાં વચમાં પોસહ કરણ રૂપ વિ
 શ્રામ લેતો થકો આરાધકજાવના સ્થાનકે જઈ પહોંચે. અહીંયાં
 આઠે દિવસે અથવા પંદરે દિવસે પોસહ કરે, તો પણ ફલ એક
 પોસહનું ઇટલું કહ્યું છે. શાસ્ત્રમધ્યે એક પોસહનું ફલ કહ્યું છે, તે
 જાણવું, જે પ્રજ્ઞની આજ્ઞાપૂર્વક એક અહોરાત્રી પોસહ કરે, તે
 જીવ બે હજારને સાતશે કોડી તથા તે ઉપર સીત્તોતેર કોડી સી
 ત્તોતેર લાલ્હ, સીત્તોતેર હજાર, સાતશે ને સીત્તોતેર. ઇટલા પલ્લોપ
 મ તથા એક પલ્લોપમના નવ જાગ કરીયે તેવા સાત જાગ ઉપર
 ઇટલું દેવતાનું આયુષ્ય બાંધે; અને ઇટલીજ નરકગતિથી દૂટે.
 અહો ! એક પોસહ કહ્યાથી જીવ, ઇટલો લાલ્હ ઉપાર્જે ? તેના
 અંકસંખ્યાની સ્થાપના. (૧૭૭૭૭૭૭૭૭૭ અને ૬) ઇટલું ફલ,
 એક શુદ્ધ વ્યવહારપોસહનું છે. અને વહી જો વ્યવહારપોસહ ક

रतां थकां चेतनाने निश्चयपोसहनी क्षीनता लागी, तो ते पोसह ना फलप्राप्तिनुं तो परिमाण पण न थाय, तेनो अगणित लाज्जठे. यावत् रत्नत्रयी क्षायकजावें थड जाय. त्रणे लोकनां जव्य जीवने पूजनीय थाय. ए माटे पोसहठे, ते गृहस्थने अवश्य करवुंज. ए पोसहठे, ते कर्मरूपी जावरोगनुं औषधठे. माटे गृहस्थें पर्वदिवस आवे त्यारें जरूर पोसह करवुं. हवे ए व्रतना पांच अतिचार लखेठे.

१ प्रथम अप्पडिलेहिअ, दुप्पडिलेहिअ, सिद्धासंधारक अतिचार. ते जे स्थानकने विषे पोसह संधारो करे, ते चूमिनी तथा संधारानी पडिलेहणा करे नहीं. एटले संधारानी जग्या पोतानी आंखे श्री सारी पेटें निगाह करीने जूए नहीं अने कदापि जूए तो प्रमाद श्री कांइ दीठी कांइ न दीठी, एवी रीतें जूए, ते पहेलो अतिचार.

२ बीजो अप्पमस्त्रिय, दुप्पमस्त्रिय, सिद्धासंधारक अतिचार. ते एम के, ते संधारो, रजोहरण प्रमुखथी पुंजे नहीं. कदापि पुंजे, तो जेवो तेवो गडबडथी संधारो पुंजे, पण वस्त्रांचलें दंभाशणथी पुंजे नहीं, अने कोइ जीवनी रक्षा करे नहीं. ते बीजो अतिचार. जे प्रमाणे श्री जैनशासननी शैली एवी ठे, ते प्रमाणे मार्गी जीव क्रिया करे, ते आवी रीतेंके प्रथम तो हरेक क्रियामां दृष्टिपडिलेहण करे. सारी रीतें सर्व स्थलें चीज ने निगाह करी जोशने पढी पुंजणा प्रमुखथी पुंजे, पढी ते वस्तु वापरे, एवो तो सहेज चाल ठे. त्यारें पोसहादिक क्रियामां तो निपट उपयोग धरीने पडिलेहणा प्रमुख करवी जोश्यें. अने एवी रीतें जयणाथी जो न करे, तो तेने बीजो अतिचार लागे.

३ त्रीजो अप्पडिलेहिअ, दुप्पडिलेहिअ, उच्चारपासवण चूमि अतिचार. ते एमके लघुनीति अथवा वमीनीति परठवानी चूमिने सारी रीतें दृष्टियें करी अवलोकन न करे, अने अवलोक

ન કરે, તો જેમ તેમ કામ ચલાવી દે. જીવ્યજ્ઞ કીધા વીના લઘુ નીતિ પ્રમુખની પરઠવણા કરે, તે ત્રીજો અતિચાર.

૪ ચોથો અપ્પમધિય, દુપ્પમધિય, ઉચ્ચાર પાસવણ ચૂમિ અતિ ચાર. તે માત્રાની, તથા પોસહશાલની ચૂમિ અપ્રમાર્જિત દેહીને ન યુંજે. અને યુંજે તો યદ્વાતદ્વા કરીને કામ કરે. એમ વડીનીતિ, લઘુનીતિ પ્રમુખ યજ્ઞથી પરઠવે નહીં; તે ચોથો અતિચાર.

૫ પાંચમો પોસહવિધિ બિચરીએ અતિચાર. તે આહાર ત્યાગ પો સહ કીધે, ક્રુધાદિ પરિસહ જાગે, ત્યારે પારણું કરવાની ચિંતા કરે, કે પ્રજાતેં ફલાણી રસોડ અથવા ફલાણી વીજનો અહાર કરશું તથા એમ ચિંતવે જે અમુક કામ સવારેં કરવું હે, તે ત્યાં જહ્શ અને તેની ઉપર તાગાદો કરીશ. તથા પ્રજાતમાં પોસહ પાલીને પઢી સારી રીતેં તેલમર્દન કરાવીને ખુબ ગરમ પાણીથી સ્નાન કરીશ. તથા અમુક પોશાક પહેરીશ, અને કુલછીની સાથેં ખૂબ તરેહથી આવી રી તનો જોગલિલાસ કરીશ. પડું સાવધ ચિંતવે, તથા સંધ્યાસમયે સ્થં જિલશોધન ન કરે પોસહમાં વિકથા કરે, નિદ્રા કરે અને નીચેં લલેલા અહાર દોષોને ટાલે નહીં. તે અહાર દોષોનાં નામ લખીએં હેયેં.

૧ પોસહમાં વ્રતી વિનાના વીજા આવકલું આણેલું પાણી ન પીવું.

૨ પોસહ નિમિત્તેં સરસ આહાર લેવો નહીં.

૩ પોસહ કરવાના આગલ દિવસેં ઉત્તર પારણામાં વિવિધ પ્રકાર સંયોગ મેલવીને આહાર કરવો નહીં.

૪ પોસહ અથવા પોસહ નિમિત્ત આગલે દિવસેં દેહ વિચૂષણ ન કરવું.

૫ પોસહ નિમિત્તેં વસ્ત્રાદિક ધોવરાવવાં નહીં.

૬ પોસહ નિમિત્તેં આચૂષણ ઘડાવીને પહેરવાં નહીં, વસ્ત્ર લેવાં નહીં, અંગેં ઘરેણાં પહેરવાં નહીં. સ્ત્રીને પણ નથ તથા કંકણ પ્રમુખ જે સૌજાગ્યના કુશલ ચિન્હ હે, તે પહેરવાં પરંતુ તે વિના પોસહમાં વીજાં નવાં ઘરેણાં ઘડાવીને સ્ત્રીયેં પહેરવાં નહીં.

- ७ पोसह निमित्त, वस्त्र रंगावीने पहेरवां नहीं.
 - ८ पोसहमां शरीरथी मेल प्रमुख उतारवो नहीं.
 - ९ पोसहमां शयन करवुं नहीं. निद्रा करवी नहीं.
 - १० पोसहमां सारी वा नठारी स्त्री संबंधी कथा करवी नहीं.
 - ११ पोसहमां आहारने सारो नठारो कहेवो नहीं.
 - १२ पोसहमां सारी वा नठारी राजकथा तथा युद्ध कथा करवी नहीं.
 - १३ पोसहमां अमुक देश आवो रूढोढे अथवा अमुक देश झूको ठे, एवां देशकथानां वचन, बोलवां नहीं.
 - १४ पोसहमां पुंज्या विना झूमिए लघुनीति अथवा बडीनीति परठ वी नहीं, अने परठवे तो पोताथी वोसिरावे. इरियावही पडिकमे.
 - १५ पोसहमां बीजानी निंदा करवी नहीं.
 - १६ पोसहमां स्त्री, पिता, माता, पुत्र. जाइ विगेरे सर्व संबंधी सार्थे वार्तालाप करवो नहीं.
 - १७ पोसहमां चोरनी कथा न करवी.
 - १८ पोसहमां स्त्रीनां अंगोपांग दृष्टि लगावीने जोवां नहीं.
- ए अठार दोष पोसहना ठे. ते त्याग करीने पोसह करे, ते शुद्ध पोसह कहीयें. तेथी जो विपरीत करे, तो पांचमो अतिचार लागे. इति श्रीद्वादशव्रतविवरणे एकादश पौषधोपवासरूप तृतीय शिद्धा व्रते पंक्ति श्रीज्योतसागरगणिना कृतज्ञाषा संपूर्णा ॥ ११ ॥

अथ

॥ श्री द्वादश अतिथिसंविज्ञागनामा चतुर्थ ॥
शिद्धाव्रत प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

अब बारम व्रत हे “अतिथि, संविज्ञाग” यह नाम;
कहुं दोष आहारके, पुनि अतिचार हे ताम ॥ १ ॥

હવે અતિથિ ઇટલે જેને લૌકિક પર્વોત્સવાદિક દિવસોનું પ્રયોજન નથી, તે અતિથિ કહીયે. ઇટલે લોક વ્યવહારમાં જે સંસાર વૃદ્ધિની હેતુ તિથિ, તેહેવાર, વિવાહાદિલગ્નતિથિ ઇત્યાદિક સર્વ જેણે ઢોહી દીધાંઢે. સર્વે દિવસોમાં જેની ધર્મારાધનકરવાની એક નિષ્ઠાઢે. તેને અતિથિ કહીયે. અથવા જેમ અતિથિ ઇટલે પ્રાહુણો, મિજમાન માણસ કોઈને ઘેર આવે, તે કાંઈ તિથિ તેહેવાર નો દિવસ જોઈજે ન આવે, ગમે તે દિવસે પંથેથી ચાલ્યો આવે. તે ને કાંઈ તિથિકે તેહેવારનું પ્રયોજન નહીં, અણચિંતવ્યો આવીને ડગ્ગો રહે; તેમ સાધુ પણ નિમંત્રણાદિ કીધા વિના જોજન કાલે આવી હાજર થાય. પ્રાયે સાધુ અમથો તો ગુરુ આજ્ઞા વિના ગૃહસ્થને ઘેર કદાપિ જાય નહીં, અને જોજન કાલે મધુકર ઇટલે ઝમરની વૃત્તિ કરે. નિમંત્રણ વિના ગૃહસ્થને ઘેર વિચરતા જાય. તે પણ ગૃહસ્થને અકલામણ ન ઉપજાવે. એવી રીતે આહાર લિયે, તે અતિથિ જિનાજ્ઞાકારી શુરૂ સાધુ તેનો જે સંવિજાગ કરે. ઇટલે ન્યાયોપાર્જિત શુરૂ વ્યવહારે કમાણ્યું જે ડ્રવ્યાદિક તે માંથી પોતાના ઉદર ઝરણને માટે ઉત્તમ કુલાચાર પૂર્વક જે શુરૂ નિર્દોષ આહાર નીપજાવ્યો અને તે પણ પૂર્વકર્મ પશ્ચાત્કર્મો દિ દોષ રહિત હોય, એવો શુરૂ અને નિર્દોષ આહાર તે બહુમાન સહિત જાગ્યયોગે ગૃહને વિષે સાધુ આવ્યા થકા અતિહર્ષવંત થયો થકો આહાર આપે. અને તે પણ દાનના પાંચ ગુણે કરી યુક્ત દાતારની શુરૂતા ધરી આપે. તે દાનના પાંચ ગુણનાં નામ લખેઢે.

૧ પ્રથમ જે જૈનમાર્ગી દાતાર. તે શુરૂ પાત્રની પ્રાપ્તિ પામીને પ્રથમ પોતાતા ઘરના આંગણને વિષે મુનિનાં દર્શન માત્ર થયાં અને તેણે કરી ઘણા દિવસની અંતરંગની ચાહનાના ઉદ્ધાસથી આનંદનાં આંસુ આવે, જેવી રીતે કોઈ આપણો પ્રિય અને પરમ હિતકારી પ્રાણપ્રિય એવો વહ્નજ સજ્જાન દૂર દેશાંતરે ગયો હોય, તેને કદી

पण मनशी विसारतो नथी; मनमां एज वांठा लागी रहे के ते आपणने क्यारें मलशे ? एवी चाहना राखतां राखतां घणो काल वीत्या पठी लांवी मुदतें कोइ वखत ते सज्जन अणर्चितव्यो एका एक आवी उजो रहे, त्यारें ते परम बल्लभने जोइने अंतरंग रागनी धारा उल्लासथी आंखमांथी हर्षनां आंसु पड़े. ते शीतल होय जे कारणे वियोगना आंसु गरम होयबे अने हर्षना आंसु शीतल होयबे. तेम श्रावक पण साधुने आवतो देखी करी प्रशस्त रा गजक्तिना उल्लासैं उठे; अने मनमां विचारे के अहो ! आज हुं महोदो जाग्यशाली के जे हुं अनादिनो जूझ्यो, खड्गव्य संवलरहित, जाव दरिद्रें पीडित, ज्ञानलोचन रहित अंधजावें पीड्यो, अपारसंसारचक्रमां पड्यो जटकतो हतो, एवो जे हुं, ते बहु अकथनीय दुःख पामतो अने कशी गणतीमां नहीं हतो, एवो महादुःखी मने जोइने आ महारा मोहोटा हितकारी मुनि राजे महोदो करुणाजाव धारण करी मारा उपर महोटी मेहेर बानी कीधी. जे प्रथम तो मने ज्ञानांजनशलाका फेरवीने मारां सम्यक्ज्ञान लोचन खोली दीधां अने ए मुनियें त्रण तत्वसे वारूप आजीविकानो व्यापार शीखवाड्यो, तथा मुजने रत्नत्रयी धारणरूप नियमा करी दीधी. एवी रीतें महारो अनादिनो दरिद्र जाव मृकाव्यो, मने सारा आदमीनी गणतीमां आय्यो. एवा निष्कारण अने गरज विना महोदो उपकारी महामुनिराज ते मारा घर आंगणाने बिषे आव्या, ए जावनानी पुष्टिथी, प्रशस्तरागना जाव उल्लासथी हर्षानंदनां आंसु आवे, ते दाननो पहेलो गुण.

२ बीजो जेम संसारी जीवने अत्यंत इष्ट वस्तुनो संयोग पा मवाथी रोमावलि उज्जी थाय, तेम महोटी जक्तिना प्रजावथी मुनिने जोइने ते श्रावकनी सर्व रोमावलि उल्लसित थाय, अने हृदयमां हर्ष समाय नहीं, ते दाननो बीजो गुण.

३ त्रीजो मुनिने देखीने मुनिप्रत्ये बहुमान उत्पन्न थाय. जेम कोइ संसारी सामान्य गरीब गृहस्थने घेर राजा पोतें चाढी आवे ल्यारें ते गृहस्थ, ते राजाने केवुं मान आपे ? अर्थात् घणुंज मान आपे. मनमां घणोज आश्चर्यमय थइ उमेद जख्यो हर्ष जख्यो थाय. अने मनमां विचारेके अहो ! आज महारे घरे महा राज आव्या, माटे घरमां कोइ सारी अने नवाइ जेवी चीज होय ते हुं एमने जेट करूं, फरी फरी एवा महोटा लोको मारे घेर क्यां श्री आवे ? आवो संयोग फरी क्यारें मलवानो ठे ? आ दुर्लज यो ग तो मारा महोटा जाग्योदयशी मल्योठे. एवो विचार करी घर मां जे सर्व करतां सारी अने नवाइनी चीज होय, ते राजाने जेट करवा माटे काढे. वढी विचारेके आ महारा घरनी चीजने महा राज कबूल करे, तो महारां महोटां जाग्य हुं मानुं, एवा उद्धा सशी ते गृहस्थ, राजाने पोतानी वस्तु जेट करे, तेम आवक पण साधुने पोताने घेर आव्या देखीने तेउं प्रत्ये घणुं बहुमान करे. अने विचारे के एवा निस्पृहीमां शिरोमणि, जगद्गुरु, जगत् हि तकारी, जगद्गत्सल, निष्कामी, आत्मानंदी, आत्मारामी, करुणा निधि, परमोपकारी, परमपात्र, करुणासागर, संसारजलधिउ ऊरण, परमउपकार करवामां दक्ष, क्रोधादिकषायजक्षक. पोतें तरेला, परने तारनारा, एवा महामुनिराज चाढीने महारे घेर आव्या, तो आज महारां महोटां जाग्य जाणवां. आज रूडो सुवि हाण थयो, आज महारे आंगणे कामधेनु, कल्पवृक्ष, चित्रावेली अने चिंतामणि ए अणचिंति चाली आवी अने आज महारी जा एत दशा सफल थइ. एवो हर्ष जख्यो ससंभ्रम होतो थको ते मुनि नी सन्मुख जाय अने त्रिकरण शुद्ध प्रणाम करीने कहे के हे स्वा मि ! दीनदयालुजी ! पधारीयें. महारा घरनुं आंगणुं पावन करियें. एवुं बहु मान दइ करीने घरमां पधरावे, पढी मनमां विचारे के,

अहो ! महारां अतुल जाग्यनो उदय थयो होय तो आज आ साधु महारां आहार पाणीनो अनुग्रह करे जे कारण माटे साधुजीने आहार लेवामां महोटी तजवीजले. आहारनी गवेषणा करे, शुद्धनिर्दोषनी प्रतीति आवे, त्यारे तो साधु आहार ले. ए कारण माटे रखे कोइ दोषमाराथी उपजे ? एवो विचार करी त्रिकरण योगें बहुशुद्ध, मान जख्यो उपयोगी थको विधिपूर्वक आहार लावे, अने मीठां वचनोथी ते साधुनी विनति करे के हे स्वामिजी ! हे गुरुजी ! आ शुद्ध निर्दोषी आहारले, ए माटे हे कृपानिधान ! मुज सेवक उपर परम शुद्ध दृष्टिनो पसाय करी सपात्रकर पसारीयें. महारो निस्तार करीयें. एवां मीठां अने परम जक्तिवंत वचनोयें विनति करतो थको आहार आपे, त्यारें ते मुनिराज, ते योग्य आहार जाणीने ले, अने श्रावक पण जेटळी दानलायक निर्दोष वस्तु होय, तेज सर्ववस्तुनी निमंत्रणा करे. एवा विधियें करी दान आपीने फरी ते मुनिप्रत्यें हाथ जोडी, नीचो नमी, पृथ्वीपर मस्तक लगावीने नमस्कार करे. पढी वढी मीठां वचनोयें विनति करे के हे स्वामि ! कृपानिधान ! मुज गरीबनी एक विनतिले, ते सांजली लेइयें. सेवक उपर मोहोटी कृपा करी मने महोटी कख्यो, मारी पर महोटी उपकार कख्यो, आज महारं घर पावन थयुं. उत्कृष्ट जाग्योदय विना मुनिना चरणकमलनी रज घरमां क्यांथी पडे ? (गुणिपदकजधूलरजकंचन सेवहुं मूल मेरा) आजनो दिवस सफल थयो. फरी पण हे स्वामिजी ! अशन, पान, खादिम, खादिम, औषध, जेषज, वस्त्र, पात्र, सिद्धा, संधारकादि प्रयोजन उपजे, त्यारें सेवक उपर कृपा करी अवश्य अनुग्रह करवोजी. स्वामिजी ! आपतो महोटा मुनिराजडो, गुणवान्डो, निस्पृहीडो. आपने कोइ चीजनी कमती नथी, कोइ वातनो प्रतिबंध नथी, वायुनी पेरें अप्रतिबंधडो. तो पण हे करुणानिधान ! मुज सेवक उपर

कृपा करीने फरी अनुग्रह करवो. ए प्रमाणे कहेतो कहेतो पोता नी हृदसुधी ते मुनिश्रेष्ठने पद्मोचाडवा जाय.

४ चोथो गुण एके, त्यांथी ते मुनिने वंदना करी, पाढो फरी घेर आवी, जोजन करे. पण तेने मनमां हर्ष समाय नहीं. महारो मुनिना आगमनरूप ज्ञान्योदय थयो, तेणे करी हर्षवंत थयो थको विचारे के आज कोइ माहारे जली वात थइ गइ, मने म होटो कोइ लाज थयो. कारण, जे मुनिराज निस्पृही तथा तृष्णा रहित, गतप्रतिबंधी, सहजबुदासी निरीह, एवाने में विनति की थी एटले तरत महारे घेर आव्या. वली में जे आहार आप्यो, ते पण सर्व लीधो. वचमां कोइ अंतरायरूप विघ्न न थयुं. एथी करी महारो कोइ सारो वखत प्रगट्यो जणायडे. फरी आवो योग क्यारें मळे ? अने जो मळे, तो जाणुं जे महारे अतुल्य पुण्यनो प्रसाद थयो. एवी अनुमोदना वारंवार करे.

५ पांचमो गुण. ए जे जेम कोइ मंदज्ञान्यवान् पुरुष, व्यापार क रतां करतां थोडुं कमाय, तेने कोइक दिवसें एकज शोदामां लक्ष्म डव्यनी प्राप्ति थाय, त्यारें ते फरी व्यापारनी अनुमोदना केवी चा ही चाहीने करे ? तेवी रीतें एना करतां पण अधिक दाननी चाह ना समकेती जीव राखे. ए पांचे गुणोयें शुक्त दान आपवुं, ते शु रू दान कहेवाय, ए शुरुदानथी अतिथिसंविज्ञागव्रत थाय.

अहींयां श्रावकें साधुने दोष रहित आहार आपवो, अ ने साधुयें पण दोषरहित आहार लेवो. त्यां दोषनी विचा रणा करतां प्रथम शोल दोष श्रावकथी लागे. अने शोल दोष साधुथी लागे, तथा दश दोष साधु अने श्रावक वनेथकी उपजे, ए प्रकारे वझा मली बेतालीश दोषनो त्याग करीने सा धु आहार लीये, ते वेतालीश दोषमांथी प्रथम श्रावकथी शो ल दोष लागे, ते लखे डे.

૧ પહેલો આધાકર્મી દોષ. તે સાધુને વાસ્તે ઢકાયનો આરંજ કરી, આહાર નીપજાવે, તે આધાકર્મી દોષ.

૨ વીજો ડ્હેશિકદોષ. તે જેવારેં રસોડ કરવા માંને, તેવારેં પોતેં રસોડ કરનારને કહેકે, રસોડ ઘણી કરજો. કારણકે, સાધુ પ્રમુખ આવશે, તેમને સારી રીતેં આપશું. જો રસોડ ઘરમાં પુષ્કલ હોય, તો કોડને દેવાય. કદાપિ રસોડ કમતી હોય, તો દેવાય ન હી. ત્યારેં સાધુને શું અપાય ? ં માટે રસોડ વધતી કરજો. ંવી રીતેં સાધુનું નામ લેડની વધારે રસોડ કરાવે, તે ડ્હેશિકદોષ.

૩ ત્રીજો પૂતિકર્મદોષ. તે આધાકર્મી પ્રમુખ હર કોડ દોષે દૂષિત ંવો અશુદ્ધાહાર હોય, તે શુદ્ધાહારની સાથેં જોલવે, તે પૂતિકર્મદોષ.

૪ ચોથો મિશ્રજાતિદોષ. તે ઘરમાં કહ્યા કરે કે, રસોડ ડ તાવલેં બનાવો. વચ્ચત થયોડે માટે જો વેલાસર રસોડ બનાવો, તો કાંડ આપણ જમીયેં અને કાંડ સાધુને પણ આપીયેં. ં માટે તાકીદથી રાંધો. ંમ કહી કહીને જે આહાર બનાવ્યો, તે મિશ્ર જાતિ દોષેં દૂષિત આહાર જાણવો.

૫ પાંચમો થાપનાદોષ. તે જે ગૃહસ્થ, જોજન વચ્ચતેં ંમ ક હે જે આજ આ રસોડમાંથી આટલો આહાર વાશણમાં જૂદો કાઢી રાખો. તે જેવારેં સાધુ આવશે, ત્યારેં દેવો પડશે. ંવી રીતેં વ્યવહાર કરીને આપવું, તે પાંચમો થાપનાદોષ.

૬ ઢઠો પાહુડીદોષ. તે સાધુને આવ્યા જાણી ંીજ વસ્તુ આ ગલ પાઢલ ચડજડ કરે, ધકા ધકીમાં સાવચક્રિયા કરીને સા ધુ આગલ લાવીને આહાર આપે, તે પાહુડીદોષ.

૭ સાતમો પ્રાદુઃકૃતદોષ. તે સાધુને આવ્યો જાણીને જો ઘરમાં અંધારું હોય, તો તેને મટાડવાનો પ્રયત્ન કરે, ચડકી, જાલી, બારી, બારણાં, ં સર્વને તરત ડઘાડી નાંચીને અજવાલું કરે. મનમાં

જાણે જે અંધારું હશે તો સાધુ આહાર લેશે નહીં. એમ કરી આહાર આપે. તે પ્રાહુઃકૃતદોષ.

૮ આઠમો ક્રીતદોષ. જે સાધુને આવ્યો જાણી કરી બજાર માંથી મૂલ્ય આપી કરી આહાર વેચાતો લાવી સાધુને આપે, તે ક્રીતદોષ.

૯ નવમો પ્રામિત્યદોષ. તે કોઈનું ઉધાર લેવાનું લેશને આપે, કરજ કરીને આપે. તે પ્રામિત્યદોષ.

૧૦ દશમો પરાવર્તિતદોષ તે સાધુ આવ્યા જાણી મનમાં વિચારે જે, મહારા ઘરમાં તો નીરસ આહાર છે; તે સાધુને કેમ દીધો જાય ? વાસ્તે પડોશી અથવા સંબંધીને ઘેર, તે નીરસ આહાર આપીને તેને બદલે સાધુને સારુ સારો સરસ આહાર થોડો લાવે, તે સાધુને આપે. ૯ દોષ, જ્ઞાતિથી અથવા અજ્ઞાતિથી અથવા લોકલાજથી થાય. ઘટલે લોકોમાં વાત ચર્ચા થાય, જે આવો માત્ર ગૃહસ્થ થઈને ઘરો આહાર સાધુને આપે છે, અથવા કોઈ નીરસ આહાર દેતાં થકાં પડોશી જોશે, તો આપણી નિંદા કરશે, ને કહેશે કે ય ઘરો આહાર સાધુને આપે છે ! એમણે લોકલાજથી સારો આહાર લાવીને આપે, તે દશમો પરાવર્તિત દોષ.

૧૧ અગીયારમો અન્યાહતદોષ. તે પોતાના ઘરમાં જે આહાર બનેલો હોય, તે જડકપણથી આહારને સામો લઈ સાધુને સ્થાનકે જઈને આપે, તે અન્યાહતદોષ.

૧૨ બારમો ઉદ્વિગ્નદોષ. તે કોઠીમાં તથા સંજીરા પ્રમુખમાં ચીજ રાખેલી હોય, તે ચીજનો આહાર, તે કોઠી સંજીરા પ્રમુખનું તાલું ઉઘાડીને તેમાંથી આપે, તે ઉદ્વિગ્નદોષ.

૧૩ તેરમો માલાહત દોષ. તે આહારને મેઢી માલ ઉપર, અથવા ઢીકા ઉપર, અથવા ઠત ઉપર, અથવા બીજા કોઈ સ્થાનક ઉપર ઊંચો રાખેલો હોય, તે નિસરણી પ્રમુખ માંનીને ત્યાં પહોંચી

ને પઠી ઉતારી લાવે. અથવા જોયરામાં નીચે ઉતરી તેમાંથી આહાર લાવે, તે આહાર, સાધુને આપે, તે માલાહતદોષ.

૧૪ ચૌદમો આશ્ચિયદોષ. તે એ કે પારકાના હાથમાં જે ચીજ હોય, તે તેની કનેથી ઢીનવી લેઈને સાધુને આપે, તે આશ્ચિય દોષ.

૧૫ પંદરમો અનિસ્ટદોષ. તે એકે ઘણા માણસોની કોઈ સાધારણ ચીજ, વેંચી લીધા વિનાની હોય, તેમાંથી ઉપાડીને સાધુને આપે, તે અનિસ્ટદોષ.

૧૬ શોલમો અધ્યવપૂરકદોષ. તે કલકલતા પાણીમાં બીજું પાણી પૂરે. અથવા જ્ઞાત પ્રમુખ ચૂલા ઉપર ચઢેલાંબે, તેમાં બીજા ચોખા નાખે, એમ તૈય્યાર થતા આહારમાં બીજી પૂરણી કરે, અને મનમાં વિચારે કે આજ ગામમાં સાધુ ઘણા આવ્યાંબે, તેહમાંથી હરકોઈ પણ આહાર લેવા માટે આપણે ઘેર આવી ચઢશે, એ માટે રસોડામાં ઘણી પૂરણી કરી રસોડા વધારે કરાવિયે. એવું કરીને પઠી તે આહાર સાધુને આપે, તે અધ્યવપૂરકદોષ. એ શોલ દોષ, શ્રાવકથી સાધુને લાગે છે. એમાં કેટલાએક દોષ અજાણ પણે લાગે, કેટલાએક જાક્ષિથી લાગે, કેટલાએક દૃષ્ટિરાગથી લાગે અને કેટલાએક અજિમાનથી લાગે. એ શોલ દોષ ટાલી તજવીજ કરીને શ્રાવક, શુરૂ આહાર સાધુને આપે અને સાધુ પણ ત્યારે નિર્દૂષિત આહાર જાણીને લે.

હવે સાધુથી શોલ દોષ ઉપજે, તે કહેહે.

૧ પ્રથમ ધાત્રીદોષ. જેમ ધાત્રી ઉદરપૂર્ણાર્થે ગૃહસ્થના બાલકને રમાડે, તેમ સાધુ પણ ગૃહસ્થના બાલકને રમાડે, તરેહ તરેહનાં વચનોયેં કરી બોલાવે, ચપટી વગાડી રીજવે, તરેહ તરેહનાં ચાટુક વચન બોલી કરીને બાલકને, હસાવે, ઘણો પ્યારા દેલાડે. તેવું જોઈને તે બાલકનાં માતા પિતાદિક જાણે કે સાધુજી અમારા ઢોકરા ઉપર બહુ હેત કરેહે. તેણે કરી તે બાલકના નિ

मिन्नं ते साधु उपर दृष्टिरागनो उद्धासी थाय, तेवारें साधुने
आहार आपे. ते आहार साधु ले, त्यारें धात्रीदोष लागे.

१ बीजो दूतीदोष. ते जे साधु विचरवा गया थका श्रावक
श्राविकाने कासीदनी पेटें परगामना समाचार अथवा कागल
आणीने आपे पीयरनी हकीकत लावीने वढूने कहे. वढी वढूप्र
मुखने बीजी मुखचातुरी बनावीने कहे के, तमारी माताजी सुख
चेनमांढे, अने तमारा ज्ञाज्ञी पण साजा ताजाढे. बीजा पण
सर्व कुटुंबीयो कुशल हेम ठे. वढी कहेके फलाणानुं सगपण
थयुं, फलाणाने ठोकरो थयो, ते तमोने अमुक चीज मोकलशे,
तेमणे अमुक चीज तमारी पासेंथी मंगावीढे. इत्यादिक संदेशा
कही करी गृहस्थने राग उपजावी आहार ले. अहींयां कोइ गृहस्थें
धर्मसंबंधी संवरवृद्धि कारणरूप संदेशो कह्यो होय, तेपण जिह्वा
अवसरें न कहे, बीजे अवसरें कहे पण संसार संबंधी संदेशो
तो कदापि काळें कहेज नहीं, एवी रीतें गोचरी जायने संदेशा
कहीने जिह्वा ब्रियें, ते बीजो दूतिकर्मदोष.

२ त्रीजो निमित्तदोष. ते गोचरी गये थके गृहस्थने, निमित्त
बतावे, गृहगोचर, शुचदशा, अशुचदशा बतावे, तमोने आटला
दिवसनी पीडाढे, तमोने बारमो वा आठमो शनिढे, एवुं कहे;
तथा आटला वर्षनी तमोने पनोतीढे, माटे अमुक दान आपजो,
जाप करावजो, एथी करी सुख थशे. आगल घणा सारा ग्रह आ
वशे; त्यारें घणुं सुखचेन पामशो. तमारा दिलमां अमुक वातनी
चिंताढे. एवी मनमानी वातो कहे, तेथी ते गृहस्थ खुशी थाय.
चमत्कार पामे अने सारो आहार आपे, ते साधु बीए, तेवारें
तेने निमित्तदोष लागे.

४ चोथो आजीविकादोष. ते वहोरवा गये थके त्यां गृहस्थ
नी पासें पोतानी जाति ज्ञाति जाहेर करे ने कहेके, शेठजी ! तमे

અમને નથી ઝલ્લખતા ? અમે ફલાણા શાહના ઢોકરા, ફલાણા ના જત્રીજા, ફલાણો અમારો જાણ થાયઢે, તમારી સાથે પણ અમારે સંસારનો નાતોઢે. તમે અમને ઝલ્લખતા હશો કે નહીં ઝલ્લખતા હો ? પણ અમે તો સર્વ જાણીયેં ઢેયેં. એક આહારાથેં ઇટલા સંબંધ પ્રગટ કરે, તે વારેં તે ગૃહસ્થને સંબંધ સંબંધી રાગ ડપજે. તેણેકરી તે ખુશીથી આહાર આપે, તે આહાર સાધુ લીયે, તે આજીવિકાદોષ.

૫ પાંચમો વળીમગદોષ. તે જે આહારને અથેં સાધુ દીન પણ બોલે કે, આજ સંસારમાં સર્વ સ્વાર્થીઢે, પરમાર્થી કોઈ નથી. તો અમારી ખબર કોણ લેઢે ? તમારા જેવો કોઈ ધર્મરુચિ, ધર્મિષ્ઠ, ડપકારી અને ડદારચિત્તવાન્ હોય, તે જાણે, બીજો કોણ જાણે ? અમે તો નિરાધાર, નિરાલંબનવૃત્તિવાલા ઢેયેં. અમારો કોઈ વાલો સગો નથી. આ નગરમાં તો એક તમારુંજ ઘર ધર્માત્માઢે, જે આટલી પણ ધર ધર તમે લીયો ઢો. તમે અમારી તજવીજ રાખવાવાલાઢો. તમે તો સાધુના મા બાપઢો તમેઢો, તો અમારો આટલો પણ નિર્વાહ થાયઢે. ઇત્યાદિ દીનતાનાં વચન નિર્વાહને અથેં કહે, ત્યારેં તે ગૃહસ્થને કાંઈ અનુકંપા અને કાંઈ અજિમાન તથા કાંઈ રાગ ડપજે, તેવારેં આહાર ઘણો આપે, તે સાધુ લીયે, તો પાંચમો વળીમગદોષ લાગે.

૬ ઢઠો તિગંઢાદોષ. તે આહારને અથેં ગૃહસ્થને ઘેર ગયે અ કે ગૃહસ્થની નાહી જૂણ, રોગના આદાન, નિદાન પ્રમુખ કહે, ઔષધ, ગોલી, ચૂર્ણ, કાથ પ્રમુખ બતાવે, રોગનું મૂલ કારણ કહે કે ફલાણી ચીજ ધાવાથી વ્યાધિ ડત્પન્ન થયોઢે; તે માટે જો ગોલી ધાઈતો આ, રસની ગોલીઢે તે ધાઈ, નહીં તો ચાર પાંચ દિવસ ઔષધિનો કાથ કૂટાવીને સૂઢ તરેહથી ડકાલો કરાવી પીઢ. ઇતું ગૃહસ્થ સાંજલે, ત્યારેં ખુશી થાય ; અને મનમાં જાણે જે ઇ સાધુ સર્વરીતેં ધરધાર ઢે. ઇને બીજું કાંઈ આપશું તો

ए लेशे नहीं. माटे खूब तरेहथी आहार तो आप्या करो ? एवुं विचारी घरमां स्त्रीयादिकने पण ते साधुने सारी रीतें आहार आपवानुं कही राखे. एवी रीतें गृहस्थने रागवान् करीने आहार लेवो, तेथी ठठो तिगंढादोष साधुने लागे.

४ सातमो क्रोधपिन्दोष. ते जे आहारने अर्थे साधुजन कोइ गृहस्थने घेर जाय अने ते गृहस्थ तो महाकृपणठे, एवुं साधु येँ जाणुं. ठती जोगवाइयेँ पण ते गृहस्थने कृपणतायेँ करी साधुने आहार आपवानी सामर्थाइ नथी; तेथी ते मुखथी नाकारो के रे. ते समयें साधु क्रोध करीने एवी शापनी जाषा बोलेके ठती शक्तियें पण साधुने आहार आपवानी ना कहोढो तो तमारे घेर लक्ष्मी नहींज रहेशे. जे ठे ते पण नष्ट थइ जशे. आ नवविध परिग्रहनी जे जे वस्तु ठे, तेनी सत्ता रहेशे नहीं. एवा आशयथी बोले, त्यारे ते गृहस्थ शापना जयथी एम जाणे क, ए साधुठे, तपस्वीठे, माटे तपश्चर्याना बलथी आबुं कहेतो हशे. शुं जाणीयेँ एना कहा प्रमाणे थइ जाय तो ? माटे थोडाने माटे शुं करवा एवुं करीएँ ? एम विचारीने साधुने आहार देवानी समर्थाइ करीने आहार आपे, एवो क्रोध करी साधु आहार ले, ते क्रोधपिन्दोष. अथवा साधुने आहार आपवा माटे घरमां कोइ तरेहनो कषाय करवो कराववो पडे, ते पण दोष एमांज लेवो.

५ आठमो मानपिन्दोष. ते जे साधु, गृहस्थने घेर आहार लेवाने माटे जाय, त्यारें गृहस्थने जोइने तेनुं महोदुं मान तथा सत्कार करे. तेनी इच्छिने जोइने कहेके तमे महोटा धर्मात्मा अने इच्छिमान् गृहस्थठो. अथवा पोतानुं अजिमान देखाडवा सारु एवी रीतें कहेके, अमे पण कोइ दिवस आवा हता, अमारा घरमां आटलुं ड्रव्य हलुं, हुं आटला गामनो खावंद हतो, अमुक बरू

सिरदार अमारी सेवा करता हता, आवी लक्ष्मीनो लहावो लेता थका, खाता पीता हता, सर्व जग्यायें हुकम चलावता हता अथवा अमारो व्यापार हजारो कोश सुधी चालतो हतो. प्रत्येक गाममां अमारी दुकान हती, लक्ष्मीनी संख्या न हती, हजारो रुपैय्यानी तो कांइ गणती पण नहीं राखता हता. जग्या जग्यानी दुकाननां गुमास्ता त था जलामणीया हता. दुकानोना जवाब, खत पत्र विगेरे आवता हता. देश परदेशमां कोण अमने नहीं जाणता हता ? अर्थात् सर्व उलखता हता. हवे तो अमे साधु थया, बीजाने घेर आहार लेवाने अर्थें नीकल्या ठीयें, त्यारें हवे पाठलनी वात शुं याद करीयें ? ए वुं ते साधुनुं कहेवुं साजले, त्यारें ते गृहस्थलोक पण जाणे के “आ साधुपण असल महोटा घरनो ठे, एवडी बरूी संपत्ति ठो डीने जावथी साधु थयो देखायठे; ए माटे एने जल्मी रीतें विवेक पूर्वक आहार आपो, एमां महोटो नफोठे.” एवो बुझिनो प्रपंच करी आगली गृहस्थावस्थानी संपत्तिनां वखाण करीने आहार लेवो, ते मानपिंददोष. तथा साधुनी पासेंथी गृहस्थ मान पामे. ते एवि रीतें के ते गृहस्थ, साधुनी पासें आव्ये थके महोटी प र्पदाने विषे तेने साधु उंचे सादें हाथनी संझा करी बतावे के अर्हीयां आवी बेसो. एवुं मान आपे, त्यारें गृहस्थ जाणे के आटला लोकोनी वचमां अमोने आदर सन्मान आप्युं; माटे ए साधु सर्व तजवीज वाखाठे. महोटी उलादनाठे. एवुं जाणी ते गृहस्थ, ज्यारें ते साधु घेर वहोरवा आवे त्यारें आहार आपे, अने ते साधु ले, त्यारें तेने मानपिंददोष लागे.

ए नवमो मायापिंददोष. ते जे आहारने अर्थें साधु, गृहस्थ ने घेर गये थके कोइ कूड कपट करी रूपपरावर्तनादिक कला क रीने आषाढचूति साधुनी पेरें माया प्रपंच करे अथवा बाजी गरनी पेरें तंत्रख्याल देखाडीने चमत्कार उपजावे. तेषी करी

લોકો આગ્રહ કરે કે, આ સાધુ તો કરામતનું ઘરજાહે; એ સર્વવિદ્યા જાણે છે. એવું જાણીને તે સાધુને ઘણા સન્માનથી આહારાદિક આપે. તથા વહી કહે કે હે સ્વામીજી ! તમોને જે જોઈયે, તે તમે બીજું પણ કાંઈ લ્યો. એવી રીતે માયાપ્રપંચ વિદ્યાને ફોરવીને સાધુ આહાર લે, તે માયાર્પિત્તદોષ કહિયે.

૧૦ દશમો લોચર્પિત્તદોષ. તે જે સાધુ આહારાચેં ગૃહસ્થને ઘેર જાય અને ત્યાં કોઈ ઉદાર અને પ્રબલ દાનનો દાતાર જોઈ ને તે સાધુ તેના પાસેથી પોતાના સ્વપ્ન કરતાં વધારે આહાર લીધે; તેથી તે લોચર્પિત્તદોષ સાધુને લાગે.

૧૧ અગીયારમો પુષ્પષ્ઠાસંસ્તવદોષ. તે આહારને અર્થે સાધુ ગૃહસ્થને ઘેર જાય અને ત્યાં અહાર લે, તે પહેલાંજ ગૃહસ્થની સ્તવના કરે કે અહો ! આગલ પણ અમોયે ઘણા વચ્ચત આ ઘર માંથી ઘણો સારો અને સ્વાદિષ્ટ અન્નનાદિ ચારે પ્રકારનો આહાર વહોર્યો છે. એવું કોઈ ન હશે કે જે આ ગામમાં આવીને આ ઘર માં ન આવ્યું હશે. આ ઘર, સદાથી એવુંજ ધર્માત્મા છે. આ ઘર કાંઈ આજ કાલનું છે શું ? વહી ઇનાં માતા પિતા પણ એવાંજ સુધર્માત્મા હતાં. જે કોઈ અન્યાયગત સાધુ આવે, તેને ખુશી થઈને આહાર દેતાં હતાં. એમની જાક્તિની તારિફ કેટલી કરીયે ? સર્વ જગ્યાએ આ ઘરની યશ પ્રતિષ્ઠા પ્રસિદ્ધ છે. એમના પૂર્વજોની એવી, જાક્તિ સહિત કરણી હતી તો આ પણ એમનાજ પુત્ર છે. એમની પણ તે કરતાં સવાઈ જાક્તિ છે, એમના વંશમાં મહોટા કુલદીપક થઈ ગયા, તેમનાં નામ હજી સુધી ચાલ્યાં આવે છે. એવી એવી સ્તુતિ કરીને સંજલાવે, અથવા આહાર લીધા પછી તે ગૃહસ્થાના મહોટા ઉપર સ્તુતિ કરે કે શેઠજી ! તમે ઘણા લાયક ગૃહસ્થ છો, સાધુજન વિષે જાક્તિમાન છો, તમારા જેવો બીજો કોઈ દાતા નથી. આ ગામમાં હમેશાં તમારું ઘર સાધુને આહાર આપવામાં ધોરી છે. તમે શ્રી જિ

નશાસનમાં ગજેંડઠો. સ્થંત્રઠો, દીપક ઠો, અમારાં માતા પિતા ઠો, તમે અવસરના જાણઠો, પરીક્ષાવંત ઠો, અને ત્રણા ચૂંકાને સર્વને ડંલણો ઠો. જે ગામ જાણ્યેં ઠેયેં, તે ગામમાં તમારું યજ્ઞ વ્યાસ થઈ રહ્યુંઠે. શ્યાદિક રીતિયેં કરીને સાધુ આહાર લે, ત્યારે પુલ્લપઠાસંસ્તવદોષ લાગે.

૧૨ વારમો વિદ્યાર્પિનદોષ. તે આહારને અર્થે સાધુ ગોચરી જતાં પહેલાં અન્નપૂર્ણા દેવીનું આરાધન કરે. જેની પ્રસન્નતાથી જ્યાં જાય, ત્યાં ઘણો અને સારો આહાર મળે. એવી રીતેં દેવતાની પ્રસન્નતાથી સદા ગૃહસ્થના ઘરથી આહાર લાવે, તે વિદ્યાર્પિનદોષ.

૧૩ તેરમો મંત્રર્પિનદોષ. તે આહારના નિમિત્તેં ગૃહસ્થને કામણ, મોહન, વશીકરણ અને ઉચ્ચાટન પ્રમુખ પ્રયોગ કરે; તથા મુલ્લવંધનાદિ કોઈ યંત્ર પ્રયોગ કરી આપે, અથવા ગૃહસ્થને શીલાવે, હસ્તકલા કરે, અથવા કોઈ તંત્રવિધિથી જૂલું દેલાવા માત્ર કાંઈ કરે. એમ મંત્રાદિ ફોરવી ચમત્કાર દેલાડીને આહાર લાવે, તે મંત્રર્પિનદોષ.

૧૪ ચૌદમો ચૂર્ણર્પિનદોષ. તે આહારને અર્થે સાધુ, ગૃહસ્થને ઘેર જાય, ત્યાં તે ગૃહસ્થને અનેક જાતિનાં ઔષધ, ચૂર્ણ, મેલાવી આપે, અથવા તે ચૂર્ણનાં વિધિ, રીતિ, ક્રિયા, કર્તવ્યતા, સહુ કરી આપે, ત્યારે તે ગૃહસ્થ, તે સાધુ ઉપર રાગી થઈને જાણે જે અમારી સાથેં ગુરુજી કોઈ વાતનો અંતર રાખતા નથી, માટે એ રૂઢા સાધુઠે. એ પ્રમાણે રાગી થઈને આહાર આપે, તે સાધુ લે. એ વાત પૂર્વેં તિગંઢાદોષમાં કહીઠે; પણ અહિંયાં એટલું વિશેષ ઠે જે સાધુ પોતાને હાથે ઔષધ, ચૂર્ણાદિક સિદ્ધ કરી આપે. તે ચૂર્ણર્પિનદોષ.

૧૫ પંદરમો યોગર્પિનદોષ. તે જે સાધુ આહારાર્થે પાદલે પાદિક કરી, કોઈ મહોટો ચમત્કાર દેલાડી લોકોને સ્વાનુકૂલ કરી આહાર લે, તે યોગર્પિનદોષ. અહિંયાં પૂર્વેં મંત્રાદિ યોગ

દોષ કહ્યા, તે તો સર્વ ક્રુદ્ધસંત્ર, પણ આમાં તો મહોટો ચમત્કાર કરે, માટે જૂદો જોદ થયો.

૧૬ શોભમો મૂલકર્મદોષ. તે સાધુ આહારને અર્થે ગૃહસ્થને અપુત્રીયો જોડેને, ગર્જ રહેવાનું ઔષધ બતાવે, અથવા પોતે તે ઔષધ બનાવી આપે. અથવા કોઈ અનાચરણી સ્ત્રી હોય, તેણે પરપુરુષ સાથે કુકર્મ કીધું હોય ને તેથી તે ગર્જવતી થઈ હોય, પત્ની તે ગર્જપાત કરવા માટે, સાધુને આવ્યો જાણીને તેની પાસેં આવીને પોતાનું શલ્ય મટાડવા માટે ગરીબ થઈને તે સાધુ આગલ દીન ત્રાષણ કરે; અને કહે કે હે સ્વામિજી ! મુજ હત્યારીનો ઉપકાર કરો. આવું પાપ મારાથી થયુંહે, તે ઉપકાર કરીને ટાલશો તો જીવીશ, નહીં તો મારે મરવું પડશે. એવાં વારંવાર દીનવચન સાંજલીને સાધુને કરુણા ઉપજે. ત્યારે ગર્જના શાતન પાતન પ્રયોગ પ્રમુખનાં ઔષધ વત્તી પ્રમુખ હોય, તે બતાવી આપે, તેણે કરી તે સ્ત્રી ખુશી થઈને સારો આહાર આપીને આપે. અથવા મૂલબંધન જે ગર્જ સ્થિરીકરણપ્રયોગ કરે અથવા શાંતિકર્મ કરે. એવી ક્રિયા કરીને આહાર લે, તે મૂલકર્મદોષ. ૧ કર્મ, સાધુએ અવશ્ય નજ કરવું. ૧ કર્મને મહાહુઃખદાયિ જાણીને જરૂર ત્યાગવું. ૧ શોભ ઉત્પાદન દોષ સાધુથી થાય; અને પૂર્વે જે શોભ દોષ કહ્યા તે આવકથી થાય. તેને ઝઝમદોષ કહીયે. ૧ પ્રમાણે ૧ વત્તીશે દોષ ટાલીને આહાર લે, તે ઇષણાશુરૂ કહીયે. અન્યથા અનેષણા કહીયે.

હવે દશ ગ્રહણદોષ કહેહે.

૧ પ્રથમ શંકિતદોષ તે આહારમાં કોઈ ઝઝમાદિ દોષની શંકા આવે તો આત્માર્થી સાધુ, તે આહાર ન લીધે. જો લીધે, તો શંકિતદોષ લાગે.

૨ બીજો મરકિતદોષ. તે જે અજઘ્યાદિક અયોગ્ય વસ્તુ તે સચિત્ત અથવા અચિત્ત હોય તેનાથી હાથ ધર્યા હોય તેવે હાથે

अथवा अयोग्य द्रव्यथी प्राजन खरड्युं होय, एवा प्राजनथी आहारादिक आपे, साधु ले, त्यारें अद्वितदोष लागे,

३ त्रीजो निक्षिप्तदोष. ते जे माटी, पाणी प्रमुख हरेक स चित्त वस्तुनो स्पर्श करीने अथवा परस्पर संघट्ट थवाथी अचि त्त थाय, एवो आहार ले, ते त्रीजो निक्षिप्तदोष.

४ चोथो पिहितदोष: ते एके, १ सचित्त वस्तु अचित्त वस्तु यें ढांकी होय, २ सचित्त वस्तु सचित्त वस्तुयें ढांकी होय, ३ अचित्तवस्तु सचित्त वस्तुयें ढांकी होय, ४ अने अचित्त वस्तु, अचित्तवस्तुयें ढांकी होय. ए चार जांगामां चोथो जांगो शु ऋठे; अने वाकीना त्रण जांगा अशुऋठे. एमाटे ए त्रण जांगे आहार ले, त्यारें पिहितदोष लागे.

५ पांचमो संहदोष. ते जे आहार आपवाना वाशणमां अ योग्य वस्तु जरी होय, ते वस्तु बीजा वाशणमां नाखीने पढी तेज वाशणथी आहार आपे, ते पांचमो संहदोष.

६ ठष्ठो दायकदोष. ते जे नपुंसक, बालक, अतिवृद्ध, आंध लो, पांगलो, कंपवायुथी जेनो देह कंपतो होय ते, जेना पगमां शृंखला, वेडी प्रमुख जडी होय ते, धान्यने खांकतो होय ते, धा न्यने दलतो होय ते, धान्यने जुसतो होय ते, चरखा चरखी फेर वतो होय ते, कपास लोढतो होय ते, कपासने कालामांथी बूटो पाडतो होय, वलोणुं वलोवतो होय, जमतो होय, ठकायना आरंजतुं कार्य करतो होय, सात मास उपरांत गर्भवती स्त्री होय, बालकने धवरावती स्त्री होय, अने जे स्त्रीनुं बालक रडतुं होय, तेने पडतुं मूकीने. ए उपर कहेली क्रियाउमांनी हरकोइ क्रिया करतां जे दातार आहार आपे, तेवा योगनो आहार साधु न लीये; अने जो ले, तो दायकदोष लागे.

७ सातमो उन्मिषदोष. ते योग्य आहारने अयोग्य आहा

રસાથે મિશ્ર કરીને આપે, અને તે સાધુ લે, ત્યારે ઊન્મિશ્રદોષ લાગે.

૬ આઠમો અપરિણતદોષ. તે આહારના વર્ણ, ગંધ અને રસ, તે કાંઈ પરિણામાંતર થઈ ગયાં હોય; કાંઈ ન થઈ ગયાં હોય, વહી પૂર્ણ સંસ્કાર થયો નથી, અને કાંઈ કાચો કાંઈ પાકો, એવો આહાર થયો હોય, તે વખત સાધુ તે ગૃહસ્થને ઘેર આહાર લેવા આવે, ત્યારે તેને તે આપે અથવા તે ગૃહસ્થ દાતાના ઘરમાંનાં માણસો માટેલા કોશ્કને આહાર આપવાની રુચિ થઈને અને કોશ્કને આપવાનો જાવ નથી, ત્યારે જેને આપવાની રુચિ થઈ હોય, તે દાન આપે, તેવારે વીજાના દિલમાં ખેદ ઉપજે. એવા બેઝ ગૃહસ્થને અપરિણત કહીયે. એવો આહાર સાધુ લે, ત્યારે અપરિણતદોષ લાગે.

૭ નવમો લિસદોષ. તે જે ઘરથી સાધુ આહાર લે, તે આહાર આપનાર દાતારના હાથ તે વખતે સ્પર્શ થાય, તે દાન દેવા માટે તે વખતે તે દાતાર, પોતાના હાથ સચિત્ત પાણી પ્રમુખથી ધોઈને પઢી આહાર વહોરાવે અથવા વહોરાવ્યા પઢી હાથ ધોઈ નાખે ત્યારે તેને, સાધુનિમિત્ત પશ્ચાત્ કર્મનો આરંભ લાગ્યો. એવો આહાર સાધુ લે, ત્યારે લિસર્પિદોષ લાગે.

૮ દશમો ઊર્દિતદોષ. તે જે સાધુને આહાર આપનારો માણસ તે તે અન્ન, જાત, ઘૃત, રસ, દહીં, મઠો, તથા રસવતી શાક, જાજી, માંસ પ્રમુખ જૂમિ ઉપર વેરતો તથા ઢોલતો થકો આહાર આપે, ઇટલે થોડો જૂમિ ઉપર વેરાય, થોડો વાશણમાં રહે, તેવો આહાર આપે અને તે સાધુ લે, ત્યારે ઊર્દિતદોષ લાગે. ૯ દશ દોષ જે ગ્રહણના કહ્યા, તે સાધુ અને શ્રાવક વેદુના મલવાથી થાય, અને પૂર્વના વત્રીશ. એકંદર વેંતાલીશ દોષ લાગે. ૧૦ વેંતાલીશ દોષ રહિત આહાર સાધુ લેઈ આવ્યા પઢી ગુરુસમીપે આવીને ગોચરી આલોવે. આવતાં, જતાં તથા આહાર લેતાં જે જે ક્રિયા થઈ હોય તે, તથા જે જે ઉત્તર પ્રત્યુત્તર થયા હોય તે, સર્વ યાદ કરીને ગુરુને કહે, ત્યારે

ते गुरु आहारने निर्दोष जाणी आह्ना आपे. पढी गुरुजी तथा स्थविर, तथा बीजा जे साधु होय, तेमने निमंत्रणा करे, अने सर्वने कहे के हे साधुजी ! तमे पण आहार वावरो. त्थारें ते साधु आहार करवाने वेसे, त्यां आहार करती वखत पांच दोष लागेढे. ते पांच दोषनां नाम लखे ढे.

१ प्रथम संयोजनादोष. ते आहार करतां साधु स्वादार्थें द्रव्य द्रव्यांतराची मेलवी करीने खाय. जेम तरकारीमां लूण, मरीच, खटाइ प्रमुख मेलवे, सारी चीजमां मीतुं मेलवे. एवी रीतें स्वादिष्ट बनावीने खाय, तेने संयोजनादोष लागे. साधुने तो पात्रमां जेवो आहार पड्यो होय, तेवो खावो, पण ते आहारने आगळ पाठळ करे नहिं तथा आहारनी प्रत्येक चीज जूदी जूदी खाधि जाय नहिं तो सर्व चीज एकठी मेलवीने घोळीने खाइ जाय पण जे आहार श्री रसशुद्धि वधे, ते न करे. कढी प्रमुख खातां थकां पण सबडका घणा थाय, ते न करे तथा पापड प्रमुख खातां थकां घणा बरड का थाय, ते न करे. घणा करडका न करे तथा घणो बचबचाट शब्द थाय, ते न करे. एवी रीतें साधु जोजन करे, तेम ठां जे साधु द्रव्यांतर मेलवीने रससहित सरडका प्रमुख जरीने खाय, त्थारें तेने संयोजनादोष लागे.

२ बीजो प्रमाणातिक्रमदोष. ते पुरुषनो आहार बत्रीश कोळीया प्रमाणनो ढे, अने स्त्रीनो आहार अष्टावीश कोळीयानोढे. ए करतां एक बे प्रमुख कवळ वधारे जमे, तो प्रमाणातिक्रमदोष.

३ त्रीजो अंगारदोष. ते साधु आहार करती वखतें आहारना देनारनी अथवा आहारनी तारीफ करतो खाय, ते एम के अमुक आहारनो आपनार पण चतुरढे. आहो शी एनी चतुराशे? जोजन पण सर्व सरस अने सुखादढे. वली ए आहार आपनार गृहस्थ हाथनो पण उदारढे. जेने आपेढे तेतुं पात्र जरपुर करी

આપેઠે. આહારવહોરવા ફરી વીજાને ઘેર જવાની ઇચ્છા રહેતી નથી. તથા જે વસ્તુ વહોરાવેઠે, તે પણ ઘણી સ્વાદિષ્ટ અને જાવેં કરી વહોરાવે ઠે. તેમાં પણ આજનો આહાર તો ઘણો સ્વાદિષ્ટે. એવી આહારના આપનારની તારીફ કરીને સ્વાય, તે અંગારદોષ.

૪ ચોથો ધૂમ્રદોષ. તે આહારના આપનારની તથા આહારની નિંદા કરતો થકો સ્વાય. તે એમકે ફલાણો દાતાર તો કોઈ સારો નથી, હાથનો મહા કૃપણે, વહી એનામાં કાંઈ ચાતુર્ય પણ નથી, સારી વસ્તુને વગાડી નાચીને સ્વાયઠે. એનો સદા સર્વદા એજ ઢંગઠે. જૂઠું! આ ચીજ બરોબર જો બનાવી હોય, તો કેવી સ્વાદિષ્ટ થાય ? તેને કેવી બેસ્વાદ કરી નાચીઠે ? એતો કમોદને કુશકા કરીને સ્વાય ઠે. ચતુર હોય તે તો કુશકાને કમોદ કરીને સ્વાય. આ આહાર કેવી રીતેં સ્વાધો જાય ? એમાં કાંઈ સ્વાદ નથી. એતો ગલે પણ ઉતરતો નથી. એવાં દૂષણો દેતો થકો સ્વાય, તે ધૂમ્રદોષ.

૫ પાંચમો અકારણદોષ. તે જે સાધુ, વિનય, વૈયાવચ્ચ, સંયમનિર્વાહ, પ્રવલક્ષુધા શુજઘ્યાનસ્થિરતા. ઇત્યાદિક કારણ વિના કેવલ શરીરની પુષ્ટતા નિમિત્તેં સરસ અને સુસ્વાદ આહારનું જોજન કરે, તે અકારણદોષ. એ પાંચ મંરુલિકદોષ કહ્યા. તે આગલા બેંતાલીશ સાથેં મેલવતાં સડતાલીશ દોષ થયા. એ સડતાલીશ દોષ રહિત આહારના લેનારા જે સાધુ તેમને અતિથિ કહીયેં. તેવા સાધુને આવક, દોષ ટાલીને આહાર નિમંત્રણા કરે અને જે જે આહાર સાધુયેં લીધો હોય, તેમાંનોજ આહાર પોતેં પણ જમે. કદાચિત્ એવા સાધુનો યોગ ન મલે, ત્યારેં શુરૂ શ્રુઆવાન્ અને વ્રત નિયમાદિકધારક, એવા સુઆવકને અતિ ઘણા માનથી બોલાવીને મહોટા જક્તિજાવ પૂર્વક જમાઠે અને જે આહાર તે જમે, તેમાંનોજ પોતેં પણ સ્વાય; પરંતુ પંક્તિવિભેદ આહાર ન કરે. પ્રાયેં એ વ્રતની, પોસહનું પારણું કરવામાં મુખ્યતાઠે. પ્રવાહ

थकी बीजा दिवसोमां पण व्रत प्रमुख करेजढे. तेना पांच अतिचारढे, ते कहेढे.

१ प्रथम सचित्तनिक्षेप अतिचार. ते सचित्त चीज माटी, पाणीनो घडो, बलतो चूलो अथवा अनाजनो ढगलो, अथवा सचित्त पान, तथा फल, एवी चीजना उपर, दान देवा लायक जे आहार होय, ते मूकी राखे षट्ठे मनमां साधुने आहार नहीं देवा नी तुळ बुद्धियें विचार करे जे, में तो अतिथिसंविज्ञागव्रत लीधुं ठे, तेथी मारे तो साधुने सर्व चीजनी निमंत्रणा अवश्य करवी पडशे; अने साधु पण लेवा लायक आहार जोशने लेशे. माटे हमणांशीज आ युक्ति करुं ने पढी जो हुं निमंत्रणा करीने आग्रह करीश, तो पण ते आहार साधु लेशे नहीं. एवो तुळ बुद्धियें विचार करी आहारने सचित्त चीज उपर धरी राखे. पढी साधुने आग्रह करी बोलावे, जूठी जावना जावे; पण साधु, सदोष आहार देखीने ते आहार लीधा विना पाढो फरे; त्यारें ते कुटिल बुद्धिवा लो जाणे जे में साधुने निमंत्रणा सर्व चीजनी करी, माटे महारुं व्रत तो अखंरु थयुं, अने आहारनो खरच पण न थयो ! एवो फेल करे, ते प्रथम अतिचार. एवुं ते कुबुद्धि कुटिलताथी करे, कां तो अज्ञानजडकजावथी करे.

२ बीजो सचित्तपिहिण अतिचार. ते दान देवानी चीज सचित्त फल पत्रादिकें करी ढांकी राखे. ए पण न देवानी बुद्धिथी ढांकी राखे, अथवा अज्ञानताथी ढांकी राखे, ते बीजो अतिचार.

३ त्रीजो अन्यव्यपदेश अतिचार. ते आहार नहीं देवाना निमित्तें ज्यारें साधु आवे, त्यारें महोटो जाव देखाडीने आहार नी चीज, पोताना हाथमां लेशने साधुना मुख आगल धरे. त्यारें साधुना आचार प्रमाणे साधु पूढे के ए चीज कोण संबंधी ठे ? षट्ठे ए चीज कोनी ठे ? ते सांजली ते दाता कहे के हे स्वामिजी !

ए चीज तमे लीयो. ए अमारी नथी पण अमारा जाइनीठे अ थवा संवंधीनी ठे एटले ते अमारीज ठे. ते अमारो जाइ पण बहु ज जाविकठे तथा धर्मरुचिठे. तमने आ चीज आपी सांजलीने बहुज खुशी यशे. ए माटे आप लेइयें; कशो खतरो नथी. एवी री तें बहु मान अने आग्रह करे, पण मनमां जाणें ठे के आ पार की चीजठे ते साधु लेशे नहीं. माटे बहुज जाव देखाडे पण ते साधु, लीधा विनाज पावो फरी जाय. त्थारें ते दाता विचारे के में तो मारुं व्रत पण साचव्युं अने कांइ खरच पण न थयुं ! एवी कुबुद्धिनो फेलाव करे. तथा कोइ दृष्टिरागी दातार, दृष्टिरागथी दे वानी बुद्धियें बीजानी चीजने पोतानी कहींने आपे, ते पण एमांज आवे. आवकें तो शुद्धाहारार्थी साधु आगल याथातथ्य कहेवुं जोइयें, पण कपट न करवुं. ए प्रमाणे त्रीजो अतिचार लागे.

४ चोथो समत्सरदान अतिचार. ते गृहस्थने घेर कोइ साधु गोचरी आवे थके कोइ ठति चीज जूए, ने ते चीजनो साधुने ख प होय तेथी ते चीजनी याचना करे, त्थारें दातार होय ते तो ठ ती चीजनी ना कहीं शके नहीं; पण मनमां खीजाइने आपे, ते समत्सरदान कहींयें. अथवा कोइ सामान्य गृहस्थ सारी रीतेंथी परिगल दान आपेठे, तेनी तारीफ लांजलीने सहन करी न शके, तेवारें मनमां ईर्ष्या आणीने कहे के, ए सामान्य गरीब ठतां दान सारी रीतें आपीने शुं मारार्थी पण महोटो थवानी चाह राखे ठे ? तो हवे हुं एवुं दान आपुं, के तेवुं दान एनाथी दीधुं जाय नहीं. ए पोतानी मेळें थाकीने वेसी जशे. एवी रीतें पारका गुणनी ईर्ष्या धरीने जे दान आपे, ते पण समत्सरदान कहे वाय. ए चोथो अतिचार.

५ पांचमो कालातिक्रम अतिचार. ते साधुने गोचरीनो वखत थ थो जाणीने साधुनी गवेषणा न करे, अने जाणें के हवे ए साधुने

आहार लेइने पाठा पोताने स्थानकें जवानो वखत थयो, साधु पण पोतानो खप जेटलो आहार लइ आव्या होय, बीजा अहारनो खप न होय, त्यारें ते गृहस्थ कुटिलपणायें विचारे के आहार तो साधु लइ आव्याठे. अने हवे आहारनो खप हशे तो थोडो हशे ! एम विचारी गोचरीथी फरती वखतें साधुने जोवो नीकले. ए वामां कोइ साधु पोताना प्रयोजन मात्र आहार लेइने पोताना स्थानक प्रत्ये जता होय तेमनी कने जइने ते आवक महोटी मनुहार करे के हे स्वामिजी ! मारे घेर पधारीयें, मारा मनोरथ सफल करीयें, महारी विनति दीलमां धरीयें, कृपा करीने मने निस्तारियें, कांश्क शुरु आहार लेइयें, जेम हुं पण पञ्चखाण पाळुं. एम वारंवार कहे. एवी तेनी विनति सांजली साधु कहे के हे महानुजाव ! अमारे तो हवे आहारनो खप नथी. खप माफक तो अमे लाव्या ठैयें, वधारे आहार अमारे शा कामनो ? एवुं कहीने ते साधु आगल चालता थाय, त्यारें फरी ते कुटिल दाता कहे के, हे स्वामिजी ! मारे साधुने आहार बहोराव्या विना खावानो नियमठे. तमे कांश्क पण बहोरशो तो हुं खाइश, नहीं बहोरशो तो नहीं खाउं. ते सांजली साधु अंतरायना जयथी एवुं विचारे के एने घेर जइने थोडुं लेइ आवुं, बहु नहीं लउं. एवुं. विचारी तेने घेर जइने किंचित् मात्र आहार लइने जाय, त्यारें ते गृहस्थ, मनमां विचारे के मारुं व्रत पण पढ्युं अने खरच पण घणो न थयो ! अथवा साधुने स्थंफिल जूमि प्रये जतां देखीने कुटिलताथी ते आवक, आडो फरीने जाव देखाडीने कहे के हे स्वामीजी ! घेर पधारो, अने शुरुमान आहारनो अनुग्रह करो. ते सांजली साधु कहे के हे महानुजाव ! हमणां तो अमे आहार पाणी करी चूक्या ; हवे निहारजूमि प्रत्ये जइणं ठैयें. त्यारें ते मर्कट वैराग्य बतावे के हुं जाग्यहीन, मने घणा अंतरायनो उदयठे. जुउं घणो वखत थ

હ ગયો !! તો પણ મહારો મનોરથ સફલ થયો નહીં. સાધુને ગોચરીનો વસ્ત્ર પણ જતો રહ્યો, આમારે ઘેર અસૂર થઈ ગઈ. હ વે શું કરું ? એવો દેલાડવામાત્ર પશ્ચાત્તાપ કરતો ઘેર જાય. તે પણ પાંચમો અતિચાર. અથવા અણદેવાના નિમિત્તથી પહેલો પોતે જમે અને પછી સાધુને બોલાવે, તો કાલાતિક્રમ થાય ઇટલે સાધુ કેમ આવે ? કદાપિ આવે તો વાકી વધેલો આહાર સાધુને આપે. સાધુને તો એવા આહારનો પણ કશો હર્ષ શોક નથી. શરીરને જાહું આપવામાટે એ આહાર પણ સારોજ છે પરંતુ દાતારની એ શુરુ ચાલ નથી, દાન આપીનેજ જમવું, એ ચાલ છે. એમ કરી પછી પેલો ગૃહસ્થ મનમાં વિચારે કે મેં દાન પણ આપ્યું અને વધુ ખર્ચ પણ ન થયું ! એ પાંચમો અતિચાર. એ પાંચ અતિચાર માંહેલા પહેલા ત્રણ અને પાંચમો, એ મહીને ચાર અતિચાર દંત્રથી થાય છે. અથવા અજ્ઞાનપણ્યે જોલાજાવથી થાય છે. અને ચોથો અતિચાર, દેષદોષથી થાય છે. એ ચોથા શિક્ષાવ્રતની શૈલી કહી. ઇતિ શ્રી દ્વાદશવ્રતવિવરણે પંક્તિ શ્રી ઉદ્યોતસાગરગણિનાકૃતા દ્વાદશ અતિથિસંવિજાગનામક ચતુર્થ શિક્ષાવ્રતકથને જાણા સંપૂર્ણ ૧૨ ઇટલે અહીં શ્રીસમ્યક્ત્વમૂલ બારે વ્રતની વિગત સંપૂર્ણ થઈ.

હવે સમકિતમૂલ બાર વ્રતધારી શ્રાવકને એકશો ચોવીશ અતિચારની ટાલ રાખવી, એ સર્વ અતિચાર જાણપણામાં રાખવા, પણ આદરવા નહીં. ઇટલા માટે એકશો ચોવીશ અતિચારનો વિચાર લખીયે ઠેયે ॥

તેમાં પ્રથમ સમકિતના પાંચ અતિચાર, બાર વ્રતના પ્રત્યેકના પાંચ પાંચ અતિચાર કરતાં સાઠ અતિચાર થયા, અને કર્માદાનના પંદર અતિચાર. એ પ્રમાણે બધા મહીને એંશી અતિચારનાં

સ્વરૂપ તો વ્રતની વિગતમાં લખી ગયા છે. વાકી સંલેપણાના પાંચ તથા જ્ઞાનાચારના આઠ, દર્શનાચારના આઠ, ચારિત્રાચારના આઠ, તપાચારના ચાર. અને વીર્યાચારના ત્રણ. એ વચ્ચા મલી જુમ્માલીશ અતિચાર છે, તેનું સ્વરૂપ કહીએ છે.

॥ અથ ॥

॥ શ્રીસંલેપણાવ્રતાતિચારસ્વરૂપ પ્રારંભઃ ॥

ત્યાં સંલેપણાના વે જોડે. એક દ્રવ્યસંલેપણા, વીજી જાવસંલેપણા. તેમાં પ્રથમ દ્રવ્યસંલેપણા. તે જે સાધુ તથા શ્રાવક અને જ્ઞાનનો મનોરથ કરે, ત્યારે પ્રથમ સંલેપણાતપ કરે. તે તપ, આગમોક્ત વિધિયે કરે. તે સંલેપણાતપ ત્રણ પ્રકારનું છે. ઉત્કૃષ્ટ, મધ્યમ, અને જઘન્ય. તેમાં ઉત્કૃષ્ટ ચાર વર્ષનું, મધ્યમ ચાર માસનું, અને જઘન્ય ચાર પક્ષનું. તેમાં ઉત્કૃષ્ટ સંલેપણાતપવાલો પ્રથમ ચાર વર્ષ વિચિત્ર તપ કરે, પછી ફરી ચાર વર્ષ ષટ્ વિગયરહિત વિચિત્ર તપ કરે, પછી વલી વે વર્ષ એકાંતરે ઉપવાસ કરે; અને પારણે આંબિલ કરે. પછી ઠ માસ નાનાવિધ વિકૃષ્ટ તપ કરે, ઠઠથી ઊંટું તપ કરે નહીં અને પારણે આંબિલ કરે. વલી ઠ માસનીના અતિવિકૃષ્ટ તપ કરે પરંતુ આઠમથી ઊંટું તપ કરે નહીં, પારણે આંબિલ કરે. તેવાર પછી વલી એક વર્ષ નિરંતર આંબિલ કરે. એ રીતે ચાર વર્ષ ઉત્કૃષ્ટ તપ પૂર્ણ થાય.

૧ એજ રીતે મધ્યમ તથા જઘન્ય તપ પણ છે. જેવી વર્ષની સંખ્યા છે તેવીજ માસની તથા પક્ષની ગણતરી છે. આ સંલેપણાતપ કરતાં શરીર ગતરસ, અને ધાતુ સર્વ શોષાય, અસ્થિચર્માવશેષ. અણશણ કરવા યોગ્ય શરીર કરે, ત્યારે તેને દ્રવ્યસંલેપણા કહીયે.

૨ વીજું જાવસંલેપણા. તે અંતરમાંથી વિષય, કષાય, નોકષાય, ગારવ, સંજ્ઞા. इत्यादि અંતરદોષને અતિ દહીણ કરે. એટલે પ્રબ

ल कारणे पण विषय कषायादि उद्दीपन न थाय, विकार पामे न हीं, एटले मंदोदय करे. आपणी चेतना समतामन्न रहे. ते जा व संक्षेपणा कहियें.

पढी गुरुपासैं आवे त्यारें ते गुरु, तेनी परीक्षा करे अने जुए जे, एने बाह्य अने अज्यंतर ए बन्नेनी संक्षेपणा थइ के एकली बाह्यनी ज संक्षेपणा थइ! एवी परीक्षा करवा सारु ते समयें गुरु कोइक रीतनुं वचन बोले, जे वचन सांजलीने अज्ञानथी तरत कषायोदय थाय. तेवारें जे साधुने अंतरनी अने बाह्यनी बन्ने संक्षेपणा थइ होय, ते साधु तो गुरुनां वचन सांजलीने नम्र थइने बोले के, श्रीगुरुस्वा मीजीनी करुणायें करी शुं न थाय ? आपनी कृपायें करी व्यवहार रीतियें तो संक्षेपणा करी, परंतु तत्त्वार्थनी वातनुं रहस्य तो आप जाणो. एवी रीतें माईव कोमल वचन सांजलीने गुरु जाणो. जे ए साधुने तो बन्ने संक्षेपणा थइले. त्यारें अणशण करवानी आझा आपे, आगलथी अणशणनी क्रिया करावे.

तथा कोइ अयोग्य साधुयें पण संक्षेपणातप कखुंढे, त्यारें ते साधु संक्षेपणातप पूरुं करीने गुरुपासैं आवीने अणशण कर वानी आझा मागे, त्यारें ते गुरु, पूर्वोक्त रीतें विषम वचन कहे. त्यारें ते केवल डव्य संक्षेपणावतले, माटें ते गुरुनुं वचन सां जलीने तेने कषाय उद्दीपन थाय. त्यारें ते विकल्प करे ने कहे के जूळ ! आतुं शुष्क जुष्क शरीर थयुंढे ते तो जोता नथी, ने वली एवी वक्रोक्तिथी फरी फरी पूढो ढो ? ए प्रमाणे दीलमांक्रोध उद्दी पन जाव करीने पोतानी एक आंगली तोडीने गुरुना मुख आग ल नाखे ने कहेके, जूळ ! आवी तो संक्षेपणा थइले, फरी केवी चा हो ढो ? एवां शिष्यनां वचन, विनय. सहु सांजलीने तथा जोइने गुरु माथुं धूणावी कहेवा लाग्या जे हे साधो ! तमारे तो एनो प हेखोज दिवसले. तमे अमारे लेखे तो हजी कांइ कखुं नथी. जे

दोष टालवाने माटे तमे तप कखुं हतुं, ते दोष तो जेमनो तेम ज रह्योठे. अज्ञान कष्टथी आ शरीर दुर्बल तो अनंतवार कखुं हशे, पण कांइ तेथी अर्थ सख्यो नहीं; आ शरीरने क्षीण पाडवा थी अमे तो नहीं वखाणीयें. अंतरंग शीलता प्रगट थइ नहीं; अने कषायादिक अग्नि तो उपशांत न थयो. माटे जाव संक्षेपणा विना कोइ आराधक थइने मुक्ति पामे नहीं, ते माटे तमने अणशण नी योग्यता नथी. जो मुक्तिने इहो, तो कषाय, नोकषाय, पांच इंद्रियोना त्रेवीश विषयो, गारव, इत्यादि महा दोषोने मटाडो तो तमारो मोक्षनो मनोरथ सिद्ध थाय, एवी शुद्धि करो, एवी परीक्षा करे. ए संक्षेपणातप ते मुख्यवृत्तियें पंक्तिमरणने निमित्तठे. ए माटे वेड संक्षेपणा करे, ते पांच अतिचारने वर्जे, तो आराधक थाय, तेने समाधिसहित पंक्तिमरण कहीयें. ते पांच अतिचारनां नाम लखेठे.

१ प्रथम आलोगासंसप्पज्जे अतिचार. ते संक्षेपणादि धर्म प्रज्ञावें फरी आर्यदेश, आर्यकुलें उत्तम मनुष्यपणुं पामवानी चाहना राखे, ते पहेलो अतिचार.

२ बीजो परलोगासंसप्पज्जे अतिचार. ते अणशणी पुरुष, परलोकें परज्वें देवेंद्रादिक पदवीने इहे, ते बीजो अतिचार.

३ त्रीजो जीवियासंसप्पज्जे अतिचार. ते अणशण क्षीधे बह्विध सत्कार, सन्मान, स्तवनादिक सांचळीने घणा लोकोना आगमन वंदनानो महोटो जंभव देखीने मनमां जाणे जे बे दिवस बधारे जीवीयें तो सारुं. एवो विकल्प उठे, ते त्रीजो अतिचार.

४ चोथो मरणासंसप्पज्जे अतिचार. ते अणशण क्षीधे थके कुधादि परीसहनी पीडायें पीड्यो थको मनमां विचारे जे, हवे मरण वेहेळुं थाय तो सारुं, कारण आ पीडा सहन करी ज

તી નથી. માટે પીડાથી વહેલા પાર ઉતરીયેં ! એવો વિકલ્પ ઊઠે, તે ચોથો અતિચાર.

૫ પાંચમો વિસયાસંસપ્પઞ્ઞે અતિચાર. તે અણશણ કરીને અણશણનું ફલ, કામ ઝોગની પ્રાપ્તિ છે; તે પાંચમો અતિચાર.

૬ સંલેષણાના પાંચે અતિચાર વ્યવહાર પ્રસિદ્ધથી તો અણશણ નિષ્ઠાએ કહેવાય છે. પરંતુ વસ્તુગતે તો સર્વવ્રતમાં લાગે છે.

૧ જેમ સર્વવ્રત, સર્વનિયમ, દાન, પૂજા, વિનય, વૈચાવચ્ચ, અને પ્રત્યાઘ્યાનાદિ ક્રિયા કરીને આ લોકના સુખની ઇચ્છા ન રાખવી. તેમ ઠતાં જો રાખે, તો પહેલો અતિચાર લાગે.

૨ તથા પરલોકે દેવગત્યાદિકની ઇચ્છા ન રાખવી, તેમ ઠતાં જો રાખે, તો બીજો અતિચાર લાગે.

૩ તથા આત્મો મનુષ્યાવતાર પામ્યા હોયે, ધર્મનિયમકરણી, જીવદયા, જિનપૂજા મહોત્સવ પ્રમુખ કરીયેં હોયે; શાસ્ત્ર સાંજલીએ હોયે, એ સારું છે; એ માટે ઘણું જીવીએ તો સારું. રહે આયુષ્યસ્થિતિ પાસેં આવી જાય ? એવો વિકલ્પ ન કરે, અને કરે, તો ત્રીજો અતિચાર.

૪ વહી ધર્મ કરતાં કોઈ પૂર્વસંચિત પાપકર્મના ઉદય થવાથી ઘણી અશાન્તા પામવા લાગ્યો. ત્યારે મરણને છે જે મરણ પામીએ તો આ દુઃખથી ભૂટીએ. પણ તે એનું ન વિચારે જે મરણ પામવાથી કાંઈ કર્મ ભૂટે નહીં. મુવાથકી પણ બીજા જન્મમાં અશુક્ત કર્મ આગલને આગલ તૈય્યાર છે. “કૃતકર્મહાયોનાસ્તિ” એમ જાણું, ઊલટી મરણની ઇચ્છા રાખવાથી અશુભકર્મરસપોષણ થાય છે. કારણ કે નવા અશુભ વિકલ્પે અશુભબંધ થાય; એ માટે સાધક, મરણની ઇચ્છા ન રાખે જો રાખે, તો ચોથો અતિચાર લાગે.

૫ તથા ધર્મફલ તો નિર્જરા છે. તે નિર્જરા સાધ્ય ધરીને જે જે ધર્મ કરે, તે માર્ગી જીવ આરાધક કહેવાય. ત્યાં કામઝોગનું ફલ સાધ્ય રાખીને કર્મ કરે, ત્યારે પાંચમો અતિચાર લાગે. એમ સર્વ વ્રતમાં

संक्षेपणाना पांचे अतिचार लागे. ए माटे उपयोग संज्ञालीने पांचे अतिचार त्यागवाची साधकता समरे. इति संक्षेपणा पंच व्रतातिचारस्वरूपं संपूर्णम् ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री ज्ञानाचारस्य अष्टातिचारस्वरूप प्रारंभ ॥

१ प्रथम आकालाध्ययन अतिचार. ते कालविना सूत्रसिद्धांत जणें गणें. त्यां अतिचार लागे, ते कालवेला कहेवे. प्रथम सवामां एक घडी रात्रीनी अने एक घडी प्रातःकाल अरुणोदय अथा पढीनी. ए वे घडी प्रजातनी कालवेला कहीयें. तथा ए बीज रीतें वे घडी मध्यान्ह कालनी, तथा एज रीतें वे घडी संध्यानी, तथा वे घडी मध्यरात्रीनी. ए चारेने कालवेला कहीएं. ए कालवेलांमां नहुं जणवुं, गणवुं, सांजलवुं, ए कांइ पण करवुं नहीं. ए कालवखतें ए कालनी क्रिया जे पडिकमणादिकडे ते सुखें करे; पण बीजुं नहुं जणें गणें नहीं. ए कालनी वखतें म नोगत जप, ध्यान सुखें करे, पण वचनोच्चार करीने जणें नहीं. ए अतिचार, साधु अने श्रावक वझेने साचववो. जो जणें, तो साधु अने श्रावक वझेने अतिचार लागे. तथा साधुने कालिक सिद्धांत पहेले पहोर अथवा चोथा पहोर शिवाय शेष कालमां सिद्धांतसूत्र जणाय नहीं. रात्रियें पण एमज जाणवुं, वढी बीजा, बीजा पोहोरमां अर्थचितवन करे तथा अकालें मेघवृष्टि आय तथा जण चोमासाना महा पडवाना अढी दिवस असक्षाइ, ते आवी रीतें के अर्ळीं चडदश, पूर्णिमा अने पडवो ए अढी दिवस तथा आशो अने चैत्र शुद्ध पांचमशी तें वदि पडवा सुधी असक्षाइ. तथा बर गाढमां महासंग्राम थतो होय, त्याहां सुधी

અસજ્ઞાઈ. તથા રાજા, ઠગપતિ, મહોટો દેશાધિપતિ મરણ પામ્યો હોય તેના તખત ઉપર જ્યાં, સુધી નવો રાજા ન બેસે, ત્યાં સુધી તે દેશ માં અસજ્ઞાઈ. શ્વેત્રાદિક અનેક સિદ્ધાંતમાં અસજ્ઞાઈકાલ કહ્યો છે. તથા મ્લેહના તહેવારકાલેં ઇટલે બકરીશ્વેં મહાહિંસા થાય છે. માટે તે દિવસેં કેટલોઈક કાલરાત્રી પ્રમુખ, મહા હિંસાના દિવસ માં પણ લિદ્ધાંત જણવું નહીં. તથા સો હાથમાં પંચેંડિય જીવનું કલેવર જ્યાં સુધી પહોંચું હોય, ત્યાં સુધી સિદ્ધાંત જે જિનપ્રણીત સૂત્ર તે કાંઈ જણાય ગણાય નહીં. ૫ દેવથી અસજ્ઞાઈ કહીં. શ્વેત્રાદિ અસજ્ઞાઈના પ્રકાર આગમમાં ઘણા કહ્યા છે; તેમાં સિદ્ધાંત જણવું તથા સાંજલવું પણ નહીં. અને જો જણે તથા સાંજલે, તો જ્ઞાનનો કાલાતિચાર લાગે.

૨ બીજો વિનયદ્વીનાતિચાર. તે ગુરુ, પુસ્તક, તથા જ્ઞાનનાં ઉપકરણ જે પાટી, પોથી, ઠવણી, કવલી, સાંપડા, સાંપડી, દસતરી, વહી, નોકરવાલી તથા અઢાર જાતિની લીપિના અક્ષર સહિત કાગલ પ્રમુખ ઉપકરણને પગ લગાડે, પગથી દાબે, થૂંક લગાડે, થૂંકથી અક્ષર જૂંસે, ઇટે હાથે સ્પર્શ કરે, અક્ષર ઉપર રેતી નાખે, ઉપર બેસે, સૂવે તથા ફાડી નાખે, ઇઠા મુઠેં ઇનો ઉચ્ચાર કરે, કોઈ દ્રવ્યના ઉપર અક્ષર હોય, તેને પાસેં રાખ્યા થકા ત્યાં વડીનીતિ, લઘુનીતિ કરે, લઘુનીતિ, વડીનીતિ કરતાં ઉચ્ચાર કરે, અને સ્નાન, મૈથુન, પૂજા કરતાં બોલે, પુસ્તકને બાલે, જલમાં ભૂકાડે, વેચે. શ્વેત્રાદિક આશાતના કરે, અને ગુરુની તેત્રીશ આશાતના ન ટાલે, તે વિનયદ્વીનાતિચાર.

૩ ત્રીજો અવદુમાનાતિચાર. તે ગુરુ તથા પુસ્તકાદિકનું ઘણું માન ન કરે, તેમની અદબ રાખે નહીં. બહુ માન તે જેમ દરિદ્રી પુરુષને ધનપ્રાપ્તિ થયાથી જેવો અતિ આનંદ થાય અથવા કોઈ સામાન્ય પુરુષને ઘેર રાજા પોતેં ચાલીને આવે ત્યારેં તે પુરુષ કેવો

आनंद पामे ? अने आश्चर्य पामे ? तेम गुरु पुस्तकादिकनी जेट करवा वखतें तेथी पण विशेष आनंद पामे. ते न करे तथा ज्ञानद्रव्य इंद्रिय सुखमां वापरे. अथवा कोइ द्रव्य खातो होय तेने जाणीने देखीने ठति शक्तियें जवेखे नहीं तथा ठति शक्तियें शिक्षा न आपे, कोइ उपर जग्रता करें नहीं; मनमां एवुं जाणे के आपणने शुं ठे ? जे जेवुं करशे, ते तेवुं पामशे. एवी रीतें गइ गुजरी करी जाय. तथा ज्ञानी पुरुष उपर द्वेष राखे, ज्ञानीनो अवर्णवाद बोले, ज्ञान जणनारने अंतराय करे, ठति शक्तिएं ज्ञानने जणवा, गणवा, तथा सांजलवावालानी सहायता करे नहीं. ज्ञाननागंजीरजावमां असद्वहणा करे, शास्त्रोना अटपटा अक्षरनी मजाक करे, हसे, कुयुक्ति लगाडे, गुरु तथा सिद्धांतनी प्रत्यनीकता करे, अने मतिज्ञानादि पांच ज्ञाननी असद्वहणा करे. इत्यादि अतिचार लगावे, ते त्रीजो अबहुमानातिचार.

४ चोथो उपधानहीनातिचार. ते श्रावक, उपधान बह्या विना षडावश्यकादि क्रिया करे, तथा साधु, योगनी तपक्रिया कीधा विना सिद्धांत जणे, जणावे, तथा संजलावे, त्यारें तेने चोथो उपधानहीनातिचार लागे.

५ पांचमो गुरुनिन्दवण अतिचार. ते कोइ अद्वयश्रुत, अद्वयविख्यात एवा साधु अथवा श्रावकनी पासें जण्यो होय, मूल उपकार तो तेनो होय, पढी जणवावालो पोताना सारा क्षयोपशम उद्यम श्री शास्त्रमां घणो हुशीआर, शाणो अने चतुर थयो; त्यारें को इ जडक लोको, तेनी निपुणता, अने चमत्कारिक ज्ञान जोशने ते चमत्कार पामी बहुमान करी पूढे के, अहो स्वामिजी ! तमे श्रुतमां सावधान ठो, एवी श्रुतज्ञाननी चतुराइ, संपूर्णविद्या, क्या गुरुनी पासें जण्या ठो ? जो ते गुरु हाल अहीं विद्यमान होय, तो तेना अमे पण दर्शन करियें. हवे ते गुरु तो सुधो

गरीब, पण ज्ञानगुणसंयुक्त होय अने पोतें तो महोटो ठोगा लो होय अथवा श्रावक होय तो महोटो तालेवर होय, पोषाक प्रमुख सारो होय, चाकर प्रमुख घणा होय, तेवारें ते उबूता दोषधी मनमां विचारे के महारो विद्यागुरु तो घणो प्रख्यात न थी, माटे एतुं नाम लक्ष्म, तो महारी महोटाइ थरो नहीं माटे ते वर्तमान कालमां कोइ महोटो पंक्ति वृद्ध होय, जेनुं यश प्रख्यात होय, तेनुं नाम लीये. एम करी पोताना मूल गुरुने बुपावे. ते गुरुलोपी, महापापीने पांचमो गुरुनिन्दवण अतिचार लागे.

६ ठणो कूटसूत्रातिचार. ते सूत्रना अक्षर खोटा उच्चारें. -ह्रस्व दीर्घनी खबर न राखे, अक्षर, मात्राहीन अथवा अधिक करीने जणें, ठंदोजंग करी जणें, पद, संपदासहित न बोले, ते सूत्रकूटातिचार.

७ सातमो अर्थकूटातिचार. ते पोताना अज्ञानदोषधी अथवा कोइ कुमति कदाग्रहना उदयधी अशुद्ध अर्थ करे, विपरीत प्ररूपे, ते सातमो अर्थकूटातिचार.

८ आठमो उजयकूटातिचार. ते सूत्र अने अर्थ ए बने अशुद्ध जणें, प्ररूपे, ते आठमो उजयकूटातिचार. इति ज्ञानाचारस्य अष्टातिचारस्वरूपं संपूर्णम् ॥

॥ अथ ॥

॥ श्री दर्शनाचारस्य अष्टातिचारस्वरूप प्रारंभः ॥

१ प्रथम शंकातिचार. ते जे जिनागमना सूक्ष्म अतींद्रिय गंजीरजाव सांजलीने पोताना मंदहयोपशमना योगधी तथा मिथ्यात्वना प्रदेशोदयधी शंका धरे, जे ए वात केम ठरशे ? ए केम हशे ? कांइ मनमां वेसती नथी. शुं जाणीयें जे केवी रीतेंठे ? ए ते साचुं ठे के जूवुंठे ? एवो विकल्प उठे, ते प्रथम अतिचार.

अथवा जेने मंदकयोपशमठे, पण मिथ्यात्वना बहुप्रदेशोदय नथी. समकितनुं स्थान जंचुं ठे, ते पण गंजिरजाव सांजलतां बुद्धिमांतो एका एक आवे नहीं. पण ते समकेती एम विचारे जे ए वात, मारी बुद्धिमां नथी आवती; ते मारा आत्मदोषथी मने आवरणो दय घणांठे; पण ए वात साचींठे; कारण के जे माटे ए सर्वजिन जापित ठे. अने श्री जिनेश्वरजी तो असत्यज्जापी नथी. असत्य जाषणमां त्रणे दोष जे राग, द्वेष, अने अज्ञान, ते तो जेमना नाश पाम्याठे अने ते दोषना सहचारी जे हास्य जयादिक ते पण जेमना नाश पाम्याठे, तो तेवा वीतराग परमेश्वर कोण कारणे जू तुं बोले ? विना उद्देश कोइ कार्य प्रवर्त्ति ठेज नहीं अने वीतराग कृतकृत्यने तो कोइ कार्यनो उद्देश रह्यो नथी, ए माटे जे केवलि जापित ठे, ते सर्व सत्यजठे. एमां कांइ संदेह नथी. एवी निश्चल बुद्धि थइ, तेने समकितनी निर्मलता वधती जाय. अने जेने एवी निश्चल बुद्धि न होय, तेने अतिचारना सबबथी समकित, मलीन थइ जाय. ते प्रथमातिचार.

२ बीजो आकांक्षातिचार. ते जे दान, शील, तप प्रमुख धर्मकरणी करीने पुण्यरूपी फलनी इछा राखे, अति आतुरता करे, अथवा आकांक्षा ते परमतान्जिलाष अन्यदर्शनीना धर्मनो उन्नतिजाव देखी, ते धर्मनी इछा राखे जे, आ पण धर्म सारोठे, आचरवा लायकठे, जूळ जूळ !! एमां पण केवा केवा प्राणी ठे ? औदार्य, धैर्य, गांजीर्य, पूर्णजक्ति, परोपकार, अने निस्पृहता के वी धारण करे ठे ? एवा धर्मने केम निंदीएं ? एवो विकल्प, ते बीजो आकांक्षातिचार.

३ त्रीजो वितिगिह्यातिचार. ते धर्म करणीना फलनो संदेह धरे. अहींयां पोतानां पूर्वकृत पापना उदयथी कोइ उदधिक दुःख पामे,त्यारें शिथिल परिणामना योगथी अशुद्ध विकल्प उठे,

જે અમે વિધિપૂર્વક ધર્મકરણી કરીયેં ઠેયેં, પણ કાંઈ ફલ નજરમાં આવતું નથી. કોણ જાણે કેવું ફલ પામશું ? પણ એમ ન વિચારે જે, ધર્મ તો આજન્મમાં પામ્યા ઠેયેં, અને હમણાં કરીયેં ઠેયેં તેનું ફલ તો નિશ્ચે આગલ પામશું. પણ એતો પૂર્વજન્મને વિષે મિથ્યાત્વા દિ ચારની પ્રબલતાથી જે ચીકણાં કર્મ બાંધ્યાંઠે; તેનો અહીં ઉદય થયો ઠે, તે પોતાના વિપાક માત્ર જોડને જેને ધર્મમાં નિશ્ચલ બુદ્ધિઠે, તેનાં કર્મ તરત નાશ પામશે, જે કારણ માટે ધર્મકરણી કરતાં પાપ ઉદય થાય. તે પ્રાયેં નિકાંચિતરસિયાં કર્મ ઉદય આવે; અને બંધ, સ્પષ્ટ, નિધત્ત રસીયાં કર્મ તે ધર્મના પરિણામથી વિફલોદય થઈ જાય, એવું ન વિચારે. એમ દુઃખની આતુરતામાં જૂલે, તે પણ અતિચાર ઠે. તથા સાધુ સાધવીનાં મલમલી ન વહ્ન તથા શરિરાદિક જોડને મનમાં ડુગંઠા કરે, સૂગ આણે, જે એ સર્વકરણી તો સારીઠે પણ એ ગલીચ રહેઠે, તે બૂરું કરે ઠે. જો તે અચિત્ત ફાંસુ પરિમિત જલથી સ્નાનાદિક કરીને શુદ્ધ રહેતો ઘણું સારું; એવો વિકલ્પ કરે, પણ એમ ન વિચારે કે એ પુજલ, સર્વ એક સરલાંજઠે. સારું નઠારું કોઈ નથી. જે કારણ માટે શુચિ તે અશુચિ થાય, અને જે અશુચિ હોય તે શુચિ થાય. સમય સમય અશુચિ પુજલમાં શુચિ પુજલ આવેઠે, અને શુચિ પુજલમાં અશુચિ જાયઠે. જે શરીરને પવિત્ર કરવાને વિવિધ પ્રકાર કરે ઠે, તે શરીર તો કેવલ અશુચિથી જસુંઠે; તો તું ક્યાં સુધી એને પવિત્ર કરીશ ? વલી આ શરીર, પવિત્ર કરવાથી કાંઈ જીવ પવિત્ર નહીં થશે, જીવ તો સર્વ પુજલની વાંઠના મટવાથી પવિત્ર થશે. જો અહીંયાં ફાંસુ અચિત્ત જલથી પવિત્રતા કરે, તો પણ તે પુજલ રંગી થયો; અને જ્યારે જીવ પુજલરંગી થયો, ત્યારે આ જીવની અનાદિની જૂલ મટી નહીં. એને તો પહેલોજ દિવસઠે. સર્વ ધર્મનું મૂલ તો એઠે. કે જેમ જેમ પુજલ વાસના ઊતરે, તેમ તેમ ધર્મ

निश्चलता होय. पवित्र अपवित्रपणानी वासना तो राग द्वेषनुं मूलठे. अने ज्यां राग द्वेषनी पुष्टिठे, त्यां धर्म क्यांठे ? इत्यादिक शुद्ध्युक्ति चित्तमां न आवे, त्यारें कुविकल्प करे. अथवा विति गिह्या ते घणो पुण्योदय थये थके माचे, मनमां फुले, अजि मान धरे; अने अतिपापोदय थये थके दुःख धरे, बहु अरति वेदे, उदासी रहे, दीनता करे, दिलगिरी रहे, ए सर्व दुगंछा ठे. तथा एक सारो, अने एक झूको ए लक्षणे करीने ए त्रण प्रकारना विफल्प, ते त्रीजा अतिचारमां आवे.

४ चोथो मूढदृष्टि अतिचार. ते जे अन्यदर्शनी मिथ्यात्वीनां कष्ट, मंत्र, चमत्कार, अथवा कोइ मिथ्यात्वीना देवनो परतो जे मनःकामनापूर्ण, ते जोइने दिलमां मुरजाय जे आ देवधर्म तो प्रत्यक्षठे; तो गुरु केम ना कहेठे ? कांइ खबर पडती नथी. एम मुरजाय, पण एम न विचारे जे सुख दुःखतो कर्मना उदयने आ धीनठे. देवता तो तिमित्तमात्रठे. आपणां पुण्य पापना उदय विना देवताथी कांइ थनार नथी. तेउ तो केवल आपणां पुण्य पापना उदयनिमित्त थइने यश ग्रहेठे; पण उदयिक पाप पुण्य ना उदय विना सुख दुःख आपी शकता नथी. अन्यदर्शनना जे जे प्रजावक देवता ठे, तेमनी सेवनाना करवावाला तो कोइ सर्व सुखी नथी, तेमां पण घणा दुःखीठे, ए माटे कर्मना उदय विना सुख दुःखनी प्राप्ति, ते मिथ्याठे. अथवा श्री जिनागमना अति सूक्ष्मविचार, निगोदना, अथवा षट्द्रव्यना, नय, गम, जंग, प्र स्तारा दिक गहनविचार सांचळीने पोताना आवरणना दोषथी बुद्धिमां न आवे, त्यारें मुजाय, ते एम के कोण जाणे ए शुं कहे ठे ? कांइ खबर पडती नथी. कोण जाणे शी रीतें हशे ? ए प्र कारें विकल्प करे, ते चोथो मूढदृष्टि अतिचार.

५ पांचमो अणुबुद्ध्यु अतिचार. ते जे पोतानी सत्ताना गुणप

ચાંચ પ્રકાશ કરીને કહે નહીં. અથવા ગુણવંતના ગુણ જાણે તો પણ તારીફ કરીને પ્રકાશે નહીં. પાંચ લોકમાં ગુણીના ગુણ પ્રસ્તાવતી વચ્ચે તેના ગુણ પ્રગટ જાંચે નહીં. પ્રકાશે નહીં, મોઢેથી કહે નહીં તથા રાગદ્વેષાદિક, કર્મજપાધિ સંયોગિક જાવ, સર્વ ડુઃખતું મૂલહે. એમ વીશદરીતે પ્રકાશ કરીને કહે નહીં, તે પાંચમો અતિચાર છે.

૬ ઢઠો અસ્થિરીકરણ અતિચાર. તે જે આપણને કોઈ પાપ કર્મનો ઉદય થયો, ત્યારે આપદા, રોગ, શોક, આજીવિકા, ડુર્લજતા, કૂઢાં આલ, તેવી દિનપર દિન ડુઃખની ચઢતી જોશને કોઈ મિથ્યાત્વના પ્રદેશ ઉદયબલે કરી જૈનમાર્ગથી પરિણામ ચસતા જાય. આચારમાં શિથિલ થાય, તે પોતેજ પોતાના શાસ્ત્રપરિચયથી જાણે જે મારાં પરિણામ ધર્મમાર્ગથી શિથિલ થયાહે, પૂર્વથી મારી શ્રદ્ધા પણ મલીન રહેહે. યતું જાણે તો પણ તેની દઢતાનાં કારણ જે સજ્જુસેવન, શાસ્ત્રશ્રવણ, દઢવૃત્તિ, મહાપુરુષચરિત્રસ્મરણ, દેવદર્શન, ઉત્સવાદિગમન, કર્મગ્રંથાદિક અથવા અધ્યાત્મ શાસ્ત્રપઠન, ઇત્યાદિ દઢતાનાં કારણહે, તે ન સેવે, અને જાણતાં ઢતાં પણ યુરુસંસર્ગ, શાસ્ત્રપઠનાદિ ઉચમ કરે નહીં. અથવા કોઈ અધર્મરુચિ પ્રાણીથી પરચો કરે, અથવા કોઈ બીજો ધર્મ રુચિ જીવ હોય, તેને ધર્મથી પડતો દેચે, ત્યારે કહે ફલાણો પુરુષ, આગલ ધર્મમાર્ગમાં ઘણોજ દઢ થયો હતો, હવે તો દિવસે દિવસે યના શિથિલતાનાં પરિણામ નજરે વધારે આવેહે. યતું પોતે જાણે અને પોતામાં યવી શક્તિ પણ છે, કે તે ધર્મ શિથિલને બહુવિધ હેતુયુક્તિ દેચાડીને ધર્મમાર્ગમાં સ્થિર કરે અને પડવા ન દીય. યવી શક્તિ ઢતાં પણ તેને ઉપકાર બુદ્ધિયં કરી શુદ્ધોપદેશે ડુર્ગતિપતનાદિ વિપાકદર્શન. ઇત્યાદિ સ્થિરીકરણ ન કરે, અને મનમાં જાણે જે આપણું શું બગડેહે ? ચેતના તો યની બગડે

માટે જે કરશે, તે પામશે. એવી ડાસી કરીને ઢતિ શક્તિયેં ધર્મથી રુગતો હોય, તેને ધર્મમાર્ગમાં સ્થિર ન કરે, તો તેને અસ્થિરીકરણ ઢઠો અતિચાર લાગે.

૭ સાતમો અવાત્સલ્યાતિચાર. તે જે જે સાધર્મી પ્રાણી, જે ની ઇક શ્રદ્ધાઢે, અને શાસ્ત્રશ્રવણ, દેવદર્શન, સામાયક, પોસહ પ્રમુખ કરણું, ઇત્યાદિક ધર્મકરણી. સાથેજ કરતા હોય, જેની સાથેં ધર્મનો મહોટો સંબંધઢે અને જે ઇક ગુરુના ઉપદેશિત પ્રમુખ ઢે, તેને સાધર્મી કહીયેં. તે સાધર્મીની ઢતિ શક્તિયેં ઢક્તિ ન કરે તેને કોઈ રીતનું સંકટ આવી પડ્યું હોય અને પોતાનામાં તે સંકટ ટાલવાની શક્તિ ઢે, તો પણ તેનો ઉદ્ધાર ન કરે, તે સંકટને મટાઢે નહીં, તે સાધર્મી ઉપર ઘણું હેત ન ઢરે, તેને જોઈને રુશી ન થાય. સંઘમધ્યેં કોઈ ગુણવાન્ પુરુષની શોજા યશ, પ્રતિષ્ઠા સાંજલીને અપ્રીતિ ઉપજે તથા સાધર્મીકનો સમુદાય મલે, ત્યાં કષાય કરીને માંહો માંહે વિરોધ પેદા કરાવે. સાધર્મી સાથેં શત્રુતાની રીતિ રાખે, તેની ઉપર અશુજ પરિણામ ચિંતવે, અથવા સર્વજીવ સત્તામાં સરલાઢે, ઇકજ જાતિ, સમાનગુણપર્યાયી, અને તેડનું વસ્તુગતેં ઇકજ સ્વરૂપઢે, ઇ માટે સમાનસાધર્મી થયા, ઇવું શાસ્ત્રના ઉપકારથી જાણ્યું, તો પણ તેડની રક્ષા ન કરે, તે અવાત્સલ્યદોષઢે અથવા સ્વનિષ્ઠામાં અંતર્ગતમાં પોતાના જ્ઞાન દર્શનાદિ ગુણપર્યાય ઢે, તે નિશ્ચેં સાધર્મી ઢે, ઇવું ગુરુકૃપાથી જાણેઢે તો પણ તેને જ્ઞાન, ધ્યાન, સંવર અને સમતા રમણેં કરી પોષે નહીં, અથવા જેમ વાર તહેવારેં પોતાના પાપ કુટુંબને આદરથી અને ઢક્તિથી બોલાવી વિવિધ ઉપચારો કરી હર્ષેં કરી પોષેઢે; તેમ કોઈ વાર્ષિક પર્વાદિ ધર્મગત પર્વ આવે થકે, સ્વામીવાત્સલ્યાદિક ઢક્તિ, ઢતિ શક્તિયેં કરે નહીં; તે પણ અવાત્સલ્યદોષરૂપ અતિચાર ઢે અથવા દેવદ્રવ્ય, જ્ઞાનદ્રવ્ય, ગુરુદ્રવ્ય, અને

साधारणद्रव्य वावरे. कोइ देवद्रव्य जक्षण करतो होय, तेने ठति शक्तियें शिक्षा न आपे. मनमां विचारे के आपणने शुंठे ? जे खाशे, ते दुर्गतिनो देखवावालो थशे, संघमां शुं आपणे एक लाज हैयें !! बीजो तो कोइ बोलतो नथी, त्यारें हुं एकलो शा माटे कोइ चाइ कुटुंबीने मातुं मनातुं ? एतुं विचारे तथा ठति शक्तियें देहेरा प्रमुख धर्मस्थानकना द्रव्यनी खबर राखे नहीं, अथवा खंमित, मंमित, मेळी, अशुरू, अपवित्र धोतीथी पूजा करे अथवा पूजा करतां बीजाने एबीज रीतें, एवे वेषें जोइने तेने कांइ कहे नहीं, अथवा पूजा करतां मुखकोश बांधे नहीं, तेत्रीश आशातना टाळीने पूजा करे नहीं, अथवा पूजा करतां बिंबने हाथमांथी पाडी नाखे, बिंबने कलश प्रमुखनो धक्को लगाडे, देहेरानी दश आशातना न साचवे, सामायक तथा पोसहमां थापना चार्यनी पडिलेहणा करतां हाथमांथी जूमि उपर गिरावे अने शुरू मानजक्ति न राखे. ए सर्व सातमो अवात्सल्यातिचार जाणवो.

७ आठमो अप्रजावनातिचार. ते जे, ठति शक्तियें धर्मनी उन्नतिनां जे जे कारणोठे, जेवां के स्नात्रपूजा, सत्तरप्रकारीपूजा, एकशो अष्टोत्तरीपूजा अने एकवीशप्रकारीपूजा ते महोटा हर्षथी कराववी, तथा थोडी शक्ति होय तो व्यवहारें अष्टप्रकारनी पूजा, प्रजावना, संघजक्ति, रथयात्रा, तीर्थयात्रा, संघसहित जवुं, महोत्सव, विंवप्रतिष्ठा कराववी, तीर्थोद्धार कराववा, जीर्णोद्धार पोताथी कराववां, अथवा अन्यने उपदेशप्ररूपक थइने नवां प्रासाद बीजाकने कराववां, अने सद्गुरु, आचार्य, जट्टारक प्रमुख आवे थके तेमने संपत्तियुक्त अवारित दान आपे. ठति शक्तियें जुंठुं न करे. सोना ना तथा रखना जुंठनां करतो थको तेने नगरप्रवेश करावे ते समयें उदारचित्तवालो थइ जेवुं पोतानुं सामर्थ्य होय, ते प्रमाणे चौटा प्रमुखमां शोचा करावे. प्रतोली प्रमुख विविध प्रकारें विचूषा बना

વે ઉદારતાથી દીનને દાન આપે. એ સર્વ શાસનની ઉન્નતિનાં કારણ છે. જેકારણ માટે એવા ઉત્સવ, મહોત્સવ, बहुमान અને અવારિત દાનની ઉદારતા વિગેરેને દેખવાથી સર્વ કોઈ મિથ્યા ત્વી જીવ, ધર્મની અનુમોદના કરીને પુણ્યોપાર્જન કરે, સુલજ્જ્વો ધી પણ થઈ જાય, અને આપણા પણ એવે કારણે કરી પરિણામ નિર્મલ થાય. કોઈ લેશ્યા એવી આવી જાય કે, તેવી લેશ્યા બઢી ઉમરમાં પણ આવે નહીં. એવો પરિણામ સમરી જાય. શાસનની પ્રજાવનાથી ઘણા જીવોને ઉપકાર થાય; એવું જાણતાં ઢતાં અને ઢતિ શક્તિયેં પણ પ્રજાવના ન કરે, અથવા નિશ્ચેં પ્રજાવના અંતર્ગતમાં જ્યાં જ્યાં પુષ્ટિનિમિત્ત જે દેવગુરુદર્શન, શાસ્ત્રશ્રવણ, સાધુ સેવન, જેનાથી આત્માના ગુણની વૃદ્ધિ થાય, ઘણી નિર્જરા થાય, આત્મામાં જ્ઞાનપ્રકાશ થાય. એવું સર્વ પોતે જાણેઢે, પણ તે પ્રમાણે કરે નહીં, તે અપ્રજાવનાદોષાતિચાર આવમો જાણવો ॥ ઇતિ દર્શનાચારસ્ય અષ્ટાતિચારસ્વરૂપં સંપૂર્ણમ્ ॥

॥ અથ ॥

॥ શ્રી ચારિત્રાચારસ્ય અષ્ટાતિચારસ્વરૂપ પ્રારંભઃ ॥

૧ પ્રથમ અનુપયુક્તગમનાતિચાર. તે માર્ગેં ચાલતાં મન, વચન, કાયા, એકત્ર ઉપયોગીરૂપ પ્રણિધાનયુક્ત ગમન થાય, ત્યાં સાધુ કૂસર પ્રમાણ ચૂમિયેં દૃષ્ટિ પહિલેહણા કરતો જાય. ષ્ટલે ઈર્યાસમિતિયુક્ત ગમન થાય. ત્યાં સાધુને સદા કાલ હોય અને શ્રાવકને સામાયક પોસહ કીધે હોય. અને જ્યારેં તે અનુપયોગી યોગ ચપલતાસહિત વર્તે, તોતે પ્રથમ અનુપયુક્તગમનાતિચાર જાણવો.

૨ બીજો અનુપયુક્તજાણી અતિચાર. તે જે સાધુ સદા સર્વકાલ, અને શ્રાવક સામાયક પોસહમાં બેઠો થકો બે જાણા બોલે.

ત્યાં જાણના ચાર જોદહે. પ્રથમ સત્યજાણા. તે જેવું હોય, તેવું જ કહે, પણ કમ વેશ ન કહે, વીજી અસત્યજાણા, તે કાંઈ કહેવાનું હોય તેને બદલે કાંઈ કહે. ત્રીજી મિશ્રજાણા. તે કાંઈક જૂઠું અને કાંઈક સાચું, જેમ કે આજે નગરમાં દશનોજન્મ થયો. એવું કહે, તે મિશ્રજાણા. ચોથી અનુજયજાણા. તે સાચું પણ નહીં અને જૂઠું પણ નહીં, પણ જે લોકવ્યવહારેં બોલવું. તે જેમ ગામ આવ્યું રાત્રી પહી, વહી કોઈનું નામ કહેવું. જેમ કે જગત્પાલ, લક્ષ્મીધર, દેવદત્ત, અમર इत्यादि व्यवहारજાણા ચોથી. ત્યાં સાધુ સદાકાલ, અને શ્રાવક સામાયક પોસહમાં પહેલી અને ચોથી એ બન્ને જાણા બોલે; તે પણ પ્રણિધાનયુક્ત ઉપયોગી અને જયણાયુક્ત બોલે. તે અહીંયાં વિના ઉપયોગેં અશુદ્ધ બોલે, તે વીજો અતિચાર.

૩ ત્રીજો અનુપયુક્તઘણાતિચાર. તે જે પૂર્વોક્ત પ્રણિધાનયુક્ત બેતાલીશ દોષ ટાલીને જિજ્ઞાસે. પાંચ દોષ ટાલીને આહાર કરે, તે ચારિત્રાચારહે; પણ ઉપયોગ વિના એથી વિપરીતપણે આહાર લે, તે ત્રીજો અતિચાર. અહીંયાં ઘણાશુદ્ધિમાં વીજું પણ વસ્ત્ર, પાત્ર, શય્યા, સંચારક, વસતી પ્રમુખ જે જે ચીજ ચારિત્રને ઉપકારી હોય, તે ચીજ જો નિર્દોષ લે, તો આચાર જાણવો અને જો સદોષ લે, તો અતિચાર લાગે. એ પણ અતિચાર સાધુને સર્વદા, અને શુદ્ધસ્થને પોસહ સામાયક લીધે લાગે. એમ પોતાની દશા માફક પાલે, તેમાં જો અનુપયુક્ત પ્રવર્તે, તો તે ત્રીજો અતિચાર.

૪ ચોથો અનુપયુક્તઆદાનમોચનાતિચાર. તે જે સાધુ સદા કાલ, અને શ્રાવક સામાયક પોસહમાં જે જે ચીજ લે, તથા મૂકે, તે ચીજ પૂર્વોક્ત પ્રણિધાનયુક્ત ઉપયોગી થકો દૃષ્ટિ પડિલે હજી પૂર્વક લે, ફરી એવી રીતેજ મૂકે, એવો આચારહે. અને જે અનુપયુક્ત અવધિથી આદાન મોચન કરે, તે ચોથો અતિચાર કહીયે.

૫ પાંચમો અનુપયુક્તપરિષ્ઠાપન અતિચાર. તે જે સાધુ સર્વ

काल, अने श्रावक सामायक पोसहमां लघुनीति, वडी नीति, मे ल, श्लेष्मादि जे परठवणा लायक वस्तु, ते शुरू निर्जीव जूमि ना स्थानकमां दृष्टिपडिलेहणापूर्वक, पुजन प्रमार्जन करीने परठवे, एवो आचारठे. तेथी विपरीत, प्रणिधान रहित अनुप योगी थको परठवे, तो पांचमो अतिचार लागे. अहींच्या पहेली वे समिति, पोसह सामायकमां तो अवश्य साचववी. कदापि न सचवाय, तो पण ए बेनो जैनधर्मीने उपयोग राखवो, कारण ए धर्मेनो मूलमार्गठे.

६ ढठो अनुपयुक्तमनप्रवर्तनातिचार. ते जे साधु सर्व काले अने श्रावक सामायकादिक धर्मकरणीना अवसरें पूर्वोक्त प्रणि धानपूर्वक सर्व कुविकल्प ढोडीने सूत्रार्थ चिंतवन प्रमुख आलं बनयुक्त उपयोगी थको मनने स्थिर राखे, ते मनगुति आचार, अने एनाथी विपरीत आर्त्तध्यानादिकें करी कुविकल्पमां मन दोडावे, ते ढठो अतिचार.

७ सातमो अनुपयुक्तअकारणवचनातिचार. ते जे साधु सर्व काल अने श्रावक सामायक पोसहमां प्रायें मौनज रहे. अने बोले, तो पण उपयोगी, पूर्वोक्तप्रणिधानयुक्त अवश्य कारण योगें जिनाज्ञायुक्त सर्व जीवने हितकारक, एवुं शुरू जांगे सां जलवामां मधुर एवुं वचन कहे, ते वचनगुति आचारठे. अने एनाथी विपरीत निष्कारणे जेवुं तेवुं बोले, ते सातमो अतिचार.

८ आठमो अनुपयुक्तनिष्कारणकाययोगचपलतातिचार. ते जे साधु सर्वकाल अने श्रावक पोसह सामायकमां इंद्रिजने गुप्त क री राखे अने अवश्य कारण योगें उपयोगी थको प्रणिधान यु क्त आज्ञापूर्वक जयणाथी हस्त पादादिक आकुंचन प्रसारण क रे, अथवा उठे, बेसे, ते कायगुति आचार. पण निष्कारण, अनुपयुक्त, अने अविधिपूर्वक जे हस्त पादादिक योगचपल

તા કરે, તે આઠમો અતિચાર જાણવો. એ અતિચાર જાણવામાં રાખે, પણ આદરે નહીં. અહિંયાં ગુપ્તિધર્મ તે ઉત્સર્ગધર્મ છે અને સમિતિ ઈર્યાદિક જે પાંચેઢે, તે અપવાદધર્મઢે. એ આઢે ધર્મની માતા કહેવાય, જે જે ધર્મ કરણીઢે, તે એ આઢેં કરી યુક્તઢે, તે આચારઢે. અને એ વિના જે કરે, તે અતિચાર જાણવો ॥ ઇતિ ચારિત્રાચારસ્ય આષ્ટાતિચારસ્વરૂપં સંપૂર્ણમ્ ॥

॥ અથ ॥

॥ શ્રી તપાચારસ્ય દ્વાદશાતિચાર સ્વરૂપ પ્રારંચઃ ॥

ત્યાં તપનું મૂલ લક્ષણ યઢે જે, શ્રી જિનેશ્વરેં વાર પ્રકારના તપની પ્રરૂપણા કીધી, તે તપ, પરમ નિર્જરાનું કારણઢે. પણ ઇઢ્ઠા નિરોધ કરીને મનમાં ગ્લાનપણું નહીં, મન હારે નહીં, અગ્લાન ની આતુરતા રહિત, વિષયાનુષ્ઠાન, ગરલાનુષ્ઠાન રહિત, અન્યોન્યા નુષ્ઠાનરહિત યટલે આ લોકને વિષે આજીવિકા હેતુયેં અથવા માનને અર્થેં, તથા પૂજાને અર્થેં, અને પરલોકેં દેવાદિક પદવીના હેતુયેં એ ત્રણ અનુષ્ઠાન ઢે; ઇત્યાદિક આશયરહિત, ક્રોધમા નાદિ કષાયરહિત, ડમંગસહિત, સમતાસહિત, અને ચિત્તની પ્ર સન્નતાયેં કરી, કેવલ કર્મદાયના નિમિત્તેં કરે, તેને શુદ્ધતપ ક હીયેં. તે તપના વાર ખેદ ઢે, માટે વાર અતિચાર લાગે, તે લલેઢે.

૧ પ્રથમ અણશણતપ. તે જે જે ડપવાસાદિક વીવિધ પ્રકાર નાઢે, તે કરીને પઢી પૂર્વેં જોગવેલા આહારને યાદ કરે, જક્કકથા કરે, આગલા દિવસેં પારણાની ચિંતા કરે કે આવી રીતેં રસોડ વ નાવીને લાડશ. યવો મનમાં વિકલ્પ કરે. આ સંસારમાં આહાર સંજ્ઞાદિ ઢોષઢે, તે મોહોટું લાંઢનઢે, અને સર્વ આરંચનું મૂલ ઢે. “ઢય કાહનો થાય જ્યારેં ડંટો, ત્યારેં વને યક રોટો” યવો અ નાદિ ઢોષ જિનવચન સાંચલવાથી જાણ્યો પણ તે ઢોષ સર્વ પ્રકા

रें परित्यागवाने तो लाचार ठे, त्यारें मोक्षार्थी जीव, पोतानी शक्ति मुजब योग्य परिमित काल कवलाहार त्रिविध योगें त्यागरूप प पञ्चखाण करे; एटले धारणापरिमाणकाल सुधी ठकायने अन्न यदान थयुं. अने रसनेंद्रियादिक मार्गी थया. त्यारें सकल लब्धि प्रमुख आत्मिक संपत्तिनुं बीज रोप्युं. एम सकल मनःकामना पूर्ण करवाने समर्थ एवुं तप करीने आगला पाठला दिवसनी चिंता, अनुमोदना करे, ते तपफल व्यर्थ करे. अथवा मनग्लान करे जे, उपवास महोटो कठिन थयो ? आ शुं कछुं ? एवो पश्चात्ताप करे. ए सर्व, तपना अतिचार ठे ॥ इति अणशण तपातिचार.

३ बीजो ऊणोदरीतप अतिचार. ते जे पुरुषनो पूर्ण आहार बत्रीश कवलप्रमाण, अने स्त्रीनो अष्टावीश कवल प्रमाण आहार. ए नीरोगी शुरुकायानुं लक्षणठे. एमां जो कमी जास्ती आहार थाय, ते प्रायें रोग औषधादिकना प्रज्ञावथी थइ जाय तो लाचारीठे, पण प्रमाण तो बत्रीश कवलनुं ठे. अने एक कवलनुं प्रमाण मुरगीनुं इकुं अथवा जेवडुं आंबडुं तेवडुं, अथवा आपणा मोढानी फाडमां जेवडो कवल सुखें आवे एटलो घास लेवो तेने पण कवलप्रमाण कहीरें. अथवा आपणो जेटलो आहार होय, तेना बत्रीश जाग करीएं तेमांना एक जागने पण कवल कहीरें. एवा बत्रीश कवलनो जे आहार करे, ते पूर्णाहारी कहेवाय. ते पूर्ण आहारमांथी इहारोध करीने छुधा ठते संतोष धरीने बे अथवा चार अथवा आठ कोळीया उंठा खाय; तेने ऊणोदरी तप कहीरें. त्यां ऊणोदरीतप करीने कवल परिमाणमां महोटा महोटा कोळीया गणतरीमां राखीने खाय अथवा सरस आहार जे मोदक प्रमुख चीज घणी चीकणीठे, तेना कोळीया खावामां पण उंठा आवे. कारण तेना थोडा कोळीयामांज तृप्ति थाय. ते थोडा कोळीया गणतरीमां राखे, अथवा विशेष खादथी घणुं खाय. एवुं

કરીને વિચારે જે આહાર પ્રમાણ તો વત્રીશ કોલીયાનુંભે; અને મેં તો ચોવીશ કોલીયા खाधा; માટે મારે પણ જાણોદરી તપ થયું. પણ એમ ન વિચારે જે, વત્રીશ કોલીયામાં મોદક પ્રમુખ ચીકણી વસ્તુની ગણતરી નહીં જાણવી. તેમ ઠતાં આજ્ઞાનદોષથી સમજીને તે એવો મનમાં વિકલ્પ કરે, તે જાણોદરી તપ અતિચાર.

॥ ત્રીજું વૃત્તિસંકેપતપ. તે વિવિધ પ્રકારના અન્નિગ્રહ ધરે, અને શ્રાવક ચૌદ નિયમ ધરે. અથવા આહારની ચીજ હોય તેની દ્રવ્ય દ્વારાયે સંખ્યા રાખે, તે વૃત્તિસંકેપતપ કહીયે. તે તપ કરી ને સાધુ વાર્તામાં અથવા ઉપદેશ દેતાં થકાં પોતાના અન્નિગ્રહની વાત પણ ગૃહસ્થના આગલ કહી દે, ત્યારે તે સાંજલીને ગૃહસ્થ જાણે જે અહો !! સાધુયે કેવા કેવા અન્નિગ્રહ લીધાઠે, તેથી વિશેષી અને ચતુર શ્રાવક હોય, તે પોતાની બુદ્ધિચક્રી અવસર થયે થકે અન્નિગ્રહ પૂરે. તથા ગૃહસ્થ દ્રવ્યપરિમાણાદિ નિયમ ધરતો હોય, તે પોતાના ઘરમાં સંકેત શિક્ષારૂપ કરે. જે તમે તો સ્નેહ પ્રશિલ ઠો તેથી હરેક ચીજ લાવીને ઝોજન કરતી વખતે ઝોજનમાં નાલશો; અને અમે તો વૃત્તિસંકેપ ઠેયે, તેથી દ્રવ્ય અધિક થઈ જાય ત્યારે વ્રત ચંદન થાય. માટે અમને જૂદી જૂદી ચીજ આપવી નહીં. અમારાથી એકઠી કરેલી ચીજ લીધી જાય, જેનું એક દ્રવ્ય ગણ્યું જાય માટે ફલફલ કરીને વિના લાભથી કોઈ ચીજ જૂદી આપશો નહીં. એવી શિક્ષા કહે ત્યારે તે રસોડદાર તુરત ગૃહસ્થ પામી જાય અને પઠી પોતાની નિપુણતાથી લૂણ, મરચું, જીરું, હિંગ સંયુક્ત વ્યંજનાદિક મીઠી ચીજ પ્રમુખ આગલ થી એકઠી મેલવીને રાખે અને તે સૌ ચીજ સુલાદ હોય તે પીરસે અને તે ચીજ આરોગે. મનમાં જાણે કે, મારું દ્રવ્યપરિમાણ હું શુરુ રાહું. પણ પૂર્વે એવી સંજ્ઞા કરી, તેથી વ્રત તો મલિન થયું. એવો કુવિકલ્પ, તે વૃત્તિસંકેપતપઅતિચાર.

४ चोथो रसत्यागतप अतिचार. ते रस जे ठ विगय, ते वि कारना हेतुढे. अने रसगृहिना बहु कटु विपाक ठे; एवुं जाणीने त्याग कस्यो. पठी कोइ कारण विना. अने गुरुआज्ञा विना निविआता करी खाय अथवा अन्य द्रव्यांतरसंयोग मेलावी घणी रीतें अग्निसं स्कार करीने तेनी मजा आवे; एवी गुणवान् चीज करी खाय. एटले जिव्हानी रसगृहि मटाडवा सारु ए तप कीधुं हतुं ते तो थयुं नहीं, ते चोथो अतिचार.

५ पांचमो कायक्लेशतप अतिचार. ते जे साधु, मुनीश्वर लोच करावे. तडकामां ताप सहन करे, शीत सहन करे, नांस, महार, कुतरा प्रमुखना परिसह सहन करे, विकटासनें स्थिर थइने ध्यान करे, विकटासनें सज्जाय करे, ए तप साधुने तो हररोजढे अने श्रावकने तो सामायक, पोसह अथवा जाप, नवकरवाली, पंचपरमेष्ठिना ध्यानना अवसरमां कायक्लेश सहन करवानोढे त्यां ठति शक्तियें आगलथी वस्त्रादिक लपेटी सर्व शरीर, आवृत करीने क्रिया करे, अथवा कोमल आसनें बेशीने जपादिक करे, ते कायक्लेशतप अतिचार.

६ षष्ठो संखीनतातप अतिचार. ते जे साधुने तो सदा संखीनता तपढे तेथी सदा पोताना अंगोपांग संवरी राखे. विना कारणें ह लावे नहीं अने श्रावक पण सामायक पोसहमां, अथवा पूजा ज पादिक अवसरें पोतानुं अंग संवरी विनयगुणयुक्त राखे एटले गप लांबा करवा, अवष्टंज लेवो, गळे हाथ देवो अने अंगोपांग मोडवादिक न करे. एक शुद्ध उपयोगी अंगोपांग संवरी जयणापू र्वक विनयगुणयुक्त प्रवर्त्तन करे, ते संखीनतातप कहीयें. त्यां एवुं तप करीने पूर्वोक्त दूषण लगाडे, तेने संखीनतातप अतिचार षष्ठो लागे. ए ठ प्रकारनां बाह्य तपना ठ अतिचार कह्या.

હવે ઢ પ્રકારનાં અચ્યંતર તપનાં ઢ અતિચાર કહેવે.

૧ ત્યાં પ્રથમ પ્રાયશ્ચિત્તતપ અતિચાર. તે જે સાધુ અથવા શ્રાવક, પોતપોતાના વ્રતમાં દૂષણ લાગ્યું જાણે, ત્યારે જ્ઞાની ગુરુપાસે આલોચણા લે. ત્યાં આલોચણા બે પ્રકારનીઢે. એક સ્વદ્વપવિષયી સ્વ દ્વપકાલીન. તે કોઈએક નિયમનો તથા વ્રતાદિકનો અતિચાર લાગ્યો જાણે, ત્યારે તરત ગુરુને પૂઢીને તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત લીચે.

બીજી બહુવિષયી, બહુકાલીન, ડમરગત દૂષણની આલોચણા. તેમાં જે એકાદ નિયમના દૂષણની આલોચણા તો, જે, વર્તમાને શાણો હોય, તેને પૂઢી લે; પણ જ્યારે આશી ડમરની મહોટી આલોચણા લેવા ને ચઢાય, ત્યારે શુરુગુરુ જે જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બન્ને ગુણોયેં યુક્ત હોય, તેની પાસે આલોચણા લે. કદાપિ એ બન્ને ગુણોયેં યુક્ત ઇવો શુરુગુરુ ન મલે, તો બહુશ્રુત, જ્ઞાનવાન્, શુરુ જાણી, ઇવો પાસઢો પ્રમુખ હોય, તેની પાસેથી આલોચણા લે; પણ જે ડત્ક્રષ્ટ ક્રિયાવંતજ હોય પરંતુ સિઢ્ઢાંતના રહસ્યને ન જાણે તો તેની પાસેથી ન લે. કદાપિ જ્ઞાનવંત પાસઢો પણ ન મલે તો બે ગુણેં યુક્ત અથવા એક ગુણેં યુક્ત શુરુપ્રરૂપક જ્યાં હોય, ત્યાં તેનો શોધ કરીને તેને માટે બીજે ગામ બીજે દેશ જાય. ઇવી રીતેં ડોજ કરતાં પોતાના નિવાસદેત્રથી સાતશેં યોજન સુધી ગુરુની ગવેષણા કરે, તથા કાલથી બાર વર્ષે પર્યંત ગવેષણા કરે. એમ શોધતાં શોધતાં કદાપિ તેનું અયુષ્ય પૂર્ણ થાય; તો પણ તેને આરાધક કહીયેં. તથા ગવેષણા કરતામાં જ્યાં ગુણવંત ગુરુ મલે, ત્યાં તે ગુરુની પાસે આલોચણા લે. એમ કરતાં બે ગુણયુક્ત અથવા એક ગુણયુક્ત પણ ગુરુ સાધુ પાસઢો અથવા જ્ઞાનવાન્ હોય તેની સ્વબર, બાર વર્ષ સુધી ડોજ કરતાં ન મલ્લી, ત્યારે પઢી કોઈએક ઢેકાણેથી ઇવી સ્વબર મલ્લી કે એક સાધુ, બહુશ્રુત અને ક્રિયાવંત હતો, તે સાધુ કોઈ પાપકર્મના ડદયથી પ્રતિપાતિ થઈને અહીંયાંથી કોઈ દૂર દેશાંતર

जइने त्यां ते वेष ढोडीने गृहस्थ थयोढे, तेनुं नाम पन्हाकडो आ
 वक कहीयें ते फलाणा गाममां ठे. एतुं सांजलीने प्रायश्चित्ती त्यां
 जाय अने ते पन्हाकडाने एवो प्रतिबोध आपे के हे महानुभाव !
 तमे तो रत्नत्रयिनी महोटी पदवी पामी करीने ढोडी दीधी, ते सारुं
 नहीं कछुं. पण तेमां तमे शुं करो ? उदय ठे ते महाबलवान्
 ठे. तेना जोरथी तमारा परिणाम शिथिल थइ गया. ते तो जे
 थवानुं हतुं ते थइ गयुं, ते माटे हवे कांइ चेतो अने फरी पराक्रम
 मने फोरवो. हमणां अशुच कर्मना उदयनी अशाता पाठी हठ
 वानो समय थयो जणायढे तेथी करी अमारो पण तमारी साथें
 मेलाप थयोढे. वली तमोने तो महाज्ञाननो आधारढे. तो तमे
 देखी पेखीने केम झूलमां पडोढो ? ए माटे फरीथी खबरदार
 थइ चारित्ररत्नने अंगीकार करो अने आत्माने तारो. आगल
 पण घणा पतित थइने फरी जायत थयाढे, सर्व कर्मनो क्षय
 करीने मुक्तिसुखने पाम्याढे ए माटे तमे पण चारित्रव्यो, ढील
 करो नहीं. एवो सारो उपदेश सांजलीने ते पन्हाकडा आवकना
 परिणाम सुधरे, तो तेने चारित्र खेवरावी, पठी तेनी पासेंथी प्रा
 यश्चित्त ले. एम करतां पण ते जारे कर्मीढे, तेथी एम कहे के
 जाइ साहेब ! गजपाखर ते रासजथी केम उठावी शकाशे ?
 तेम माराथी आ निष्कलंक चारित्ररत्न न पळे तो तेने जूतुं लीधा
 थी शो गुण थाय ? जो ते विधि माफक निर्वहे नहीं तो हुं उलटो
 महापापी अने अघोरी थाळं. एकवार तो थयो ठळं अने ए काघ
 लागी चूक्योढे. हवे एवी हकीकत कही अने ते जाइयें सांजली
 ते समयें ते, ते पन्हाकडाने जिनमंदिरमां लेइ जाय अने त्यां तेने
 सामायक खेवरावे. पठी तेने वंदन करीने तेनी पासेंथी आलोच
 णा ले; पण अज्ञानी पासेंथी आलोचणा ले नहीं. एवी रीतें गुरुनी
 गवेषणा करीने पण आलोचणा ले, ते एवी रीतें के जेम पोतानी

માતા કને બાલક પોતાના મનની વાત કહે; તેમાંની કાંઈ પણ ટુપાવે નહીં, કોઈ વાત કહેતાં લાજે પણ નહીં, તેમ સાધક પણ ગુરુની આગલ જેવી વીતી હોય તેવી, નિષ્કપટી થઈ કરીને ત્રણે યોગ જે મન, વચન, અને કાયા તેણે કરી જે ચૂલ થઈ હોય તે કહી આપે. કોઈ જાણીતી વાતમાં ટુપાવે નહીં, તેને આલોચના કહી ચે. પણ જો કાંઈ ઢાનું રાખીને કહે, તો તે તત્ત્વદંત્રી થયો, તેથી તેની શુદ્ધિ થાય નહીં. એવા વિધિપૂર્વક સાધકે ગુરુ આગલ, સર્વ પાપ પ્રગટ કરી દીધાં; ગુરુએ પણ સર્વ જાણી લીધું. ત્યાર પછી ગુરુ, આગમના જ્ઞાતાહે તે વિચારે કે પાપકર્મ, ચાર રીતે લાગે છે ૧ આકુટ્ટી, ૨ દર્પ, ૩ કલ્પ, અને ૪ પ્રમાદ. એવા ચાર પ્રકારના પાપમાં આ આલોચના લેનાર કયા પાપના પ્રાયશ્ચિત્તને લાયક છે ? એવો વિવેક કરીને યથાયોગ્ય પ્રાયશ્ચિત્તતપ, ગુરુ આપે, તે શિષ્ય પ્રસન્ન થઈને છે અને એવું જાણે કે ગુરુજીએ મારા ઉપર મહોટી કૃપા કરીને સંકટમાંથી ઢોઢાવ્યો અને મને ઘણો સુખી કર્યો. મને ઘણો શુદ્ધ ઉપાય બતાવ્યો. આ ગુણના ઉપકારને કોણ વિસરે ? એવી રીતે હર્ષિત ચિત્તથી ગુરુદત્ત પ્રાયશ્ચિત્તતપ લે. પછી ગુરુએ ઉપદિષ્ટકાલને વિષે જે તપ આપ્યું છે, તે તપ લેવા શુદ્ધ પૂરું કરી પહોંચાને. તે પ્રાયશ્ચિત્તતપાચાર કહીયે. અને જે ગુરુએ આપેલા માર્ગને ઢોડીને પોતાની મતિકલ્પનાપૂર્વક કરે, અથવા પ્રતિજ્ઞાત કાલથી વધારે કાલ, વિના કારણે લગાડે, અથવા કમવેશ કરે અથવા પ્રતિજ્ઞા, રાજવેઠ સમાન કરે, પાંચ લોકમાં અણ ટૂટતું કરે અથવા શૂન્યચિત્તથી કરે અથવા ફરી તેવુંજ આશ્રવસેવન કરે, તે પ્રાયશ્ચિત્તતપ અતિચાર કહીયે.

૧ બીજો વિનયતપ અતિચાર. તે જે સાધુ તથા શ્રાવક સદ્ગુણો ત પોતાની દશા માફક વિનયપૂર્વક આગમમાં “આયરિયઊવક્ષાણ” ઇત્યાદિક ગુણવંત પ્રત્યે વિનય જે વંદન, નમન, અચ્યુત્થાનાદિ

ઉચિતજ્ઞક્રિયારૂપ, તે આગમશૈલી પ્રમાણે કરે, તે વિનયત પાચાર કહીયે; અને જે આગમોક્તિથી કમવેશ કરે અથવા વિપરીત કરે અથવા આળ બૂટતો કરે અથવા દંજથી કરે, તે વિનયતપ અતિચાર કહીયે.

૩ ત્રીજો વૈયાવચ્ચતપ અતિચાર. તે જે સાધુ તથા શ્રાવકને, કુલ, ગણ, ચૈલ, સંઘ ક્ષત્રાદિકનું જેનું જેનું જેવું જેવું વૈયાવચ્ચ કરવું આગમમાં કહ્યું છે, તે પ્રમાણે તેનું વૈયાવચ્ચ કરે. ત્યાં વૈયાવચ્ચ તે રોગાદિક વિદ્ય ઉપજે થકે તેનો પ્રતિકાર જે ઉપાય વિવિધ ઔષધ, અંગમર્દન, પથ્ય, નક્તાદિ યોગમાં તત્પર થઈ જ ક્તિપૂર્વક કરે, તે વૈયાવચ્ચતપાચાર કહીયે અને જે તે વૈયાવચ્ચની વચ્ચે કાઢી બાનું કાઢી ટલી જાય અથવા વૈયાવચ્ચ છોડું કરે અને જે જ્ઞક્રિયા વિના આળબૂટતે કરે અથવા દંજથી કરે અથવા આચાર્યાદિકના જયથી કરે અથવા પોતાને કરવાનું, તે બીજા પાસે કરાવે, તેને વૈયાવચ્ચતપ અતિચાર કહીયે.

૪ ચોથો સક્ષાયતપ અતિચાર. તે જે સાધુ તથા શ્રાવક પોત પોતાની યોગ્યતા પ્રમાણે શ્રુતજ્ઞાનનો અજ્યાસ કરે, તે સક્ષાયત પાચાર કહીયે. તે સક્ષાયતપ, પાંચ પ્રકારનું છે. ૧ વાંચવું, ૨ પૂઠવું, ૩ પરાવર્તવું, ૪ અનુપ્રેક્ષા, ૫ ધર્મકથા.

૧ ત્યાં પ્રથમ વાંચનસક્ષાય. તે જે શ્રુતનું જણવું જણાવવું, તે વાંચનસક્ષાય કહીયે.

૨ બીજી પ્રજ્ઞાસક્ષાય. તે જે જણવામાં સંદેહ થયો, તેનું શિષ્યે પૂઠવું અથવા ગુરુએ શિષ્યને કહેવું. તે પ્રજ્ઞાનામાં બીજી સક્ષાય.

૩ ત્રીજી પરાવર્તનાસક્ષાય. તે જે પૂર્વે જણેલા શ્રુતનું ગણવું અથવા ગુરુએ શિષ્યની પરાવર્તના સાંજલવી અથવા પરાવર્તના કરવાની પ્રેરણા કરવી, તે પરાવર્તનાસક્ષાય કહીયે.

૪ ચોથી અનુપ્રેક્ષાસક્ષાય. તે જે પવિત્રશ્રુતના અર્થનું ચિંતવ

ન કરવું, અથવા પરસ્પર સાધુ શ્રાવકેં મલીને ચર્ચા કરવી અથવા ગુરુ, સ્યાદ્ઘાદશૈલીપૂર્વક ઉક્તિ યુક્તિયેં કરી શિષ્યનો સંશય ટાલે, તે અનુપ્રેક્ષાસંસ્થાય.

૫ પાંચમી ધર્મકથાસંસ્થાય. તે જે રુચિવંત જીવને જાવ કરુણાપૂર્વક ધર્મોપદેશ કહે; ધર્મ પ્રત્યેં પમાહે, તેને ધર્મકથાસંસ્થાય કહીયેં. ૬ પાંચે પ્રકારની સંસ્થાય, શિષ્ય અથવા ગુરુ પોતાની દશા માફક યથાગમ કરે, તે સંસ્થાયતપ કહીયેં.

૧ અથવા શિષ્ય વિનયસહિત હર્ષિત થકો, ગુરુ આશય અટકલ કરતો, અનુકૂલપણે આસનસ્થ પ્રશાંત ઇત્યાદિ વિધિપૂર્વક વાંચના હે તથા ગુરુ પણ પ્રસન્નચિત્તથી તેની યોગ્યતા માફક પ્રમાદ તજીને અગ્લાનપણે વાચના આપે, તે બેઝને વાંચનાસંસ્થાય તપ.

૨ તથા પ્રહ્ણાસંસ્થાય. તે આસનસ્થ ગુરુ જોડને શિષ્ય વિનયાદિ ગુણયુક્ત આશય અનુકૂલ થડને પૂઠે. ગુરુ પણ જાવ દયાધરીને ધર્મરાગથી ઘણી બુદ્ધિનો खरच કરીને સ્યાદ્ઘાદશૈલી અનુસરતો, ઇવો જવાવ આપે કે, તેણે કરી શિષ્યના ચિત્તનો સંશય તરત મટી જાય, તે બેઝને પ્રહ્ણાસંસ્થાયતપ કહીયેં.

૩ તથા પરાવર્તનાસંસ્થાય. તે જે શિષ્ય, તીવ્ર ઉપયોગી થકો પૂર્વ પઠિતશાસ્ત્રને ગુણે, તથા ગુરુ પણ તીવ્ર ઉપયોગી થકા સાંજલે, ઝૂલ ચૂક કહી દીધ, તે વઝેને પરાવર્તનાસંસ્થાયતપ કહીયેં.

અનુપ્રેક્ષાસંસ્થાય. તે જે અર્થની ચર્ચા, શિષ્ય સહાધ્યાયી અને વીજા પણ નિપુણ સાધુ મલીને વિવિધયુક્તિ જૈનશૈલીપૂર્વક કરે, ત્યાં ક્યારેંક ચર્ચા કરતાં ઉક્તિ યુક્તિપૂર્વક નિર્ણય થાય અને ક્યારેંક નિર્ણય ન થાય, ત્યારેં ગુરુ પણ આગમાનુકૂલ ઉપયોગી થડને વિશદ રીતેં ચર્ચાનો નિર્ણય કરી આપે, તે વઝેને પૂર્વોક્ત અનુપ્રેક્ષાસંસ્થાય તપ કહીયેં.

૫ તથા ધર્મોપદેશસંસ્થાય. તે વઝેને પૂર્વોક્ત વિધિપૂર્વક ઉપકાર બુદ્ધિથી ધર્મોપદેશ આપે. ત્યાં જો પોતાને ઉપદેશ આપ

वानी योग्यता होय, तो आगमशैलीपूर्वक उपदेश आपे, अने जो आगमशैलीना नय, निक्षेप, प्रमाण, सप्तचंगी प्रमुखमां तथा विध क्योपशम न होय, त्यारें जे बहुश्रुत उपदेश आपे, ते कचित् हर्षित अने विस्मय स्मेरमुख थको सांजले, ते धर्मकथासञ्ज्ञाय तप कहियें. ए पांचे सञ्ज्ञाय, कहेली रीतिथी विपरीत करे अथवा दंजथी करे, अथवा शिरवोजनिर्वाहिन्यायें करे, अथवा अजिमान धरीने करे, बीजानी ईर्ष्याथी करे, अथवा उतावलो उतावलो गड बड करीने पूरी करे, अथवा पोतानी मरजी माफक करे, अथवा यश अर्थे करे, ते सञ्ज्ञायतप अतिचार कहियें.

५ पांचमो ध्यानतप अतिचार. ते जे धर्मध्यान अने शुक्लध्यान ए वने मुक्तिदायकठे. त्यां प्रथम साधुने धर्मध्यानना चारे पाद ध्याववानाठे. ते धर्मध्यानने ध्यावतां ध्यावतां, ज्यारें परिपूर्ण अप्रमत्त नामे उत्कृष्ट स्थानें पहोंचे, त्यार पढी आठमा गुणस्थानकने पामे. त्यां शुक्लध्यानना प्रथम पादनुं ध्यान करे, ते ध्यावतां थकां आगल वारसुं गुणस्थानक पामे, तेवारें शुक्लध्यानना बीजा पादनुं ध्यान करे, ते ध्यावतां थकां वारसुं गुणस्थानक ज्यारें पुरुं थइ रहे, त्यारें चारे घनधातीकर्म क्य थइ जाय, एटले केवलज्ञान पामे, तेर सुं गुणस्थानक पामे अने त्यार पढी पोताना आयुष्यनी स्थिति माफक तेरमे गुणस्थानकें रहे. पढी जेवारें तेरमा गुणस्थानकनो शेष अंतरमुहूर्त्त काल रहे, ते वारें शुक्लध्यानना शेष वे पाद ध्यावे, त्यां च उदमा गुणस्थानकें पहोंचे, ते स्थलें सर्वकर्मनो क्य करीने मुक्ति सुख पामे, ए साधुना ध्याननी पद्धति ठे तथा श्रावकने तो धर्म ध्यान अने शुक्लध्यानने ध्याववानी योग्यता नथी जे कारणे मूल धाती चार कषाय उदयवंत सरु ठे, ए माटे ते श्रावक, अनित्य अशरणादि बारे जावनाने एक चित्तें शुज आर्त्तरूपें ध्यावे. ते जावना करतां, कोइ उत्तम जीवने उपयोगनी निर्मलताथी लखली

નતા થાય, તેનાથી ધર્મધ્યાનની સમાપ્તિ થાય. સમાપ્તિ તે એમ કે, જેમ સૂર્યોદય પહેલાં આરુણોદય આજ્ઞાસ માત્ર હોય, તે સૂર્ય નથી પણ ઘેરથી સૂર્યોદયજન્ય કાર્ય, ઘટ પટાદિ સર્વનો અનુગ્રહ થઈ જાય. તેમ શ્રાવકને પણ જાવનાજન્ય શુદ્ધોપયોગથી ધર્મધ્યાનની સમાપ્તિ કલ્પકરૂપ ધર્મધ્યાનસરલો અનુગ્રહ થાય. મુનિજાવનો આસ્વાદમાત્ર પામે, પણ ધ્યાનપદની પૂર્ણતા પામે નહીં, એ જે ધ્યાનયોગ, તે ધ્યાનતપ કહીયે. અને જે એ જે એ ધ્યાનમાં વીજો વિકલ્પ, યોગચપલતાદિક કરે, તે ધ્યાનતપઅતિચાર કહીયે.

૬ ઢાંઠો ત્યાગતપ અતિચાર. ત્યાં ત્યાગતપના બે જોડે. એક દ્રવ્યત્યાગ, અને વીજો જાવત્યાગ. ત્યાં દ્રવ્યત્યાગ, તે સાધુ તથા શ્રાવકને પોતપોતાની દશા માફક આહાર ઉપધિ તથા નવ વિધ પરિગ્રહરૂપ ઇન્દ્રિયસુખનો તથા અવસ્થાવિશેષે દેહનો પણ ત્યાગ કરે, બોસરાવે, તે દ્રવ્યથી ત્યાગતપ કહીયે. અને જે વિષયતૃષ્ણા તથા કષાય જે ક્રોધમાનાદિક, તેનો જે ત્યાગ કરે, તેને જાવત્યાગતપ કહીયે. એ રીતે જિનાગમમાં જાવત્યાગ તપ કહ્યું છે. તેનો ઢાંઠો શક્તિયે ત્યાગ ન કરે, અથવા વિધિરહિત કરે, અથવા તત્વપ્રતીતિ ધરી કરે નહીં, અથવા પાંચ માણસમાં અણબૂટતે કરે, અથવા નિદાન ધરી કરે, તે ત્યાગતપ અતિચાર કહીયે ॥

॥ અથ ॥

॥ શ્રી વીર્યાચારાતિચારત્રય પ્રારંભઃ ॥

૧ ત્યાં વીર્યાચાર. તે જીવને મન, વચન અને કાયા, એ ત્રણે યોગનું સામર્થ્ય જે શક્તિવિશેષ, તે વીર્ય કહીયે. ત્યાં સાધુ તથા શ્રાવક, પોત પોતાના ગુણ સ્થાનક માફક તથા પોત પોતાની દ

શા માફક જે જે ધર્મકરણી કરે, તે મનાદિ ત્રણે યોગનું વીર્ય ફોરવીને કરે, સર્વ ધર્મકરણીમાં જેવો જેવો વીર્યોહ્વાસ હોય, તે હું તેહું તે ફલ પામે. જે માટે ગુણસ્થાન, યોગસ્થાન અને સંયમ સ્થાનના જેદ પડે. તે વીર્યની પ્રવલતા અને મંદતાથી ચઢવું અને પડવું થાયહે. ત્યાં પ્રથમ કાયયોગથી સર્વધર્મકરણીમાં પોતાના અંગનું વલ, વીર્ય, ફોરવવામાં ચૂલ ન કરે તથા મનોયોગથી હત્સાહ, જક્તિ, હમંગતથા પ્યાર, વહુ ધરતો કરે અને વચનયોગથી ધર્મકરણીની પ્રશંસા ઘણા માનથી કરે; ધર્મની હન્નતિ, હપમા આપી આપીને કરે અને ઘણા જીવને ધર્મસન્મુલ્ક કરે, પોતાના આત્માને ધર્મપ્રાપ્તિ સરાહે, ઇટલે વલાણે કે, ધન્ય મારું જાગ્ય, કે મને શ્રી જિનેશ્વરજીના માર્ગની ધર્મપ્રવૃત્તિ મલી ! હવે મને જવહુઃલ્લનો જય નથી. ઇત્યાદિ ત્રિકરણ યોગશક્તિ ધર્મકરણીમાં વીર્યોહ્વાસ ફોરવે, તે વીર્યાચારનો આરાધક થોડા કાલમાં અક્ષય લીલા પામે. જો થોડી પણ દાનાદિ કરણીમાં વીર્યોહ્વાસ ઘણો હોય તો, મહોટી કરણીથી પણ વધારે ફલ પામે.

અને ધર્મકરણીમાં જે ઢતિ શક્તિયે કાયયોગે આલસ્ય કરે, કાયવલ ફોરવે નહીં અથવા રાજવેઠ સમાન કરે, કાંઈ પણ જક્તિ વિના જ્યાદિ કારણે કરે અથવા અજિમાનથી કરે અથવા દેલા દેલીયે કરે અથવા તે લાલચી, અનુદાનાદિક વાંઢાથી કરે, તે કાયયોગવીર્યાચારાતિચાર પ્રથમ જાણવો.

૨ તથા વચનયોગે હત્સાહથી સશ્ચાય સ્તવનાદિ કરે નહીં, મંદ મંદ જાણથી ગડબડ કરીને જાણણી રીતે કહે, તથા બીજો કોઈ ધર્મકાર્ય કરતો હોય, તેને હુલ્કરતા કહી દેલાહે, જે ઇ ધર્મ કામ છે, તે ઘણું મુશ્કેલ છે, તમારાથી પૂરું પડશે નહીં માટે પ્રથમથી જ જોઈ વિચારીને કરજો. ઇ પ્રમાણે કહીને સમર્થને પણ હત્સાહજંગ કરે તથા ધર્મકાર્ય કરતાં અથવા કરીને પહીં લેદનાં

वचन कहे जे, ए धर्मकार्य कछुं, पण ए धर्मकार्य करतां महोटी तस्दी पाम्या, ए काम घणुंज कठिन ठे. करशे, तेज जाणशे. मने वीती ते सारं मन जाणेठे, कोइ सहाय पण न थयुं, एने कोइयें उपाड्युं नहीं. त्यारें शुं करीयें ? अमे कोने कहीयें. अधिकारी थ या त्यारें सर्वे अमोने करवुं पड्युं, बीजुं शुं कहीयें ? आ धर्मकार्य करतामां आ शरीर, दुर्बल थइ गयुंठे, ते हजी सुधी ठेकाणे आव्युं नथी. एवां वचन कहीने घणानां चित्त, जंग करे. इत्यादि हीन तानां वचन कहे, ते वचनयोगवीर्याचारातिचार बीजो जाणवो.

३ तथा मनोयोगें सीदातो थको करे अथवा उत्साह विना करे, जे आ कामनी वेठ क्यारें उतरशे ? ए काम हाथमां नहीं लेत तो सारं थात. नाहक आ काम में उठाव्युं तो खरं, पण हवे कोइ बीजो माथे ले, तो हुं मूकी आपुं. कोइरीतें बूटे तो सारं थइ जाय अथवा ए काममां महेनत घणी थशे, पैशे घणो खरचा शे, शुं करीयें ? वगर विचारे कछुं तो आवी फसाया; हवे फरी एवी वातमां पड्युं नहीं अथवा आ तप, क्रियादिक, कठिन थ यां. हवे फरी जोइने आदर करशुं ! इत्यादिक कुविकल्प मन मां करे, ते मनोयोगवीर्याचारातिचार बीजो जाणवो ॥ इति वीर्याचारातिचारत्रयस्वरूपं संपूर्णम् ॥

ए प्रमाणे सर्व साधु अने श्रावकना धर्मना सर्व मल्ली एक शे चोवीश अतिचारनुं विवरण कछुं. इति श्री सम्मकत्वमूल द्वादशव्रतविवरणं समाप्तम् ॥ एवी विग्रतथी दोष मटाडीने जे व्रत पाले; ते परमकल्याणमाला वरे ॥

॥ दोहा ॥

शत अछारे जंपरे, बीते वर्ष ठवीश;
मगशिर शुदि पंचमि गुरु, पूरण जई जगीश ॥ १ ॥

सुरसरिताके तट वसे, पारुक्षिपुर शुचिथान;
 जिहां सुदर्शन साधुवर, पाया केवलज्ञान ॥ १ ॥
 ब्रह्मचारि शिर सेहरो, श्रुतिचक्र गुणधाम;
 जिण कोश्या प्रतिबुद्धी, जिणपुर राख्युं नाम ॥ ३ ॥
 तिण पुर साह शिरोमणि, सोमचंद अजिधान;
 दाता शुक्ता शुचमति, चातुरजन परधान ॥ ४ ॥
 तसु सुत चक्रक व्रतरुचि, धर्म दृढमतिमान्;
 हेमचंद नामें निपुण, हाटक सम गुणवान् ॥ ५ ॥
 धर्मकथा सुणिने चक्र, व्रतरुचि तव कहे साह;
 लिख दीजें व्रतकी विगत, विस्तरसैं हम चाह ॥ ६ ॥
 समकित थुं व्रत वारकी, विगत पुनी अतिचार;
 वृद्धपरंपर शास्त्र बहु, लिखि कीनो विस्तार ॥ ७ ॥
 आगमजलधि अपार है, मुज मति नौका तुष्ट;
 कौ निवहे जादों नदी, पकरे जेही पुष्ट ॥ ८ ॥
 आगे बहुश्रुतने लिखे, विरती वात विशेष;
 वाकूं दिख जाषा लिखूं, उनमें कौन विशेष ॥ ९ ॥
 तौजी तसु आसय अगम, जो बिन पाय अशुरू;
 लिखिउं मित्रा डुक्कडं, साखी गुरुजन बुरू ॥ १० ॥
 अद्वयमती आज्ञान हूं, जाणूं न बहुत रहस्य;
 कृपा करी मोपरि कृती, करजो शुरू अवश्य ॥ ११ ॥
 विगत एह व्रत वारकी, लिखी यथामति योग;
 व्रतरुचि विविध अज्यास करि, करजो तसु परिजोग ॥ १२ ॥
 काल अनंत अनंतमय, जो पुगल परिग्रह;
 सोजी अनैतानंत गये, जनम मरण संघट ॥ १३ ॥
 परमरिपू परमाद है, तसु जय करण उपाय;
 विधियुत मानव जब लह्यो, तौजि न चेतो कांय ॥ १४ ॥

जूले जव जो एह तुम, बहुरि न आवै हठ;
 तौ चेतो चितमें चतुर ! निसुणी श्रुत परमठ ॥ १५ ॥
 सुविहित सूरि सिरोमणि, नागरवंदित पाय;
 (श्री) पुण्य सागर सूरिंछ ते, तपगठपति सुखदाय ॥ १६ ॥
 तसु आणा सिर धारतां, वारतां विषय कषाय;
 श्रुतधारी उपगारि बहु, (श्री) ज्ञान सागर उबधाय ॥ १७ ॥
 तासु शिष्य पूरव तणा, तीरथ जेटण काज;
 किय प्रयाण शुज दिन घडी, शुज शकुनें शु साज ॥ १८ ॥
 तीरथ फरसत आविया, पटणा नयर सुठाय;
 परमानंद जयो वंदतां, शेठ मुनीसर पाय ॥ १९ ॥
 दिन केताइक तिहां रहि, लिख्यो सुव्रतविस्तार,
 वज्रोत्कीर्णमणिसूत परि, बहु श्रुतके उपगार ॥ २० ॥
 इह विधि जो व्रत धारशे, वारशे विषयकषाय;
 विलषे ज्ञान उद्योतमय, आनंदधन सुखदाय ॥ २१ ॥

इति श्रीसम्यक्त्वमूल द्वादशव्रतविचार
 पद्धतिः विस्तारसहिता संपूर्णा ॥ ग्रं
 थाग्रंथः किंचिन्नूनोचतुःसहस्रः ॥

